

Vilniaus universitetas

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS IR MEDIJŲ MAGISTRO PROGRAMA

AUKSĖ PODREZAITĖ

II kurso studentė

**KANDIDATŲ Į MERUS RINKIMINIŲ KAMPANIJŲ KONSTRAVIMAS
PASITELKUS TAUTINIŲ MAŽUMŲ TAKOSKYRĄ: ŠALČININKŲ, TRAKŲ
RAJONŲ IR VISAGINO SAVIVALDYBIŲ ATVEJIS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: Dr. Ieva Petronytė-Urbonavičienė

Vilnius, 2023 m. sausio 10 d.

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Podrezaitė A., Kandidatų į merus rinkiminių kampanijų konstravimas pasitelkus tautinių mažumų takoskyrą: Šalčininkų, Trakų rajonų ir Visagino savivaldybių atvejis: Politikos ir medijų programos magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė dr. Ieva Petronytė-Urbonavičienė. – V., 2023. – 161 p., 114 864 spaudos ženklų su tarpais, neįskaitant išnašų.

Reikšminiai žodžiai: tautinės mažumos, takoskyra, socialinių skirčių teorija, dvigubų takoskyrų reiškiny, rinkiminės kampanijos, mero rinkimai, savivalda.

Šiame darbe nagrinėjama, kokias skirtis ir kaip 2019 m. tautinių mažumų savivaldybių – Šalčininkų rajono, Trakų rajono bei Visagino – tarybos narių-merų rinkimuose kandidatai į mero postą pasitelkė, aktualizavo, o kurias niveliavo, vykdydami savo rinkiminę kampaniją. Taip pat nagrinėjama, kaip veikė dvigubų takoskyrų reiškiny ir kokią vietą tarp skirčių tautinių mažumų savivaldybėse užėmė tautinė skirtis. Darbe plėtojama socialinių skirčių teorija, pritaikyta ir papildyta naujomis, tautinių mažumų regionui aktualiomis takoskyromis: tautine, sovietine ir populistine.

TURINYS

Santrumpos	6
Įvadas.....	7
1. Teorinis pagrindas.....	9
1.1. Takoskyrų samprata.....	9
1.2. Takoskyrų tipai	14
1.2.1. Socioekonominė takoskyra.....	14
1.2.2. Religinė takoskyra.....	15
1.2.3. Geografinė takoskyra.....	16
1.2.4. Politinės galios centro takoskyra	17
1.2.5. Tautinė takoskyra	17
1.2.6. Sovietinė takoskyra	18
1.2.7. Populistinė takoskyra.....	19
2. Tyrimo duomenų šaltiniai ir metodologija.....	20
2.1. Savivaldybių skirtumai ir panašumai	20
2.2. 2019 m. kandidatų į merus rinkiminių kampanijų duomenų šaltiniai	22
2.3. Tyrimo metodas	25
2.4. Takoskyrų identifikavimo būdai	26
3. Analizė	28
3.1. Kandidatų į merus rinkiminių programų analizė	28
3.1.1. Šalčininkų rajono savivaldybės atvejis.....	30
3.1.2. Trakų rajono savivaldybės atvejis.....	32
3.1.3. Visagino savivaldybės atvejis	34
3.1.4. Savivaldybių palyginimas rinkiminių programų atžvilgiu	36
3.2. Kandidatų į merus rinkiminių plakatų analizė.....	37
3.3. Kandidatų į merus pasisakymų LRT organizuojuose prisistatymuose analizė	40

3.3.1. Šalčininkų rajono savivaldybės atvejis.....	40
3.3.2. Trakų rajono savivaldybės atvejis.....	42
3.3.3. Visagino savivaldybės atvejis	43
3.3.4. Savivaldybių palyginimas LRT prisistatymų atžvilgiu	44
3.4. Kandidatų į merus pasisakymų „Žinau, ką renku“ debatuose analizė	45
3.4.1. Šalčininkų rajono savivaldybės atvejis.....	46
3.4.2. Trakų rajono savivaldybės atvejis.....	47
3.4.3. Visagino savivaldybės atvejis	49
3.4.4. Savivaldybių palyginimas kandidatų merus pasisakymų „Žinau, ką renku“ debatų atžvilgiu	50
4. Savivaldybių palyginimas kandidatų į merus konstruotų takoskyrų atžvilgiu	50
Išvados	52
Literatūros sąrašas	55
Priedai.....	60
Priedas Nr. 1. Kandidatų į merus rinkiminių programų analizė.....	61
Priedas Nr. 2. Šalčininkų rajono savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminės programos.....	63
Priedas Nr. 3. Trakų rajono savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminės programos ..	66
Priedas Nr. 4. Visagino savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminės programos.....	72
Priedas Nr. 5. Šalčininkų rajono savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminė medžiaga (plakatai).....	76
Priedas Nr. 6. Trakų rajono savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminė medžiaga (plakatai).....	78
Priedas Nr. 7. Visagino savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminė medžiaga (plakatai)	81
Priedas Nr. 8. Kandidatų į merus LRT prisistatymų analizė.....	84

Priedas Nr. 9. Šalčininkų rajono savivaldybės 2019 m. kandidatų į tarybos narius-merus prisistatymas.....	86
Priedas Nr. 10. Trakų r. savivaldybės 2019 m. kandidatų į tarybos narius-merus prisistatymas	87
Priedas Nr. 11. Visagino savivaldybės 2019 m. kandidatų į tarybos narius-merus prisistatymas	91
Priedas Nr. 12. Kandidatų į merus pasisakymų politikos stebėsenos tinklo „Žinau, ką renku“ debatų metu analizė	94
Priedas Nr. 13 Politikos stebėsenos tinklo „Žinau ką renku“ organizuotų kandidatų į 2019 m. Šalčininkų savivaldybės tarybos narius-merus debatų transkripcija.....	96
Priedas Nr. 14. Politikos stebėsenos tinklo „Žinau, ką renku“ organizuotų kandidatų į 2019 m. Trakų rajono savivaldybės tarybos narius-merus debatų transkripcija.....	112
Priedas Nr. 15. Politikos stebėsenos tinklo „Žinau, ką renku“ organizuotų kandidatų į 2019 m. Visagino savivaldybės tarybos narius-merus debatų transkripcija	124
Summary	160

Santrumpos

Baigiamajame darbe naudojamos santrumpos ir jų paaiškinimai:

DP – Darbo partija;

LLRA-KŠS – Lietuvos lenkų rinkimų akcija – Krikščioniškų šeimų sąjunga;

LLS – Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai);

LR – Lietuvos Respublika;

LRA ir RA koalicija KŠS – Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“;

LRLS – Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis;

LRT – Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija;

LSDP – Lietuvos socialdemokratų partija;

LVŽS – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga;

TS-LKD – Tėvynės Sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai;

VRK – Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija;

ŽKR – politinės stebėsenos tinklas „Žinau, ką renku“.

Ivadas

Ilgus dešimtmečius tautinių mažumų atstovai gyvena susitelkę, puoselėja kultūrą ir tradicijas. Jie yra ne tik tapę neatsiejama platesnės bendruomenės dalimi, tačiau jas ir kuria: įsitraukia į aktyvų kultūrinį ir socialinį gyvenimą, domisi politika. Lietuvoje gyvena nemažai tautinių mažumų atstovų, turinčių balsavimo teisę. Pagal Lietuvos visuotinio gyventojų surašymo 2021 m. duomenis, 84.6 proc. šalies gyventojų sudarė lietuviai, 6,5 proc. – lenkai, 5,0 proc. – rusai, 3,9 proc. – baltarusiai, ukrainiečiai ir kitų tautybių gyventojai (į kitų tautybių gyventojų skaičių yra įtraukiami ne tik pilnametystės sulaukę gyventojai, galintys dalyvauti rinkimuose).¹ Kadangi daugiau nei dešimtadalis Lietuvos rinkėjų identifikuoja save kaip tautinių mažumų atstovus, vis dažniau į paviršių iškeliamos problemos, susijusios su tautine savimone, tapatinimosi procesais, kalba ir kitais aktualiais klausimais.² Visgi, nesutarimai nekyla savaime: 2016 m. atliktas Baltijos šalių atvejo tyrimas atskleidžia, kad politinės partijos, ypač etninių mažumų, yra linkusios labiau akcentuoti tautines problemas, net jei jų nėra, taip kuriant etninio pagrindo supriešinimą.³ Šis pasidalijimas ir tautinės mažumos prilyginimo daugumai klausimas tampa aštresni ir labiau skaldantys bendruomenę ne tik nacionaliniu, bet ir regioniniu lygmeniu šalies viduje dėl tautinių mažumų polinkio gyventi susitelkusioms tam tikrose srityse (Lietuvos atveju – savivaldybėse).⁴

Ilgą laiką buvo manyta, kad egzistuoja tik keturios socialinės skirtys (*angl. social cleavages*), paaiškinančios skirtingų rinkėjų grupių susipriešinimą ir balsavimą rinkimuose, tai – tarp darbo ir kapitalo, bažnyčios ir valstybės, kaimo ir miesto bei periferijos ir centro.⁵ Pastebima, kad ilgainiui vienu skirčių aktualumas smunka, kadangi rinkėjų grupės susipriešina kitų skirčių rėmuose. Pavyzdžiui, Lietuvoje socialinė klasė, suponuojanti takoskyrą tarp darbo ir kapitalo, turi nedidelę įtaką rinkėjų pasirinkimui, kai kitose Europos valstybėse tai yra vienas iš pagrindinių sociodemografinių bruožų, nusakančių, už ką žmogus balsuoja.⁶ Tačiau, smunkant vienu skirčių aktualumui, Lietuvoje

¹ Oficialiosios statistikos portalas, „Gyventojai pagal tautybę savivaldybėse 2021“, žiūrėta 2022 m. vasario 17 d., <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=d757612f-654c-4006-8436-5555c595bb4c#/>

² Agnė Baliukonytė, et al. *Ar Lietuvoje egzistuoja vientisa lenkų tautinė mažuma?*, (2015), 15.

³ Masaaki Higashijima, Ryo Nakai, „Elections, ethnic parties, and ethnic identification in new democracies: Evidence from the Baltic States.“ *Studies in Comparative International Development*, No.51.2 (2016): 125.

⁴ Maria Sobolewska, „Race, Ethnicity and Elections: From Recognizable Patterns to Generalized Theories“. Kn. *The Sage handbook of electoral behaviour*, sud. Kai Arzheimer et al (Sage: 2016), 220-225.

⁵ Seymour M. Lipset, Stein Rokkan, *Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction*. In Lipset S. M., & Rokkan S. (eds.), *Party Systems and Voter Alignments. Cross-national Perspectives*. (New York: The Free Press, 1967) 1–64, kn. *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai: idėjos, interesai ir įvaizdžiai politikoje*, sud. Ainė Ramonaitė (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2014) 12.

⁶ Ainė Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai?: idėjos, interesai ir įvaizdžiai politikoje*. (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2014), 105.

natūraliai susiformavo naujos žmonių prieštarinamą iššaukiančios temos: sovietmečio vertinimas, tautinė dauguma *versus* tautinė mažuma ar populizmo naudojimas.⁷ Tiesa, kai kurios takoskyros yra aktualesnės specifiniuose regionuose. Pavyzdžiui, kai kuriose daugiatautėse valstybėse, ypač Afrikos demokratijose, etniniai skilimai yra pagrindiniai partijos politinį elgesį ir sudėtį nulemiantys aspektai.⁸ Tokios pačios nuomonės galima būtų laikyti kalbant apie Lietuvą: galima manyti, kad tautinė takoskyra yra aktualesnė tose savivaldybėse, kuriose gyvena susitelkusios etninės grupės. Dar 2007 m. profesorė Ainė Ramonaitė pastebėjo, kad savivaldybių tautinė sudėtis susijusi su parama kandidatams 2002 ir 2004 m. prezidento rinkimuose, be to, nagrinėjant Lietuvos politinių lyderių portretus, aptinkama, kad rinkėjų palankumas kandidatui priklauso ne tik nuo partinės tapatybės, bet ir vyraujančių takoskyrų: tautinė, sovietmečio vertinimo.⁹ Mažvydas Jastramskis, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto docentas, analizuodamas 2019 m. Lietuvos Respublikos prezidento rinkimus, teigė, kad tiek remiantis ankstesniais tyrimais, tiek naujai atlikta analize, Lietuvoje veikia dvi skirtys: sovietmečio ir tautinė.¹⁰ Buvusios okupacinės sovietinės valdžios paskyrimai dirbti vienoje ar kitoje valstybėje buvo dažna praktika, lėmusi tam tikrų tautinių mažumų gyventojų grupių migraciją bei prieaugį ir Rytų Europos valstybėse.¹¹ Dėl šios priežasties yra tikėtina, kad šie asmenys po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dažniau tapo režimo pralaimėtojų bei nostalgiją sovietmečiui jaučiančiais mūsų valstybės piliečiais, eskaluojančiais stipriausiai vyraujančias skirtis.¹²

Visgi, stebint Lietuvos savivaldybių, kuriose gausiai susitelkusios etninės grupės, rinkimus bei juose kandidatuojančius politikus, kyla dvejonių, ar pastarieji savo politinėje kampanijoje pasitelkia tik tautinės mažumos prieš tautinę daugumą skirtį, kuri, atrodytų, būtų aktualiausia ir sėkmingiausia

⁷ Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai?*, 105.

Sobolewska, 220-225.

Mari-Liis Jakobson et al., *Populism in the Baltic States*. (Estonia: Tallinn University Institute of Political Science and Governance: 2012), 41

⁸ Noam Lupu ir Rachel Beatty Riedl „Political parties and uncertainty in developing democracies.“ *Comparative Political Studies* No.46/11 (2013), 1357.

⁹ Ainė Ramonaitė, *Posovietinės Lietuvos politinė anatomija*, (Vilnius: Versus aureus, 2007), iš Mažvydas Jastramskis, *Kas už ką balsavo 2019 metų Lietuvos prezidento rinkimuose?*, (Vilnius: Politologija No. 1, 2020), 10.

Juratė Kavaliauskaitė J., „Simpatijų politiniams lyderiams galvosūkis: ar svarbios asmeninės politikų savybės?“, kn. *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai? Idėjos, interesai ir įvaizdžiai politikoje*, sud. Ainė, (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2014), 191-200.

¹⁰ Mažvydas Jastramskis, „Kas už ką balsavo 2019 metų Lietuvos prezidento rinkimuose?“, *Politologija*, No.1, (2020), 15, 26.

¹¹ Andrius Marcinkevičius, et al., *Etninių mažumų grupės Lietuvoje: demografinė kaita ir socialinės padėties aspektai*“, (Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2016), 86-87.

Kevin Deegan-Krause, „New dimensions of political cleavage. Oxford handbook of political behaviour“, Oxford, (2007), 542-546.

¹² Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai?*, 96-105.

rinkimų atžvilgiu, o gal kaip tik vengia skaidymo į tautinę daugumą ir mažumą ir niveliuoja šią takoskyrą?¹³ Dėl šios priežasties tyrimo darbo tikslas yra išsiaiškinti, 1) kokias skirtis ir kaip 2019 m. tautinių mažumų savivaldybių – Šalčininkų rajono, Trakų rajono bei Visagino – tarybos narių-merų rinkimuose kandidatai į mero postą pasitelkė, aktualizavo, o kurias niveliavo, vykdydami savo rinkiminę kampaniją, 2) kaip veikė, jei veikė, dvigubų takoskyrų reiškinys, 3) kokią vietą tarp skirčių tautinių mažumų savivaldybėse užėmė tautinė skirtis. Ieškant atsakymų į klausimus, buvo remiamasi praplėsta Seymour Martin Lipset ir Stein Rokkan socialinių skirčių teorija, o rinkiminių kampanijų analizė organizuojama, pasitelkus šiam tyrimui sukonstruotą dviejų žingsnių pusiau kokybinės, pusiau kiekybinės turinio analizės modelį, besiremiantį M. Jakobson ir kitų tyrėjų tiriamajame darbe „Populism in the Baltic States“ naudotu turinio analizės ir K. Watanabe latentinio semantinio mastelio keitimo (angl. Latent Semantic Scaling) metodais.

Turint atsakymus į tyrimo klausimus, šis darbas suteiks galimybes apžvelgti ne tik konkretų tautinių mažumų savivaldybių atvejį, bet ir daryti bendresnes išvadas apie tai, kaip mišriuose tautinių atžvilgiu regionuose išnaudojamos skirtys ir kaip politikai yra linkę, jei iš viso yra linkę, įprasminti takoskyras savo rinkiminėje kampanijoje.

1. Teorinis pagrindas

Šio darbo teorinis pagrindas yra paremtas skirčių teorija, sukurta ir papildyta remiantis ne tik Seymour Martin Lipset ir Stein Rokkan socialinių skirčių teorija, bet ir Fernando Casal Bértoa dvigubų, persidengiančių takoskyrų reiškiniu ir konkrečiai Lietuvai aktualiomis skirtimis: tautine, sovietine bei populistine. Šiame skyriuje bus apibrėžti pamatai empirinei daliai, pirmiausia apžvelgiant aktualius tyrimus ir mokslinius darbus apie takoskyras, personalizuotus rinkimus bei tautines mažumas, o vėliau aptariant konkrečiai šiam darbui sukonstruotą teorinį pagrindą.

1. 1. Takoskyrų samprata

Lietuvoje 2015 m. pradėjus organizuoti tiesioginius mero rinkimus, atsirado nauja politinės kovos arena savivaldoje, kurioje kandidatai į mero postą kaunasi dėl rinkėjų simpatijų. Politinės kovos ginklu tapo skirtingos politinės kampanijos ir jų organizavimo strategijos, priklausančios nuo savivaldos ypatybių. Kiekviena savivaldybė yra kažkuo išskirtinė: ar savo lokacija,

¹³ Seymour Martin Lipset, Stein Rokkan, „Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction“. Kn. *Party Systems and Voter Alignments. Cross-national Perspectives*, sud. S. M. Lipset S. M. ir S. Rokkan (New York: The Free Press, 1967), Johan A. Lybeck, „Research Note: Is the Lipset-Rokkan Hypothesis Testable?“. *Scandinavian Political Studies* No. 8.1/2, (1985), 105-113.

ar turtinga istorija, o gal gyventojų sudėtimi pagal tautybę. Dėl savivaldos kaip vieneto individualumo kandidatai, siekiantys mero posto, turi suvokti, kokių temų ir skirčių aktualizavimas rinkiminėje kampanijoje galimai suveiks ir atneš laimėjimą rinkimuose. Tiesa, pradėti tiesiogiai rinkti merai sukūrė ne tik naują rinkiminės kovos lauką: savivaldybės meras tapo regioniniu lyderiu, kuriam ne tik priskiriami įsipareigojimai priimti racionaliausius visiems savivaldybės gyventojams sprendimus, bet ir suteikta tiesioginė galimybė atstovauti rinkėjams, pasitelkiant sukauptą politinį kapitalą.¹⁴ Be to, savivaldos gyventojų turima galimybė tiesiogiai rinkti merą atvėrė naują terpę skleisti politikų, siekiančių tapti merais, lyderystei.¹⁵

Žvelgiant į rinkimus, svarbu suprasti, kad pasitikėjimo sukūrimas, lemsiantis balsavimą už tam tikrą politinę jėgą ar politiką, yra itin sudėtingas procesas, reikalaujantis daugybės pastangų, laiko ir tikslingos komunikacijos. Pavyzdžiui, remiantis Astos Visockaitės tyrimu, galima teigti, kad Lietuvos lenkai, kitaip nei visi Lietuvos piliečiai, itin svarbiais laiko savivaldybių tarybų rinkimus.¹⁶ Tautinėms mažumoms yra svarbūs savivaldos klausimai, nes tai tiesiogiai siejasi su mažumų interesais ir gyvenimu. Dažnu atveju savivaldoje sprendžiamos problemos yra artimesnės, kadangi sprendimai gali juntamai paliesti gyvenimą ar jo kokybę: asfaltuoti keliai, statomos tautinių mažumų mokyklos ir darželiai, atveriami vietos kultūros centrai ir pan. Nors tautinės mažumos nori būti atstovaujamos ne tik valstybės lygmeniu, bet ir savivaldos politikoje, tačiau pastebima, kad tiesioginiai savivaldos rinkimai dažniau sukuria iliuziją apie mažumų atstovavimą nei tinkamą jų reprezentavimą: mažumos balsas rečiau išgirstamas nei daugumos.¹⁷

Tokius atvejus, kai mažumos balsas išgirstamas rečiau nei daugumos, galėtų paaiškinti sociologų Seymour Martin Lipset ir Stein Rokkan socialinių skirčių (angl. social cleavages) teorija. Tyrėjai, nagrinėdami Europos partinių sistemų susiformavimą, pastebėjo, kad partinės sistemos yra susiformavusios dėl tam tikrų socialinių ir visuomenę skaldančių padalijimų, arba kitaip – skirčių: tarp darbo ir kapitalo, bažnyčios ir valstybės, kaimo ir miesto bei periferijos ir centro. Šios keturios skirtys

¹⁴ Aistė Lazauskienė, Aistė, Jurga Bučaitė-Vilkė. „Vietos politinės lyderystės paieškos: kokio mero nori Lietuvos gyventojai.“ *Filosofija. Sociologija*, No. 29.4 (2018): 276.

¹⁵ Arvydas Mikalauskas, „Mero institucija Lietuvoje: gyventojų lūkesčių tyrimas“, *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, No. 7 (2016), 136.

¹⁶ Vytenis Radžiūnas, „Kodėl pusė Lietuvos rinkėjų nenori dalyvauti rinkimuose“. LRT, Prieiga internete: http://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/90667/kodel_puse_lietuvos_rinkeju_nenori_dalyvauti_rinkimuose, cituota iš Asta Visockaitė, „Lenkų tautinės mažumos Lietuvoje politinis dalyvavimas.“ *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, No. 6.1 (2015), 77.

Asta Visockaitė, „Lenkų tautinės mažumos Lietuvoje politinis dalyvavimas.“ *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, No. 6.1 (2015), 77.

¹⁷ Susan A. MacManus, „City council election procedures and minority representation: are they related?“. *Social Science Quarterly*, No. 59.1 (1978), 160.

turi stiprų pamatą, kuris socialinę grupę vienija ne tik socialinių interesų, bet net tapatybės rėmuose. Žinoma, takoskyros yra veiksmingos tik tuomet, kai politikai jas pasitelkia, įprasmina, o kartais net sukonstruoja politinėje kovoje.¹⁸ Papildomą skirčių ypatybę išskyrė Fernando Casal Bértoa pastebėjęs, kad skirtys geba sąveikauti ir struktūrizuoti tarpusavyje. Dvigubos takoskyros pasižymi ne tik viena kitos papildymu, bet ir vienos dominavimu, o gal net kitos niveliavimu.¹⁹ Politikai mėgsta pasitelkti socialinių skirčių teoriją ir ją naudoti rinkiminėje kampanijoje, kadangi tai vienas lengviausių būdų apsibrėžti tam tikrą savo elektoratą, pritariant ar palaikant patogesnę pusę. Dėl šios priežasties, kandidatui į mero postą pasirinkus tautinės daugumos pusę, tautinės mažumos lieka nuošalyje ne tik rinkimų rėmuose, bet ir po tokio kandidato pergalės.

Skirčių teorija yra nagrinėta ir Lietuvoje, tačiau, kaip teigia profesorė A. Ramonaitė, „mechaniškai perkelti S. M. Lipset ir S. Rokkan modelį į visiškai kitoki istorinį ir socialinį kontekstą būtų ne tik klaidinga, bet ir prieštarautų esminei šių klasikų idėjai – paaiškinti partinių sistemų susiformavimą atsekant istorinę socialinių ir kultūrinių takoskyrų virtimo partinėmis konflikto linijomis logiką“.²⁰ Nepaisant to, nėra vieningos nuomonės, kokios skirtys Lietuvoje yra reikšmingos: takoskyros buvo konstruojamos tuščioje erdvėje, todėl nėra aišku, ar skirtys yra linkusios stiprėti, ar silpnėti. Visgi, pastebimos tam tikros tendencijos. Pavyzdžiui, analizuojant 2012 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus, buvo pastebėta, kad socialinė klasė turi nedidelę įtaką balsavimo pasirinkimui Lietuvoje, kai daugumoje Europos valstybių būtent socioekonominis statusas yra pagrindinis ir labiausiai lemiantis rinkėjo pasirinkimą, kam patikėti jo atstovavimą politiniame lauke, veiksny. Tos pačios analizės metu buvo patvirtina, kad viena iš specifinių skirčių, gebanti labiausiai stabilizuoti partines preferencijas Lietuvoje, tai sovietinė takoskyra.²¹ Ši skirtis yra apie sovietinį-antisovietinį konfliktą, išskiriant režimo pokyčio laimėtojus ir pralaimėtojus. Žinoma, dėl išlikusių prisiminimų ar perduotų iš kartos į kartą ši skirtis yra stipresnė tarp vyresnio amžiaus žmonių. Dėl šios priežasties, tikėtina, kad dėl vykstančios kartų kaitos ilgainiui takoskyros aktualumas turėtų pradėti silpnėti. Sovietinės skirties aktualumą post-sovietinėse valstybėse pastebėjo ir kiti tyrėjai, pastebėję jos ryšį su kita skirtimi –

¹⁸ Seymour M. Lipset, Stein Rokkan, *Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction*. In Lipset S. M., & Rokkan S. (eds.), *Party Systems and Voter Alignments. Cross-national Perspectives*. (New York: The Free Press, 1967) 1–64, kn. *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai: idėjos, interesai ir įvaidžiai politikoje*, sud. Ainė Ramonaitė (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2014) 12, Johan A. Lybeck, „Research Note: Is the Lipset-Rokkan Hypothesis Testable?“. *Scandinavian Political Studies* No. 8.1.2, (1985), 105-113.

¹⁹ Fernando Casal Bértoa, „Parties, regime and cleavages: explaining party system institutionalisation in East Central Europe.“ *East European Politics* No. 28.4, (2012), 452-472.

²⁰ Ramonaitė, *Posovietinės Lietuvos politinė anatomija*, 66.

²¹ Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai?*, 105.

tautine.²² Analizuojant 2019 m. Lietuvos Respublikos prezidento rinkimus, buvo pastebėta, kad Lietuvoje stipriausiai veikia tiek anksčiau aptarta sovietmečio vertinimo, tiek tautinė skirtis. Šių skirčių aktualumas buvo išskirtas, remiantis duomenimis, kokių veiksmų vedini rinkėjai atidavė savo balsus prezidento rinkimuose. Pavyzdžiui, buvimas nelietuviu ar geresnis sovietmečio vertinimas itin didino tikimybę balsuoti už Saulių Skvernelį, o mažino balso atidavimo galimybę už Ingridą Šimonytę.²³ Šie veiksniai buvo susiję ne su kuo kitu, kaip su pačio kandidato į prezidentus politinėmis pažiūromis, rinkimine programa, vykdyta politine kampanija ar tiesiog tapatinimu su konkrečia politine partija (net jei jis nėra partijos narys). Tiesa, pastebima, kad nors Lietuvoje gana aiškiai jaučiama ir religinė (religingas – nereligingas) skirtis, tačiau tiek pastaroji, tiek tautinė takoskyra turi arba gana aiškų regioninį aspektą (tautinių mažumų gyvenamosios savivaldybės), arba politiniams tikslams pasiekti išnaudojamos tik kai kurių politinių jėgų (pavyzdžiui, religinė takoskyra pasitelkiama TS-LKD).²⁴

Visgi, kalbant apie skirtis, pastebima ne tik tai, kad tradicinių takoskyrų vaidmuo yra ženkliai sumažėjęs, bet ir tai, kad Lietuvoje vyrauja „besiblaškančio“ rinkėjo tipas. Tai toks rinkėjas, kuris yra linkęs išbandyti vis naują į valdžią ketinančią patekti politinę partiją ar politiką nei jau išbandytą.²⁵ Tyrimai rodo, kad lietuviams nėra būdingas nuoseklus ideologinis mąstymas.²⁶ Tiek „besiblaškantis“ rinkėjas, tiek nuoseklaus ideologinio balsavimo nebuvimas suponuoja, kad partinė tapatybė yra būdinga tik daliai Lietuvos rinkėjų, kitaip tariant, tik tiems, kurie ir balsuoja rinkimuose.²⁷ Kandidatas, žinodamas, kad Lietuvoje neveikia stiprus partine tapatybe paremtas balsavimas, savo rinkiminėje kampanijoje gali būti linkęs nukrypti link populistinio politinės kampanijos konstravimo. Tai patvirtina ir populizmo skirties aktualizavimą projekte „Populism in the Baltic States“ nagrinėję Baltijos šalių tyrėjai. Minėtame tyrime buvo analizuojama populistinė Baltijos šalių politikos dimensija ir šios politinės strategijos sėkmė nacionaliniuose rinkimuose. Atlikus analizę, tyrėjai priėjo prie išvados, kad populistinis diskursas tarp kandidatų nacionaliniuose rinkimuose buvo stipresnis Lietuvoje nei Latvijoje ar Estijoje bei panašus į Vidurio Rytų Europos bloką.²⁸ Be to, populistinio diskurso sklaida pastebėta ir Lietuvos tyrėjų darbuose: minėtos partijos savo programose ir rinkimų kampanijose pasižymi populistiniais diskursais ir taip stengiasi mobilizuoti rinkėjus, nors kažkokio visiškai bendro

²² Herbert Kitschelt, „Formation of party cleavages in post-communist democracies: Theoretical propositions.“, *Party politics* No. 1.4 (1995), 465.

²³ Jastramskis, *Kas už ką balsavo*, 37.

²⁴ Akvilė Vikšraitienė, Rolandas Tučas. „Asmenybinio ir partinio balsavimo santykio teritorinė diferenciacija 2012 ir 2016 metais. Seimo rinkimų duomenys.“, *GEOLOGIJA* No. 5.2 (2019), 66.

²⁵ Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai*.

²⁶ Jastramskis, *Kas už ką balsavo*, 29.

²⁷ Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai?*, 125.

²⁸ Jakobson, 3, 119-120.

populistinio diskurso išskirti ir negalima.²⁹ Šis dar dviejų skirčių atsiradimas tik įrodo, kad S. M. Lipseto ir S. Rokkano socialinių skirčių teorija nėra baigtinė: ji gali būti papildyta ir pritaikyta specifiniam regionui aktualiomis takoskyromis.

Tautinių mažumų klausimus kelia politikos mokslų profesorė Maria Sobolewska. Ji teigia, kad kiekvieni rinkimai, ypač tautinių mažumų apgyvendintuose regionuose, yra apie galią/valdžią (angl. power). Galia ir politinis atstovavimas niekada nebus vienodi, todėl laimi tie, kas turi daugiau politinės galios (labiau išsilavinę, besidomintys politika, pastovią gyvenamąją vietą ir darbą turintys rinkėjai). Dėl šios priežasties pastebima tendencija, kad būtent mažumos patenka į mažesne galia disponuojančių rinkėjų gretas, todėl jų atstovavimas ir mobilizavimas tampa keblus.³⁰ Tokiu atveju politikai, kandidatuojami rinkimuose, skaldo rinkėjų grupes, pasitelkdami aktualią tautinę skirtį. Šio tyrimo rėmuose kai kuriose tautinių mažumų gausiai apgyvendintose savivaldybėse tautinė mažuma yra tapusi to regiono dauguma, kas galėtų lemti pastarosios skirties niveliavimą, o gal dvigubos takoskyros reiškinį, kadangi etniškumas gali kartu daryti įtaką didesniai susiskaldymui ir aršesnei politinei kovai, ginant savo interesus.³¹

Nors tarp tyrėjų vyrauja skirtingi aiškinimai, tačiau šiame darbe buvo remiamasi viena pagrindine socialinių skirčių teorija, ją praplečiant ir pritaikant tyrimo specifikai. Pasak S. M. Lipset ir S. Rokkan, Europos partinei sistemai susikurti padėjo ne kas kita kaip visuomenėje išryškėję skirtumai. Manoma, kad politinės partijos susiformavo dėl socialinių padalijimų, kitaip vadinamų skirtimis, kurios ir lėmė skirtingų rinkėjų grupių susipriešinimą, o pastarasis – pasirinkimą balsuojant. XX a. sociologai išskyrė keturias dominuojančias skirtis: tarp darbo ir kapitalo, bažnyčios ir valstybės, kaimo ir miesto bei periferijos ir centro. Žinoma, skirtys veiksmingomis tampa tik tuo metu, kai jos yra įprasminamos politinėje kovoje. Įprasminimas vyksta, kai jau egzistuojančius rinkėjų grupių susipriešinimus politikai įgarsina savo rinkiminėje kampanijoje ir/ar po jos.³² Dėl šios priežasties socialinių skirčių teorija leidžia iš arčiau pažvelgti į Lietuvos savivaldas, konkrečiai į tautinių mažumų, siekiant suvokti, ar ir

²⁹ Karolis Jonutis, „Post-demokratija ir populistiniai diskursai Lietuvoje“, Daktaro disertacija (Vilnius: Vilniaus universitetas, 2019); Jogilė Ulinskaitė, „Lietuvos populistinių partijų atstovavimo samprata ir jos santykis su atstovaujama demokratija“, Daktaro disertacija (Vilnius: Vilniaus universitetas, 2018) iš Paulius Skirkevičius, „Populistinės nuostatos ir balsavimas: ar populistines nuostatas turintys rinkėjai balsuoja už naująsias partijas?(2016 metų Seimo rinkimų atvejis)“, (2022), 53.

³⁰ Sobolewska, 220-225.

³¹ Sonia Alonso, Rubén Ruiz-Rufino, „Political representation and ethnic conflict in new democracies“. *European Journal of Political Research*, No. 46/2 (2007) 237-267.

³² Seymour M. Lipset, Stein Rokkan, *Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction*. In Lipset S. M., & Rokkan S. (eds.), *Party Systems and Voter Alignments. Cross-national Perspectives*. (New York: The Free Press, 1967) 1–64, kn. *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai: idėjos, interesai ir įvaidžiai politikoje*, sud. Ainė Ramonaitė (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2014) 12. Lybeck, 105-113.

kokiomis skirtimis kandidatai manipuliuoja, bandydami pelnyti kuo daugiau rinkėjų balsų, bei ar / ir kaip / kokios skirtys persidengia, lyginant, atrodytų, labai panašias gyventojų sudėtimi savivaldybes.

Svarbu nepamiršti, kad mechaniškai bet kuriai valstybei tradicinio keturių skirčių modelio pritaikyta neįmanoma: kiekviena valstybė formavosi individualiai, vedina skirtingų aplinkybių ar vyravusio konteksto. Taigi, dėl šios priežasties tyrimo teoriniam pagrindui naudotas tradicinis skirčių modelis buvo papildytas F. C. Bértoa persidengiančių takoskyrų reiškiniu ir Lietuvos regionui aktualiomis skirtimis: tautine, sovietine bei populistine, kuriuo buvo siekiama išsiaiškinti: 1) kokias skirtis ir / ar kaip 2019 m. tautinių mažumų savivaldybių tarybos narių-merų rinkimuose kandidatai į mero postą pasitelkė, vykdydami savo rinkiminę kampaniją, 2) kaip veikė, jei veikė, dvigubų takoskyrų reiškinys ir 3) kokią vietą tarp egzistuojančių skirčių tautinių mažumų savivaldybėse užėmė tautinė skirtis ir ar / kaip ji veikė tarp kitų skirčių (kandidatai ją niveliavo, konstatavo, gilino ar pan.).

Tiesa, išsiaiškinus anksčiau minėtus aspektus, šis darbas tampa platesnio analizės lauko dalimi, leidžiančia suvokti, ar / kaip kandidatai išnaudoja takoskyras rinkimuose ir / ar yra linkę ieškoti tarp savęs daugiau bendrumo ar skirtingumo.

1.2. Takoskyrų tipai

Kaip jau buvo minėta anksčiau, paimti ir mechaniškai perkelti tradicinį S. M. Lipseto ir S. Rokkano socialinių skirčių modelį į konkretų istorinį ar politinį kitos valstybės kontekstą neįmanoma. Šis nepritaikytas modelis sudarytų tik fikcinę aiškinimo iliuziją. Dėl šios priežasties svarbu apsibrėžti, kaip tiek tradicinės, tiek papildomos skirtys yra suvokiamos bei kaip tradicinis modelis adaptuotas šio tyrimo kontekste.

Nors šiame tyrime siekiama išsiaiškinti, kaip 2019 m. Šalčininkų, Trakų rajonų ir Visagino savivaldybių kandidatai į merus konstravo savo rinkiminę kampaniją, pasitelkiant tautinę takoskyrą, tačiau svarbu suvokti, jog vienos kaip tokios takoskyros analizuoti nevalia. Kadangi takoskyros yra linkusios būti kompleksiškomis, todėl tiriamas visų skirčių vaidmuo, vertinant santykinę tautinės įtaką.

Šiame tyrime analizuojamos septynios skirtys: socioekonominė, religinė, geografinė, politinės galios centro perspektyvos, tautinė, sovietinė ir populistinė. Toliau detaliau pristatomos kiekviena iš jų.

1.2.1. Socioekonominė takoskyra

Socioekonominė skirtis (tarp kapitalo ir darbo, arba kitaip – tarp savininko ir darbininko) – tradicinio Lipseto ir Rokkano skirčių modelio rėmuose šis padalijimas vyravo tarp XX a. turinčių kapitalą (fabrikus, gamyklas) ir darbo jėgos (paprastų darbininkų). Šios skirties susiformavimui įtakos turėjo įvykusi pramonės revoliucija, sukūrusi skilimą tarp darbdavio ir darbuotojo.³³ Visgi, keičiantis tiek socioekonominėi struktūrai, tiek darbo santykiams, ilgainiui šia skirtimi imta laikyti socioekonominio statuso padalijimus (vadovai, kvalifikuoti specialistai *versus* nekvalifikuoti darbininkai).³⁴

Nors remiantis tyrimais, klasinis balsavimas Lietuvoje nėra itin plačiai paplitęs, tačiau yra aptinkamas personalizuotuose rinkimuose. Pavyzdžiui, profesorė A. Ramonaitė yra pažymėjusi, kad tiek savivaldybių tautinė sudėtis, tiek ekonominis išsivystymas buvo susiję su parama kandidatams 2002 ir 2004 m. prezidento rinkimuose. Dr. M. Jastramskis, analizuodamas vėlesnius prezidento rinkimus, yra pastebėjęs panašią tendenciją: buvusios Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės rinkėjai buvo dažniau dešiniojo profilio nei kairiojo, kas patvirtino ankstesnių tyrimų išvadas dėl ekonominės padėties ir tautybės įtakos.³⁵

Šio darbo kontekste tradicinė skirtis tarp kapitalo ir darbo yra suvokiama kaip socioekonominė, nusakanti tam tikro ekonominio statuso padalijimus.

1.2.2. Religinė takoskyra

Jei anksčiau, anot Lipseto ir Rokkano, religinė skirtis aiškiai dalijo žmones į dvi stovyklas, besiginčijančias, kas yra aukščiau valdžios atžvilgiu: bažnyčia ar valstybė – tai šiuo atveju skirtis yra adaptuota kitaip.

Bėgant metams ir keičiantis religijos vietai žmogaus gyvenime, tyrėjai pastebi, kad šiuolaikiniame pasaulyje dažniau religinė takoskyra vyrauja ne dėl valstybės ir bažnyčios galios pozicijų (ne)pasidalijimo, o tarp religingo ir nereligingo asmens.³⁶ Kitaip tariant, takoskyra formuojama tarp aktyviai ir pasyviai tikėjimą, pažiūras ar kultūrinės vertybes išpažįstančių žmonių, taip konstruojant dvi stovyklas: religingi *versus* nereligingi.³⁷

³³ Liesbet Hoghie, Gary Marks, „Cleavage theory meets Europe’s crises: Lipset, Rokkan, and the transnational cleavage.“, *Journal of European public policy*, No. 25.1 (2018), 111.

³⁴ Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai*, 91-105.

³⁵ Jastramskis, *Kas už ką balsavo*, 10-11.

³⁶ Vikšraitienė, 66.

³⁷ Deegan-Krause, 538-542.

Pastebima, kad religinė takoskyra, prisitaikiusi prie laikmečio, įsivyravo ir Lietuvoje. Tiesa, Lietuvoje šiai skirčiai yra itin būdingas aiškus regioninis bruožas (religinė takoskyra dažniau būna konstruojama tautinių mažumų savivaldybėse), be to, pastebima tendencija takoskyros konstravimo tik tam tikrų politinių partijų. Dėl šios priežasties religinė skirtis tampa itin aktuali šio tyrimo rėmuose, kadangi yra analizuojamos būtent tautinių mažumų savivaldybės, kuriose gyvena ne tik skirtingus tikėjimus išpažįstantys asmenys, bet ir nebūtinai tik aktyviai dalyvaujantys religiniame gyvenime piliečiai.

Taigi, religinė skirtis suvokiama ne kaip susipriešinimas tarp skirtingų religinių mokymų ar bažnyčių, bet tarp religingų ir nereligingų rinkėjų.

1.2.3. Geografinė takoskyra

Geografinė skirtis, tradiciniame modelyje suvokiama kaip tarp miesto ir kaimo – iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad ilgainiui turėtų blėsti: vis daugiau žmonių išvyksta gyventi į miestus, kaimai nyksta, o miestai plečiasi. Visgi, remiantis tyrimais, geografinė perskyra yra XX a. pabaigoje pradėjusi aktualėti skirtis. Pavyzdžiui, 1990-ųjų pradžioje Jungtinėse Amerikos Valstijose kiekviena iš pagrindinių politinių partijų (Respublikonai ir Demokratai) „pasidalijo“ rinkiminėmis apygardomis: dėl vystomos politikos viena partija labiau įsitvirtino kaimiškosiuose rinkimų apygardose, kita – miesto.³⁸ Nuo to laiko tauta tapo itin suskaldyta geografiškai: buvo pastebimas didėjantis socialinis skirtumas tarp kaimo ir miesto vietovių, skatinantis „mes“ ir „jie“ dinamiką.

Bėgant laikui, pastebėta ir daugiau pokyčių: žmonės, bėgdami nuo kasdienio šurmulio, kraustosi gyventi ne tik miestus, o dichotominis miesto ir kaimo perskyrimas praranda turinį. Dėl šios priežasties siūloma konkretų dvejetainį miesto ir kaimo skirstymą praplėsti, siekiant atskleisti šiuolaikinės urbanistikos sudėtingumą: egzistuoja miesto centras, priemiestis, miestelis ir kaimiška vietovė.³⁹

Visgi, atsižvelgiant į šiame tyrime analizuojamų savivaldybių specifiką, jog analizuojamos savivaldybės nėra didelės ir yra įsikūrusios regionuose, kuriuose iki šiol yra išlikusios kaimiškosios vietovės, geografinės skirties aiškinimui pasitelktas tradicinis dvejetainis modelis.

³⁸ Suzanne Mettler, T. Brown, „The growing rural-urban political divide and democratic vulnerability“. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, No. 699.1, (2022), 130-142.

³⁹ David McGrane, et al, „Moving beyond the urban/rural cleavage: Measuring values and policy preferences across residential zones in Canada“, *Journal of Urban Affairs*, (2016).

1.2.4. Politinės galios centro takoskyra

Tradiciniame modelyje ši takoskyra buvo suvokiama kaip skirtis tarp centro ir periferijos, padalijanti geografinį valstybės centrą ir periferijas. Visgi, dabartiniu atžvilgiu takoskyros suvokimas yra kiek pakitęs. Šveicarijoje atliktas populistinės ir centro-periferijos takoskyrų tyrimas atskleidė kitą skirties konstravimo kampa. Teigiama, kad šiuolaikiniame pasaulyje takoskyra tarp centro ir periferijos turi būti suvokiama politinės galios centro atžvilgiu, remiantis tuo, kaip konstruojamas valdžios pasidalijimas tarp centro ir periferijos: pagrindinės valdžios (parlamento ar vyriausybės) ir vietinės valdžios (savivaldos). Tyrėjai šį padalijimą siūlo suvokti kaip politikos konstravimo, žvelgiant į vietas, iš kur kuriama politika, perspektyvą.⁴⁰

Atsižvelgiant į pasiūlytą skirties suvokimo pokytį, šio tyrimo rėmuose skirtis tarp centro ir periferijos irgi buvo suvokiama, žiūrint iš vietos, kur ir kam kuriama politika, perspektyvos.

1.2.5. Tautinė takoskyra

Apžvelgiant penktąją takoskyrą, svarbu paminėti, kad tiek ši, tiek sovietinė ir populistinė skirtys papildė pradinį Lipseto-Rokkano modelį.

Tautinė skirtis (tarp tautinių mažumų ir tautinės daugumos) – tai tautiniu pagrindu vyraujantis susipriešinimas tarp konkrečiame vienetuose gyvenančios tautinės daugumos ir tautinės mažumos. Tautinį skilimą gali lemti kultūriniai skirtumai, religija (galimas persidengimas su religine skirtimi), socioekonominės galimybės ir siekiai bei noras turėti tokias pačias galimybes, kokios užtikrinamos tautinei daugumai.⁴¹ Pabrėžtina, kad ši skirtis yra itin aktuali daugiatautėse valstybėse, kuriose mažumos yra susitelkusios ir geba atstovauti savo interesus – konkrečią etninę grupę.

Lietuvos tyrėjai šį tautinio pagrindo susipriešinimą vertina kaip vieną stipriausių šalyje veikiančių takoskyrų, dažniausiai pasireiškiančią konkrečiuose teritoriniuose vienetuose – savivaldybėse.⁴² Tiesa, šiuo atveju tautinės takoskyros konstravimą gausiai tautinių mažumų apgyvendintose savivaldybėse reikėtų vertinti atsargiai: kadangi konkrečiame geografiniame vienetuose tautinės mažumos atstovų gali būti daugiau nei valstybinės tautinės daugumos, tautinė mažuma tampa

⁴⁰ Osca Mazzoleni, *Multi-level populism and centre-periphery cleavage in Switzerland: The case of the Lega dei Ticinesi*, (2005), 210-211.

⁴¹ Charles Ragin, „Class, status, and" reactive ethnic cleavages": the social bases of political regionalism“. *American Sociological Review*, (1977), 438.

Selway, J. S. (2011). The measurement of cross-cutting cleavages and other multidimensional cleavage structures. *Political Analysis*, No. 19.1, 48-50

⁴² Jastramskis, *Kas už ką balsavo*, 15, 26.

to regiono ar srities dauguma, taip galimai niveliuojant tautinę skirtį ir valstybinę tautinę daugumą padarant mažuma.

Atsižvelgiant į tą faktą, kad pagrindinis tyrimo objektas ir yra susijęs su tautine takoskyra, tyrimo kontekste tautinė skirtis buvo suvokiama kaip kuriamas kandidatų, ar egzistuojantis savaimė, ar susiformavęs dėl gyvenamosios vietos specifikos socialinis susipriešinimas tarp tautinių mažumų (lenkų, rusų, kt.) ir tautinės daugumos (lietuvių) Lietuvoje.

1.2.6. Sovietinė takoskyra

Sovietinė skirtis (sovietmečio vertinimo) – tai skirtis, egzistuojanti post-sovietinėse valstybėse ir kalbanti apie sovietinio-antisovietinio požiūrio konfliktą.⁴³ Ilgus metus Rytų Europos valstybėse vyravęs okupacinis sovietinis režimas savo ištikimus tarnus apdovanojo aukštomis darbo pozicijomis valdžios struktūrose, gamyklose ar pačiame režime, kas lėmė, kad sugriuvus sovietinei struktūrai, sugriuvo ir tų žmonių gyvenimai, daliai jų tapus pralaimėtojais. Dėl šios priežasties sovietinė takoskyra ir yra konstruojama, išskiriant režimo pokyčio laimėtojus ir pralaimėtojus.⁴⁴ Šie režimo pokyčio laimėtojai ir pralaimėtojai supriešinami požiūriu į okupacinį režimą: pokyčio pralaimėtojai teigiamai ir ilgesingai prisimena sovietmetį (kadangi tuo metu užėmė aukštas darbinės pareigas, geriau gyveno, buvo palaikomi režimo), o pokyčio laimėtojai – neigiamai, turėdami nuoskaudą dėl sugriautų gyvenimų, masinių žmonių trėmimų, laisvės trūkumo ir užgrobtos valstybės.⁴⁵

Plačiausiai šią naujosios epochos takoskyrą Lietuvos kontekste analizavo profesorė A. Ramonaitė. Remiantis profesorės mintimis, ši skirtis tapo gaji, kai atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, dalis lietuvių bei dalis sovietmečiu į Lietuvą atvykusių gyventi tautinių mažumų atstovų tapo režimo pralaimėtojais bei nostalgiją sovietmečiui jaučiančiais valstybės piliečiais, nesiekiančiais gyvenime kažko daugiau, o tik besipiktinančiais Lietuvos valstybe.⁴⁶ Nors manoma, kad dėl natūralios kartų kaitos ši takoskyra turėtų slopti, tačiau režimo pokyčių laimėtojų iš kartos į kartą perduodami prisiminimai apie šį laikotarpį aiškiai ir kryptingai konstruoja jaunosios kartos, net negyvenusios iki 1990-ųjų, požiūrį. Nors skirtis ir yra linkusi silpnėti ir dažniau aptinkama vyresnio amžiaus rinkėjų rate, tačiau net ir silpnėdama, dažniau ji sukelia neigiamą konotaciją.⁴⁷

⁴³ Deegan-Krause, 542-546.

⁴⁴ Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai?*, 105.

⁴⁵ Kitschelt, 463-472.

⁴⁶ Ramonaitė, 96-105.

⁴⁷ Ainė Ramonaitė, „Kas ilgisi sovietmečio? Ekonominio statuso, socialinės aplinkos ir vertybinių nuostatų įtaka sovietinei-antisovietinei skirčiai Lietuvoje.“, *Sociologija. Mintis ir veiksmai* No.2 (2013), 283-284.

Tiesa, ši sovietinė skirtis persidengia su Rytų – Vakarų skirtimi, kuri iki šiol aktyviai formuoja Lietuvos partinės sistemos lauką.⁴⁸ Ši perskyra įtvirtina tai, kad skirtingų politinių partijų elektoratas skirtingai įsivaizduoja ir vertina Lietuvos *draugus ir priešus*, Rytų kaimynių politines sistemas bei Rytuose ir Vakaruose esančių šalių įtakas ir keliamas grėsmes Lietuvai. Tai ypač aktualu dabartinio Rusijos sukulto karo prieš Ukrainą kontekste, kadangi ši praplėsta sovietinė takoskyra slepia ir kitą dėmenį – požiūrio į Rusiją ir Baltarusiją klausimą. Kadangi ir pats okupacinis režimas Lietuvai buvo primestas sovietų Rusijos, todėl svarbu suvokti, kad požiūris į šias Lietuvos kaimynes: Rusiją ir Baltarusiją – yra aktualus aspektas, konstruojantis sovietinę takoskyrą, persidengiančią su požiūrio į Rytų ir Vakarų valstybes perskyra.

1.2.7. Populistinė takoskyra

Iki šiol populizmo diskurso tyrimai dažniausiai yra atliekami makro lygmeniu, orientuojantis į populistinių lyderių/partijų vykdomą politiką.⁴⁹ Pavyzdžiui, žvelgiama, kaip ir kiek dažnai dalijami nerealūs pažadai ar kaip konstruojami naratyvai, apie valdžioje vyraujančią mistinį blogį.

Visgi, populistinį diskursą naudoja ne tik didieji politikai, bet ir savivaldos atstovai. Dažniausiai populistinis naratyvas yra suvokiamas kaip dviejų stovyklų: *mes ir jie* – konstravimas, stiprinant savo kaip gerojo politiko įvaizdį ir kuriant emocinį ryšį su žmonėmis.⁵⁰ Savo kaip gerojo politiko įvaizdžio stiprinimas yra konstruojamas, menkinant oponento politinį poveiklį ir bandant įrodyti, kad paties pažadai yra geresni. Tiesa, šioje vietoje verta paminėti, kad, remiantis Baltijos šalių tyrėjų išvadomis, labiausiai populistinis naratyvas yra paplitęs Lietuvos politikų, lyginant visas tris Baltijos valstybes.⁵¹ Be to, Lietuvoje populizmo konstravimas dažniausiai pasireiškia, artėjant rinkiminiam laikotarpiui, kai kandidatai bando įrodyti, kas yra kas.⁵²

Taip populistinis naratyvas buvo atpažįstamas ir šio tyrimo rėmuose: takoskyra, priešinant dvi grupes – *mus* (geruosius politikus, kurie ateina padėti žmonėms) ir *juos* (blogąją, senąją valdžią, nedirbančią žmonių labui). Tiesa, svarbu suvokti, kad dažnai stovyklų priešinimas nebūna tiesiogiai išreikštas: dažnai tai reiškiasi per nekonkrečius ar nerealius pažadus, gėrio ir blogio ieškojimus ir pan.⁵³

⁴⁸ Ainė Ramonaitė, et al., „Tarp Rytų ir Vakarų: Lietuvos visuomenės geokultūrinės nuostatos“. (Vilnius: Versus Aureus, 2007).

⁴⁹ Ayse Betül Çelik, E. Balta, „Explaining the micro dynamics of the populist cleavage in the ‘new Turkey’.“, *Mediterranean Politics*, No. 25.2, (2020), 160-164.

⁵⁰ *Ibid*, 164-166.

⁵¹ Jakobson, 3, 119-120.

⁵² *Ibid*, 3, 119-120.

⁵³ Nadia Urbinati, „Political theory of populism“, *Annual review of political science*, No.22 (2019), 111-113.

2. Tyrimo duomenų šaltiniai ir metodologija

Atliekant kandidatų į merus rinkiminių kampanijų analizę, buvo pasitelktas tyrimui sukonstruotas dviejų žingsnių pusiau kokybinis, pusiau kiekybinis turinio analizės metodas, remiantis M. Jakobson turinio analizės ir K. Watanabe latentinio semantinio mastelio keitimo metodais. Šių metodų pagalba buvo analizuojama trijų tautinių mažumų savivaldybių – Šalčininkų r., Trakų r. ir Visagino – 2019 m. savivaldų tarybų rinkimų kandidatų į merus vykdyta rinkiminė kampanija.

Šiame skyriuje bus apžvelgtos analizuojamos savivaldybės, politinių kampanijų duomenų šaltiniai ir plačiau dekonstruotas bei aprašytas tyrimo analizės metodas.

2.1. Savivaldybių skirtumai ir panašumai

Darbo analizei pasirinktos trys skirtingos Lietuvos savivaldybės, kuriose koncentruojasi tautinės mažumos, tai Šalčininkų rajono, Trakų rajono bei Visagino savivaldybės. Šios savivaldybės buvo pasirinktos dėl kelių priežasčių: 1) visose koncentruotai gyvena tautinės mažumos, 2) vienodas bendras renkamų savivaldybės tarybos narių skaičius – kiekvienos savivaldybės tarybą sudaro 25 tarybos nariai, iš kurių vienas – meras.⁵⁴

1. „Tautinių mažumų savivaldybių charakteristika“

Sudaryta autorės

	Šalčininkų rajono savivaldybė	Visagino savivaldybė	Trakų rajono savivaldybė
Bendras gyventojų skaičius (2021 m.)	30 052	19 633	32 042
Iš jų tautinių mažumų (proc.)	87,4 proc.	79,9 proc.	40,7 proc.
2019-2023 m. savivaldybės valdančioji partija	LLRA-KŠS	LVŽS, Visuomeninis rinkimų komitetas „Visaginas – tai mes“	Iki 2021 m. LRLS, LLRA-KŠS Visuomeninis rinkimų komitetas „Renkuosi ateitį“, nuo 2021 m. LRLS, TS-LKD, Visuomeninis rinkimų komitetas „Renkuosi ateitį“,
2019-2023 m. savivaldybės meras	Zdislav Palevič, LLRA-KŠS, RA	Erlandas Galaguz, LVŽS	Iki 2021 m. Edita Rudelienė, LRLS, nuo 2021 m.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos Seimas, *Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas*, Vilnius, 1994, žiūrėta 2022 m. vasario 19 d.),

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5883/cBBSQmmWUg>

			Andrius Šatevičius, LRLS
2015 m. savivaldybės valdančioji partija	LRA ir RA koalicija „Valdemaro Tomaševskio blokas“	Visuomeninis rinkimų komitetas „Visaginas – tai mes“, LLS (liberalai)	LRLS, LRA ir RA koalicija „Valdemaro Tomaševskio blokas“
2015-2019 m. savivaldybės meras	Zdislav Palevič, LRA, RA	Dalia Štraupaitė, LLS (liberalai)	Edita Rudelienė, LRLS

Šaltiniai: VRK, savivaldybių tinklalapiai

1 lentelė / paveikslas

Remiantis paskutiniojo gyventojų surašymo duomenimis, Trakų rajone gyvena 32 042 gyventojai, iš kurių 40,7 proc. sudaro tautinės mažumos, Šalčininkų rajonas gyventojų skaičiumi yra gan panašus į Trakų: gyvena 30 052 gyventojai, tačiau tautinių mažumų yra dvigubai daugiau nei Trakų rajone – net 87,4 proc., tuo tarpu Visagine gyvena 19 633 gyventojai, kurių 79,9 proc. priklauso tautinėms mažumoms.⁵⁵ Lyginant tautinių mažumų atžvilgiu šias tris savivaldybes, galime pastebėti, kad Šalčininkų rajone ir Visagine tautinės mažumos yra tapusios tos savivaldybės gyventojų dauguma: jose lietuvių gyvena tik apie 20 proc. Tuo tarpu Trakų rajone tautinės mažumos sudaro kiek mažiau nei pusę savivaldybės gyventojų bendro skaičiaus, tačiau tam tikrose savivaldybės dalyse (seniūnijoje) sudaro daugumą, pavyzdžiui, savivaldybės rytinėje dalyje, kurioje gyvena susitelkusi didžiausia lenkų tautinės mažumos dalis, lyginant su likusia savivaldybe.⁵⁶ Duomenys rodo, kad nors šias tris savivaldybes galima priskirti tautinių mažumų, tačiau jos tautinės sudėties atžvilgiu nėra vienodos.

Žvelgiant į dabartinių merų partinę priklausomybę ir tarybų sudėtis, dažniau yra matomi skirtumai nei panašumai. Jei Šalčininkų rajono savivaldybė ilgus dešimtmečius yra visiškai saugi rinkiminė apygarda Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga (verta paminėti, kad net 76,3 proc. gyventojų save tapatina su lenkų tautine mažuma),⁵⁷ tai Trakų rajone ši partija lieka antrame plane ir tampa tik koalicijos partnere, nes nuo 2015 m. rajoną valdo Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžiui priklausantis meras (tiesa, Trakų rajono savivaldybėje 2021 m. įvyko pakartotiniai

⁵⁵ Oficialiosios statistikos portalas, „Gyventojai pagal tautybę savivaldybėse 2021“, žiūrėta 2022 m. vasario 17 d., <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=d757612f-654c-4006-8436-5555c595bb4c#/>

⁵⁶ Dovydas Vidzbelis, „Lietuvos tautinių mažumų rinkiminio aktyvumo teritorinė raiška.“, *Geografijos metraštis* (2020): 53-59.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „Šalčininkų rajono (Nr.43) savivaldybė“, žiūrėta 2022 m. lapkričio 29 d., https://www.vrk.lt/2019-savivaldybiu-tarybu/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/864/1/1506/rezultatai/lt/rezultataiSavTarNariaiMeraiSavivaldybeje_rpgId-20044.html

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2015 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai. Šalčininkų rajono (Nr.43) savivaldybė“, žiūrėta 2022 m. lapkričio 29 d., https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/2015_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rezultatai_daugiamand_apygardose/apygardos_rezultatai7803.html

mero rinkimai, kadangi buvusi merė LRLS narė Edita Rudelienė pateko į Seimą,⁵⁸ nepaisant to, mero vėliavą gyventojai patikėjo liberalui Andriui Šatevičiui, tačiau LLRA-KŠS išbraukta iš valdančiosios koalicijos).⁵⁹ Visaginas yra atviras įvairioms politinėms jėgoms, nors pastebimas didesnės rinkėjų simpatijos centro kairiosioms partijoms.⁶⁰

Partiniai skirtumai dar kartą patvirtina, kad šios trys savivaldybės nėra vienodos: tiek tautiniu atžvilgiu, tiek dominuojančia politine jėga kiekviena savivaldybė yra kažkuo savita, tačiau kartu ir panaši. Šie skirtumai yra itin svarbūs, norint suvokti, kaip / ar 2019 m. kandidatai į šių trijų savivaldybių merus, organizuodami savo rinkiminę kampaniją, pasitelkė takoskyras: jas gilino, niveliavo, o gal jungė tarpusavyje. Visi šie atradimai bus aptarti tyrimo analizės skyriuose.

2.2. 2019 m. kandidatų į merus rinkiminių kampanijų duomenų šaltiniai

Kaip jau buvo minėta anksčiau, dviejų žinginių tyrimo analizės metodo pagalba buvo analizuojama trijų tautinių mažumų savivaldybių: Šalčininkų r., Trakų r. ir Visagino – 2019 m. kandidatų į merus vykdyta rinkiminė kampanija. Analizei buvo pasirinkti 2019 m. vykę savivaldos rinkimai dėl dviejų priežasčių: 1) tai yra paskutiniai vykę visuotiniai savivaldos rinkimai, t. y. naujausi, nepaisant to, kad kai kuriose savivaldybėse vyko pakartotiniai rinkimai; 2) tai buvo antrieji tiesioginiai savivaldybių merų rinkimai, todėl galima daryti prielaidą, kad šie rinkimai buvo labiau tipiniai ir „nusistovėję“ nei vykę 2015 m., kai rinkėjams teko tiesiogiai rinkti merą vos pirmą kartą per visą istoriją.

Kiekvieni rinkimai turi nustatytą politinės kampanijos pradžią ir pabaigą, rinkimų datas, todėl ne išimtis buvo ir šie. Kiekvienų rinkimų grafiką patvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų

⁵⁸ BNS, „Liberalė E. Rudelienė prisiekė Seime“, 15min, žiūrėta 2022 m. lapkričio 29 d., <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/liberale-e-rudeliene-prisieke-seime-56-1501056>

⁵⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „Preliminarūs rezultatai. Trakų meru išrinktas Andrius Šatevičius“, žiūrėta 2022 m. spalio 19 d., <https://www.vrk.lt/naujienos/-/content/10180/1/preliminarus-rezultatai-traku-meru-isrinktas-andrius-satevicius>

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimai (I turas).cVisagino (Nr.59) savivaldybė“, žiūrėta 2022 m. spalio 19 d., https://www.vrk.lt/2019-savivaldybiu-tarybu/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/864/1/1506/rezultatai/lt/rezultataiTarNariaiMeraiSavivaldybeje_rpgId-19980.html Visagino savivaldybė, „Tarybos nariai“, 2022 m. spalio 19 d., <https://www.visaginas.lt/savivaldybes-taryba/tarybos-nariai/137>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2015 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai. Visagino (Nr. 59), savivaldybė, žiūrėta 2022 m. spalio 23 d. https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/2015_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rezultatai_daugiamand_apygardose/apygardos_rezultatai7819.html

komisija.⁶¹ Politinės kampanijos pradžia paskelbta 2018 m. lapkričio 7 d. Politinė kampanija pasibaigia praėjus 100 dienų nuo rinkimų rezultatų paskelbimo dienos. Savivaldybių tarybų rinkimai vyko 2019 m. kovo 3 d. (I turas), o antras turas vos po dviejų savaitių – kovo 17 d. (žr. 2 lentelė / paveikslas).

2. 2019 m. Šalčininkų r., Trakų r. ir Visagino tarybos mero rinkimų rezultatai. Sudaryta autorės

Apygarda/savivaldybė	Turas	Kandidatas (-ė)	Partija/komitetas	Balsų skaičius	Balsai proc.
Šalčininkų rajono (Nr.43) savivaldybė	I	Zdislav Palevič	LRA ir RA koalicija KŠS	11 895	78,11
		Jolanta Butkevičienė	LSDP	1 770	11,62
		Alicija Ščerbaite	DP	1 564	10,27
	II	-	-	-	-
Trakų rajono (Nr.52) savivaldybė	I	Edita Rudelienė	LRLS	6 226	43,12
		Kęstutis Vilkauskas	LSDP	2 679	18,55
		Jaroslav Narkevič	LRA ir RA koalicija KŠS	2 249	15,57
		Jonas Kietavičius	TS-LKD	1 695	11,74
		Vladyslav Kravčun	LVŽS	869	6,02
		Gelena Drungilienė	DP	722	5,00
	II	Edita Rudelienė	LRLS	6 213	62,03
		Kęstutis Vilkauskas	LSDP	3 803	37,97
Visagino (Nr.59) savivaldybė	I	Erlandas Galaguz	LVŽS	2 442	27,98
		Dalia Štraupaitė	LLS	2 325	26,64
		Jevgenij Šuklin	Visuomeninis rinkimų komitetas „Visaginas – tai mes“	2 201	25,22
		Virginijus Andrius Bukauskas	LSDP	1036	11,87
		Dmitrij Ikonikov	LRA ir RA koalicija KŠS	723	8,28
	II	Erlandas Galaguz	LVŽS	4 914	60,16
		Dalia Straupaitė	LLS	3 254	39,84

Šaltiniai: VRK

2 lentelė / paveikslas

⁶¹ Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų grafikas“, žiūrėta 2022 m. liepos 27 d. <https://www.vrk.lt/documents/10180/670925/03-03+grafikas+%28pgl+nauja+istatyma%29.pdf/36b891ce-220e-4bf9-a0bd-4bb2a21950ad>

Kampanija buvo analizuota, į ją žvelgiant per kelis pjūvius – kiekvieno iš keturiolikos kandidatų atveju žiūrėta į:

1. 2019 m. Lietuvos Respublikos Vyriausios rinkimų komisijos (toliau – VRK) tinklalapyje paskelbta rinkiminė programa⁶² (rinkiminės programos yra pasirinktos analizei todėl, kadangi tai tarsi ideologiniai dokumentai, reprezentuojantys atitinkamą partiją prieš jos rinkėjus, žiniasklaidą ir visuomenę apskritai. Tiesa, galime sutikti, kad šios programos nėra pagrindiniai, nulemiantys rinkimų rezultatus aspektai, tačiau tai naudingas šaltinis, norint suprasti, kokią poziciją atstovauja kandidatas)⁶³;
2. pagrindiniame plakate ar skrajutėje naudota informacija ir / ar šūkis;
3. pasisakymai Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (toliau – LRT) organizuotuose prisistatymuose ir nešališko politikos stebėsenos tinklo „Žinau, ką renku“ (toliau – ŽKR) organizuotuose I rinkimų turo debatuose (prisistatymų ir debatų transkripcijos pateikiamos prieduose; atliekant transkripcijas, kandidatų kalba, neatitikusi lietuvių kalbos rašybos taisyklių, buvo minimaliai sunorminama).

Šie duomenų šaltiniai buvo pasirinkti, remiantis skirtingais jų tipais, leidžiančiais pažinti kiekvieno kandidato konstruojamą rinkiminę kampaniją iš skirtingų kampų. VRK tinklalapyje paskelbta kandidato programa, rinkiminis plakatas ir pasisakymas LRT prisistatymuose yra oficialus rinkiminės kampanijos dėmuo, dažniausiai patvirtintas ne tik paties kandidato, bet visos politinės partijos mastu. Todėl šie duomenys atspindi ne kiek pačio kandidato, bet kiek visos partijos programą, todėl galimai nublanksta individualumas ir šių duomenų šaltinių pritaikymas konkrečiam regionui. Tuo tarpu pasisakymai ŽKR debatuose yra labiausiai atliepiantys tiek pačią kandidato asmenybę, tiek kandidato politinės kampanijos konstravimą aspektai, individualiai pritaikyti konkrečios savivaldybės ypatumams.

⁶² Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų ir merų rinkimai Šalčininkų rajono savivaldybėje“, žiūrėta 2022 m. birželio 12 d. <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/%C5%A0a1%C4%8Dininink%C5%B3%20raj/fb670985-3abd-4d89-833a-63e7fb56f844>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų narių ir merų rinkimai Trakų rajono savivaldybėje. Trakų rajono savivaldybės rinkimų komisijos Nr.52 informacinis leidinys“, žiūrėta 2022 m. birželio 12 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/Trak%C5%B3%20raj/f0e715eb-d34b-4d80-bbb6-b012248f6aa4>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų narių ir tarybų narių – merų rinkimai Visagino savivaldybėje. Visagino savivaldybės Nr. 59 rinkimų komisijos informacinis leidinys“, 2022 m. birželio 12 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/Visagino/a05fec3e-72f3-4c68-a7bd-c901d4d71b33>.

⁶³ Jakobson, 27.

Tiesa, buvo svarstyta analizei pasitelkti kandidatų į merus socialinio tinklo „Facebook“ paskyrų įrašus, tačiau, atlikus pirminę duomenų paiešką, buvo pastebėta, kad ne visų kandidatų paskyrų turinys siekia 2019 metus. Kadangi ne visų socialinių tinklų įrašus būtų galima palyginti ir įtraukti į analizę, todėl jie nebuvo dekonstruojami.

2.3. Tyrimo metodas

Analizuojant turimus aktualius duomenis: 14-os kandidatų į merus rinkiminę programą, plakatus, pasisakymus debatuose – buvo ieškoma ne tik pagrindinių S. M. Lipset ir S. Rokkan keturių takoskyrų. Socialinių skirčių teorija buvo modifikuota ir pritaikyta šio tyrimo kontekstui, įtraukiant dar tris aktualias skirtis: tautinę (tautinės mažumos *versus* tautinės daugumos), sovietinę (sovietinę-antisovietinę) bei populistinę. Pirmoji skirtis yra įtraukta dėl vienos bendros savivaldybių ypatybės: visose yra itin susitelkusios tautinės mažumos. Politinėms partijoms pradėjus vykdyti tautiniu dėmeniu išsiskiriančią politiką, įvairūs politikų etniniai raginimai, pažadai ar mobilizuojantys pasisakymai rinkimų metu gilina tautinį skilimą tarp skirtingų rinkėjų grupių, kas gali lemti ne tik didesnį tautinių mažumų aktyvumą rinkimų metu, bet didesnį bendruomenės susiskaldymą, nepasitenkinimą ar net protestus.⁶⁴ Pažymėtina, kad tautinės mažumos koncentracija savivaldybėse lemia skirtingą politinį elgesį: pavyzdžiui, Šalčininkų r. ir Visagino savivaldybėse, pasižyminčiose didele konkrečios tautinės mažumos dalimi (t. y. tautinė mažuma sudaro daugumą visų gyventojų), rinkimų aktyvumas teigiamai koreliuoja su tos tautybės gyventojų santykine dalimi (didėjant kitų tautybių gyventojų santykinei daliai, auga ir rinkėjų aktyvumas). Ši koreliacija pastebima ir kitoje, šiame tyrime analizuojamoje Trakų rajono savivaldybėje, tiksliau jos rytinėje dalyje, kurioje gyvena susitelkusi didžiausia lenkų tautinės mažumos santykinė dalis.⁶⁵ Mobilizuotas balsavimas ir aiškus kolektyvinės tapatybės suvokimas tik sutvirtina tautinės takoskyros pamatus.⁶⁶ Sovietmečio vertinimo skirtis buvo pasirinkta, remiantis profesorės A. Ramonaitės teorija ir tyrimais, jog ši skirtis, visgi, yra gajausia Lietuvoje dėl vis dar gyvos istorinės atminties.⁶⁷ Su šia išvada sutinka ir kiti Lietuvos tyrėjai, ieškantys visuomenėje vyraujančių susipriešinimų.⁶⁸ Trečioji takoskyra buvo įtraukta dėl to, kad, ankstesniuose tyrimuose lyginant Baltijos valstybes, populistinis rinkiminių kampanijų naratyvas daugiausia dažniausiai buvo naudojamas Lietuvos politikų.⁶⁹

⁶⁴ Higashijima, 135.

⁶⁵ Vidzbelis, 53-59.

⁶⁶ Delia Zollinger, „Cleavage Identities in Voters’ Own Words: Harnessing Open-Ended Survey Responses.“ *American Journal of Political Science* forthcoming, (2022): 1.

⁶⁷ Ramonaitė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai?*

⁶⁸ Jastramskis, *Kas už ką balsavo*, 37.

⁶⁹ Jakobson, 3, 119-120.

Svarbu nepamiršti, kad visuomenės susipriešinimai gali persidengti, todėl tyrime atsižvelgta ir į tyrėjo Fernando Casal Bértoa teoriją apie egzistuojančius skirčių tarpusavio ryšius. Vis dažniau pastebima, kad skirtys gali būti kompleksinės (dvigubomis), kas reikštų, kad vienas ir tas pats rinkėjas save gali identifikuoti per kelias takoskyras, t.y. gali atsidurti dviguboje takoskyroje. Lygiai taip pat elgtis gali ir kandidatas į mero postą: savo politinį kelią į rinkimus statyti ne ant vienos, o kelių, tarpusavyje persidengiančių skirčių.⁷⁰ Šis aspektas yra itin svarbus, norint suvokti, kaip skirtys gali funkcionuoti tarpusavyje ne tik nacionalinėje, bet ir regioninėje politikos arenoje.

Organizuojant tautinės takoskyros tyrimą ir ieškant atsakymo, kokią vietą tarp kitų skirčių pastaroji užima, buvo pasitelktas M. Jakobson ir kitų tyrėjų tiriamajame darbe „Populism in the Baltic States“ naudotas pusiau kokybinės, pusiau kiekybinės turinio analizės ir K. Watanabe latentinio semantinio mastelio keitimo (angl. Latent Semantic Scaling) būdai ir sukonstruotas dviejų žingsnių tyrimo modelis.

Pirmasis tyrimo modelio žingsnis, t.y. pagal M. Jakobson turinio analizę, apėmė daugkartinį turinio (kandidatų rinkiminės kampanijos medžiagos) skaitymą ir skaidymą į kategorijas. Kiekvieno kandidato rinkiminė kampanija ir jos duomenų šaltiniai buvo analizuojami atskirai per anksčiau išvardintus pjūvius, t. y. takoskyras. Atlikus duomenų skaitymą ir skaidymą, antrame tyrimo modelio žingsnyje buvo keičiamas turimos kandidatų rinkiminės kampanijos medžiagos mastelis ir, remiantis K. Watanabe, ieškomi kertiniai žodžiai (angl. seed words). Kertinės sąvokos buvo ieškomos, remiantis išskirtais septyniais takoskyrų tipais. Surinktoje medžiagoje ieškotos kertinės sąvokos padeda labiau išsigryninti turimą kandidatų rinkiminę medžiagą. Aiškesnis kertinių sąvokų sudarytas vaizdas leido atlikti kategorijų interpretavimą ir medžiagos sisteminimą į bendrus savivaldybių lygmens duomenų rinkinius (lenteles), kas leido suvokti, ne tik kokias skirtis, bet ir kaip dažnai 2019 m. tautinių mažumų savivaldybių tarybos narių-merų rinkimuose kandidatai į mero postą (ne)pasitelkė, kurias niveliavo.

Taigi, dviejų žingsnių pusiau kokybinės, pusiau kiekybinės turinio analizės modelis, skirstant politikų kalbas, pasisakymus ir kitą medžiagą į skirčių kategorijas ir subkategorijas, sudarė galimybes ne tik generalizuoti ir išvysti bendrą savivaldybės vaizdinį, bet ir išsiaiškinti, kokioms skirtims buvo skiriama daugiau dėmesio, kurioms, mažiau, kokios / ar skirtys buvo aktualizuojamos dažniau.

2.4. Takoskyrų identifikavimo būdai

⁷⁰ Bértoa, 452-472.

Susisteminti ir analizei naudoti duomenys buvo atrenkami, remiantis septyniomis takoskyromis: socioekonominė, religinė, geografinė, politinės galios centro perspektyvos, tautinė, sovietinė ir populistinė. Šios takoskyros buvo identifikuojamos, remiantis teorijose slypinčiais bruožais:

1. Socioekonominė takoskyra suvokiama kaip tam tikro ekonominio statuso pagrindu konstruojami padalijimai: didieji verslai *versus* smulkios įmonės, verslas *versus* darbuotojas ir pan. Siekiant atrasti konstruojamą skirtį, buvo ieškoma anksčiau išvardintų raktinių žodžių bei kitų apeliavimų į padalintą socioekonominį statusą;
2. Religinė takoskyra identifikuojama, remiantis apeliavimu į tikėjimą, religines bendruomenes, maldos namus ar dvasines vertybes;
3. Geografinė skirtis savivaldybių kandidatų į merus rinkiminėje kampanijoje buvo aptinkama, remiantis politikų konstruojamu geografiniu miesto ir kaimo (tiek gyventojų, tiek gyvenamųjų sąlygų) supriešinimu, kartais pereinančiu į „mes“ ir „jie“ dinamiką (tai galimai besiformuojanti dviguba takoskyra, pereinanti į populistinį diskursą);
4. Identifikuojant politinės galios centro takoskyrą, buvo ieškoma savivaldybių politikų konstruojamo socialinio susipriešinimo tarp *nacionalinės* ir *vietos* valdžių – atskaitos taško, iš kur konstruojama politika. Tiesa, čia kalbama ne apie teisinius aspektus, bet diskursyvinį politinės galios centro konstravimą. Be to, valdžios galios centro perspektyvos konstravimas gali persidengti su populistine takoskyra, tačiau, norint tai patvirtinti arba paneigti, buvo atskiriami tarpusavyje priešinami subjektai;
5. Tautinė takoskyra buvo suvokiama kaip kandidatų į merus apeliavimas į konkrečioje savivaldybėje gyvenančius skirtingų tautybių atstovus. Remiantis tuo, kad ši skirtis yra pagrindinė tyrimo lauke, takoskyra buvo skirstoma į du laipsnių lygius pagal supriešinimo gylį: 1) Gili skirtis (aiškus konkrečios tautinės grupės išskyrimas, supriešinimo konstatavimas ir interesų atstovavimas); 2) Negili skirtis (švelniai konstruojama skirtis, išsiskiriant ne konkrečią tautinę grupę, o pažymint visas tautas bendrai, pavyzdžiui, daugiakultūris kraštas). Tiesa, reikia nepamiršti ir to faktoriaus, kad kai kurie kandidatai, būdami tautinių mažumų atstovais, galimai savaime apeliuoja į tautinių mažumų ir tautinės daugumos supriešinimą, to net neiškomunikuodami: tautinių mažumų kandidatai patys konstruoja tautinę skirtį, priklausydami etninių mažumų grupei. Identifikuojant skirtį, buvo ieškoma tokių sąvokų kaip tauta, tautybė, daugiatautis, kultūra, mažumos ir kt.;
6. Sovietinė takoskyra buvo identifikuojama, arba kandidatams apeliuojant į buvusį sovietinį režimą, arba į Rytų-Vakarų perskyrą. Siekiant surasti konstruojamą skirtį, buvo ieškoma

kertinių sąvokų kaip sovietmetis, okupacija, sovietinis režimas, Rytai, Vakarai, Rusija, Baltarusija, kaimyninės valstybės (turint omenyje Rusiją ir Baltarusiją) ir pan.;

7. Populistinė takoskyra buvo atpažįstama kaip priešinanti dvi grupes *mus* (geruosius politikus, kurie ateina padėti žmonėms) ir *juos* (blogąją, senąją valdžią, nedirbančią žmonių labui). Tiesa, pastebima, kad stovyklų priešinimas dažnai konstruojamas per gėrio ir blogio ieškojimus, buvusios valdžios kaltinimus ir pan.⁷¹

Atliktus tyrimo analizę, duomenys buvo susisteminti ir pateikti viską apibendrinančiose lentelėse, kurių išvados leidžia palyginti tautinių mažumų savivaldybes takoskyrų atžvilgiu.

Svarbu paminėti, kad tyrimo autorė yra kilusi iš Trakų rajono, be to, kandidatuoja rinkimuose į šios savivaldybės tarybos narius. Nors tai, gali daryti poveikį tyrimo išvadų šališkumui, tačiau tyrimo autorė stengėsi maksimaliai atsiriboti nuo šališkumų ir objektyviai vertinti situaciją. Tiesa, gyvenimas ir kandidatavimas analizuojamame rajone leido iš arčiau pažinti tiek tautinių mažumų savivaldybės ypatumus, tiek kandidatų rinkimines kampanijas, kas suteikė įrankius platesniam tyrimo konteksto suvokimui.

3. Analizė

3.1. Kandidatų į merus rinkiminių programų analizė

Kaip pirminiai šio tyrimo analizės dokumentai ir pradžios taškas buvo laikyta 2019 m. VRK tinklalapyje paskelbta kiekvienos iš savivaldybių kandidatų į merus rinkiminė programa.⁷² Oficialios rinkiminės programos buvo pasirinktos todėl, kadangi tai yra pagrindiniai ideologiniai dokumentai, reprezentuojantys atitinkamą kandidatą tiek prieš jo rinkėjus, tiek prieš žiniasklaidą ir tiek prieš visuomenę apskritai. Galime manyti, kad rinkiminės programos nėra pagrindiniai dokumentai, nulemiantys rinkimų rezultatus, tačiau tai naudingas šaltinis, norint suvokti, kokiai pozicijai oficialiai, kaip teigiama rinkiminėse programų gairėse, atstovauja kandidatas.

⁷¹ Urbinati, 111-113.

⁷² Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų ir merų rinkimai Šalčininkų rajono savivaldybėje“, VRK, žiūrėta 2022 m. birželio 12 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/%C5%A0al%C4%8Dininink%C5%B3%20raj/fb670985-3abd-4d89-833a-63e7fb56f844>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų narių ir merų rinkimai Trakų rajono savivaldybėje. Trakų rajono savivaldybės rinkimų komisijos Nr.52 informacinis leidinys“, žiūrėta 2022 m. birželio 12 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/Trak%C5%B3%20raj/f0e715eb-d34b-4d80-bbb6-b012248f6aa4>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų narių ir tarybų narių – merų rinkimai Visagino savivaldybėje. Visagino savivaldybės Nr. 59 rinkimų komisijos informacinis leidinys“, 2022 m. birželio 12 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/Visagino/a05fec3e-72f3-4c68-a7bd-c901d4d71b33>.

Svarbus paminėti ir tai, kad kiekvienas kandidatas į merus privalo pateikti rinkiminę programą, kuri būna išspausdinta oficialioje rinkiminėje medžiagoje ir dalinama kiekvienam tos savivaldybės rinkėjui, pristatant į jo pašto dėžutę. Kadangi be programos kandidatas į merus tiesiog negalėtų pateikti pareiškinių kandidatavimą patvirtinančių dokumentų, kiekvienas potencialus meras privalo parengti ir pateikti savo siūlomos politikos gaires. Dėl šio prievolės elemento rinkiminės programos tampa vienomis iš pagrindinių šio tyrimo analizės dalių, nes tik dvejose iš keturių analizės dalių buvo galima išanalizuoti visų kandidatų į merus rinkimines kampanijas kaip tokias: vieni kandidatai nedalyvavo debatuose, kiti – prisistatymuose, kas neleidžia susidaryti bendro vaizdo. Tačiau svarbu suvokti, kad nedalyvavimas irgi yra pozicijos išsakymas.

Žvelgiant į bendrą 14 kandidatų į tautinių mažumų savivaldybių merus rinkiminių programų analizės vaizdą, galima pastebėti kelis pasikartojančius aspektus. (žr. Priedas Nr. 1).

Pirma, prieš tai buvę merais ir valdę rajoną politikai, kandidatavę ir 2019 m. savivaldos rinkimuose, savo rinkiminę programą pristatė labai *atsargiai*. Buvę merai pažymėjo ar net gyrė savo pradėtus darbus, ketino juos tęsti, o naujų apčiuopiamų ar lengvai pamatuojamų pažadų per daug nežarstė. Pavyzdžiui, „Noriu tęsti darbus, tarnaujančius Šalčininkų rajono ir žmonių gerovei. Ilgametė patirtis, galimybių suvokimas, realūs veiksmai sprendžiant problemas, leidžia man priimti atsakomybę už visus rinkiminius pažadus“ (Z. Palevič). Panašiai teigė ir buvusi Trakų rajono savivaldybės merė E. Rudelienė: „Aš ir mano vedama Lietuvos liberalų sąjūdžio komanda įrodėme, kad mokame dirbti Trakų krašto žmonių naudai, tą ketiname tęsti ir toliau turėdami Jūsų pasitikėjimą“. Žinoma, neatsiliko ir ilgametė Visagino merė D. Štraupaitė: „Aš, kaip merė, telkiau Tarybos narius, savivaldybės darbuotojus, įstaigų vadovus, verslininkus, gyventojus bendram tikslui kuriant miesto gerovę. Esu atvira idėjoms, nusiteikusi dorai dirbti, rūpintis Visaginu ir jo žmonėmis“. Svarbu paminėti, kad vienintelė iš buvusių to meto trijų savivaldybių merų E. Rudelienė savo rinkiminėje programoje pažymėjo, kad rajone nudirbti darbai – ne jos vienos nuopelnas.

Antra, rinkiminėse programose kandidatai dažniau palietė ekonomines temas, aktualizuojant socioekonominę skirtį. Tiesa, šioje vietoje reikia daryti perskyrą: jei vieni kandidatai labiau skyrė dėmesį verslui, kiti – darbuotojui. Sugrįžtama į tradicinę skirtį tarp kapitalo ir darbo jėgos, kuri rinkiminėse programose nusakoma kitais terminais: „stiprinti verslo ir viešojo sektoriaus partnerystę“ (G. Drungilienė) arba „skatinti smulkųjį verslą ir ūkininkavimą“ (V. Kravčun).

Trečia, negalima teigti, kad kandidatai aktualizavo tik socioekonominę takoskyrą: populiaros buvo tiek populistinė, tiek tautinė, geografinė takoskyros, tačiau tokios kaip religinė, politinės galios

centro perspektyvos ar sovietinė sulaukė mažiau dėmesio. Įdomus faktas ir tai, kad nors tyrėjų yra teigiama, jog Lietuvoje vienos dažniausiai sutinkamų takoskyrų yra sovietmečio, tautinė ir religinė, o mažiausiai – socioekonominė, visgi šios analizės rėmuose matome kiek kitokį vaizdą. Galimai ekonominė tema tampa aktualesnė, kadangi kiekvienam politikui parodyti įdirbį rajono labui yra lengviausia, pasitelkus skaičius apie pritrauktas lėšas ar investicijas. Žinoma, tai tik galima prielaida, neatverianti aiškesnio vaizdo.

Visgi, verta apžvelgti detalesnį kiekvienos savivaldybės skirčių portretą.

3.1.1. Šalčininkų rajono savivaldybės atvejis

Remiantis kandidatų į merus rinkiminėmis programomis, labiausiai aktualizuojamos buvo dvi takoskyros: socioekonominė (7 kartai) ir populistinė (7 kartai). Socioekonominė takoskyra buvo aktualizuojama, konstruojant perskyrą kaip ir tradiciniame modelyje: tarp kapitalo ir darbininko. Tiesa, šiuo atveju nereikėtų to suprasti tiesiogiai, pavyzdžiui Z. Palevič teigė „sieksiu ekonominės rajono gerovės plėtros, bendradarbiaujant su verslininkais“, o A. Ščerbaitė – „remsiu verslą, kuriantį naujus gaminius, paslaugas ir naujas darbo vietas“. Politikai atkreipia dėmesį į socioekonominę skirtį, tačiau daugiau dėmesio skiria verslui nei darbuotojui (kapitalas vs. darbo jėga). Griežčiausiai pasisakė socialdemokratė J. Butkevičienė, teigusi: „praradome darbo vietas ir tapome vienas labiausiai socialiai pažeidžiamų rajonų“. Taigi, nors ir bandoma aktualizuoti socioekonominę takoskyrą, tačiau tai labiau iškeliamą į paviršių kaip aktuali tema, o ne aiškiai visuomenę skaldantis padalijimas. (žr. Priedas Nr. 1, Nr. 2).

Ne ką mažiau aktuali buvo populistinė skirtis: du iš trijų kandidatų mano, kad visos rajono bėdos kyla dėl netinkamos politikos (bloga buvusi valdžia): „Asmeninė valdžios ir valdininkų atsakomybė už priimtus sprendimus bei rinkimų pažadų įgyvendinimą yra būtina sąlyga, siekiant grąžinti žmonių pasitikėjimą demokratinėmis institucijomis bei įtraukti juos į valstybės valdymą“ (A. Ščerbaitė) arba „Dešimtmečiais vykdyta atskirties politika padarė rajonui nepataisomos žalos“ (J. Butkevičienė). Žinoma, kitokią nuomonę turėjo tuometinis meras Z. Palevič, kalbėdamas apie gerovę: „noriu tęsti darbus, tarnaujančius Šalčininkų rajono ir žmonių gerovei“. Nepaisant pozicijos išsiskyrimų, galima pastebėti, kad populistinė takoskyra buvo konstruojama daugumos kandidatų: nors ir netiesiogiai, bet buvo kuriama priešprieša *mes versus jie*, kai gerąją pusę įvardina ateinančią valdžią, o priešais laiko – buvusią.

Kiek mažiau, tačiau aktualios buvo ir politinės galios centro perspektyvos (4 kartai), tautinė (3 kartai), geografinė (2 kartai) ir religinė (1 kartas) takoskyros, tačiau sovietmečio temos nepalietė nei vienas politikas. Kalbant apie politinės galios centro perspektyvos skirtį, ji buvo aktuali tik socialdemokratai J. Butkevičienei, teigusiai, kad Šalčininkai yra itin geografiškai dėkinga vieta, į kurią turėtų persikelti pagrindiniai valstybės valdžios institucijos (ministerijos ar departamentai). Pabrėžia rajono lokacijos svarbą: arti centro, tačiau iki šiol egzistuojanti periferija. Visgi, kitiems kandidatams ši skirtis nebuvo tokia aktuali kitaip nei tautinė. Pastarąją konstravo tiek buvęs ir vėl rinkimus 2019 m. laimėjęs meras Z. Palevič, tiek minėtoji socialdemokratė. Tiesa, abu politikai šią takoskyrą konstruoja gan panašiai. Pavyzdžiui, Z. Palevič tautiškumą pažymi gan subtiliu būdu: „Sieksiu mokymosi gimtąja kalba nuo darželio iki vidurinio išsilavinimo įgijimo užtikrinimo“, tuo tarpu J. Butkevičienė irgi pabrėžia gimtosios kalbos svarbą, sakydama „Juk tai, kas mus jungia yra kur kas stipriau nei tai, kokiomis kalbomis mes kalbame, iš kur atvykome“. Be to, rinkiminės programos pradžioje yra išskyrusi ir visas tautas atskirai „Kiekvienas iš mūsų – lenkas, lietuvis, rusas, baltarusis ar kitos mūsų įvairiautės bendruomenės narys [...]“. Kandidatė išskiria krašto daugiatautiškumą, tačiau vos tik ji pažymėjusi, bando sujungti atgal į vieną. Taigi, nors skirtis aktualizuojama abiejų kandidatų, tačiau jos laipsnis skiriasi: Z. Palevič ją pasitelkia, paminėdamas gan subtiliai, tačiau jo atveju veikia tautybės kaip tokios faktorius ir taip: kandidatas pats save pristato lenkų tautybės politiku,⁷³ kandidatuojančiu su LRA, RA koalicija, deklaruojančiais tautinių mažumų atstovavimą, todėl papildomo patvirtinimo, kad jis kovos už mažumų interesus kaip ir nereikia. Tuo tarpu J. Butkevičienė yra lietuvė, todėl priminti, kad jai kaip potencialiai merei visos tautos yra svarbios gausiai tautinių mažumų apgyvendintoje savivaldybėje, būtina. Be to, verta atkreipti dėmesį į žodžių žaismą, kai lenkų tautą kandidatė pamini anksčiau nei lietuvių („Kiekvienas iš mūsų – lenkas, lietuvis, [...]), kas atspindi Šalčininkų rajono sudėtį – savivaldybės gyventojų daugumą sudaro lenkai.

Nors kitos takoskyros irgi yra išskirtos, tačiau jos, lyginant su aukščiau paminėtomis, pradingsta bendrame vaizde. Stebina, kad nei vienas iš trijų kandidatų nebando akcentuoti religingojo elektorato, kas lenkiškame krašte, atrodytų, yra itin aktualu. Dėl šios priežasties galima manyti, kad aukštas religingumo lygis yra iš anksto numanomas, todėl ilginiui tampa nebeaktualus.

Taigi, oficialiose Šalčininkų rajono savivaldybės rinkimų programose, kurios turėtų pasiekti visus rajono rinkėjus, kandidatai labiausiai pabrėžė socioekonominius aspektus, ieškant kaltų išlaikė

⁷³ Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimai. Zdislav Palevič“, žiūrėta 2022 m. gruodžio 12 d., https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/rinkimai/440_lt/Kandidatai/Kandidatas84114/Kandidato84114Biografija.html

populistinį naratyvą, kurstė politinės galios centro temą, primindami apie savivaldybės puikią lokaciją, bei, žinoma, pabrėžiamas daugiatautiškumas.

3.1.2. Trakų rajono savivaldybės atvejis

Išanalizavus Trakų rajono savivaldybės kandidatų į merus ideologinę rinkimų medžiagą – programas, galima matyti panašumus su Šalčininkų rajono savivaldybės kandidatais: labiausiai aktualizuojamos dvi takoskyros: populistinė ir socioekonominė. Trakų rajono atveju populistinė takoskyra buvo išnaudojama plačiau ir dažniau nei susiskaldymas tarp kapitalo ir darbo jėgos. Keturi iš šešių kandidatų į Trakų rajono savivaldybės merus plačiausiai išnaudojo populistinę takoskyrą, tuo tarpu vienas kandidatas labiausiai aktualizavo tautinių mažumų ir tautinės daugumos susipriešinimą, pasitelkiant tautinę skirtį, kita kandidatė, buvusi tuometinė merė E. Rudelienė – socioekonominę. Atskleidžiant kortas, svarbu paminėti, kad politikas, kuris išnaudojo tautinę takoskyrą, buvo Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicijos „Krikščioniškų šeimų sąjunga“ iškeltas kandidatas Jaroslav Narkevič. Dėl šios priežasties galima manyti, kad J. Narkevič tautinės takoskyros konstravimas nėra atsitiktinis: koalicija save pristatė kaip mažumų, ypač lenkų ir rusų, atstovus, todėl išvengti tautinio skaldymo, kai esi mažumų atstovas, tikriausiai neįmanoma. Tiesa, tautinę takoskyrą išnaudojo ne tik J. Narkevič, tai buvo trečia pagal dažnumą eskaluojama tema visoje savivaldybėje (8 kartai). Kiek rečiau, tačiau buvo konstruojamas socialinis kaimo ir miesto supriešinimas, pasitelkiant geografinę takoskyrą, bei bandyta aktualizuoti politinės galios centro perspektyvos bei religinę skirtis, tačiau tai pastebima tik kelių kandidatų programose (žr. Priedas Nr. 3).

Pradedant nuo pradžių, kaip ir buvo minėta, kandidatai, besivaržę dėl Trakų rajono savivaldybės mero kėdės, bandė savo elektoratą pasiekti, dažniausiai išnaudojant šias tris skirtis: populistinę (15 kartų), socioekonominę (10 kartų) bei tautinę (8 kartus). (žr. Priedas Nr. 1).

Kalbant apie populistinio diskurso naratyvą, galima matyti, kad politikai šią skirtį pasitelkė, siekdami rinkėjams *atverti akis* apie valdžioje tūnančią blogį. Pavyzdžiui, Darbo partijos kandidatė G. Drungilienė teigė, kad sieks „užkirsti kelią švogerizmui“, suponuojant, kad 2019 m. šis reiškinys galimai buvo itin paplitęs Trakų rajono valdžios struktūrose. Šis lozungas buvo išnaudotas ir kitos Darbo partijos kandidatės į merus, kandidatavusios kitoje savivaldybėje: darbietė A. Ščerbaitė irgi žadėjo užkirsti „kelią korupcijai ir švogerizmui“. Dėl šio pasikartojamumo galima manyti, kad pažadas nebuvo pritaikytas konkrečiai savivaldybei, o buvo naudojamas centralizuotai Darbo partijos kandidatų

ir kitose savivaldose. Visgi, verta prisiminti, kad rinkiminės programos yra ideologinis kandidato dokumentas, kuris būna derinamas su partijos štabu.

Sugrįžtant prie bendro populistinio diskurso, kandidatai ir toliau aktyviai ieškojo priešo, konstruodami *mes ir jie* takoskyrą. TS-LKD kandidatas J. Kietavičius teigė, kad jam „nepriimtina susiklosčiusi situacija savivaldybėje, kai valdžia, nepasitarusi su bendruomene, priima sprendimus, kurie [...] sulaukia negatyvaus atgarsio“, žadėjo „atkurti pasitikėjimą vietine valdžia“ ir, žinoma, suskaldė esamas pozicijas: „Mes Jūsų [rinkėjų] pusėje“. Šios citatos rodo, kad politikas kuria aiškią dichotomiją tarp blogai dirbusios valdžios ir jo bei komandos siūlomo kitokios valdžios politikos. Šią perskyrą konstravo ir kitas kandidatas, tuometinis Trakų seniūnas K. Vilkauskas, teigęs, kad „turėdami didžiulį įvairiapusį potencialą ir galimybes, jau kuris laikas stovime vietoje: neteikiame naujų paslaugų, nesiūlome inovatyvių sprendimų“ ir „kad pavytume laikmetį, būtinas kokybinis šuolis“. Prie populistinio naratyvo konstravimo prisidėjo ir buvusi Trakų rajono savivaldybės merė, liberalė E. Rudelienė. Viena vertus, kandidatė populizmą pasitelkė, kita vertus, jos kuriama perskyra skyrėsi nuo kitų kandidatų. Kadangi tuo metu liberalai turėjo rajono valdymo vairą, liberalų kandidatė negalėjo kritikuoti savo kuriamos valdžios, kas būtų neracionalu. Dėl šios priežasties E. Rudelienė pozicionavo save geriau nei kitus, nes tik dabartinė (tuometinė) valdžia geba tinkamai dirbti: „mokame dirbti Trakų krašto žmonių naudai“. Tiesa, kitokią nuomonę turėjo valstietis V. Kravčun: „Esminė Trakų raj. problema – dėl vizijos, aiškių tikslų ir skaidrios politikos stokos mažėja gimstamumas, santuokų skaičius“. Visgi, nepaisant to, kas buvo geriečiai, o kas blogiečiai, penki kandidatai iš šešių dažniau ieškojo priešų valdžioje nei išnaudojo kitas skirtis.

Socioekonominė skirtis irgi nebuvo pamiršta: tiesa, ji dažnai persidengė su kitomis skirtimis. Pavyzdžiui, buvo iškeliamas smulkusis verslas ir ūkininkavimas, kurie apjungia tiek darbo santykius, tiek geografinę poziciją į vieną: „Viešosios erdvės ir infrastruktūra turi būti patogi smulkiąjam verslui ir ūkininkavimui“ (V. Kravčun). Šioje vietoje konstruojama dviguba takoskyra: tiek supriešinant stambųjį verslą su smulkiuoju, tiek miestą su kaimu (kadangi ūkininkauti galima kaimiškose vietovėse). Geografinę takoskyrą išnaudojo ir kiti kandidatai: „Sieksiu, kad būtų didinamos Trakų rajono savivaldybės lėšos vietinių ir kaimo kelių žvyravimui ir asfaltavimui“ (K. Vilkauskas), „pagerintas gyvenimo sąlygas kaime“ (J. Narkevič).

Aktualiausią šiam tyrimui takoskyrą, tautinę, išnaudojo keturi iš šešių kandidatų. Kaip jau buvo minėta, aiškiausiai šią skirtį konstravo LRA, RA koalicijos kandidatas J. Narkevič, pozicinuodamas save kaip visų tautų kandidatą („esu Trakų žemės patriotas“). Tiesa, tautinės takoskyros suvokimą

kandidatas kur kas praplėtė. Kalbėdamas apie Trakų rajoną, jis mini Trakų žemes ir kraštus, taip kurdamas naują tautinę skirtį, kai tauta buriama ne tik tautiniu, bet gyvenamosios vietos aspektu. Pavyzdžiui, „Žinios ir gebėjimai burti įvairių pažiūrų ir tautybių žmones bendram siekiui ir yra esminis argumentas mano kandidatūros palaikymui bei garantas Trakų krašto klestėjimui“ ar „puoselėjant įvairiaučio Trakų krašto istorinį, kultūrinį, religinį [...] potencialą“. Be to, tai vienintelis Trakų rajono savivaldybės kandidatas, savo programoje pažymėjęs ir religinį aspektą. Grįžtant prie kitų kandidatų, tautinę skirtį panašiai kaip ir J. Narkevič konstravo E. Rudelienė. Kandidatė tautinės skirties aktualizavimą pasitelkė per Trakų krašto tautos, kaip tokios, kūrimą. Tiesa, pas pastarąją kandidatę buvo labai nuosaiki rinkiminė programa (gal dėl to, jog nėra, ką kritikuoti, kai pats buvai valdžioje). Tuo tarpu kairieji politikai tautinę takoskyrą išnaudojo tradiciškai: „didesnį dėmesį skirsiu lietuviškos kultūros puoselėjimui“, „Palaikysiu tautinį bendrijų ir tautinių mažumų kultūrinį aktyvinimą“ (K. Vilkauskas), „Remsiu meno kolektyvų, tautodailininkų, tautinių mažumų bendruomenių veiklą“ (V. Kravčun). Nors socialdemokratas K. Vilkauskas užčiuopė dar kitokį tautinį naratyvą: kaip potencialią tautinę grupę, kuriai irgi reikia skirti didesnį dėmesį, išskyrė lietuvius, nors jie Trakų rajono savivaldybėje visgi yra tautinė dauguma.

Apžvelgus kitas takoskyras, aktualių paminėti skirčių konstravimo būdų nėra. Tiesa, įdomus aspektas, kad tiek Šalčininkų, tiek Trakų rajono kandidatai visiškai vengė sovietmečio ir santykių su rytų kaimynais temų, kas, gyvenant netoli pasienio, yra aktualu. Žiūrint į visą Trakų rajono savivaldybės kandidatų į merus paveikslą, matome, kad savivaldos, kurioje tautinės mažumos sudaro mažiau nei pusę skaičiaus visų savivaldybės gyventojų, politikams aktualiausi yra trys socialiniai nuomonių susikirtimai: populistiniai, socioekonominiai bei tautiniai. Žinoma, nepamirštant ir geografinių bei religinių takoskyrų. Visgi, dažniau kandidatai siekė įrodyti, koks „priešas“ yra valdžioje ir kaip jie, drauge su rinkėjų pagalba, gali jį nugalėti, nei skirti dėmesį tautinėms mažumoms (tai geriausiai išnaudojo tautinių mažumų kandidatas J. Narkevič). Nors konstruodami skirtį tarp kapitalo ir darbo jėgos, daugiau dėmesio skyrė mažesniosioms grupėms: smulkiesiems verslininkams, ūkininkams.

3.1.3. Visagino savivaldybės atvejis

Visagino kandidatai yra panašūs į kitų dviejų analizuojamųjų savivaldybių politikus: visi dažniausiai išnaudojo socioekonominę (9 kartai) ir populistinę (8 kartai) takoskyras (žr. Priedas Nr. 1, Nr. 4). Kaip ir Trakų rajono kandidatai, taip ir visaginiečiai nepamiršo ir tautinio naratyvo (6 kartai), be to, net trys politikai išnaudojo sovietinę takoskyrą, kalbėdami ne tiek apie sovietinio režimo vertinimą

ar nostalgiją, bet kiek primindami apie kai kurių užsienio valstybių, buvusių mūsų šalies okupantų, reikalingą bendradarbiavimą.

Kalbant apie populistinio naratyvo kūrimą, keli kandidatai neišnaudojo daugiau jokių kitų skirčių nei ši. Pavyzdžiui, socialdemokratas V. A. Bukauskas neaktualizuoja jokių kitų temų, nesusijusių su bendra gerove bei apeliuoja, kad dabar (t. y. 2019 m.) savivaldybė dirba kitų labui, o ne žmonių, taip gilinant *mes ir jie* dichotomiją. Politikas siekia, „kad visos savivaldybės institucijos dirbtų žmonių labui“, „nusiteikęs sukurti tinkamas sąlygas, kad savivaldybė tinkamai įgyvendintų savo teises ir pareigas, kad taryba būtų efektyvi ir darbinga savivaldybės institucija“ bei „Būdamas meru, kartu su Jumis, atsakingai dirbsiu, kad kiekvienam čia būtų gyventi gera, nes Visaginas – mūsų namai“. Panašią poziciją atstovauja ir D. Ikonikov, kuriam „Žmonės – brangiausias Visagino turtas“. Šis kandidatas yra LRA ir RA koalicijos „Krikščioniškų šeimų sąjunga“, todėl, kaip ir Trakų rajono savivaldybėje kandidatuojantis šio aljanso atstovas, drąsiai pasisako religinės skirties atžvilgiu: „Už krikščioniškas vertybes“. Tikėtina, kad tokia aiški religinės takoskyros pozicija galimai atbaido pasyviai tikėjimą išpažįstančius rinkėjus. Grįžtant prie populistinio naratyvo, vienintelis J. Šuklin negilino perskyros tarp *mes ir jie*, o kaip tik siekė ją sutraukti, norėdamas „Suvienyti įvairias partijas“. Nors atrodytų, kad tai kaip tik ne populizmo išnaudojimas, tačiau populistinis naratyvas gali reikštis ir aiškia dichotomija, ir perskyros naikinimu, pabrėžiant, kad ji, visgi, egzistuoja.

Svarbi yra ir socioekonominė perskyra: nors didžioji dauguma kandidatų labiau apeliavo į verslą, tačiau būta ir kitokios pozicijos. Buvusi Visagino merė D. Štraupaitė teigė, kad sieks „Užtikrinti darbinger amžiaus gyventojų perkvalifikavimą ir tęsti naujų darbo vietų steigimą“. Su tokiu rinkiminiu pažadu kandidatė iškelia paprastą darbuotoją aukščiau nei verslo atstovus, taip gilinant socioekonominę skirtį. Beje, taip pat save kaip kandidatą pozicionavo kitas politikas, teigdamas, kad svarbu „infrastruktūros išnaudojimas, investicijos į žmonių kompetencijas. Savivaldos bendradarbiavimas su verslu ieškant miestui palankių sprendimų, neprarandant esamų ir kuriant naujas darbo vietas“. Visgi, ne visi kandidatai buvo tik darbuotojų pusėje. Pavyzdžiui, J. Šuklin žvelgė didžiųjų verslo kompanijų linkme, sakydamas, kad „Darbas su potencialiais užsienio investuotojais“ yra vienas iš jo pagrindinių siekių. Tačiau tuo pačiu metu siekė įtikinti ir kitiems ekonomiškai nuskriaustiems rinkėjams: „Daugiavaikių, jaunų ir mažas pajamas gaunančių šeimų palaikymas“.

Visagino atveju yra kiek painu su tautinės takoskyros konstravimu. Vieni kandidatai ją pasitelkia tradiciniu būdu, kiti – per bendradarbiavimo ryšių su kaimyninėmis šalimis puoselėjimą (su baltarusiais), tačiau kartu išskiriant mažumas kaip tokias. D. Štraupaitė žada „Skatinti glaudesnę

kaimyninių šalių ir tarpregioninį bendradarbiavimą“ ir „Palaikyti vietos, tautinių mažumų, religinių bendruomenių veiklą“. Pirmoji citata ne tik apeliuoja į tautinį naratyvą, kartu persidengia ir su sovietine skirtimi, kadangi stengiamasi atkreipti dėmesį į Baltarusiją, kuri anuomet irgi buvo Sovietų Sąjungos dalis. Tiesa, tokių dvigubų takoskyrų reiškinį galima pamatyti ir kito kandidato rinkiminėje programoje. Valstietis E. Galaguz teigia, kad „Visaginas — išskirtinis Lietuvos miestas, unikalus savo susikūrimo istorija ir geografija, daugiakultūre aplinka, išgyvenantis sudėtingą naujos tapatybės ir miesto vizijos paieškos laikotarpį“, jam yra svarbūs tiek „Tarpetninės bendrystės stiprinimas“, tiek „parama tautinių mažumų bei religinėms bendruomenėms“. Painu yra ir todėl, kad citatose, kalbančiose apie tautines bendrijas, regime ir religinio aspekto paminėjimą. Taigi tautinė takoskyra persidengia ir su religine, ir su sovietine skirtimi.

Kalbant apie kitas takoskyras, vos vienas kandidatas atkreipė dėmesį į politinės galios centro perspektyvos skirtį, o geografinė takoskyra išvis nebuvo analizuojama.

Apibendrinus 2019 m. Visagino kandidatų į merus rinkimines programas, galima matyti, kad šioje savivaldybėje yra persidengiančių takoskyrų reiškinys. Nors labiausiai aktualizuojamos trys skirtys: populistinė, socioekonominė ir tautinė – tačiau kiekviena jų persidengia su kita skirtimi. Ieškant kaltų ir kuriant *mes ir jie* perskyrą, kalbama ir apie ekonominę nelygybę, o tautinė takoskyra formuojama kartu su religiniu ir sovietiniu elementais.

3.1.4. Savivaldybių palyginimas rinkiminių programų atžvilgiu

Taigi, apžvelgus visų trijų tautinių mažumų plačiai apgyvendintų savivaldybių (Šalčininkų, Trakų rajonų ir Visagino) 2019 m. kandidatų į merus oficialias rinkimines programas, galima matyti tam tikrus panašumus bei skirtumus. Nors darbe keliamas klausimas, ar / ir kaip kandidatai į merus išnaudojo tautinę takoskyrą šiose savivaldybėse, visgi, pastebima, kad dažniau pasitelkė kitas socialines skirtis – socioekonominę ir populistinę – taip nustelbiant tautinę į šalį.

Rinkiminėse programose buvo aptinkama ir tautinė takoskyra, kuri buvo išnaudojama trimis skirtingais būdais. Šalčininkų rajono kandidatai į merus, aktualizuodami tautinę skirtį, siekė ne tautų skaidymo, o jungimo į vieną. Galima manyti, kad būtent toks skirties niveliavimas reiškiasi dėl to, jog šioje savivaldybėje tautinės mažumos yra tapusios dauguma, kai valstybės lygmeniu esanti dauguma, lietuviai, priklauso rajone gyvenančiai mažumai. Dėl šios priežasties skaidyti ir kiršinti tautines mažumas ir tautinę daugumą nelieka prasmės: savivaldybės mastu tautinės mažumos yra dauguma.

Tiesa, kitaip šią skirtį išnaudojo kitos savivaldybės: Trakų rajone kandidatai tiek aktualizavo tradicinį tautų susipriešinimą, tiek kūrė naują tautinę perskyrą, paremtą ne tik tautine, bet kraštiečio tapatybe / tautybe. Tuo tarpu Visagine tautinę takoskyrą kandidatai išnaudojo kompleksiskai su kitomis skirtimis: religine ir sovietine. Dviguba tautinė takoskyra pastebima ir Trakų rajono kandidato programoje. Šis persidengiamas gali lemti tai, kad, aktualizuojant tautiškumą, svarbu yra ne tik tautybė, bet ir kiti kultūriniai elementai: religija, pažiūros ar buvusio režimo nostalgija. Dėl šios priežasties tautinė takoskyra yra linkusi keliauti drauge su religine (aktualizuojant tiek tautybę, tiek išpažįstamą religiją) ir sovietine (per tautybę primenamas buvęs režimas, dėl kurio į Lietuvą atvyko didžioji dalis dabartinių tautinių mažumų). Žinoma, Šalčininkų atvejis yra išimtis: aktualizuojama arba tautinė, arba religinė skirtis.

Likusios takoskyros nebuvo itin populiarios. Kiek dažniau buvo sutinkama geografinė skirtis tarp miesto ir kaimo nei skirtis tarp centro ir periferijos. Tiesa, geografinė skirtis visgi buvo linkusi persidengti su socioekonomine, kadangi mąstant apie ūkininkavimą, kalba eina ne tik apie kaimo, bet ir apie ekonominę puses. Tačiau didesnių išvadų, kaip veikė šios skirtys, kol kas daryti nevalia.

Įdomus aspektas yra ir tai, kad kandidatai, tuo metu dar buvę merais ir besivaržę dėl išlikimo toje pačioje pozicijoje, savo rinkiminę programą dėliojo itin nuosaikiai ir kartais abstrakčiai. Kurdami rinkimų ideologiją, tokie buvę – esami merai nekonstravo jokių skirčių, o kaip tik jas niveliavo, siekdami apimti vis didesnę rinkėjų ratą. Be to, jei esi valdžioje, vadinasi, kad nešmeiši valdžios ir savo pačių atliktų darbų ar nežadėsi to, ko tikrai žinai, kad neįgyvendinsi.

3.2. Kandidatų į merus rinkiminių plakatų analizė

Šiame skyrelyje bus apžvelgta trijų savivaldybių kandidatų į merus rinkiminė medžiaga – plakatai. Vertėtų pažymėti, kad dėl kai kurių kandidatų rinkiminės medžiagos trūkumo internete buvo kreiptasi į kandidatą iškėlusią politinių partijų, visuomeninių rinkimų komitetų atstovus ar pačius kandidatus. Deja, nebuvo sulaukta visų atsakymo, kas lėmė, kad kai kurių kandidatų analizuoti plakatai / rinkiminė medžiaga nebuvo jų pagrindinė agitacinė žinutė rinkėjams (žr. Priedas Nr. 5, Nr. 6, Nr. 7).

Savivaldybė	Kandidatas	Politinės kampanijos šūkis	Aktualizuojama takoskyra	Komentarai apie politinę reklamą
Šalčininkų rajono savivaldybė	Jolanta Butkevičienė	„Už Šalčininkus, kurie pabunda!“ / „Za Soleczniki, którże budzą się!“ / „За Сальчанинок, которые пробуждаются!“	Tautinė	Šūkis parašytas trimis kalbomis: lietuvių, lenkų, rusų – taip aktualizuojant tautiškumą.
	Zdislav Palevič	-	-	Naudota bendra reklama su kitų savivaldybių kandidatais į merus. Reklama nėra aiški.
	Alicija Ščerbaitė	„Atsakome už savo žodžius!“	Populistinė	Bandoma konstruoti populistinę skirtį, parodant, kad kandidatė galima pasitikėti.
Trakų rajono savivaldybė	Gelena Drungilienė	„Atsakau už savo žodžius“	Populistinė	Bandoma konstruoti populistinę skirtį, parodant, kad kandidatė galima pasitikėti. Visgi, šūkis beveik identiškas kaip ir kitos DP kandidatės.
	Jonas Kietavičius	„Aš Jūsų pusėje!“	Populistinė	Konstruojama populistinė (mes <i>versus</i> jie) perskyra.
	Vladyslav Kravčun	„Tęsime pokyčius“	-	Neaišku, kieno ir kokius pokyčius tęs.
	Jaroslav Narkevič	„Už krikščioniškas vertybes! Už socialinį teisingumą ir sąžiningą politiką!“ / „Wartości chrześcijańskie. Sprawiedliwość społeczną i uczciwą polityka!“	Religinė, socioekonominė	Agitacija ir informacija pateikiama dvejomis kalbomis: lietuvių ir lenkų. Aktualizuojama religinė takoskyra.
	Edita Rudelienė	„Laisvė spęsti patiems“	-	Reklama nekelianti didesnių diskusijų.
	Kęstutis Vilkauskas	„Už kasdienį rūpestį“	Socioekonominė	Plakate pateikiamas papildomas tekstas apie

		žmonėmis“		ekonominių aplinkotvarką.
Visagino savivaldybė	Virginijus Andrius Bukauskas	„Visaginas bus sėkmingas tiek, kiek sukurs galimybių savo gyventojams“	-	Reklama nekelianti didesnių diskusijų.
	Dmitrij Ikonikov	-	-	Naudota bendra reklama su kitų savivaldybių kandidatais į merus. Reklama nėra aiški.
	Erlandas Galaguz	„Apsaugokime svarbiausia, sukurkime naują“	Tautinė (galimai)	Šūkis gan abstraktus, tačiau, žvelgiant į bendrą kontekstą, galimai norima saugoti daugiatautiškumą.
	Dalia Štraupaitė	-	-	Reklama nekelianti didesnių diskusijų.
	Jevgenij Šuklin	„Už atominės pergalės“	-	Apeliuojama į krašto identitetą – Ignalinos atominę elektrinę.

Šaltiniai: 2019 m. kandidatų rinkiminė medžiaga

3 lentelė/paveikslas

Apžvelgus visą rinkiminę medžiagą, galima pastebėti, kad net dvejose iš trijų savivaldybių agitacinėje medžiagoje informacija buvo rašoma ir kitomis kalbomis. Visagine socialdemokratė J. Butkeviečienė savo šūkį „Už Šalčininkus, kurie pabunda!“ iškomunikavo net trimis kalbomis: lietuvių, lenkų, rusų. Tuo tarpu Trakų rajone J. Narkevič turėjo plakatus, kuriuose visa informacija buvo pateikiama ne tik lietuviškai, bet ir lenkiškai. Toks skirtingų kalbų vartojimas įrodo, kad kandidatai siekia plėsti savo elektorato ribas, jungiant skirtingas tautines grupes. Be to, žvelgiant į kandidato šūkį, matoma, kad tautiškumas persidengia su religingumu: „Už krikščioniškas vertybes!“ (lenk. „Wartości chrześcijańskie!“).

Kaip rinkiminėje programoje, taip čia ir daugiausiai dominuoja populistiniai šūkiai, konstruojantys perskyrą tarp mes *versus* jie. Pavyzdžiui, konservatorius J. Kietavičius į rinkimus ėjo, vedinas šūkio „Aš Jūsų pusėje!“, o Darbo partijos kandidatės – beveik identiško šūkio „Atsakau už savo žodžius!“.

Visgi, didesnių atradimų nebuvo rasta. Kaip ir buvo tikėtasi, dalis kandidatų suvokė, kad daugiakultūriame krašte ne visi kalba lietuviškai, todėl į pagalbą pasitelkė skirtingas kalbas. Šis pokytis gali būti siejamas ir su kampanijos šaltinio – medijos – forma. Plakatai ar skrajutės dažniausiai būna dalinami gyventojams tiesiogiai, todėl, rinkėjui, nekalbančiam lietuviškai, yra naudingiau duoti kitos kalbos lankstinuką nei tos, kurios nesupranta. Tai tik patvirtina lūkestį, kad tautinių mažumų

savivaldybėse tautinė takoskyra yra aktualizuojama, tačiau siekiant ne skaidyti, o jungti skirtingas tautas į vieną bendruomenę – į vieną savivaldą.

3.3. Kandidatų į merus pasisakymų LRT organizuojuose prisistatymuose analizė

2019 m. vykstant savivaldos rinkiminei kampanijai, LRT organizavo kandidatų į savivaldybės tarybos nario-mero postą prisistatymų filmavimus, kurių įrašai buvo transliuojami tiek LRT televizijos pagrindiniame kanale, tiek patalpinti į internetinę vaizdo įrašų mediateką. Kiekvienam prisistatymui buvo skiriamos ne daugiau kaip 2 minutės. Prisistatymuose iš 14 analizuojamų Šalčininkų, Trakų rajonų ir Visagino savivaldybių kandidatų į merus nedalyvavo 3 kandidatai: po vieną iš kiekvienos savivaldybės (žr. Priedas Nr. 9, Nr. 10, Nr. 11).

Išanalizavus trumpus pristatymo įrašus, pastebėta bendra tendencija, kad visų trijų savivaldybių kandidatų prisistatymuose labiausiai dominavo populistinei takoskyrai priskiriami pasisakymai. Visgi, šie prisistatymai, lyginant su kitais analizuojamais duomenų šaltiniais, buvo dažniau nuosaikūs nei konstruojantys aiškius socialinius padalijimus. Verta pastebėti, kad nors kiekvieno kandidato prisistatymui buvo skirta vos po 2 minutes, tačiau net ir per tokį ribotą laiką dauguma kandidatų siekė iškomunikuoti tautinę žinutę: konstravo arba niveliavo tautinę takoskyrą. Tiesa, tautinė skirtis dažniausiai buvo persidengusi su religine takoskyra. Pavyzdžiui, kandidatė į Visagino meres D. Štraupaitė teigė „Viena didžiausių Visagino stiprybių ir privalumų yra jo žmonės: vieninga visuomenė, turtingo, įvairaus tautinio paveldo išsaugojimas. Čia mes gyvename 43 tautybės tarsi viena šeima, tai yra unikalų ir nepaprastą, todėl turime palaikyti vietos tautinių mažumų ir religinių bendruomenių veiklą“ arba trakielis J. Narkevič: „Taigi mano gebėjimai burti įvairių tautybių, įvairių pažiūrų žmones ir būtų garantas, kuris užtikrintų Trakų rajono klestėjimą“.

Tolimesniuose skyreliuose bus pristatyti kiekvienos savivaldybės kandidatų į merus prisistatymų analizės atradimai.

3.3.1. Šalčininkų rajono savivaldybės atvejis

Analizuojant Šalčininkų rajono savivaldybės kandidatų prisistatymus, svarbu paminėti, kad juose sutiko dalyvauti ir nufilmuoti savo prisistatymą tik du kandidatai iš trijų: dalyvavo Jolanta Butkevičienė (LSDP), Zdislav Palevič (LRA ir RA koalicija KŠS), neatvyko Alicija Ščerbaitė (DP). (žr. Priedas Nr. 9).

Pristatymuose daugiausiai buvo aktualizuojamos dvi takoskyros: populistinė (4 kartais), tautinė (4 kartai) (žr. Priedas Nr. 8). Visgi, kiekvienas kandidatas aktualizavo skirtingas temas. J. Butkevičienė dažniau peikė tuometinę valdžią, ragino ją pakeisti, konstruodama populistinę takoskyrą („[...] tačiau politinės lyderystės nebuvimas, stagnacija ir patiems politikams palanki atskirtis, padarė vienus privilegijuotais, o kitus – priklausomiems nuo valdžios malonės. [...] Dešimtmečiais vykdyta atskirties politika padarė rajonui nepataisomos žalos“), tuo tarpu kitas kandidatas Z. Palevič taip nesiėlgė. Kadangi Z. Palevič buvo ilgametis Šalčininkų rajono savivaldybės meras, todėl politikas niveliavo populistinę skirtį ir priešų ieškojimą ir prisistatymo metu elgėsi priešingai („nepūsiu miglos į akis – mano veiklos pamatas, tai konkretūs veiksmai dirbti su žmonėmis ir žmonėms, kad tie jaustųsi svarbūs ir įvertinti dalyvaujantys savivaldos gyvenime“) nei socialdemokratė J. Butkevičienė, kuri aktualizavo tautinę skirtį, sakydama „kiekvienas iš mūsų lenkas, lietuvis, rusas, baltarusis ar kitos mūsų įvairiautės bendruomenės narys, norime vieno – klestėjimo mūsų šeimai, ateities savo vaikams, gerovės savo tėvams ir seneliams“.

Pastebėta, kad abu kandidatai tautiškumo ir daugiakultūriškumo temos nepamiršo. Socialdemokratų atstovė paminėjo ir įgarsino pagrindinius rajone gyvenančių tautybių atstovus: „kiekvienas iš mūsų lenkas, lietuvis, rusas, baltarusis ar kitos mūsų įvairiautės bendruomenės narys, norime vieno – klestėjimo mūsų šeimai, ateities savo vaikams, gerovės savo tėvams ir seneliams“. Tačiau vos paminėjusi tautiškumą, iš karto buvo siekiama niveliuoti takoskyrą, visus gyventojus jungiant į vieno tikslo siekimą. Tuo tarpu Z. Palevič tautinę skirtį išnaudojo kiek kitaip. Pastebėta, kad politikas siekė formuoti Šalčininkų krašto tautinę tapatybę, panašiai elgėsi ir keli Trakų rajono kandidatai savo rinkiminėse programose, konstruodami Trakų krašto tautiškumo identitetą. Tapatybės konstravimas yra kildinamas iš gyvenamosios vietos: „Visos pastangos visada nukreiptos į kiekvieną mūsų gyventoją, kuris norėtų pas mus gyventi, dirbti, auginti vaikus ir kuris norėtų sakyti „aš esu kilęs iš Šalčininkų rajono“. Tiesa, nors ir pažymimas tautinis aspektas, tačiau, kaip ir J. Butkevičienė, politikas siekia tai niveliuoti: „Šalčininkų rajonas yra daugiakultūris ir daugiakalbis ir tai ne tik mūsų, bet ir visos Lietuvos turtas, todėl aš puoselėsiu šį išskirtinį savitumą, kaip naujų galimybių kryptį“.

Po vieną kartą buvo užsiminta apie socioekonominę ir politinės galios centro padėtis, tačiau tai nesulaukė didesnio dėmesio ar aktualizavimo.

Taigi, prisistatymuose dalyvavę du iš trijų Šalčininkų kandidatai į tarybos nario-mero postą aktualizavo skirtingas takoskyras: populistinę ir tautinę. Visgi, šis skirtingas požiūris konstravimas galimai atliepia pagrindines atstovaujamų politinių jėgų vertybes: socialdemokratė bandė pabrėžti, kas

yra blogai su tuometine valdžia ir aktualizuoti ekonominius aspektus, o tautinių mažumų partijų koalicijos kandidatas – atliepti daugiatautiškumą.

3.3.2. Trakų rajono savivaldybės atvejis

Žvelgiant į bendrą politinį paveikslą, nupieštą kandidatų į Trakų rajono savivaldybės merus LRT prisistatymuose, matomos panašios tendencijos kaip ir Šalčininkuose: pradedant tuo, kad vienas kandidatas nedalyvavo (t.y. valstietis V. Kravčun), baigiant aktualiausia takoskyra – populistine. (žr. Priedas Nr. 8).

Kaip ir rinkiminėse programose, taip ir prisistatymuose, pastebimas nuoseklus populistinio naratyvo konstravimas: tai darė visi kandidatai. Pavyzdžiui, darbietė G. Drungilienė teigė: „Mes, Darbo partija, į savivaldą einame ne politikuoti, o dirbti. Mes ne tik žinome, ką reikia daryti, bet ir sėkmingai įgyvendiname tai Lietuvos savivaldybėse, kur merais tapo mūsų partijos kolegos“, blogio valdžioje ieškojo ir konservatorius J. Kietavičius „man nepriimtina susiklosčiusi situacija savivaldybėje, kai valdžia, nepasitarusi su bendruomene, priima sprendimus, kurie vėliau visuomenėje sulaukia negatyvaus atgarsio“. Tiesa, šis kandidatas konstravo ir itin aiškų pasidalijimą į puses, teigdamas, kad „aš jūsų [rinkėjai] pusėje“. LSDP kandidatas K. Vilkauskas teigė, kad jam irgi nepriimtina esama tuometinė valdžios situacija, tačiau jis yra pasiruošęs tai išspręsti: „Mes esam tam pasiruošę“.

Kalbant apie populistinį naratyvą, tai anksčiau išvardinti kandidatai buvo opozicijoje, todėl neveltui tuometinė merė E. Rudelienė į stovyklas – mes *versus* jie – dalijo politikus kiek kitaip. Pavyzdžiui, „Pastaruosius keturis metus dirbau Jums ir dėl Jūsų. [...] Mūsų komanda įrodė, kad tikslus ir pažadus paverčiame konkrečiais ir labai matomais bei žmonių gyvenimą keičiančiais darbais“.

Nors dažniausiai buvo aktualizuojama populistinė takoskyra, ieškant „geriečių ir blogiečių“, du kandidatai: J. Narkevič ir K. Vilkauskas nepamiršo etninio klausimo. Kaip teigė tautinių mažumų atstovas J. Narkevič, jo „gebėjimai ir burti įvairių tautybių, įvairių pažiūrų žmones ir būtų garantas, kuris užtikrintų Trakų rajono klestėjimą“. Tuo tarpu K. Vilkauskas kiek nuosaikiau pažvelgė į tautinės tapatybės klausimą, paminėjęs, kad „Trakų rajonas [...] daugiakultūris kraštas“. Tiesa, svarbu paminėti, kad tautinių mažumų atstovas J. Narkevič nepamiršo ir kitos, lengviau mažumas padedančios mobilizuoti temos – religinės takoskyros. Kandidatas priminė apie Trakus globojančią Dievo Motiną ir citavo popiežiaus žodžius: „Mus visus globoja Trakų Dievo Motina, kurios globon visi Lietuvos vyskupai atidavė ir save, ir Lietuvą. [...] Na, o sekant švento Jono Pauliaus žodžiais, raginu, nebijokite atverti savo širdis, pasitikėti vieni kitais“.

Kitos skirtys nesulaukė tiek dėmesio: buvo pastebimos socioekonominės ir politinės galios centro takoskyrų konstravimo užuomazgos. Tuo tarpu sovietmečio, Rytų-Vakarų politikos ar geografinė temos nebuvo net paliestos.

Apibendrinant Trakų rajono savivaldybės atvejį, galima pastebėti, kad pagrindinė žinutė, kurią norėjo perteikti visi kandidatai vos per 2 min. trukusį prisistatymą, buvo ne tautinės tapatybės, o „geriečių ir blogiečių“ paieškos – aktyviai vystė populistinę takoskyrą.

3.3.3. Visagino savivaldybės atvejis

Kaip ir kitų savivaldybių kandidatai, taip ir Visagino, ne visi atvyko į filmavimus: dalyvavo keturi iš penkių kandidatų (nepasirodė J. Šuklin). Žvelgiant į bendrą kontekstą, visaginiečiai išlaikė tą pačią tendenciją, dažniausiai aktualizuodami populistinį naratyvą (6 kartai). Taip pat daug dėmesio sulaukė socioekonominė (5 kartai), kiek mažiau – tautinė (2 kartai) ir religinė (2 kartai) takoskyros. (žr. Priedas Nr. 8).

Daugiausiai buvo konstruojama populistinė takoskyra, tiek bandant įrodyti savo pranašumą (mes *versus* jie), tiek ieškant mistinio blogio, buvusio tuometinėje valdžioje. Pavyzdžiui, socialdemokratas V. A. Bukauskas teigė: „mūsų komanda subalansuota, joje kandidatai su didele gyvenimo ir įvairia profesine patirtimi, bet yra ir jaunų žmonių, kurie tik pradeda savo politinę karjerą ir gyvenimo kelią. Balsuokite už mūsų komandą ir mes Jūsų nenuvilsime“, tuo tarpu tuometinė valdžios atstovė D. Štraupaitė matė kitokį vaizdą, teigdama „Mano ir mano komandos nuosekliu darbu Visaginas tampa vis patrauklesnis investuotojams, nuolat vyksta infrastruktūros gerinimas, Europos lėšų įsisavinimas, privačių teritorijų įveiklinimas“. Visgi, tik šie du kandidatai daugiausiai aktualizavo ne tik populistinę, bet socioekonominę takoskyras, kurios persidengė viena su kita. Tarkime, „Lietuvos socialdemokratams siekia, kad Visagine būtų sumažinta socialinė atskirtis, mažėtų migracija bei į miestą grįžtų jį palikę visaginiečiai. Išrinkti į tarybą, gerinsime sveikatos paslaugų kokybę ir plėsimė jų spektrą, plėsimė paslaugas šeimai, sieksime, kad būtų sudarytos orios sąlygos socialiniams darbuotojams, kad jie būtų draudžiami savivaldybės lėšomis.“ (V. A. Bukauskas).

Kalbant apie pagrindinę šio tyrimo takoskyrą – tautinę – pastebima, kad ji buvo aktualizuota tiek pat kartų (2) kaip ir Trakų rajono savivaldybės kandidatų prisistatymuose. D. Štraupaitė, buvusi Visagino merė, pažinodama savivaldybės specifiką, net kelis kartus atkreipė dėmesį į tautinių mažumų klausimą. Ji pabrėžė, kad čia gyvena „43 tautybės tarsi viena šeima, tai yra unikalumu ir nepaprasta, todėl turime palaikyti vietos tautinių mažumų ir religinių bendruomenių veiklą“. Tautinių mažumų klausimą

kėlė ir valstietis E. Galaguz ir kiek subtiliau išskyrė miesto išskirtinumą, daugiakultūriškumą, tačiau tarsį nenorėdamas veltis į diskusijas, niveliavo tautinę takoskyrą: „Mūsų miestas ypatingas savo sukūrimo istorija, geografija, daugiakultūre aplinka, todėl ir miesto gyventojų poreikiai yra ypatingi“. Šis politikas taip pat pasielgė ir kitos skirties – populistinės – atžvilgiu, vienu metu ją išskirdamas ir po to niveliuodamas.

Visgi, grįžtant prie mažumų, save kaip tautinių mažumų kandidatą, pozicionuojantis D. Ikonikov nepraleido progos paminėti ir krikščioniškų vertybių svarbos, teigdamas, „Aš už sąžiningą politiką, už krikščioniškas vertybes“. Panašų naratyvą konstravo ir kitas, to paties koalicinio sąrašo (LRA ir RA koalicija KŠŠ) kandidatas, tik jau į Trakų rajono merus J. Narkevič, kas patvirtina, kad šios koalicijos kandidatai aktualizuoja tas pačias skirtis: tautinę ir religinę „Mus visus globoja Trakų Dievo Motina, kurios globon visi Lietuvos vyskupai atidavė ir save, ir Lietuvą. [...] Na, o sekant švento Jono Pauliaus žodžiais, raginu, nebijokite atverti savo širdis, pasitikėti vieni kitais. [...] gebėjimai burti įvairių tautybių, įvairių pažiūrų žmones ir būtų garantas, kuris užtikrintų Trakų rajono klestėjimą.

Galima pastebėti, kad Visagino kandidatai labai panašiai kaip ir Šalčininkų ir Trakų rajonų aktualizavo populistinę skirtį. Tiesa, visaginiečiai labiau nei kitos savivaldybės atkreipė dėmesį į ekonomiką (net penkis kartus), tačiau tautiniai ir religiniai klausimai buvo aktualizuojami taip pat dažnai kaip ir kitose dviejose tautinių mažumų gyvenamosiose savivaldybėse. Be to, regima panaši tendencija, kad dalis skirčių (geografinė, politinės galios centro, sovietinė) nėra nei aktualizuojamos, nei niveliuojamos ar kitaip pažymimos.

3.3.4. Savivaldybių palyginimas LRT prisistatymų atžvilgiu

Kaip galima pastebėti, tiek Šalčininkų rajono, tiek Trakų rajono kandidatai į tarybos nario-mero postą buvo labiau linkę kaltinti buvusią valdžią, siūlyti naujas ekonomines išeitis nei pabrėžti tautinės tapatybės takoskyrą, kuri, atrodytų, turėtų būti svarbi šiose savivaldybėse. Visagino atstovai prisistatė gan panašiai: dažniau perteikė populistinį naratyvą nei aktualizavo kitas problemas.

Visgi, pastebėta, kad tose savivaldybėse, kuriose tautinių mažumų atstovų gyvena daugiau, kandidatai buvo labiau linkę pabrėžti tautybės tapatybės klausimą nei jį palikti užmarštyje. Būtent Šalčininkų rajono kandidatai dažniausiai atkreipė dėmesį į tautiškumo ir religingumo dėmenis nei Trakų rajono ar Visagino politikai. Nors rečiau, tačiau ir šiose savivaldybėse nepamirštas etniškumas: vienintelė Visagino kandidatė konstravo gilią tautinę takoskyrą, išskirdama ir paminėdama kiekvieną ten gyvenančią tautą, o Trakų rajono kandidatas net citavo šventojo žodžius. Visgi, pastebima

tendencija, kad tautinė takoskyra, nors ir pabrėžiama, tačiau, dažniausiai, iš karto būna niveliuojama bei pateikiama kompleksiskai su kitomis takoskyromis: vyrauja dvigubų takoskyrų reiškinys.

Įdomus faktas ir tai, kad nei vienos savivaldybės kandidatas neatliepė nei į sovietmečio, nei į Rytų-Vakarų politikos temas, kas, remiantis tyrėjų, yra viena labiausiai Lietuvoje paplitusių skirčių. Taip pat daug dėmesio nesulaukė ir geografinė, ir politinės galios centro takoskyros.

Taigi, bandant konstruoti bendresnę politinių kampanijų organizavimo paveikslą, pastebima, kad gausiai tautinių mažumų apgyvendintose savivaldybėse kandidatai nėra linkę stipriai konstruoti tautinės takoskyros, veikia vos tik paminėdami, ją niveliuoja.

3.4. Kandidatų į merus pasisakymų „Žinau, ką renku“ debatuose analizė

Analizuojant politines kampanijas, itin svarbu suvokti ne tik tai, kaip kandidatai save pristatė oficialiuose dokumentuose, rinkiminėse programose ar plakatuose, bet ir tai, kaip jie komunikuoja viešojoje erdvėje. Dėl šios priežasties buvo analizuojami visų trijų savivaldybių kandidatų į merus pasisakymai atviruose debatuose. Debatus organizavo nešališkas politikos stebėsenos tinklas „Žinau, ką renku“ (ŽKR).

Debatuose dalyvavo beveik visi kandidatai į merus: nepasirodė tik vienas kandidatas į Šalčininkų rajono savivaldybės merus, tuo metu ėjęs mero pareigas. Nepaisant šio fakto, visų kitų kandidatų svarbiausi pasisakymai debatuose buvo transkribuoti (žr. Priedas Nr. 13, 14, 15), o šių debatų analizės rezultatai, žvelgiant per takoskyrų prizmę, pateikiami lentelėje (žr. Priedas Nr. 12).

Gilinant į gautus analizės rezultatus, pastebėta bendra tendencija visų trijų debatų metu. Vykstančią diskusiją moderavo vedėjas, kuris buvo paruošęs tam tikrų sričių klausimus, iškeltus diskusijos metu. Dėl šios priežasties kai kurių skirčių dažnesnis aktualizavimas ar niveliavimas galimai buvo paveiktas vedėjo diskusijos krypties: jei buvo klausama apie tautinių mažumų mokyklas, ši skirtis buvo dažniau paliečiama, nei visiškai nieko neklausiant apie sovietmetį, kurio skirtis, kaip matome rezultatuose, sulaukė vos vieno kandidato atskiro paminėjimo.

Tolimesniuose skyreliuose bus pristatyti kiekvienos savivaldybės kandidatų į merus debatuose išstartų pasisakymų analizės atradimai.

3.4.1. Šalčininkų rajono savivaldybės atvejis

ŽKR organizuotuose debatuose diskutavo tik dvi kandidatės į Šalčininkų rajono savivaldybės mero postą: J. Butkevičienė (LSDP) ir A. Ščerbaitė (DP). Tuometinis meras Z. Palevič (LRA, RA koalicija KŠS) neatvyko, kadangi, kaip nurodė kandidatas, tuo metu atostogavo. Kalbant apie aktualizuotas skirtis, buvo išnaudotos tik trys takoskyros: socioekonominė (9 kartai), populistinė (4 kartai) ir tautinė (3 kartai). (žr. Priedas Nr. 12).

Daugiausiai dėmesio ir aktualumo sulaukė socioekonominė skirtis, kuri buvo konstruojama abiejų kandidačių. Abi kandidatės aiškiai išsakė savo poziciją: joms buvo svarbiausias paprasto žmogaus ekonominis aplinkotvarka. Pavyzdžiui, A. Ščerbaitė kritikavo tuometinės valdžios neracionalų lėšų panaudojimą: „[...] pernai savivaldybės administracija vien maisto produktams, restoranų paslaugoms ir kitiems gaminiam, tarp jų ir tabakui, kažkodėl buvo nurodyta, išleido 70 tūkst. eurų. Ir beveik 30 tūkst. eurų įvairiai atributikai. [...] Aš netikiu, kad savivaldybėje galima pravalgyti beveik 70 tūkst. eurų. Tai jūs pagalvokite, kiek kelių mes būtume išvalę, kiek kelių mes būtume sutvarkę, ir kiek seniūnijose degtų šviestuvų.“ Panašiai valdančiuosius dėl netinkamo biudžeto lėšų panaudojimo kritikavo ir J. Butkevičienė: „pasmerkia žmones absoliučiai socialinei nelygybei“. Tiesa, ši skirtis buvo persidengusi su populistine, kadangi kandidačių ieškomas priešas tuometinėje valdžioje ir lėmė netinkamą biudžeto lėšų planavimą: „Problemos yra, iš vienos pusės, susijusios su tuo, kas čia įvyko per 25 metus ir kaip savivaldybė ir dabartinė valdžia izoliavo šitą kraštą nuo Lietuvos ir iš kitos pusės, tai yra iš, sakykime, tos centrinės valdžios, kuri pernelyg dažnai numoja ranka“ (J. Butkevičienė).

Trečioji aktualizuota takoskyra buvo tautinė. Debatų metu abi kandidatės įrodė, kad moka kalbėti tiek lenkiškai, tiek rusiškai, tiek angliškai, atliepdamos skirtingas gyventojų grupes. Tiesa, kalbant apie gilesnį tautinės takoskyros konstravimą, pastebėta, kad darbietė A. Ščerbaitė elgėsi panašiai kaip ir kitų savivaldybių kandidatai. Politikė, vos tik aktualizuodama skirtį, bandė ją niveliuoti ir vėl viską sujungti į vieną. Pavyzdžiui, „norisi, kad žmogaus teisės būtų gerbiamos čia ir dabar ir kad būtent žmogus, būtent tautos dalis, Lietuvos Respublikos piliečiai ir tie asmenys, kurie gyvena mūsų krašte, jaustųsi saugiai, žinotų, kad būtent jie yra šio krašto šeiminkai.“. Politikė bandė įrodyti, kad visi Šalčininkų rajono gyventojai yra viena bendruomenė, tačiau išsireikšdama „[...] tie asmenys, kurie gyvena mūsų krašte [...]“ sugrįžo prie skirties tarp tautinės daugumos ir tautinių mažumų gilinimo. Kita kandidatė J. Butkevičienė šią temą paliečia gan abstrakčiai, iš karto nukreipdama temą.

Visgi, apibendrinus visus debatus, pastebėta, kad dažniau politikės diskutavo bendromis, visuomenei rūpimomis, bet jos neskaldančiomis temomis. Tiesa, debatų kryptis itin priklausė nuo vedėjos parinktų klausimų, todėl sakyti, kad būtent tik šiose srityse save norėjo pristatyti kandidatai, nekonstruodami kitų aktualių skirčių, negalima.

3.4.2. Trakų rajono savivaldybės atvejis

Lyginant Šalčininkuose ir Trakuose vykusius ŽKR debatus, galima pastebėti, kad pastarieji buvo kur kas platesni paliestų takoskyrų atžvilgiu. Be to, debatuose dalyvavo visi kandidatai į merus, kas irgi praplėtė skirtingų nuomonių lauką. (žr. Priedas Nr. 14).

Dažniausiai aktualizuos skirtys buvo tautinė (7 kartai) ir socioekonominė (7 kartai). Taip pat dėmesio sulaukė tokios takoskyros kaip populistinė, geografinė, politinės galios centro ir religinė (žr. Priedas Nr. 12).

Kalbant apie tautinės takoskyros konstravimą, pastebima, kad ši tema buvo aktuali beveik visuose Trakų rajono savivaldybės kandidatų į merus analizuotuose duomenyse. Visgi, verta pastebėti, kad debatų metu kandidatai buvo linkę būti atviresni ir aiškiai konstruoti ar niveliuoti tautinę skirtį. J. Narkevič, tautinių mažumų partijų koalicijos kandidatas, labai aiškiai ir drąsiai konstravo tautinę takoskyrą, pradedant nelietuvišku pasisveikinimu: „Dzien dobry, labas vakaras, добрый вечер“ bei kitais argumentais: „Aš kalbu apie tai, kad mes esame įvairiautis regionas, tradiciškai susiklostė taip, kad yra gyvena įvairių tautų bendruomenės, gyvena ir lenkai, rusai, karaimai, kurie šviečia ir plečia savo kultūrinį čia buvimą“, „Nėra tvarkoje ne tik su tautinių mažumų mokyklomis, nėra tvarkoje ir su lietuviškomis mokyklomis“, „[...] išnaudoti įvairiautę kultūrą mūsų, kuriai reikėtų skirti daug dėmesio“. Kandidatas išskyrė ir pažymėjo įvairias tautas, tačiau stipriai jų nepriešindamas, o primindamas, kad egzistuoja daugiakultūrė visuomenė. Panašų Trakų krašto identiteto naratyvą kandidatas puoselėjo ir LRT prisistatymo metu. Be to, pats J. Narkevič pastebėjo, kad turi išleides plakatus ir lankstinukus keliomis kalbomis, apeliuodamas į kuo platesnį rinkėjų tarpą. Tuo tarpu kiti kandidatai kiek nuosaikiau išnaudojo šią skirtį: G. Drungilienė teigė, kad „[tautinės mažumos] turi mokytis savo kaip gimtąja kalba ir turėti teisę pasirinkti“. Nors ši skirtis buvo viena iš dažniausiai konstruojamų, visgi ją daugiausiai aktualizavo tik vienas kandidatas – tai J. Narkevič, tautinę takoskyrą konstruodamas su religine: „Tai tam, kad padaryčiau, pritraukčiau labiau turistų, puoselėdamas mūsų tą turtą, kurį mes turime – piligrimystę – ir išnaudoti įvairiautę kultūrą mūsų, kuriai reikėtų skirti daug dėmesio.“.

Vertinant kitas skirtis, pastebėta, kad ne ką mažiau aktuali buvo ir socioekonominė. Šią skirtį aktualizavo visi kandidatai į merus, tiesa, iš skirtingų perspektyvų. Pavyzdžiui, vieni nori daugiau lėšų skirti paprastiems darbuotojams: „jeigu tikrai tų lėšų liktų kuo daugiau ir šiandien buvo svarstomas toks klausimas, kiek skirti lėšų švietimo darbuotojams“ (G. Drungilienė), „[...] jeigu tų lėšų lieka, aišku, pirmas prioritetas, tai daugiavaikės šeimos, parama joms, kompensavimas už šalto, karšto vandens ir infrastruktūros gerinimo, kad galima būtų geriau gyventi“ (J. Kietavičius) arba „pirmiausia šiek tiek kilsteltumėm įstaigoms, darbuotojams atlyginimą, nes tikrai šiandien susiduriame su specialistų pritraukimu. Tai yra ir darželių auklėtojų, ir kultūros darbuotojų, ir sveikatos, ypač, įstaigų darbuotojų. Jeigu būtų galima pakelti tam tikru procentu lėšas: socialiniams darbuotojams atlyginimus“ (E. Rudelienė). Tuo tarpu kiti aktualizuoja turizmo ekonominę pusę: „[...] dar vystoma galimybes turinti sritis, tai yra turizmo, turizmo verslas čia atskiroji tema, jis galėtų atnešti dar labiau užimtumo“ (J. Narkevič). Kaip matoma, skirtingi kandidatai skirtingai konstruoja tą pačią takoskyrą: vieni aktualizuoja darbuotojų svarbą, kiti siekia išnaudoti turizmą ir verslus, sulaukiant daugiau darbo vietų.

Kitos takoskyros, nors ir buvo konstruojamos, tačiau ne taip dažnai ir ryškiai. Pavyzdžiui, geografinę takoskyrą aktualizavo LVŽS kandidatas V. Kravčun, teigdamas „tokia nuomone ir aš esu valstietis, atstovas LVŽS partijos, mūsų programoj yra daug punktų, kurie šneka apie kaimą, tai va, vienas iš tų punktų, kad atgaivintume kaimą. [...] Na aišku, švietimas, jau nesikartosiu, aišku, nepamirštant to kaimo žmogaus“. Tuo tarpu politinės galios centro skirtį pasitelkė tuometinė merė E. Rudelienė, tačiau jos nekonstravo, o kaip tik niveliavo, teigdama, kad ir toliau bendradarbiaus su institucijomis. Populistinį naratyvą šį kartą išnaudojo tik keli kandidatai: aiškiausiai šią skirtį konstravo V. Kravčun, žadėdamas, kad jį išrinkus, užtikrins saugumą nuo kažkokio blogio „Tai va, jeigu išrinksit, prabalsuosit už antrą, sąrašą, už valstiečius, mes turime tokį savo programoje punktą – kad didintume saugumą. [...] kad žmogus jaustųsi saugiai“.

Apibendrinant gautus rezultatus, pastebėta panaši tendencija kaip ir Šalčininkų atvejo metu: diskusijos kryptis itin priklausė nuo vedėjo parinktų klausimų. Nepaisant šio aspekto, debatų metu buvo aktualizauta žymiai daugiau skirčių nei Šalčininkuose: kandidatai kalbėjo kur kas plačiau, nebūtinai atsakydami į užduotą klausimą. Visgi, kaip ir kituose šaltiniuose, taip ir šiame pastebima, kad dažniausiai aktualizotos skirtys yra socioekonominė, tautinė (persidengianti su religine) bei populistinė.

3.4.3. Visagino savivaldybės atvejis

Visagine vykusiuose ŽKR debatuose dalyvavo visi kandidatai į merus. Šie debatai buvo gan panašūs į vykusius Trakuose, kadangi sutapo abiejose savivaldybėse dažniausiai konstruotos takoskyros: socioekonominė (9 kartai) ir tautinė (8 kartai).

Socioekonominė skirtis buvo aktualizuota beveik visų kandidatų į merus ir jų visų pozicija sutapo: kiekvienas teigė, kad vertėtų žiūrėti į paprastą žmogų, paprastą darbuotoją ir racionaliau naudoti lėšas: „Tikrai manau, kad mes turėtume apsieiti ir su mažesniais pinigais. Tikrai nereikia galvoti apie kažkokią tai labai modernią autobusų stotį ir įdėti į ją 2 mln. eurų, kaip strateginiam plane numatyta. Galėtume tuos pinigus investuoti į kitus projektus, o su autobusu stotim, tikrai galėtume apsieiti“ (V. A. Bukauskas) arba „Tikrai manau, kad 2 mln. eurų nereikės [autobusų stočiai], užtektų ir 200 tūkst. eurų padaryti visas sąlygas mūsų gyventojams“ (J. Šuklin). Tiesa, šie atsakymai buvo dalinai išprovokuoti debatų vedėjos, todėl kyla dvejonų, ar kandidatai būtų skyrę tiek daug dėmesio tiksliniam lėšų panaudojimui be vedėjos įsikišimo. Visgi, jie turėjo galimybę neatsakyti ar neeskaluoti šios temos.

Lyginant kitus kandidatų į Visagino merus politinių kampanijų duomenų šaltinius, šie debatai išsiskiria itin dažnu apeliavimu į tautines mažumas. Pavyzdžiui, kilus diskusijai, kodėl dalis Visagino tarybos narių posėdžių metu kalba rusiškai, vieni kandidatai puolė juos ginti, apeliuodami į daugiakultūrį kraštą, kiti – peikti. Pavyzdžiui, kai J. Šuklin norėjo suteikti „privilegiją“ stebėti tarybos posėdžius kita kalba, kadangi tie žmonės, kurie anot J. Šuklino statė Visaginą, t. y. rusai, nesupranta lietuviškai: „[...] sutinku, kad privalomai turi būti posėdžiai valstybine kalba. Visi turi gerbti Lietuvos Respubliką ir atsakyti tos kalbos vertėjavimu, bet turi nepamiršti tų žmonių, kurie žiūri transliacijas, kurie stebi ir tie, kurie statė miestą, jie tikrai nekalba ir nesupranta lietuviškai ir mes turime irgi pasiekti. Už tuos pinigus siūlyčiau iškart nupirkti paslaugą, kad tiesiogiai per kitą kanalą tada eitų su įgarsinimu rusų kalba, kurie aktyviai irgi dalyvauja. Paanalizavus, tai tikrai transliacijas stebi daug rusakalbių, dėl to, kad mūsų daugiatautis miestas ir tie senjorai labai domisi, kas vyksta mieste. Būtų labai negražu jeigu pradėtumėm kalbėti tik lietuvių kalba, bet tarybos nariai privalo kalbėti valstybine kalba“. Tuo tarpu rinkimus laimėjęs E. Galaguz teigė, kad „dauguma tarybos narių sugeba kalbėti valstybine kalba, bet tik dėl savo rinkėjų kalba taryboje rusiškai. Aš pasiūlyčiau nutraukti šitą praktiką“. Tuometinė merė D. Štraupaitė gynė kalbančiuosius rusiškai, konstruodama daugiakultūrio krašto identitetą: „Šiai dienai supraskite, kad Visagine gyvena 43 tautybės ir mes norime, kad informacija būtų pasiekama kiekvienam žmogui, kiekvienam senjorui, kad suprastų, ką kalbame“. Be to, kandidatė pasisveikino dviem kalbomis: tiek lietuviškai, tiek rusiškai (panašiai kaip Trakuose J.

Narkevič). Taigi, tautinė skirtis buvo aiškiai konstruojama, siekiant parodyti krašto daugiakultūrį identitetą.

Žvelgiant į kitas pasitelktas takoskyras, galima matyti, kad aktualizuojamos buvo ir politinės galios centro, ir populistinė, ir religinė bei sovietinė. Šioje vietoje svarbu paminėti, kad sovietinę takoskyrą, lyginant visų trijų savivaldybių debatus, aktualizavo tik visaginiečiai V. A. Bukauskas. Tiesa, matomas skirtumas, kad visaginiečiai neišnaudojo dvigubo takoskyrų reiškinių, konstruodami tautinę ir religinę takoskyras drauge. Religinę temą palietė tik du kandidatai, kurie dažniau niveliavo šią skirtį nei aktualizavo: „Šis klausimas [ko reikia Visaginiui] yra suktas. Tai gali būti ir dvasiniai dalykai [...]: meilė, viltis, tikėjimas Visagino ateitimi“ (D. Štraupaitė).

3.4.4. Savivaldybių palyginimas kandidatų merus pasisakymų „Žinau, ką renku“ debatų atžvilgiu

Apibendrinus galima matyti, kad tendencija išlieka panaši, nes aktualiausias ir labiausiai konstruojamos skirtys yra dvi: socioekonominė ir tautinė. Taip pat dėmesio sulaukė ir populistinis naratyvas.

Pažymėti vertėtų tai, kad, analizuojant debatus, pastebėta vedėjos įtaka, formuojant diskusijos kryptį. Todėl svarbu suvokti, kad jei rinkiminių programų ar prisistatymų LRT metu kandidatai galėjo aiškiai ir neverčiami iškelti ant pjedestalo jiems aktualias skirtis, tai debatų atveju tai buvo sunkiau.

Visgi, nepaisant vedamos diskusijos ir užduodamų klausimų, kandidatas galėjo nepateikti savo nuomonės ar ją formuoti nuolankiau, nekonstruojant jokių jam pačiam nepriimtinių supriešinimų.

4. Savivaldybių palyginimas kandidatų į merus konstruotų takoskyrų atžvilgiu

Nors buvo analizuojami skirtingi rinkiminių kampanijų šaltiniai, tačiau kandidatai išlaikė panašią tendenciją aktualizuojamų skirčių atžvilgiu. Dažniausiai buvo aktualizuojamos trys takoskyros: 1) populistinė (31%), 2) socioekonominė (28%) ir 3) tautinė (21%) (žr. 4 lentelė / paveikslas, žr. 5 lentelė / paveikslas).

Skirtys	Šalčininkų rajono savivaldybės kandidatų aktualizuotos skirtys (kartai)						Trakų rajono savivaldybės kandidatų aktualizuotos skirtys (kartai)						Visagino savivaldybės kandidatų aktualizuotos skirtys (kartai)					
	Programos	Plakatai	LRT	ŽKR	Iš viso	Iš viso (proc.)	Programos	Plakatai	LRT	ŽKR	Iš viso	Iš viso (proc.)	Programos	Plakatai	LRT	ŽKR	Iš viso	Iš viso (proc.)
Socioekonominė	7	0	1	9	17	33	10	1	2	7	20	23	9	0	5	9	23	31
Religinė	1	0	0	0	1	2	1	0	3	1	5	6	3	0	2	2	7	9
Geografinė	2	0	0	0	2	4	5	0	0	3	8	9	0	0	0	0	0	0
Politinės galios centro	4	0	1	0	5	10	2	0	1	1	4	5	1	0	0	5	6	8
Tautinė	3	1	4	3	11	21	8	1	2	7	18	21	5	1	2	8	16	22
Sovietinė	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	4	5
Populistinė	7	1	4	4	16	31	15	2	11	4	32	37	8	0	6	4	18	24

Šaltiniai: 2019 m. rinkiminių kampanijų duomenys

4 lentelė / paveikslas

5. Kandidatų į merus aktualizuotų skirčių suvestinė (bendra)

Sudaryta autorės

Skirtys	Kandidatų į merus aktualizuotų skirčių suvestinė	
	Iš viso (kartai)	Iš viso (proc.)
Socioekonominė	60	28 %
Religinė	13	6 %
Geografinė	10	5 %
Politinės galios centro	14	7 %
Tautinė	45	21 %
Sovietinė	4	2 %
Populistinė	66	31 %
Iš viso skirtys aktualizuotos	212	100 %

Šaltiniai: 2019 m. rinkiminių kampanijų duomenys

5 lentelė / paveikslas

Kiekvienoje savivaldybėje į mero postą kandidatavo visi tuometiniai merai: Šalčininkuose kandidatavo Z. Palevič, Trakuose – E. Rudelienė, o Visagine – D. Štraupaitė. Lyginant šiuos tris politikus, pastebėta, kad jie buvo linkę konstruoti nuosaikesnę politinę kampaniją, per daug nekritikuoti ir nepriešinti skirtingų žmonių grupių, kadangi patys tuo metu buvo valdžioje. Tiesa, vienintelė D. Štraupaitė nebuvo perrinkta ir vėl į mero postą. Visagino savivaldybės mero rinkimus laimėjo E. Galaguz, kurio rinkiminė kampanija, lyginant su D. Štraupaitę, buvo itin nuolanki ir jungianti, o ne dalijanti.

Išvados

Kaip ir kitose Rytų Europos valstybėse, taip ir Lietuvoje gyvena susitelkę skirtingų tautinių mažumų atstovai, puoselėjantys savo kultūrą, kalbą ir tradicijas. Ilgainiui jie yra tapę ne tik neatsiejama platesnės bendruomenės dalimi, tačiau jas kuria ir atskirai: įsitraukia į aktyvų kultūrinį ir socialinį gyvenimą, domisi politika ir aktyviai joje dalyvauja. Mažumos, politikoje keldamos klausimus, susijusius su visapusiška lygybe ekonominiais, socialiniais ar politiniais aspektais, siekia tokių galimybių kaip ir konkrečioje valstybėje vyraujanti tautinė dauguma. Tiesa, klausimus kelia ne tik tautinės mažumos: tautinį naratyvą konstruoja ir patys politikai.

Stebint Lietuvos savivaldybių, kuriose gausiai susitelkusios etninės grupės, rinkimus bei juose kandidatuojančius politikus, kyla dvejonių, kaip konstruojama rinkiminė kampanija atliepia regiono demografinę specifiką. Galima būtų manyti, kad tautinių mažumų regionų politikai savo rinkiminėje kampanijoje pasitelkia tik tautinę takoskyrą, kuri, atrodytų, būtų aktualiausia ir sėkmingiausia toje apygardoje rinkimų atžvilgiu. Visgi, siekiant suvokti, kaip atrodo rinkiminių kampanijų konstravimo poveikslas tautinių mažumų savivaldybėse, buvo iškeltas toks darbo tikslas išsiaiškinti, 1) kokias skirtis ir kaip 2019 m. tautinių mažumų savivaldybių – Šalčininkų rajono, Trakų rajono bei Visagino – tarybos narių-merų rinkimuose kandidatai į mero postą pasitelkė, aktualizavo, o kurias niveliavo, vykdydami savo rinkiminę kampaniją, 2) kaip veikė, jei veikė, dvigubų takoskyrų reiškinys, 3) kokią vietą tarp skirčių tautinių mažumų savivaldybėse užėmė tautinė skirtis. Ieškant atsakymų į klausimus, buvo remiamasi praplėsta ir tautinių mažumų regionui pritaikyta S. M. Lipset ir S. Rokkan socialinių skirčių teorija, o rinkiminių kampanijų analizė organizuota, pasitelkus dviejų žingsnių pusiau kokybinės, pusiau kiekybinės turinio analizės modelį, besiremiantį M. Jakobson ir kitų tyrėjų tiriamajame darbe „Populism in the Baltic States“ naudotu turinio analizės ir K. Watanabe latentinio semantinio mastelio keitimo (angl. Latent Semantic Scaling) metodais.

Analizei ir darbo tikslui pasiekti buvo pasirinkti skirtingų kandidatų į merus rinkiminių kampanijų duomenų šaltiniai: rinkimų programos, plakatai ir šūkiai, oficialūs vaizdo prisistatymai ir pasisakymai debatų metu. Šie pasirinkti duomenys leido pažinti kiekvieno kandidato konstruojamą rinkiminę kampaniją iš skirtingų kampų: tiek oficialaus, konstruojamo politinės jėgos naratyvo, koks yra kandidatas (programa, plakatai, prisistatymai), tiek iš mažiau oficialaus kandidato įvaizdžio (pasisakymai debatuose), atliepančio tiek pačią kandidato asmenybės, tiek kandidato rinkiminės kampanijos konstravimo aspektus, individualiai pritaikytus konkrečios savivaldybės ypatumams.

Atlikus analizę, galima daryti išvadas, kad šio tautinių mažumų savivaldybių atveju iš septynių tirtų dažniausiai buvo aktualizuojamos trys takoskyros: 1) populistinė (31%), 2) socioekonominė (28%) ir 3) tautinė (21%). Kiekvienas regionas skyrėsi savo tautine sudėtimi (nuo labiausiai apgyvendinto tautinių mažumų Šalčininkų r. iki mažiausiai – Trakų r.), tačiau rinkiminių kampanijų konstravimo tendencija išlaikoma panaši. Svarbu paminėti ir tai, kad ,nors buvo manoma, jog tautinių mažumų savivaldybėse tautinė takoskyra turėtų būti aktualizuojama dažniausiai dėl tautinės regiono sudėties, tačiau šis argumentas nepasitvirtino. Pastebima, kad tose savivaldybėse, kuriose tautinės mažumos yra tapusios to regiono dauguma, t. y. Šalčininkų r. ir Visagine, tautinė takoskyra buvo netgi mažiau aktualizuojama ar niveliuojama nei toje, kur tautinė sudėtis nėra palanki mažumoms: Trakų rajone gyvena daugiau tautinės daugumos atstovų. Galima manyti, kad šis skirties vengimas yra lemiamas to, kad konkrečiame regione tautinė mažuma, tapusi tautine dauguma, turi tokias pačias teises ir galias kaip ir valstybinė tautinė dauguma. Kitaip tariant, nebėra dėl kokių teisių užtikrinimo (tautinių mažumų mokyklų, vartojamos kalbos ar pan.) kovoti.

Pažymėtina ir tai, kad tyrimo metu analizuoti keturių tipų duomenų šaltiniai parodė, jog skirtingų takoskyrų aktualizavimas galimai yra veikiamas medijos tipo. Oficialiuose ir pagrindiniuose politinių kampanijų šaltiniuose (rinkimų programos ir plakatai) kandidatai siekė savo poziciją atskleisti kuo platesniame spektre temų, kas lėmė daugumos skirčių aktualizavimą ar niveliavimą. Tuo tarpu mažiau oficialiesni šaltiniai (prisistatymai ir pasisakymai debatuose) neįpareigojo politiko aprėpti kuo platesnio elektorato. Dėl šios priežasties buvo mažiau aktualizuojamos skirtingos takoskyros. Visgi, debatų metu išsakytos pozicijos tam tikruose klausimuose dalinai galėjo būti nulemtos diskusijos moderatoriaus, tačiau pažymėtina, kad kandidatai galėjo neeskaluoti tam tikros temos, pateikiant abstraktų atsakymą.

Kalbant apie pagrindinę šio tyrimo takoskyrą – tautinę – pastebima, kad kandidatai į merus savo rinkiminių kampanijų metu buvo linkę dažniau aktualizuoti ir iš karto niveliuoti šią takoskyrą: vos tik išskyrus skirtingas tautas, jas jungti į visumą. Taip pat kandidatai, konstruodami tautinį supriešinimą, dažnai pasitelkdavo ir religinę skirtį. Dėl šios priežasties buvo pastebimas dvigubų takoskyrų reiškinys. Tiesa, buvo ir išimčių, kai tautinė takoskyra nebuvo niveliuojama, o religinė skirtis konstruojama atskirai. Kitos takoskyros nebuvo linkusios veikti kompleksiskai: buvo konstruojamos atskirai, nejungiant nei su tautine, nei kitomis skirtimis. Nepaisant viešosios nuomonės, tautinė skirtis visgi nėra dažnai „įdarbinama“ ir pasitelkiama politinių kampanijų metu, o jei ir buvo, tai dažniau ją niveliuojant nei konstruojant. Mąstant iš plačiosios perspektyvos, tai yra geras požymis, jog politikai neeskaluoja nesantaikos, o kaip tik siekia visuomenės sanglaudos. Žinoma, 2022 m. Rusijos sukeltas karas

Ukrainoje galėjo šią situaciją pakeisti. Todėl svarbu stebėti, kaip keisis politikų rinkiminių kampanijų metu konstruojamos takoskyros tautinių mažumų regionuose 2023 m. vyksiančių savivaldos rinkimų metu.

Atlikus šį tyrimą, galima daryti bendresnes išvadas apie tai, kaip mišriuose tautiniu atžvilgiu regionuose išnaudojamos skirtys ir kaip politikai yra linkę įprasminti takoskyras savo rinkiminės kampanijos metu. Pastebima, kad kandidatai yra linkę pasitelkti skirtis rinkiminės kovos metu, o aktualizuojamos takoskyros būna individualiai pritaikytos konkrečiam regionui. Kita vertus, tyrimas parodė, kad rinkimų metu nėra automatikos – tai, kad regionas yra dominuojamas tautinės mažumos (ar turi reikšmingą tautinėms mažumoms priklausančių gyventojų dalį) dar nereiškia, kad šio regiono politikai savo rinkiminėse kampanijose šią skirtį pirmiausia ir akcentuos. Kaip jau minėta – net gali būti atvirkščiai ir tautinė skirtis liks nepaliesta. Be to, jei anksčiau buvo manoma, kad egzistuoja tik keturi tradiciniai socialiniai susipriešinimai, tai šis tyrimas įrodo, kad ilgainiui veikiančių takoskyrų atsiranda kur kas daugiau. Dėl šios priežasties svarbu suvokti, kad S. M. Lipset ir S. Rokkan socialinių skirčių teorija nėra baigtinė: ji gali būti papildyta ir pritaikyta specifiniam regionui aktualiomis takoskyromis.

Tiek takoskyrų konstravimo ir niveliavimo pokyčiai 2023 m. savivaldos rinkimų metų tautinių mažumų regionuose, galimai nulemti karo Ukrainoje, tiek skirčių pritaikomumo ir potencialų (naujų) susipriešinimų paieškos klausimai yra rekomendacija kitiems tyrėjams, ketinantiems plėtoti takoskyrų temą ateities tyrimuose.

Literatūros sąrašas

Alonso, Sonia, Rubén Ruiz-Rufino, „Political representation and ethnic conflict in new democracies“. *European Journal of Political Research*, No. 46.2, 2007.

Baliukonytė, Agnė, et al. *Ar Lietuvoje egzistuoja vientisa lenkų tautinė mažuma?*, 2015.

Bértoa, Fernando Casal, „Parties, regime and cleavages: explaining party system institutionalisation in East Central Europe.“ *East European Politics* No. 28.4, 2012.

BNS, „Liberalė E. Rudelienė prisiekė Seime“, 15min, <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/liberale-e-rudeliene-prisieke-seime-56-1501056>

Çelik, Ayse Betul, E. Balta, „Explaining the micro dynamics of the populist cleavage in the ‘new Turkey’.“, *Mediterranean Politics*, No. 25(2), 2020.

Deegan-Krause, Kevin, *New dimensions of political cleavage. Oxford handbook of political behaviour*, Oxford, 2007

Higashijima, Masaaki, Ryo Nakai, „Elections, ethnic parties, and ethnic identification in new democracies: Evidence from the Baltic States.“ *Studies in Comparative International Development*, No.51.2, 2016.

Hoghie, Liesbet, Gary Marks, „Cleavage theory meets Europe’s crises: Lipset, Rokkan, and the transnational cleavage.“, *Journal of European public policy*, No. 25.1, 2018.

Jakobson, Mari-Liis, , Ilze Balcerė, Oudekki Loone, Anu Nurk, Tõnis, Saarts, Rasa Žakevičiūtė, *Populism in the Baltic States*. Estonia: Tallinn University Institute of Political Science and Governance, 2012.

Jastramskis, Mažvydas, „Kas už ką balsavo 2019 metų Lietuvos prezidento rinkimuose?“, *Politologija*, No.1, 2020.

Jonutis, Karolis, „Post-demokratija ir populistiniai diskursai Lietuvoje“, *Daktaro disertacija*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2019.

Kavaliauskaitė, Jūratė, „Simpatijų politiniams lyderiams galvosūkis: ar svarbios asmeninės politikų savybės?“, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2014.

Kitschelt, Herbert, „Formation of party cleavages in post-communist democracies: Theoretical propositions.“, Party politics No. 1.4, 1995.

Lazauskienė, Aistė, Aistė, Jurga Bučaitė-Vilkė, „Vietos politinės lyderystės paieškos: kokio mero nori Lietuvos gyventojai.“ Filosofija. Sociologija, No. 29.4, 2018.

Lietuvos Respublikos Seimas, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas, Vilnius, 1994, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5883/cBBSQmmWUg>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2015 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai. Visagino (Nr. 59), savivaldybė“, https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/2015_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rezultatai_daugiam_and_apygardose/apygardos_rezultatai7819.html

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimai. Zdislav Palevič“, https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/rinkimai/440_lt/Kandidatai/Kandidatas84114/Kandidato84114Biografija.html

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2015 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai. Šalčininkų rajono (Nr.43) savivaldybė“, https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/2015_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rezultatai_daugiam_and_apygardose/apygardos_rezultatai7803.html

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimai (I turas). Visagino (Nr.59) savivaldybė“, https://www.vrk.lt/2019-savivaldybiu-tarybu/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/864/1/1506/rezultatai/lt/rezultataiTarNariaiMeraiSavivaldybeje_rpgI_d-19980.html

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimų grafikas“, <https://www.vrk.lt/documents/10180/670925/03-03+grafikas+%28pgl+nauja+istatyma%29.pdf/36b891ce-220e-4bf9-a0bd-4bb2a21950ad>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų ir merų rinkimai Šalčininkų rajono savivaldybėje“, <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/%C5%A0a1%C4%8Dininink%C5%B3%20raj/fb670985-3abd-4d89-833a-63e7fb56f844>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų narių ir merų rinkimai Trakų rajono savivaldybėje. Trakų rajono savivaldybės rinkimų komisijos Nr.52 informacinis leidinys“, <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/Trak%C5%B3%20raj/f0e715eb-d34b-4d80-bbb6-b012248f6aa4>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų narių ir tarybų narių – merų rinkimai Visagino savivaldybėje. Visagino savivaldybės Nr. 59 rinkimų komisijos informacinis leidinys“, <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/Visagino/a05fec3e-72f3-4c68-a7bd-c901d4d71b33>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų ir merų rinkimai Šalčininkų rajono savivaldybėje“, <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/%C5%A0a1%C4%8Dininink%C5%B3%20raj/fb670985-3abd-4d89-833a-63e7fb56f844>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. kovo 3 d. Savivaldybių tarybų narių ir tarybų narių – merų rinkimai Visagino savivaldybėje. Visagino savivaldybės Nr. 59 rinkimų komisijos informacinis leidinys“, <https://www.vrk.lt/documents/10180/681497/Visagino/a05fec3e-72f3-4c68-a7bd-c901d4d71b33>

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „2019 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai. Šalčininkų rajono (Nr.43) savivaldybė“, https://www.vrk.lt/2019-savivaldybiu-tarybu/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/864/1/1506/rezultatai/lt/rezultataiSavTarNariaiMeraiSavivaldybeje_rpgId-20044.html

Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, „Preliminarūs rezultatai. Trakų meru išrinktas Andrius Šatevičius“, <https://www.vrk.lt/naujienos/-/content/10180/1/preliminarus-rezultatai-traku-meru-isrinktas-andrius-satevicius>

Lipset, Seymour M., Stein Rokkan, *Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction*. In Lipset S. M., & Rokkan S. (eds.), *Party Systems and Voter Alignments. Cross-national Perspectives*. New York: The Free Press, 1967.

Lupu, Noam, Rachel Beatty Riedl „Political parties and uncertainty in developing democracies.“ *Comparative Political Studies* No.46/11, 2013.

MacManus, Susan A., „City council election procedures and minority representation: are they related?“. *Social Science Quarterly*, No. 59.1, 1978.

Marcinkevičius, Andrius, Monika Frėjutė-Rakauskienė, Kristina Šliavaitė, „Etninių mažumų grupės Lietuvoje: demografinė kaita ir socialinės padėties aspektai“, Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2016.

Mazzoleni, Osca, *Multi-level populism and centre-periphery cleavage in Switzerland: The case of the Lega dei Ticinesi*, 2005.

McGrane, David, Loleen Berdahl, Scott Bell. „Moving beyond the urban/rural cleavage: Measuring values and policy preferences across residential zones in Canada“, *Journal of Urban Affairs*, 2016.

Mettler, Suzanne, Trevor Brown, „The growing rural-urban political divide and democratic vulnerability“. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, No. 699.1, 2022.

Mikalauskas, Arvydas, „Mero institucija Lietuvoje: gyventojų lūkesčių tyrimas“, *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, No. 7, 2016.

Oficialiosios statistikos portalas, „Gyventojai pagal tautybę savivaldybėse 2021“, žiūrėta 2022 m. vasario 17 d., <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=d757612f-654c-4006-8436-5555c595bb4c#/>

Oficialiosios statistikos portalas, „Gyventojai pagal tautybę savivaldybėse 2021“, <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=d757612f-654c-4006-8436-5555c595bb4c#/>

Radžiūnas, Vytenis, „Kodėl pusė Lietuvos rinkėjų nenori dalyvauti rinkimuose“, LRT, http://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/90667/kodel_puse_lietuvos_rinkeju_nenori_dalyvauti_rinkimuose

Ragin, Charles, „Class, status, and „reactive ethnic cleavages“: the social bases of political regionalism“. *American Sociological Review*, 1977.

Ramonaitė, Ainė, „Kas ilgisi sovietmečio? Ekonominio statuso, socialinės aplinkos ir vertybinių nuostatų įtaka sovietinei–antisovietinei skirčiai Lietuvoje.“, *Sociologija. Mintis ir veiksmas* No. 02, 2013.

- Ramonaitė, Ainė, Nerijus Maliukevičius, Mindaugas Degutis, „Tarp Rytų ir Vakarų: Lietuvos visuomenės geokultūrinės nuostatos“, Vilnius: Versus Aureus, 2007.
- Ramonaitė, Ainė, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai?: idėjos, interesai ir įvaizdžiai politikoje*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2014.
- Ramonaitė, Ainė, *Posovietinės Lietuvos politinė anatomija*, Vilnius: Versus aureus, 2007.
- Selway, Joel, „The measurement of cross-cutting cleavages and other multidimensional cleavage structures“. *Political Analysis*, No. 19.1, 2011.
- Sobolewska, Maria, *Race, Ethnicity and Elections: From Recognizable Patterns to Generalized Theories*, Sage, 2016.
- Ulinskaitė, Jogilė, „Lietuvos populistinių partijų atstovavimo samprata ir jos santykis su atstovaujama demokratija“, Daktaro disertacija, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2018.
- Urbinati, Nadia, „Political theory of populism“, *Annual review of political science*, No. 22, 2019.
- Vidzbelis, Dovydas, „Lietuvos tautinių mažumų rinkiminio aktyvumo teritorinė raiška.“, *Geografijos metraštis*, 2020.
- Vikšraitienė, Akvilė, Rolandas Tučas. „Asmenybinio ir partinio balsavimo santykio teritorinė diferenciacija 2012 ir 2016 metais. Seimo rinkimų duomenys.“, *GEOLOGIJA*, No. 5.2, 2019.
- Visagino savivaldybė, „Tarybos nariai“, <https://www.visaginas.lt/savivaldybes-taryba/tarybos-nariai/137>
- Visockaitė, Asta, „Lenkų tautinės mažumos Lietuvoje politinis dalyvavimas.“ *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, No. 6.1, 2015.
- Watanabe, Kohei, „Latent semantic scaling: A semisupervised text analysis technique for new domains and languages.“ *Communication Methods and Measures*, No. 15.2, 2021.
- Zollinger, Delia, „Cleavage Identities in Voters’ Own Words: Harnessing Open-Ended Survey Responses.“ *American Journal of Political Science* forthcoming, 2022.

Priedai

Tolimesniuose skyreliuose bus pateikti visi šiame darbe analizuoti šaltiniai bei analizės lentelės. Analizės duomenų šaltiniai yra pažymėti skirtingomis spalvomis, iš kurių kiekviena reiškia skirtingą takoskyrą: raudona – socioekonominė, mėlyna – religinė, žalia – geografinė, oranžinė – politinės galios centro perspektyvos, violetinė – tautinė, pilka – sovietinė ir geltona – populistinė. Spalvos, atsikartojančios duomenų analizės lentelėse, buvo parinktos atsitiktinai.

Geresnės raiškos priedų kopijas galite rasti čia:
<https://drive.google.com/drive/folders/1GRMSbYoSRrB40LNB3WiviEqkMPsLhrgG?usp=sharing>

Priedas Nr. 1. Kandidatų į merus rinkiminių programų analizė

Kandidato Eil. Nr.	Kandidato vardas ir pavarde	Partija	Komentaras (penkiasdešimties skirčių ir pač.)	i aktualumo jama skirtis	Societinis	Kiek kartų pažinta	Religios	Kiek kartų pažinta	Geografinė	Kiek kartų pažinta	Politinė galios centro perpažitovos	Kiek kartų pažinta	Tautinė -skirtis	Kiek kartų pažinta	Laisvės	Societinė -skirtis	Kiek kartų pažinta	Populitinis	Kiek kartų pažinta					
																				SALCININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ				
1.	Jolanta Butkevičiūtė	LSDP	1. Išskirta krašto designuotumas, tačiau bando tai sujungti į vieną. 2. Pabrėžta rajono lokacijos svarbą arti centro, tačiau iki šiol egzistuojanti pėdsakai. 3. Viena bėdos kyla dėl netinkamos politikos (bioga busant valdžia).	Politinė galios centro perspektyvos (4)	1. Praradome darbo vietas ir tapome vienas labiausiai socialiai pažeidžiamas rajonas	1					1. Privalo įsijungti į bendrą valstybės gyvenimą. 2. Rinkis dialogo su respublikine valdžia; 3. Dialogo reikia ir ten, kad išnaudotume rajono geografinę poziciją. 4. Vyrinauše decentralizuoj valstybę įstaigas. Esame arti Vilniaus, tad tikrai galime tapti ja ne ministrijų, tai įstaigų ar departamentų perkeltimo vieta.	4								lyderystės nebuvimas, stagnacija ir tik pasivien politinis galianis atskirtis vienas paverė privilegijuotais, kitus – priclausomais nuo valdžios malonės. 2. Didesniais vykdyta atskirties politika padarė rajonui nepatiriamos iales. 3. Praradome gyvenimo sąlygoms reikiama, kad trumpiau gyvenama, daugiau sergama, o dėl	3			
2.	Zdrindas Palevič	LRA, RA koalicija „Krikščio nikių šeimų sąjunga“	1. Subtilus tautinės taksokvros naudojimas - per tautinės kalbos uiktorinimą, taip įtikinti visiems. Be to, para kandidatas pridrauso tautinams matuoms	Societinis (4)	1. Subtilus rajono garovės plėtos, bendradarbiaujant su verslininkais. 2. Siekiama pirmos uiktorinimo socialiai pažeidžiamiems asmenims. 3. Siekiama neryciausybinių organizacijų remimo, finansuojant jų vykdomą veiklą. 4. Siekiama lėtas šio	4			1. Siekiama kaimo gyvenimo kokybės gerinimo.	1			1. Siekiama mokymosi ginstja kalba nuo darželio iki vidurinio išsilavinimo, įgytiuo uiktorinimo.	1	2 (negili)			1. Noriu tęsti darbus, tamjančius šaltininių rajono ir žmonių garovę.	1					
3.	Alicija Šerbanė	DP	1. Atkreipia dėmesį į socioekonominę skirtį, tačiau daugiau dėmesio skiria verslui nei darbuotojui (kapitalas vs. darbo jėga). 2. Ralijūs kaip tokius neįvardija, apjungdama į dvišias vertybes.	Populitinis (3)	1. prioritetu tvarka bus finansuojami jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektai. Neolat bus remiamas jaunos šeimos. 2. Remiu verslą, kuriantį naujas gaminius, paslaugas ir naujas darbo vietas.	2		1. uiktorinasi kultūros, kuri turi taktos smuetybė, dravinis vertybių formavimui, tinkama finansavimas.	1		1. gyvenandinis skaitinimo priemonės sveikatos priežiūros specialistams, ypač jauniems, dirbanti miesteliuose, atokesnėse nuo savivaldybės centro gyvenvietėse.	1							1. Aukštesnis vaiztas ir valdyminių atsakomybė už primimus sprendimus bei rinkimus paldaų igyvendinimą yra būtina sąlyga siekiant gražinti žmonių pasitikėjimą demokratiniomis institucijomis bei išrakti juos į valstybės valdymą. 2. Vietos valdžia turi tapti žmonių valdžia, o savivalda - realia; 3. Uiktorinti kelią.	3				
4.	Gelena Drungilienė	DP		Societinis (2), populitinis (2)	1. prioritetu tvarka bus finansuojami jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektai. Neolat bus remiamas jaunos šeimos. 2. Remiu verslą, kuriantį naujas gaminius, paslaugas ir naujas darbo vietas.	2		1. Kuriu patalpią kaimo ir mašinų miestų gyvenamąją aplinką.	1									1. Paršidėti Traukų rajonui ir jo žmonėms priimtus išilgus sprendimus. 2. Uiktorinti kelią žmogystumui. 1. Mani suponuotina sukilusi situacija savivaldybėje, kai valdžia, nepatirama su bendruomene, priima sprendimus, kurie į juosukia negatyvius išgaris. 2. Noriu atkurti pasitikėjimą vietine valdžia; 3. Mes žinau pasieje. 4. siekiu realiai tarnauti žmonėms bei	2					
5.	Jonas Kietavicius	TS-LKD	1. Kuria silkia dichotomiją tarp blogai dirbusios valdžios ir jų siltesnio kietikos valdžios pobūrio. 2. Dalina į grupes: mez ir žv.	Populitinis (4)	1. Investuotųjų kuriamos geros darbo vietos.	1		1. Dialogas su miestų, kaimų bendruomenėmis.	1		1. Labai svarbu [...] Traukų raj. žmonė [...] gebėtų išmęgti dialogą ir su šalies valdžia	1							1. Remiu meno kolektyvus, tautodailininkų, tautinių mažumų bendruomenių veiklą.	1	2 (negili)		problema - dėl vaizpo, silkia silkia ir skaidrios politikos stokos mažija gimstamumas, santuoka siltesnis; 2. Tik pakelti sprendimų priimimo tvarka, politinė kultūra taryboje bei uiktorinami maksimaliai skaidruma savivaldybės veikloje. Traukų raj. savivaldos taryba gebės priimti naudingus gyvenimo sprendimus; 3. Mano tikslas - DERSTI ŽMONĖMS; 4. Traukų raj. gyventojai bei	4
6.	Vladyslav Kravčus	LVSZ	1. Netiesioginis sąryšys mes ir jie, kai šis kandidatas save pozicijuoja populiariausiu puseje. 2. Kuriamas mistinis prietas-lydaus, dėl kurio gyventojai neįjaučia saugiai, jų viska grina. 3. Socioekonominė skirtis pėridėngia su geografine išskilimas smulkius verslus ir šikrininkavimas.	Populitinis (5)	1. turi skatinti smulkių verslų ir šikrininkavimą, 2. susigrąžinti smi gravavimus gyvenimo ir tviesiti kuriai Traukų raj. naujus gyventojus; 3. Viešosios odvės ir indanavimui turi būti patogi smulkiųjų verslų ir šikrininkavimui	3		1. turi skatinti smulkių verslų ir šikrininkavimą tam, kad smulkių galimybė miesto ir kaimo žmonėms užsidirbti.	1		1. Labai svarbu [...] Traukų raj. žmonė [...] gebėtų išmęgti dialogą ir su šalies valdžia	1							1. Desi ir tautų patriotas; 2. Žinios ir gebėjimai burti įvairius palidus ir tautybių žmones; bendras siekius ir yra esminis argumentas mano kandidatūros palaikymui bei garantais Traukų krašto kietėjimui; 3. puoselėjant įvairiatipių Traukų krašto istorinį, kultūrinį, religinį [...]	1	2 (negili)		problema - dėl vaizpo, silkia silkia ir skaidrios politikos stokos mažija gimstamumas, santuoka siltesnis; 2. Tik pakelti sprendimų priimimo tvarka, politinė kultūra taryboje bei uiktorinami maksimaliai skaidruma savivaldybės veikloje. Traukų raj. savivaldos taryba gebės priimti naudingus gyvenimo sprendimus; 3. Mano tikslas - DERSTI ŽMONĖMS; 4. Traukų raj. gyventojai bei	5
7.	Jaroslav Narkevič	LRA, RA koalicija „Krikščio nikių šeimų sąjunga“	1. Visų tautų atstovas; 2. Traukų žemė, Traukų kraštas - nauja tautinė skirtis, kai buvima tauta ne tik tautiniu, bet gyvenamosios vietos aspektu. 3. Vienintelis Traukų kandidatas, savo programoje nuodėse religinį aspektą.	Tautinis (4)	1. Tiesiamas neryciausybinių organizacijų finansavimas; 2. Savivaldybės žmonių valdžios optimizavimas.	2		1. puoselėjant įvairiatipių Traukų kultūrinį, religinį [...] potencialą	1		1. Pagerintas gyvenimo sąlygas kaime	1							1. mokame dirbti Traukų krašto žmonių naudai	1	2 (negili)		1. Turedami didžiulį įvairiapusį potencialą ir galimybes, jau kuris laikas stovime vietoje ne tikimais naujų paslaugų, nesilidome inovatyvių sprendimų; 2. kad depolitizuoti kaimietis, būtinas kolektyvini išilki; 3. depolitizuoti mokytojų vadovų sklymą,	1
8.	Edita Rudelienė	LRLS	1. Aktualizuojama geografine taksokvra, skiriant daugiau dėmesio kaimui. 2. Tautinė skirtis aktualizuojama, išskiriant lietuvių į atskira tautų (gabymint, kad jie draugama). Kitaip nei visi kandidatai, pabrėžia ir išskiria natie egzistuojančias mažumas, bet ir draugama, kas tik galima taksokvra tarp skirtingų	Societinis (2), tautinis ir kitos tautiniai	1. Tiesiamas neryciausybinių organizacijų finansavimas; 2. Savivaldybės žmonių valdžios optimizavimas.	2		1. pagerintas gyvenimo sąlygas kaime	1		1. mokame dirbti Traukų krašto žmonių naudai	1							1. mokame dirbti Traukų krašto žmonių naudai	1	2 (negili)		1. Turedami didžiulį įvairiapusį potencialą ir galimybes, jau kuris laikas stovime vietoje ne tikimais naujų paslaugų, nesilidome inovatyvių sprendimų; 2. kad depolitizuoti kaimietis, būtinas kolektyvini išilki; 3. depolitizuoti mokytojų vadovų sklymą,	1
9.	Kešutis Vilkauskas	LSDP		Populitinis (3), tautinis (2)	1. Remiu ir skatinasi verslo plėtra ir inovatyvių gerai apmokama darbo vietų kėrimas; 2. Decentralizuoti savivalda reorganizuojant senilėnais ir biudžetines išlaidas	1		1. Siekiu, kad būtų didinamos Traukų rajono savivaldybės išlaidos vietinių ir kaimo kelią žyvaisimui ir atšiltavimui	1										1. Didėsi dėmesį skiriu lietuviškos kultūros puoselėjimui; 2. Palaikytis tautinį bendrį ir tautinį mažumų kultūrinį aktyvumą;	2	1 (gili)			

Eil. Nr.	Kandidato vārds ir pavārds	Partija	Komentārs (perspēkšijas skirvis ir pan.)	aktuālino jama skirvis	Socioekonomiskie	Kiek kartū paminēta	Reliģiskie	Kiek kartū paminēta	Ģeogrāfiskie	Kiek kartū paminēta	Politiskie galios centro perspekīvas	Kiek kartū paminēta	Tautnie skirvis	Kiek kartū paminēta	Laipans	Sovietnie skirvis	Kiek kartū paminēta	Populīvie	Kiek kartū paminēta	
VISAGINO SATĪVALDĪBE																				
10	Virgijaus Andrius Bukauskas	LSDP	1. Kandidāts neskatulīnvoja joku kītu tēsu nēi susijūku su bēns gēvrs 2. Apēlūja, kad dābr sarīvaldībe dībr kītu labū, nē īmōnī (nēvīja tākōskīva)	Populītin e (9), tālīas pērdīngē a su sōcīekōmīnīe (2)	1. sīekā, kad būū pūmāzīta vīnsōmēs sōcīalīnē atīkīrīn, mābēū emīgrācījā bē j mīstā gēlīū kālīdā j j pālīk vīasīnīcīā; 2. sīkīrīnē dērnā dēnā sīcōmīnīē sarīvaldībēs plētrā, sīkīrīnē rēnī jaunū īmōnī īnīcīatīvas, īurīnī varījā īr dārbō vīetās.	2													sarīvaldībēs īnīstīcījēs dīrbū īmōnīū labū; 2. Atī īmōnīūpū sūcīrīnī tīnkāmās sūīvās, kad sarīvaldībē tīnkāmī īgvēndīū sārvo tīēs īr pāēīgās, kad tārībē būū ēkīcīvī īr dārbīngās sarīvaldībēs īnīstīcījā; 3. Bīdāmās mērū, kartū su ģūmīs, atākīngāī dīrbū, kad kīēlōvīem ģā būū ģvēntī gērā, nēs	3
11	Erlauds Galags	LVZS	Socioekonomīnīe skīrtījā pabrēzīa īmōnīūs (dārbīnīkō) svarbā; 2. īnīn kōnstrōjāmās tautīnē tākōskīvās: tīēs, bārdōmās apjūngtī tautas, o rē jās īskīrīnī, tālīas, nēpārīnīt to, māhūmās pāmīnīmās atīkīrīnī. Kāl bēnā apīe mājā mīstō tapatībēs kīrīnā, kurī yā ītīn sūdētīngās (pēlūojāmās gal j būvūjī sovīetīnē	Tautīnē (3)	1. Īnfrastrūktūrīs īnīnōdōjāmās, īnīcīlōjās ī īmōnīū kōmpētētīcījās. Sarīvaldīs bēndrādārbīvīmās su vērīē īēkīcīt mīstūā pālīnkīū īprrēdnīū, nēpārīnītīstī stāmū īr īurīnīt mājās dārbō vīetās.	1	1. Pārmas tautīnīū māhūmās bēī rēlīģīnīs bēndrōmēsēmās	1					1. Vīasīngās — īskīrīnīnīs Līetuvīs mīstās, unīkālūs savō sūīkūrīmō īstōrījā īr ģeogrāfījā, dāuglīcātūrē aplīakā, īģvēnātīs sūdētīngās mājās tapatībēs īr mīstō vīzījēs pālīkōkās īlīkōtārī; 2. Tārptēnīs bēndrīvēs stīpīrīnīmās; 3. Pārmas tautīnīū māhūmās bēī rēlīģīnīs bēndrōmēsēmās	3	2 (nēģīlī)	1. Vīasīngās — īskīrīnīnīs Līetuvīs mīstās, unīkālūs savō sūīkūrīmō īstōrījā īr ģeogrāfījā, dāuglīcātūrē aplīakā, īģvēnātīs sūdētīngās mājās tapatībēs īr mīstō vīzījēs pālīkōkās īlīkōtārī;	1		1. Īmōnī - brānglīasās Vīasīngō tūrtās; 2. Prie Vīasīngō sarīvaldībēs tārībēs kōmīstū īkūrī nēpīkīlāsōmās vīnsōmīnīs tārībās.	2
12	Dmitrijs Kozlov	LRA, RA kōmīcījā "Kīkīcīnō nīkīū sēmū sājūngtī"	1. Aīkī rēlīģīnēs tākōskīvās pōcīcījā, galīmāī atōīdētīnī pasīvīāī tīkējīmā īlīpājīstāncīūs rīnōjās.	Populītin e (2), sōcīekōmīnīe (2)	nēvīī sūyībīnīū ōrganīcījū dārbū, ģrīdīāī kōrōjōjāt tā nēpōtīmās skīrīnīt prōjēktū īnīnāsīvīmās; 2. Skīvatīnī sūvālīj vērīē kūrī skīrtīvās īr ūrbānīstīnīo tūrīsmō pāmīnītīnīs māīcīrūs.	2	1. Ūz kīkīcīnōīfīkās vērībēs	1												
13	Dālis Štravinskis	ILS (lībānīā)	Socioekonomīnīe skīrtījā pabrēzīa īmōnīūs (dārbīnīkō) svarbā; 2. Kīnīp kōnstrōjāmās tautīnē tākōskīvās: pē bēndrādārbīvīmō sīrīū su kāmīzīnīēmīs īlīmīs pūmōējīmā (su bārdmīstānīā), tālīas kartū īskīrīnīt māhūmās kāmī tōkīās - sūpērēlīmās tīk ģītīmās; 3. Pārēbīmās, kad jēī kāmīdātas ī mērū j būvēs to rāģōnō mērās, tīkējīmās, kad jē rīnkīmīnē ģrāmmās būs īlābī mōsālī īr kāl bēnāī apīe dārbū tēstīmās, nīkīnēs nēī dēnīr.	Tautīnē (3)	1. Ūz bīrītīnī dārbīngō amīlīvās ģvēntōjū pērīvālīfīkāvīmā īr tēstī mājās dārbō vīetās tēstīmās	1	1. Pālīkīvī vīetās, tautīnīū māhūmās, rēlīģīnīū bēndrōmēsēmās vīetās	1					1. Skītatīnī ģlāudēsēī kāmīvīnījū īlīū īr tārptēnīnīāī bēndrādārbīvīmās; 2. Pālīkīvī vīetās, tautīnīū māhūmās, rēlīģīnīū bēndrōmēsēmās vīetās	2	1 (nēģīlī)	1. Skītatīnī ģlāudēsēī kāmīvīnījū īlīū īr tārptēnīnīāī bēndrādārbīvīmās	1		1. Sīekī Vīasīngō sarīvaldībēs īkīlīnīs tērītorījēs stātūs, īēlīsīcījō prītrāukī īnōvātīvīū īnīvērīcījū prōjēktūs; 2. Sīekī pōlītīnīo sūlārīmō sūprrēdīant bēndrōmēsēmās svarībēs kīlāsīmās	2
14	Jēvģenī Sūkīnī	Kōmīcīetās „Vīasīngās - tāī mēr“	1. Skīrtījās kōnstrōjāmās pāvīrtīlīfīkāī, nōrīs īlīkī vīēsīs, tālīas kartū īr īrēkīdīī savō pōcīcījā	Sōcīekōmīnīe (3)	Dāuglīvāīkīū, jānū ģānātījū sēmū	3					1. Vīasīngō prōblēmās īprrēģī ģlāudīs bēndrādārbīāģīantī su Vīyītasībē	1				1. Pārstāngō īstēģītī sūpārģrāpīlītō sīēnās su Bāltarūjā pērģēnō pūnkātā	1	1. Sūvīēntī j vīarīs partījās,	1	

LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA

JOLANTA BUTKEVIČIENĖ

UŽ ŠALČININKUS,
KURIE PABUNDA

Kiekvienas iš mūsų – lenkas, lietuvis, rusas, baltarusis ar kitos mūsų įvairiatautės bendruomenės narys, norime vieno – klestėjimo savo šeimai, ateities savo vaikams, gerovės savo tėvams ir seneliams. Esame darbštūs ir puikūs žmonės. Tačiau politinės lyderystės nebuvimas, stagnacija ir tik patiems politikams palanki atskirtis vienus pavertė privilegijuotais, kitus – priklausomais nuo valdžios malonės. Manau, tai neteisinga. Sutinku, kad mūsų laukia labai sunkus darbas, bet kartu galime ir turime padaryti tai įmanomu. Vardan savęs, savo krašto ir savo vaikų ateities.

Dešimtmečiais vykdyta atskirties politika padarė rajonui nepataisomos žalos. Pagal vienam gyventojui tenkančias investicijas užimame vieną paskutinių vietų. Taip praradome darbo vietas ir tapome vienas labiausiai socialiai pažeidžiamų rajonų. Prašyti pašalpų priversti beveik dvigubai daugiau žmonių nei Lietuvos vidurkis. Prastesnės gyvenimo sąlygos reiškia, kad trumpiau gyvename, dažniau sergame, o dėl specialistų trūkumo ligas lydi komplikacijos ir didžiulis mirtingumas. Šiai nepateisinamai situacijai pakeisti privalu įsijungti į bendrą valstybės gyvenimą. Reikia dialogo su respublikine valdžia. Ir ne tik kalbant apie sveikatą ar socialines problemas.

Dialogo reikia ir tam, kad išnaudotume rajono geografinę poziciją. Vyriausybė decentralizuoja valstybės įstaigas. Esame arti Vilniaus, tad tikrai galime tapti jei ne ministerijų, tai įstaigų ar departamentų perkėlimo vieta. Bet tam reikia ne slėptis, o kalbėti. Matyti perspektyvas ir viziją, kuri ištrauks mus iš stagnacijos ir skurdo.

Mes turime žengti į ateitį. Juk tai, kas mus jungia yra kur kas stipriau nei tai, kokiomis kalbomis mes kalbame, iš kur atvykome ar tuo labiau už ką balsavome paskutinį kartą. Dabar turime galimybę balsuoti už save ir savo vaikus.

ALICIJA ŠČERBAITĖ

ATSAKAU
UŽ SAVO ŽODŽIUS!

Aš, Darbo partijos Šalčininkų rajono rinkimų apygardoje Nr. 43 kandidatė į Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos narius – merus, esu įsitikinusi, kad **asmninė valdžios ir valdininkų atsakomybė už priimtus sprendimus bei rinkimų pažadų įgyvendinimą yra būtina sąlyga, siekiant grąžinti žmonių pasitikėjimą demokratinėmis institucijomis bei įtraukti juos į valstybės valdymą.**

Vietos valdžia turi tapti žmonių valdžia, o savivalda – realia. Todėl sieksiu, kad savivaldybėms būtų perduota atsakomybė, funkcijos ir ištekliai, susiję su vietos gyventojų poreikių tenkinimu.

Užkirsiu kelią korupcijai ir švogerizmui. Todėl savivaldybės tarnautojai už savo sprendimus turės prisiimti atsakomybę savo turtu ir atlyginimu.

Užtikrinsiu mokymo kokybę, efektyvumą ir prieinamumą. Todėl, pertvarkant mokyklų tinklą, pirmiausiai atsižvelgsiu į mokyklos bendruomenės ir aplinkinių gyventojų poreikius.

Skatinsiu kultūrinį lavinimą. Todėl **užtikrinsiu kultūros, kuri turi įtakos asmenybės dvasinių vertybių formavimui, tinkamą finansavimą** ir jos prieinamumą visiems.

Organizuosiu tik kokybiškų socialinių paslaugų teikimą. Todėl optimizuosiu socialinių paslaugų sistemą, kad ji realiai padėtų likusiam be tėvų vaikui, neįgaliajam ar jo šeimai, senjorui.

Sutelksiu dėmesį į vaikus auginančias šeimas ir jaunimą. Todėl **prioriteto tvarka bus finansuojami jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektai. Nuolat bus remiamos jaunos šeimos – padedant joms gaunant lengvatinį ilgalaikį kreditavimą įsigyjant būstą, kompensuojant arba padedant gauti kompensacijas palūkanoms.**

Sukursiu palankias sąlygas pirminės sveikatos priežiūros paslaugų kokybei ir prieinamumui gerinti. Todėl stiprinsiu šeimos gydytojo instituciją ir **įgyvendinsiu skatinimo priemones sveikatos priežiūros specialistams, ypač jauniems, dirbti miesteliuose, atokesnėse nuo savivaldybės centro gyvenvietėse.**

Remsiu verslą, kuriantį naujus gaminius, paslaugas ir naujas darbo vietas. Todėl **sieksiu didinti smulkaus ir vidutinio verslo fondą, iš jo remsiu darbo vietas savivaldybėje kuriantį smulkųjį verslą.**

LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA –
KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SAJUNGA
POLITINĖ PARTIJA RUSŲ ALJANSAS

**ZDZISLAV
PALEVIČ**

**VEIKLUS
IR NUOSEKLUS
DARBUOSE**

Šalčininkų rajone sparčiai vyksta teigiami pokyčiai, gerėja bendras rajono vaizdas ir mūsų krašto įvaizdis. **Noriu tęsti darbus, tarnaujančius Šalčininkų rajono ir žmonių gerovei.** Ilgametė patirtis, galimybių suvokimas, realūs veiksmai sprendžiant problemas, leidžia man priimti atsakomybę už visus rinkiminius pažadus. Nuolatinė veikla visose srityse, nuoseklus, efektyvus ir gerai suplanuotas darbas – kasdienybės veiksniai, leidžiantys man paversti pažadus rinkėjams realybe.

2019–2022 METŲ KADENCIJĄ SIEKSIU:

- ▶ **Ekonominės rajono gerovės plėtros, bendradarbiaujant su verslininkais;**
- ▶ Strateginių rajono tikslų, pasitelkiant ES struktūrinių fondų bei kitų finansavimo šaltinių paramą, atkaklaus įgyvendinimo;
- ▶ Rajono šilumos ūkio infrastruktūros modernizavimo;
- ▶ Komunalinių paslaugų kokybės gerinimo;
- ▶ Vietinių ir rajono kelių būklės gerinimo;
- ▶ Gyventojams palankaus teritorijų planavimo, kokybiško statybos darbų atlikimo ir priežiūros;
- ▶ Švietimo įstaigų modernizavimo, darbo kokybės užtikrinimo ir tinklo išsaugojimo;
- ▶ **Mokymosi gimtąja kalba nuo darželio iki vidurinio išsilavinimo įgijimo užtikrinimo;**
- ▶ Teikiamų socialinių paslaugų plėtros;
- ▶ **Paramos užtikrinimo socialiai pažeidžiamiems asmenims;**
- ▶ Sveikatos įstaigų tinklo išsaugojimo ir sveikatos paslaugų kokybės gerinimo;
- ▶ Kultūros paveldo apsaugos ir puoselėjimo;
- ▶ Kultūros ir sporto rėmimo;
- ▶ Sporto aikštelių statybos didesnėse rajono vietovėse;
- ▶ **Nevyriausybinių organizacijų rėmimo, finansuojant jų vykdomą veiklą;**
- ▶ Jaunimo politikos įgyvendinimo;
- ▶ **Žemės ūkio rėmimo;**
- ▶ **Kaimo gyventojų gyvenimo kokybės gerinimo;**
- ▶ Savivaldybės istaiau darbo skaidrumo ir klientu aptarnavimo kokybės aerinimo.

GELENA DRUNGILIENĖ

Iškėlė DARBO PARTIJA

Mero pareiga – įgyvendinti savivaldos principus, saugoti ir ginti piliečių teises bei teisėtus jų interesus, atstovauti Trakų rajono savivaldybei valstybės institucijose, organizuoti Trakų rajono savivaldybės tarybos veiklą taip, kad būtų operatyviai priimami rajonui ir jo žmonėms reikalingi sprendimai bei efektyviai įgyvendinami.

Tapusi mere sieksiu:

- užtikrinti atsakingą ir racionalų savivaldybės biudžeto paskirstymą ir panaudojimą
- aktyvaus bendruomenių dalyvavimo, sprendžiant gyventojų aktualias problemas, stiprinant žmonių ir valdžios abipusį pasitikėjimą
- peržiūrėti Trakų rajonui ir jo žmonėms priimtus žalingus sprendimus
- gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą
- gerinti švietimo paslaugų kokybę ir prieinamumą
- gerinti vaikų ir jaunimo užimtumo paslaugas
- gerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą
- mažinti korupcijos pasireiškimo prielaidas ir užkirsti kelią švogerizmui
- didinti kultūrinės aplinkos ir kultūros paslaugų kokybę ir prieinamumą
- atnaujinti ir plėsti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą
- ypatingo dėmesio kelių priežiūrai, pagal bendruomenių poreikius
- šilumos kainų mažinimo
- kad Trakai įgytų kurortinio miesto statusą
- kurti aplinką, palankią verslo plėtrai ir investicijų pritraukimui, darbo vietų kūrimui
- stiprinti verslo ir viešojo sektoriaus partnerystę
- kurti patrauklią kaimo ir mažesnių miestų gyvenamąją aplinką

Tęsiu numatytus ir pradėtus darbus:

- Lentvario automobilių tunelio ir pėsčiųjų požeminės perėjos įrengimą
- Trakų miesto aplinkkelio statybą
- daugiabučių namų renovaciją
- Trakų kultūros rūmų, Lentvario senojo kino teatro pastato bei kitų rajono viešųjų statinių modernizavimą ir rekonstravimą

ATSAKAU UŽ SAVO ŽODŽIUS!

JONAS KIETAVIČIUS

Iškėlė TĖVYNĖS SĄJUNGA –
LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI

AŠ - JŪSŲ PUSĖJE!

Aš, Jonas Kietavičius, TS-LKD kandidatas į Trakų rajono savivaldybės merus, esu sukaupęs nemažai visuomeninės, administravimo ir politinės patirties, todėl žengiu drąsų ir atsakingą žingsnį – keliu savo kandidatūrą. Man nepriimtina susiklosčiusi situacija savivaldybėje, kai valdžia, nepasitarusi su bendruomene, priima sprendimus, kurie vėliau visuomenėje sulaukia negatyvaus atgarsio. **Žmonių įtraukimas į miesto ar rajono valdymą** yra viena esminių mano komandos gairių.

Gerbiami trakiečiai, ar Jūsų kas nors klausė, Jums reikia dviejų stadionų, ar užtektų vieno, įrengiant žaliąją erdvę miestelėnams?

Ar klausė kas nors lentvariečių, ko Jums labiausiai trūksta? Miesto gražėjimas kuria emocinę vertę, bet neužtikrina saugumo jausmo, kuris yra žymiai svarbesnis, negu sutvarkyta paežerė. Saugumo jausmą mums užtikrins mūsų nuolatinio buvimo vietų – kiemų, aikštelių, gatvių sutvarkymas.

Kartu su komanda noriu atkurti pasitikėjimą vietine valdžia, sutarti, kokį **MŪSŲ VISŲ** kraštą kartu kuriame. **Mes Jūsų pusėje!**

Mano siekiai tapus meru:

- Kokybiškas išsilavinimas kiekvienam bei švietimo įstaigų būklės gerinimas.
- Kokybiškos medicinos paslaugos ir gydymo įstaigų gerinimas, optimizuojant tinklą.

- Pagalba kiekvienai vaikų auginančiai šeimai, neįgaliems.

- **Dialogas su miestų, kaimų bendruomenėmis.**

- **Investuotojų kuriamos geros darbo vietos.**

- Kultūrinis gyvenimas ir puiki aplinka.

Įsipareigoju veikti atvirai, įsiklausyti į skirtingas nuomones, konstruktyviai ir pagarbiai, remdamasis demokratijos pamatiniais principais, bendradarbiauti su kitomis politinėmis jėgomis savivaldybės taryboje, siekiu realiai tarnauti žmonėms bei vadovautis skaidrumo ir sąžiningumo principais.

Su TS-LKD bendrąja programa galite susipažinti www.tsajunga.lt.

JAROSLAV NARKEVIČ

Iškėlė LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ
AKCIJA – KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ
SAJUNGA, POLITINĖ PARTIJA
RUSŲ ALJANSAS

UŽ TEISINGAI VADOVAJAMĄ SAVIVALDĄ!

Mieli Trakų krašto gyventojai, Trakai – neatsiejama mano gyvenimo dalis. Esu Trakų žemės patriotas, kuriam nūdienos krašto realijos yra labiausiai suprantamos ir svarbios, nes čia gimiau, užaugau ir gyvenu.

Džiaugiuosi inicijavęs ir pritraukęs lėšas daugeliui projektų: mokyklų renovacijai, kelių infrastruktūros gerinimui, Lentvario tikslinės teritorijos projektams ir pervažos rekonstrukcijai.

Ilgametė darbo skirtingose savivaldybėse patirtis, atstovavimas Jums Seime, mano kompetencijos, žinios ir gebėjimai burti įvairių pažiūrų ir tautybių žmones bendram siekiui ir yra esminis argumentas mano kandidatūros palaikymui bei garantas užtikrinantis Trakų krašto klestėjimą.

Balsuodami už mane, balsuojate už:

- teisingai ir sąžiningai paskirstytą biudžetą;
- savivaldybės paramą jaunoms, daugiavaikėms šeimoms, senjorams, ypatingų poreikių turintiems asmenims;
- rėmimo ir skatinimo programas vaikams ir jaunimui;
- kokybišką ir prieinamą ikimokyklinį, formalųjį ir neformalųjį ugdymą;
- pasiekiamą viešąjį transportą;
- pritaikytus poilsiui, vaikų žaidimams ir automobilių parkavimui, saugius kiemus ir viešąsias erdves;
- sveiką gyvenimo būdą sudarant sąlygas mėgėjiškam ir profesionaliam sportui;
- sutvarkytus kelius, apšviestas gatves;
- šiltus ir ekonomiškus daugiabučius;
- kompensacijas už karštą ir šaltą vandenį;
- pagerintas gyvenimo sąlygas kaime;
- kokybiškų medicininių paslaugų prieinamumą;
- smulkaus ir vidutinio verslo rėmimą;
- papildomų lėšų pritraukimą skatinant projektinę veiklą;
- turizmo vystymą gyventojų naudai puoselėjant įvairiaaučio Trakų krašto istorinį, kultūrinį, religinį ir gamtinį potencialą.

KARTU MES JĖGA!

VLADYSLAV KRAVČUN

Iškėlė LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SĄJUNGA

Esminė Trakų raj. problema – dėl vizijos, aiškių tikslų ir skaidrios politikos stokos mažėja gimstamumas, santuokų skaičius. Trakų raj. turi skatinti smulkų verslą ir ūkininkavimą tam, kad suteiktų galimybę miesto ir kaimo žmonėms užsidirbti. Tik pakeitusi sprendimų priėmimo tvarką, politinę kultūrą taryboje bei užtikrinusi maksimalų skaidrumą savivaldybės veikloje, Trakų raj. savivaldos taryba gebės priimti naudingus gyventojams sprendimus.

Mano tikslas – **DIRBTI ŽMONĖMS**. Labai svarbu, kad Trakų raj. meras gebėtų telkti žmones bendram darbui, mokėtų užmegzti dialogą ir su šalies valdžia, ir su kiekvienu gyventoju.

Mano prioritetai:

- **Šeimų gerovė:** Reikia sudaryti sąlygas jaunoms šeimoms auginti vaikus, **su-sigrąžinti emigravusius gyventojus ir kviesti kurtis Trakų raj. naujus gyventojus.** Įvairaus amžiaus žmonės turi gauti galimybę dalyvauti gyventojų užimtumo skatinimo programose. Steigti „Senjorų namus“. Trakų raj. gyventojai bei svečiai mieste turi jaustis saugiai.

- **Smulkaus verslo ir ūkininkavimo skatinimas:** Investuosime į Trakų raj. gyventojų verslumo įgūdžių ugdymą. **Viešosios erdvės ir infrastruktūra turi būti patogi smulkiajam verslui ir ūkininkavimui.** Skaidrūs viešieji pirkimai ir ES lėšų įsisavinimas.

- **Švietimas ir kultūra:** Sieksiu, kad vaikai gautų kokybiškas ugdymo paslaugas. Tęsiu įstaigų renovacijos darbus. Skatinsiu mokyklų bibliotekų, menų, sporto įrenginių atnaujinimą. Remsiu meno kolektyvų, tautodailininkų, tautinių mažumų bendruomenių veiklą. Užtikrinsiu kultūros paveldo objektų priežiūrą.

- **Sveikatos apsauga:** Mūsų tikslas - ne tik išsaugoti Trakų ligoninę, gerinti paslaugų teikimo kokybę, bet ir sukurti efektyvią pavėžėjimo iki gydymo įstaigų sistemą.

EDITA RUDELIENĖ

Iškėlė LIETUVOS RESPUBLIKOS LIBERALŲ SAJŪDIS

LIBERALŲ
SAJŪDIS

Trakų rajonas – mano mylimas gimtas kraštas, todėl aktyviai prisidėsiu prie mūsų rajono augimo. Per pastaruosius ketverius metus įsitikinau, kad kartu su čia gyvenančiais, dirbančiais ir kuriančiais žmonėmis galime pasiekti pačių ambicingiausių tikslų. Aš ir mano vedama Lietuvos liberalų sąjūdžio komanda įrodėme, kad mokame dirbti Trakų krašto žmonių naudai, tą ketiname tęsti ir toliau turėdami Jūsų pasitikėjimą.

Svarbiausi mano ir mano komandos ateities darbai:

- Trakų kultūros rūmų renovacija
- Tunelio po Lentvario geležinkelio pervaža įrengimo darbai
- Trakų autobusų stoties rekonstrukcija
- Tęsiama rajono švietimo įstaigų pastatų renovacija
- Tęsiama daugiabučių namų kvartalinė renovacija
- Trakų miesto viešų erdvių sutvarkymas pritaikant jas aktyviam poilsiui
- Palankių sąlygų verslui ir darbo vietų kūrimui sudarymas, investicijų pritraukimas
- Šilumos kainų mažinimas, diegiant alternatyvius šildymo šaltinius
- Sveikatos įstaigų atnaujinimas ir jų paslaugų gerinimas
- Kelių priežiūros užtikrinimas
- Trakų istorinio nacionalinio parko schemos koregavimo iniciavimas
- Viešojo transporto paslaugų kokybės gerinimas, tęsiamas autobusų parko atnaujinimas
- Vaikų žaidimo aikštelių įrengimas
- Dviračių takų plėtra rajone, sujungimas su Vilniaus miestu
- Jaunimo veiklos stiprinimas, skiriant reikalingas patalpas
- Tęsiamas nevyriausybinų organizacijų finansavimas
- El. paslaugų, gerinančių gyventojų aptarnavimą, diegimas
- Efektyvus savivaldybės biudžeto planavimas
- Savivaldybės žmonių veiklos optimizavimas pagal modernios vadybos principus
- Kompleksiškas Rūdiškių ir Onuškio sutvarkymas, įrengiant miesto aikštę ir parką
- Tęsiami pokyčiai Lentvaryje, gerinant infrastruktūrą, kuriant geresnę aplinką gyventojams
- Pokyčiai ir investicijos tęsiama ir Aukštadvario, Rūdiškių, Onuškio, Senųjų Traku. Paluknio. Grendavės seniūnijuose.

KĘSTUTIS VILKAUSKAS

Iškėlė LIETUVOS
SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA

UŽ KASDIENĮ RŪPESTĮ ŽMONĖMIS!

Atveriantis galimybes, mylimas ir patogus. Tokį rajoną matau ateityje. Turėdami didžiulį įvairiapusį potencialą ir galimybes, jau kuris laikas stovime vietoje: ne-teikiame naujų paslaugų, nesūlome inovatyvių sprendimų. Didėja mokesčiai, o viešųjų paslaugų kokybė neatitinka lūkesčių. Kad pavytume laikmetį, reikalingas kokybinis šuolis. Aš ir mano komanda esame tam pasiruošę.

Aktyviai bendrausiu su gyventojais, gilinsiuos į jų reikalus ir padėsiu išspręsti rūpimus klausimus.

Trakams sieksiu Valstybinio-istorinio miesto statuso.

Remsiu ir skatinsiu verslo plėtrą ir inovatyvių, gerai apmokamų darbo vietų kūrimą.

Optimizuosiu mokyklų valdymą, depolitizuosiu mokyklų vadovų skyrimą.

Inicijuosiu naujų, rajonui strategiškai svarbių, projektų įgyvendinimą ir baigsiu jau pradėtus.

Decentralizuosiu savivaldą reorganizuojant seniūnijas į biudžetines įstaigas, suteikiant joms savarankiškumą ir atsakomybę.

Didesnį dėmesį skirsiu lietuviškos kultūros puoselėjimui. Palaikysiu tautinių bendrijų ir tautinių mažumų kultūrinį aktyvinimą.

Užtikrinsiu medicinos paslaugų kokybę ir plėtrą, gerinsiu sveikatos paslaugas vaikams.

Sudarysiu bazinį paslaugų šeimai paketą ir senjoro paslaugų krepšelį.

Sieksiu, kad būtų didinamos Trakų rajono savivaldybės lėšos vietinių ir kaimo kelių žvyravimui ir asfaltavimui.

Griežčiau kontroliuosiu teikiamų šilumos, vandens, atliekų tvarkymo paslaugų kokybę ir kainas.

Stiprinsiu viešosios tvarkos skyrių, kuris rūpinsis tvarka ir gyventojų saugumu.

Mano siekis – kokybiškai atgaivinti, modernūs ir saugūs, patogūs gyventi Trakai, į kuriuos norisi grįžti ir dirbti. Trakai, kuriuose verta gyventi, auginti savo vaikus ir oriai leisti senatvę. Toks turi būti ir visas Trakų rajonas!

VIRGINIJUS ANDRIUS BUKAUSKAS

iškėlė Lietuvos socialdemokratų partija

**VISAGINO SAVIVALDYBĖ SĖKMINGA TIEK,
KIEK SUKURIA GALIMYBIŲ SAVO GYVENTOJAMS!
MATYTI VISĄ VISAGINO SAVIVALDYBĘ,
IŠGIRSTI KIEKVIENĄ VISAGINIETĮ!**

Aš, kaip Lietuvos socialdemokratų partijos narys, sieksiu, kad būtų sumažinta visuomenės socialinė atskirtis, mažėtų emigracija bei į miestą grįžtų kažkada jį palikę visaginiečiai.

Mano tikslas ir siekis – kad visos savivaldybės institucijos dirbtų žmonių labui. Tikiu, kad su būręs kompetentingą, profesionalią komandą tai pasieksiu. Ypač didelį dėmesį skirsiu socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų veiklai. Jų teikiamos paslaugos turi būti prieinamos tiems, kam reikia čia ir dabar.

Baigiau karo mokyklą bei teisę, todėl man svarbi disciplina ir duoto žodžio laikymasis. Manau, kad visos diskusijos turi vykti prieš priimant sprendimą, o ne po to. Aš nusiteikęs sukurti tinkamas sąlygas, kad savivaldybė tinkamai įgyvendintų savo teises ir pareigas, kad taryba būtų efektyvi ir darbinga savivaldybės institucija.

Būdamas meru, kartu su Jumis, atsakingai dirbsiu, kad kiekvienam čia būtų gera gyventi, nes Visaginas – mūsų namai.

Kartu su komanda:

- skirsime deramą dėmesį ekonominei savivaldybės plėtrai, sieksime remti jaunų žmonių iniciatyvas kuriant verslą ir darbo vietas;
- didinsime vaikų gerovę ir saugumą;
- kompleksiskai spręsimė miesto infrastruktūros tvarkymą: modernizuosime miesto apšvietimą; įrengsime dviračių takus į savivaldybės pramonės zoną; spręsimė automobilių parkavimo problemas; tarsimės su bendruomene Darnaus judumo klausimais;
- sieksime užtikrinti konkurencingas kainas komunaliniame sektoriuje bei teisingų šilumos kainų;
- įdiegsime „Visaginiečio kortelę“, kurios turėtojams būtų nemokamas viešasis transportas.

Esu atsakingas, darbštus ir patikimas. Esu reiklus sau ir kitiems. Vertinu komandinį darbą. Gerai žinau visaginiečių problemas, rūpesčius, žinau kaip juos išspręsti.

Balsuodami už mane, Jūs balsuojate už atsinaujinantį ir nuolat gražėjantį Visaginą!

Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos

LIETUVOS VALSTIEČIŲ
IR ŽALIŲJŲ SĄJUNGA

ERLANDAS GALAGUZ
iškėlė Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungą

Visaginas — išskirtinis Lietuvos miestas, unikalus savo susikūrimo istorija ir geografija, daugiakultūre aplinka, išgyvenantis sudėtingą naujos tapatybės ir miesto vizijos paieškos laikotarpį. Ypatingi yra ir miesto žmonių poreikiai, problemos, o tuo pačiu miesto valdžiai keliami uždaviniai.

Tikiu, kad Visaginas gali tapti Rytų Aukštaitijos traukos centru, todėl žadu visą savo dėmesį skirti sparčiam Visagino, kaip gyvenimui, verslui ir turizmui patrauklaus miesto, potencialui vystyti, kad ir vėl patikėtumėte jo stabilia ateitimi.

Mano prioritetai:

DARNUS ŽMOGUS/ŠEIMA: Dėmesys šeimoms, senjorams bei neįgaliesiems. Kokybiška sveikatos priežiūra, saugi aplinka vaikams augti. Sveiko gyvenimo būdo skatinimas.

DARNI VISUOMENĖ IR APLINKA: Tarpetninės bendrystės stiprinimas. Parama bendruomenėms ir nevyriausybiniam sektoriui. Patrauklios gyventi aplinkos kūrimas. Dėmesys aplinkosaugai, poilsio ir sporto zonų tvarkai.

DARNUS ŠVIETIMAS IR KULTŪRA: Optimalus švietimo lėšų paskirstymas, specialiųjų ugdymo poreikių problemų sprendimas. Parama tautinių mažumų bei religinėms bendruomenėms.

DARNI EKONOMIKA: Naujų investuotojų pritraukimas. Infrastruktūros išnaudojimas, investicijos į žmonių kompetencijas. Savivaldos bendradarbiavimas su verslu ieškant miestui palankių sprendimų, neprarandant esamų ir kuriant naujas darbo vietas. Bendradarbiavimas su pagrindine miesto darbdave IAE.

DARNUS VALDYMAS: Maksimalus savivaldos darbo ir viešųjų pirkimų skaidrumas, ES lėšų įsisavinimo efektyvumas, bendruomenių dalyvavimas sprendimų priėmimo.

Tik sėkmingo bendradarbiavimo, tarpusavio susikalbėjimo tarp Tarybos narių ir administracijos, gyventojų nuomonės įsiklausymo dėka pasieksime reikšmingų pokyčių miesto gyvenime.

Veikime drauge - atvirai, sąžiningai ir garbingai!

DMITRIJ IKONIKOV

iškėlė Lietuvos lenkų rinkimų akcija – Krikščioniškų šeimų sąjunga,
Politinė partija Rusų aljansas

UŽ KRIKŠČIONIŠKAS VERTYBES! UŽ SAŽININGĄ POLITIKĄ! KARTU MES JĖGA!

VISAGINAS 2023 metais – tai:

SVEIKAS miestas

Žmonės – brangiausias Visagino turtas, o sveikata - didžiausias žmogaus turtas. Visuomenės sveikata – prioritetinis tikslas, kurį pasiekti padės:

1. Sveikatos įstaigų paslaugų tobulinimas, personalo įgūdžių gerinimas, naujų gydytojų pritraukimas.
2. Griežtesnė sveikatos įstaigų veiklos kontrolė.
3. Gyventojų sveikatos stiprinimas - nuo kūdikio iki senjoro.

ŠILTAS ir ŠVIESUS miestas

Miesto ūkis reikalauja ypatingo dėmesio, būtina:

1. Nedelsiant paruošti miesto energetinio saugumo programą.
2. Išspręsti Visagino savivaldybės gatvių ir kelių apšvietimo problemas.
3. Optimizuoti miesto ūkį tvarkančių įmonių veiklą.

DĖKINGAS miestas

Privalome būti dėkingi vyresniajai kartai:

1. Plėsti ir gerinti paslaugų pasiekiamumą senjorams ir žmonėms su negalia.
2. Pagaliau įsteigti senjorų namus su reabilitacijos centru buvusio „LOK“ teritorijoje.
3. Įkurti miesto muziejų.

AKTYVUS ir DRĄSUS miestas

Aktyvi ir drąsi visuomenė – geriausias būdas pasiekti iškeltus tikslus:

1. Skatinti nevyriausybinę organizacijų darbą, griežtai kovojant su nepotizmu skiriant projektų finansavimą.

2. Prie Visagino savivaldybės tarybos komitetų įkurti nepriklausomas visuomenines tarybas.

3. Skatinti smulkų verslą kurti aktyvaus ir urbanistinio turizmo pažintinius maršrutus.

SVEIKO PROTO miestas

Programa, orientuota ne į eilinius pažadus, o į konkretų rezultatą, privalo būti paremta sveiku protu:

1. Konkreti ir aiški miesto vystymosi strategija.
2. Ilgalaikė ekonominės raidos programa.
3. Finansinių srautų ir vykdomų projektų nuolatinė kontrolė.

Už sveiką miestą. Už sveiką protą. Už visaginiečius.

Už rinkimų programų turinį atsako jas pateikę kandidatai

UŽ VISAGINĄ IR VISAGINIEČIŲ GEROVĘ!

Per ketverius metus buvo pasiekta reikšmingų rezultatų keičiant miesto įvaizdį, išspręsta nemažai savivaldybei aktualių klausimų, kad Visaginas taptų patrauklus gyventi ir dirbti. Aš, kaip merė, telkiau Tarybos narius, savivaldybės darbuotojus, įstaigų vadovus, verslininkus, gyventojus bendram tikslui kuriant miesto gerovę.

Esu atvira idėjoms, nusiteikusi doraidirbti, rūpintis Visaginu ir jo žmonėmis, todėl išpareigoju:

1. Siekti Visagino savivaldybei tikslinės teritorijos statuso, leisiančio pritraukti inovatyvių investicijų projektus.
2. Užtikrinti darbingo amžiaus gyventojų perkvalifikavimą ir tęsti naujų darbo vietų steigimą.
3. Aktyvinti verslumą finansinėmis subsidijomis bei lengvatomis, remti verslo plėtrą.
4. Skatinti glaudesnę kaimyninių šalių ir tarpreigioninį bendradarbiavimą, sudarant palankią aplinką užsienio investuotojams.
5. Palaikyti vietas, tautinių mažumų, religinių bendruomenių veiklą.
6. Tobulinti komunikavimą su gyventojais greitinant aptarnavimą ir mažinant administracinę našta.
7. Užtikrinti tvarų švietimo, neformaliojo ugdymo įstaigų tinklą ir paslaugų kokybę.
8. Tęsti viešųjų pastatų energinio efektyvumo programų įgyvendinimą, gatvių rekonstrukciją, atnaujinti esamas ir įrengti naujas automobilių stovėjimo aikšteles.
9. Įtraukti jaunimą kuriant išmanaus miesto platformą.
10. Plėsti socialinių paslaugų infrastruktūrą ir paslaugas neįgaliems, garbaus amžiaus žmonėms.
11. Siekti politinio sutarimo sprendžiant bendruomenei svarbius klausimus.

Tik vieningai dirbdami sukursime gražią, saugią, patogią dabartį ir ateitį visiems visaginiečiams!

Priedas Nr. 5. Šalčininkų rajono savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminė medžiaga (plakatai)

Jolanta Butkevičienė, LSDP

2019 m. kovo 3 d.
LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ RINKIMAI
VARĖNOS RAJONO SAVIVALDYBĖ NR. 55
RINKIMŲ BIULETENIS

PAŽYMĖKITE TIK VIENĄ SĄRAŠĄ, UŽ KURĮ BALSUOJATE

ŽYMĖJIMO PAVYZDYS

☐	MSDP PARTIJA	MSDP (Lietuvos Tautos Sąjunga) – pirmoji kandidatė sąraše. Kitų kandidatų numerikų, vardų ir pavardžių ieškokite sąrauose.
☒	LSDP LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA	Jolanta Butkevičienė – pirmoji kandidatė sąraše. Kitų kandidatų numerikų, vardų ir pavardžių ieškokite sąrauose.
☐	LSLDP PARTIJA	LSLDP (Lietuvos Tautos Sąjunga) – pirmoji kandidatė sąraše. Kitų kandidatų numerikų, vardų ir pavardžių ieškokite sąrauose.
☐	LIETUVOS TĖVŲ SAJUNGA	LIETUVOS TĖVŲ SAJUNGA – pirmoji kandidatė sąraše. Kitų kandidatų numerikų, vardų ir pavardžių ieškokite sąrauose.
☐	LIETUVOS TĖVŲ SAJUNGA	LIETUVOS TĖVŲ SAJUNGA – pirmoji kandidatė sąraše. Kitų kandidatų numerikų, vardų ir pavardžių ieškokite sąrauose.

PIRMOJO BALSŲ!
Iš šios lentelės atidžiai išrinkite geriausių kandidatų numeriką ir to užrašo, už kurį balsavote. Kandidatų pavardžių neraiškys.

7

Politinė reklama. Bus spausdinama iš Socialdemokratų partijos, Šalčininkų skyriaus politinės kampanijos sąskaitos. Užrašymo Nr. 281925. Rengėjas UAB „Vidėvitis Vilnius“. Tiržas 5 000 vnt.

**Už Šalčininkus,
kurie pabunda!**

**Za Sołeczni,
które budzą się!**

**За Шальчининкай,
которые пробуждаются!**

Jolanta Butkevičienė 1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

LSDP NR. 4

Zdzislaw Palevič, LRA ir RA koalicija KŠS

„Krikščioniškų Seimų Sąjunga“ -
Lietuvos Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicijos kandidatai tiesioginiuose mero rinkimuose

<p>VILNIUS</p> <p>Edita Tamošiūnaitė Vilniaus miesto vicemėrė</p> <p>TRAKŲ RAJONAS</p> <p>Jaroslav Narkevič Seimo narys</p>	<p>VISAGINAS</p> <p>Dmitrij Ikonikov Tarybos narys</p> <p>ŠVENČIONIŲ RAJONAS</p> <p>Zbignej Jedinskij Seimo narys</p>	<p>VILNIAUS RAJONAS</p> <p>Marija Rekst Rajono merė</p> <p>ŠIRVINTŲ RAJONAS</p> <p>Rasa Tamošiūnienė Tarybos narė</p>	<p>ŠALČININKŲ RAJONAS</p> <p>Zdzislaw Palevič Rajono meras</p> <p>ZARASŲ RAJONAS</p> <p>Sergej Šeplakov Darbų vadovas Ignalinos atominėje elektrinėje</p>
---	---	---	---

17 LENKŲ RINKIMŲ AKCIJOS IR RUSŲ ALJANSO KOALICIJA
„KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SAJUNGA“

www.awpl.lt

Atsakome už savo žodžius! PARTIJOS NR. **12**

DARBO PARTIJA

Kandidatė į Šalčininkų rajono savivaldybės merus
ALICIJA ŠČERBAITĖ

Kandidatai į Šalčininkų rajono savivaldybės tarybą

 INA GODLEVSKA	 GALINA STANČIČ	 GALINA IVAŠKO	 IRENA POLIAKOVA
 BOŽENA PIURKO	 VLADISLAV LIŠOVSKI	 JELENA POPOVA	 MARINA KLIACEVIČ
 KRISTINA	 IRENA	 RENATA	 ANDŽEJ PAVLIUKOIC

STASYS RADZEVIČIUS

TERESA POZNIAK

DANUTA JURŠEVIČIENĖ

Priedas Nr. 6. Trakų rajono savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminė medžiaga (plakatai)

Gelena Drungilienė, DP

Jonas Kietavičius, TS-LKD

Vladislav Kravčun, LVŽS

TĘSIAME POKYČIUS

LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA

Sąrašo numeris **2**

VLADYSLAV KRAVČUN

LVŽS KANDIDATAS Į TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS MERUS

www.lvzs.lt

The poster features a large portrait of Vladislav Kravčun. Below it is a grid of 23 smaller portraits of other candidates, numbered 1 through 23. The LVŽS logo is in the top right corner.

Jaroslav Narkevič, LRA ir RA koalicija KŠS

Akcja Wyborcza Polaków na Litwie
ZWIĄZEK CHRZEŚCJAŃSKICH RODZIN

Lista nr **17**

JAROSŁAW NARKIEWICZ
Twoim merem

*Wartości chrześcijańskie,
sprawiedliwość społeczna i uczciwa polityka!*

The poster features a portrait of Jarosław Narkiewicz. At the top is a logo of a fish with a family inside. The text is in Polish and Lithuanian.

Lietuvos lenkų rinkimų akcija
KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SAJUNGA

Sąraše Nr. **17**

JAROSLAV NARKEVIČ
kandidatas į merus

*Už krikščioniškas vertybes!
Už socialinį teisingumą ir sąžiningą politiką!*

The poster features a portrait of Jaroslav Narkevič. At the top is a logo of a fish with a family inside. The text is in Lithuanian and Polish.

Edita Rudelienė, LRLS

Laisvė
spręsti patiems!

LIBERALŲ
SAJŪDIS

Edita RUDELIENĖ
Kandidatė į Trakų rajono meres

Politinė reklama. Parengė Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis.

Kęstutis Vilkauskas, LSDP

LSDP | UŽ
KASDIENĮ
RŪPESTI
ŽMONĖMIS

**Kęstutis
Vilkauskas**
KANDIDATAS Į MERUS

Patogus ir mylimas, besirūpinantis kiekvienu gyven-
toju ir atveriantis galimybes. Tokį Trakų rajoną
matau ateityje. Mano siekis – kokybiškai atgaivinti,
modernūs ir saugūs, patogūs gyventi Trakai: į ku-
riuose norisi grįžti ir kuriuose malonu dirbti. Trakai,
kuriuose verta gyventi, auginti savo vaikus ir oriai
leisti senatvę. Toks turi būti ir visas Trakų rajonas!
Šito sieksiu aš ir mano komanda!

Priedas Nr. 7. Visagino savivaldybės 2019 m. kandidatų į merus rinkiminė medžiaga (plakatai)

Virginijus Andrius Bukauskas, LSDP

The poster features a portrait of Virginijus Andrius Bukauskas, a middle-aged man with grey hair, wearing a dark suit, white shirt, and striped tie. In the top left corner, there is the LSDP logo (a red rose) above the text "LSDP" and "Nr. 4" in red. A decorative graphic of concentric circles and lines is visible behind the man's head. At the bottom, a red banner contains the name "Virginijus Andrius Bukauskas" and a large white number "2". Below that, a blue banner contains the text "Kandidatas į Visagino savivaldybės tarybą". In the bottom right corner, the text "Neatlygintina politinė reklama" is written in a small font.

LSDP
Nr. 4

Virginijus Andrius Bukauskas 2
Kandidatas į Visagino savivaldybės tarybą

Neatlygintina politinė reklama

Dmitrij Ikonikov, LRA ir RA koalicija KŠS

„Krikščioniškų Šeimų Sąjungos“ -
Lietuvos Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicijos kandidatai tiesioginiuose mero rinkimuose

VILNIUS Edita Tamošiūnaitė Vilniaus miesto vicemerė	VISAGINAS Dmitrij Ikonikov Tarybos narys	VILNIAUS RAJONAS Marija Rekest Rajono merė	ŠALČININKŲ RAJONAS Zdzisław Palevič Rajono meras
TRAKŲ RAJONAS Jaroslav Narkevič Seimo narys	ŠVENČIONIŲ RAJONAS Zbigniew Jedinskij Seimo narys	ŠIRVINTŲ RAJONAS Rasa Tamošiūnienė Tarybos narė	ZARASŲ RAJONAS Sergej Šepliakov Darbų vadovas Ignalinos atominėje elektrinėje

17 LENKŲ RINKIMŲ AKCIJOS IR RUSŲ ALJANSO KOALICIJA
„KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SĄJUNGA“

www.awpl.it

Erlandas Galaguz, LVŽS

 LIETUVOS
VALSTIEČIŲ
IR ŽALIŲJŲ
SĄJUNGA

**ERLANDAS
GALAGUZ**

**Apsaugokime svarbiausia
– sukurkime nauja!**

Dalia Štraupaitė, LLS (liberalai)

Jevgenij Šuklin, Visuomeninis rinkimų komitetas „Visaginas – tai mes“

Priedas Nr. 8. Kandidatų į merus LRT prisistatymų analizė

eil. Nr.	Kandidato vardas ir pavardė	Partija	Komentaras (priešingam žiūromam skirčių ir pan.)	aktualizuojama skirčių (tarta)	Sociokonominė	Kiek kartų paminėta?	Religinė	Kiek kartų paminėta?	Geografinė	Kiek kartų paminėta?	Politinė galios centro perėjimas	Kiek kartų paminėta?	Tautinė skaitis	Kiek kartų paminėta?	Lapams	Sorietinė skaitis	Kiek kartų paminėta?	Populirinė	Kiek kartų paminėta?
SALCININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ																			
1.	Jolanta Bukvičiūtė	LSDP	1. Dabartinis valdymas, prieš teikiamas.	Populirinė (3)	1. Pagal vienam gyventojui tenkančias investicijas, uždėmame vieną paduotinių vietų Respublikoje. Taip parodomus darbo vietas ir tapome vienas labiausiai socialiai pažeidžiamas rajonus.	1					1. nepateisintai situacija pakeisti privalo sujungti ir bendrą valdybės gyvenimą. Reikia dialogo su Respublikos valdžia ir ne tik kalbėti apie sveikatą ar socialines problemas, dialogo reikia ir tam, kad išnaudotume rajono geografinę poziciją.	1	1. išsivystęs ir miškus, laisvas, Lietuvos, rūsas, baltarusis ar kitos miškus įvairintus bendruomenės narys, norime vieno – klestėjimo miškus, feimas, atėjus savo vaikams, gerovės savo tėvams ir seneliams. 2. Mes turime žangti į ateitį, juk tai, kas mus jungia, yra kur kas stipresnis nei tai, kokioms kalboms mes kalbame, ir kur atvykome ar tuo labiau, už ką labiausiai paduotinė karta.	2	neplū		1. taškus politinės lyderystės nebuvimas, stagnacija ir patiens politikams palanki aplinkybės, padarė vienas privilegijuotais, o kitus – priklausomais nuo valdžios malona. 2. karta palina ir turime padaryti tai įmanoma. 3. Deimtiniais vydydya atakirtes politikas padarė rajonas nepateisintais šalies.	3	
2.	Zdeiklav Palaitis	LRA ir RA koalicija KŠS	Formuojama šaltinis kraiko tautinė tapatybė (panašiai algėsi ir keli Trakų r. kandidatai savo rinkiminėse programose, formuodami "Trakų kraiko" tautinumą). Ši skirčių nors ir konstruojama, tačiau karta ilikart niviliojama ir taro euhėmas mus to.	Tautinė (2)									visada mokesptos ir kiekvieną miškus gyventojai, kuris norėtu pas mus gyventi, dirbti, auginti vaikus ir kuris norėtu sukurti „ai sau kiles ir šaltiminių rajonas yra daugiaukštis ir daugakalbis ir tai ne tik miškus, bet ir visos Lietuvos turas, todėl ai prosašius iš ilikurtinį savitama, kaip naują palimnyšk kreuoti.	2	neplū		1. nepilnus mglos į akis mano vešles pamatas, tai kondensatė valdomai dirbti su žmonėmis ir žmonėms, kad tie įsijautų svarbiu ir įvertintu dalyvųgarty asociacijas suvaimina.	1	
3.	Alicija Šteoraitė	DP																	
TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖ																			
4.	Geleša Drungilienė	DP	Konstruoja priešprieša mez versus jie. Bando įrodyti savo vertę, pardant, kodėl verta paistikyti tiek kandidatai, tiek partija.	Populirinė (3)															
5.	Jonas Kietavicius	TS-LKD	Teigiamas, kad "nepirmitina susidociusai situacija savivaldybėje", netiesiogiai apeliuoja į valdžios esanti blogi. Ši teigini patvirtina kalbos užbaigimas žodžiais "ai jūn psajė". Konstruojama priešprieša mez versus jie.	Populirinė (2)															
6.	Vladyslav Kravčius	LVŽS																	
7.	Jaroslav Navickis	LRA ir RA koalicija KŠS	Švi, atrodyti, labiausiai reikšmingos takolovros tautinių savivaldybių gyventojams: rėglūgi ir tautinomas. 2. Žinoma, nepamiriltamas populirinis narytvas, skiriant	Religinė (3)									1. Taigi mano gebėjimai būti įvairių tautybių, įvairių patikėm	1	neplū				
8.	Edita Rudolienė	LRLS	1. Kadangi E. Rudolienė buvo tuometinė merė, konstruodama populiarinę skirčių, gria savo darbus, bando įrodyti, kad gerovės valdžios negali būti. 2. Populirinė takolovra peridengia su socioekonomine ir politinė galios centro persiplovyvos, kadangi taip parodomu, kokia "gera" yra valdžia ir "kūdrūs daigtausiai bando įrodyti, kad dabar valdžios yra bloga, nepaunata ir socioekonominių vaikenų (všgi, tai pagrūdnis šio partijos kryptis). 2. Nivelojauja tautinę takolovra, ūg natyvia panūmėdamas, kad tai daugiaukštis kraiktas. Viagi, nors ir panūmima ne gūms numeris, tačiau panūmima.	Populirinė (3)	1. Mano darbu sąraše – aktyvus bendradarbiavimas su Vytanybės, ministerijoms, valstybinėmis institucijomis, verslo įmonėmis, gyventojų įtraudimas, bendruomeninių veiklų aktyvinimas, tolimoms partatū atnaujinimas, kelių būklės bei kelių būklės, susisiekimo gerinimas, viešųjų paslaugų, tokių kaip grūomas, įvairtamas socialinės paslaugos gerinimas.	1													
9.	Kestutis Vilkauskas	LSDP		Populirinė (2)	1. Stengiamis, kad tuo daugias būdėtė būtų perskūrtoma socialinis reikšmė, kad tuo daugias paistiktu kiekvienas žmogus lėlu.	1							1. Taigi rajonas tai yra publi moostabi žmonės, daugiaukštis kraiktas.	1	neplū (2)				

VIŠAGINIO SAVIVALDYBĖ																
10	Virginijus Andrius Bukauskas	LSDP	1. Pažadai grūdinami ne tik "mūsų komanda", bet ekonominio gyvenimo gerinimo (kas atliepia partijos vertybes) 2. Aktualizuojama socioekonominė skirtis, kurioje svarbiausias ne kas kitas kaip paprastas darbuotojas.	Socioekonominė populietinė (2)	socialdemokratams siekia, kad Višagine būtų sumaišta socialinė struktūra, mažėtų emigracija bei miesto pritrauktų į palikę višaginiečiai: išrinkti; taryba, gerinime avilakios pašalų kokybę ir plėsimą jų spēktra, plėsimą pašalų šeimai, šūkimis, kad būtų sudarytos orios sąlygos socialiniam darbuotojams, kad jie būtų dekadenti savivaldybės lėšomis. 2. Skatiname versluma, nemisime smulkių ir vidutinę versla, organizuotime verslo idėjų konkurenci, spėjime miesto infrastruktūros tvarlyma, ją pritaityme neigiamų poveikiam, modernizuotime	2							1. Mūsų tikslas – matyti višą Višagino savivaldybę, išgirsti kiekvieną višaginiečių. 2. Ai ir mūsų komanda sakome: „Višaginas bus sėkmingas tiek, kiek sulauks galimybių savo gyventojams“. Mūsų saralo numeris 4, mūsų komanda subalansuota, joje kandidatai su didėle gyvenimo ir įvairia profesine patirtimi, bet yra ir jaunų žmonių, kurie tik pradeda savo politinę karjerą ir gyvenimo kelią. Balansuote už mūsų komanda ir mes šiuų menavime.	2		
11	Erlandas Golgus	LVŽS	1. Aki taikosyros konstruojamos vienosidė šėdai, tačiau pastebima tendencija, kad kandidatas, aktualizuodamas skirti, ši kartė bande ja nivaluoti, pastaldamas bendrytė 2. Pakėsdamas miesto išskirtinumas, daugiakultūriškumas, tačiau daugias skirtis nepilnima.	Tautinė populietinė (1)							1. Mūsų miestas ypatingas savo sudėtimi istorija, geografija, daugiakultūre aplinka, todėl ir miesto gyventojų poreikiai yra ypatingi.	1	negili (2)	1. Kvėliu, sujudėjimas, pamirškite, pamirškite intrigas ir nesutarimus ir kartu galime pasiekti, kad miestas taptu patogus gyventi, saugus augti ir įdomus ne tik mums, bet ir mūsų svėikams.	1	
12	Dmitrij Ikonikov	LRA ir RA koalicija RŠS	1. Populietinė taikosyros yra labai nivaluojama, bandant išskirti mero darbo sudėtingumą, tačiau kartis paradant, kad būtent jis kandidatas juns opozicija ir pozicija 2. Kandidatas atliepia kritiškoniškias vertybes, kas irgi sąjais su vienu iš šios koalicijos partijos programa.	Populietinė (2)		1. Ai už sąžininga politika, už kritiškoniškias vertybes, už Višagina ir jo ateitį, kuri prasideda šiandien.	1							1. Mero pareigybe, man amsenilkai, nėra rinkėjo dovanas, tai yra milcus kasdieninis darbas. Tam, kad kokybiškai atliktų tą darbą, būtina žinoti visus miesto ir miestiečių problemas, turėti konkretų jų problemų sprendimo planą, įtikinąti ir oponenų patidyimus ir nebijoti ieškoti kompromiso 2. Ai už sąžininga politika, už kritiškoniškias vertybes, už Višagina ir	2	
13	Dalia Štraupaitė	LLS (liberalai)	1. Vienintelė Višagino kandidatai mums taip aiskiai konstruoja tautinę skirtį: istorija, kiek gyvena tauta, pamini jų pavaldus ir išskirtinumas. Be to, pamini religines bendruomenes, todėl tautinė skirtis persidengia su religine.	Socioekonominė (3)	komandos nuosėdiu darbu Višaginas tampa via patranklesnis investuojama, suolat vyksta infrastruktūros gerinimas, Europos lėšų įsisavinimas, privačių teritorijų įveiklinimas. 2. Aktyviai dirbama, kad Višagino verslininkai įveikintų savo teritorijas ir pasitatus ir ar arba perisatų juos kitems, todėl yra plebliamas Šmartparkas, vydomas jo projektas ir plebliamas Višagino linija: Akša, Višaxas, Kėgas ir kiti kitos mūsų žmonės. 3. Pagrindinių rinkimų programos punktų laikas, siekis suteikti Višagino savivaldybei tikslines teritorijas statusas: tai leistų pritarakti inovatyvių investicijų projektus.		1. Viena didžiausių Višagino stiprybių ir privalumų yra jo žmonės: vieninga visuomenė, turtingo, įvairaus tautinio paveldo išsaugojimas. Čia mes gyvename 43 tautybės tarsi viena šeima, tai yra unikalūs ir nepagrasta, todėl turime palaikyti vietas tautinių mažumų ir religinių bendruomenių veikia.	3	1		1. Viena didžiausių Višagino stiprybių ir privalumų yra jo žmonės: vieninga visuomenė, turtingo, įvairaus tautinio paveldo išsaugojimas. Čia mes gyvename 43 tautybės tarsi viena šeima, tai yra unikalūs ir nepagrasta, todėl turime palaikyti vietas tautinių mažumų ir religinių bendruomenių veikia.	1	Gli (1)	1. Mano ir mano komandos nuosėdiu darbu Višaginas tampa via patranklesnis investuojama, suolat vyksta infrastruktūros gerinimas, Europos lėšų įsisavinimas, privačių teritorijų įveiklinimas.	1	
14	Jevgenij Suklin	Komitas „Višaginas – tai mes“													nedalyvavo	

Priedas Nr. 9. Šalčininkų rajono savivaldybės 2019 m. kandidatų į tarybos narius-merus prisistatymas

- Pristatymų įkėlimo data: 2019-02-18;
- Pristatymai įkelti į LRT.lt mediateką.

Kandidatai į Šalčininkų r. savivaldybės tarybos narius-merus
Jolanta Butkevičienė. Lietuvos socialdemokratų partija
<ul style="list-style-type: none">• Nuoroda: https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713026/jolanta-butkeviciene-kandidate-i-salcininku-r-savivaldybes-mero-posta?fbclid=IwAR2H4pleHlInlQQtzzTH2JZ_KucQ55y7Txcrq2g87R480FUuZVZaPFJTIZc• Trukmė: 1 min. 54 s.
<p>Mieli šalčininkiečiai, kiekvienas iš mūsų lenkas, lietuvis, rusas, baltarusis ar kitos mūsų įvairiautės bendruomenės narys, norime vieno – klestėjimo mūsų šeimai, ateities savo vaikams, gerovės savo tėvams ir seneliams. Esame darbštūs ir puikūs žmonės, tačiau politinės lyderystės nebuvimas, stagnacija ir patiems politikams palanki atskirtis, padarė vienus privilegijuotais, o kitus – priklausomiems nuo valdžios malonės. Manau tai neteisinga. Sutinku, kad mūsų laukia sunkus darbas, bet kartu galime ir turime padaryti tai įmanomu. Vardan savęs, savo krašto ir savo vaikų ateities. Dešimtmečiais vykdyta atskirties politika padarė rajonui nepataisomos žalos. Pagal vienam gyventojui tenkančias investicijas, užimame vieną paskutinių vietų Respublikoje. Taip praradome darbo vietas ir tapome vienas labiausiai socialiai pažeidžiamų rajonų. Prašyti pašalpų priversti beveik dvigubai daugiau žmonių nei Lietuvos vidurkis. Prastesnės gyvenimo sąlygos reiškia, kad trumpiau gyvename, dažniau sergame, o dėl specialistų trūkumo ligas lydi komplikacijos ir didžiulis mirtingumas. Šiai nepateisinamai situacijai pakeisti privalu įsijungti į bendrą valstybės gyvenimą. Reikia dialogo su Respublikine valdžia ir ne tik kalbant apie sveikatą ar socialines problemas, dialogo reikia ir tam, kad išnaudotume rajono geografinę poziciją. Tam reikia ne slėptis, o kalbėti, matyti perspektyvas ir viziją, kuri ištrauks mus iš stagnacijos ir skurdo. Mes turime žengti į ateitį, juk tai, kas mus jungia, yra kur kas stipriau nei tai, kokiomis kalbomis mes kalbame, iš kur atvykome ar tuo labiau, už ką balsavome paskutinį kartą. Dabar turime galimybę balsuoti už save ir savo vaikus.</p>
Zdzislav Palevič. Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“
<ul style="list-style-type: none">• Nuoroda: https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713024/zdzislav-palevic-kandidatas-i-salcininku-r-savivaldybes-mero-posta?fbclid=IwAR16h75DS1RmfvYsMIsj0N3hEVyQhSZJTZz3rio3sI0F5FwW8XRYFPjlc

MI

- Trukmė: 2 min. 0 s.

Gerbiami Šalčininkų rajono gyventojai, mano programa remiasi trimis pagrindinėmis nuostatomis: atvirumu, verslumu ir patriotiškumu, kurie apibūdina Šalčininkų rajoną. Visos pastangos visada nukreiptos į kiekvieną mūsų gyventoją, kuris norėtų pas mus gyventi, dirbti, auginti vaikus ir kuris norėtų sakyti „aš esu kilęs iš Šalčininkų rajono“. Esame rajonu atviru ir valstybės vadovams, ir investuotojams, šalies ir užsienio turistams, todėl padarysiu su savo komanda viską, kad kiekvienas mūsų svečias jaustųsi pas mus kaip namuose, o rajonas, rajono gyventojas kaip rajono šeimininku. Šalčininkų rajonas yra daugiakultūris ir daugiakalbis ir tai ne tik mūsų, bet ir visos Lietuvos turtas, todėl aš puoselėsiu šį išskirtinį savitumą, kaip naujų galimybių kryptį. Išmanau finansines ir teises savivaldos galimybes, todėl nepūsiu miglos į akis - mano veiklos pamatas, tai konkretūs veiksmai dirbti su žmonėmis ir žmonėmis, kad tie jaustųsi svarbūs ir įvertinti dalyvaujantys savivaldos gyvenime. Būdamas meru, remsiuosi turima ilgamete patirtimi ir jūsų, gerbiami rinkėjai, pasitikėjimu. Ginsiu visas pastangas, kad mūsų rajonas būtų saugus, vieningas ekonomiškai ir socialiai stabilus.

Alicija Ščerbaitė. Darbo partija

Nedalyvavo

Priedas Nr. 10. Trakų r. savivaldybės 2019 m. kandidatų į tarybos narius-merus prisistatymas

- Prisistatymų įkėlimo data: 2019-02-18;
- Prisistatymai įkelti į LRT.lt mediateką.

Kandidatai į Trakų r. savivaldybės tarybos narius-merus

Gelena Drungilienė. Darbo partija

- Nuoroda: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713068/gelena-drungiliene-kandidate-i-traku-savivaldybes-mero-posta>
- Trukmė: 1 min. 55 s.

Sveiki, mielieji. Aš Gelena Drungilienė, Darbo partijos kandidatė į Trakų rajono savivaldybės merus. Gimiau ir gyvenu Trakuose, turiu puikią šeimą, kartu su vyru Regimantu užauginame tris vaikus. Esu Trakų rajono savivaldybės tarybos narė. Dažnai susiduriu su valdininkų abejingumu, atsakomybės nebuvimu. Kiekvieną dieną sprendžiu rajono gyventojų problemas ir matau daug taisytinų dalykų.

Kaip tai pakeisti? Tikrai žinau! Todėl gavusi Jūsų pasitikėjimą ir palaikymą kovo 3-ią, pažadu, kad dėsiu visas pastangas, kad Trakų rajone gyventi būtų patogiu ir saugu. **Nemėgstu tuščių kalbų ir žadu tik tai, ką tikrai žinau, kad įvykdysiu, nes esu įpratusi atsakyti už savo žodžius.**

Mero užduotis yra nepolitikuoti, nepuikuoti feisbuko ekranuose, nekurti kosminius planus, o dirbti miesto, rajono žmonių labui. Užtikrinti, kad būtų sutvarkytos gatvės, keliai, išvežamos šiukšlės, valomas sniegas, teikiamos kokybiškos švietimo, sveikatos, socialinės paslaugos, kuriama aplinka, palanki verslo plėtrai ir investicijų pritraukimui. Užtikrintas atsakingas, racionalus savivaldybės biudžeto paskirstymas, mažinamos šilumos kainos.

Mes, Darbo partija, į savivaldą einame ne politikuoti, o dirbti. Mes ne tik žinome, ką reikia daryti, bet ir sėkmingai įgyvendiname tai Lietuvos savivaldybėse, kur merais tapo mūsų partijos kolegos. Todėl Trakų rajono gyventojams pažadu, kad tęsime pradėtus darbus: Lentvario tunelio įrengimą, Trakų aplinkkelio statybą, skaidrią daugiabučių namų renovaciją – tik dalis mūsų darbų. Dirbsime ūkiškai ir, priimdami svarbiausius sprendimus, visada atsiklausim žmonių. **Todėl mes, Darbo partija, savivaldos rinkimuose esame geriausias pasirinkimas. Atsakau už savo žodžius.**

Jonas Kietavičius. Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai

- Nuoroda: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713072/jonas-kietavicius-kandidatas-i-traku-savivaldybes-mero-posta>
- Trukmė: 1 min. 54 s.

Laba diena, esu Jonas Kietavičius, kandidatas į Trakų rajono savivaldybės merus. Mane iškėlė Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų partija. Gyvenu Trakų rajone nuo jau nuo devyniasdešimt šeštų metų. Visa mano karjera taip pat yra susijusi su Trakų rajonu, o ypač su Lentvario miestu. Septynis metus vadovavau Lentvario miestui Lentvario seniūnijoje, taip pat teko dirbti savivaldybės tarybos nariu, buvau biudžeto ir finansų komiteto pirmininku, šiuo metu vadovauju Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijai. Esu sukaupęs nemažai visuomeninės, administravimo ir politinės patirties, **man nepriimtina susiklosčiusi situacija savivaldybėje, kai valdžia, nepasitarusi su bendruomene, priima sprendimus, kurie vėliau visuomenėje sulaukia negatyvaus atgarsio.** Žmonių įtraukimas į miesto ar Trakų rajono savivaldybės valdymą yra viena esminių mano komandos gairių. Savivaldybė ne tik statybinė aikštelė, kurioje naudojamos Europos Sąjungos lėšos. Svarbu ne pastatai, o žmonės, kurie juose dirba, ir savo kokybišku ir tinkamu darbu užtikrina tinkamas paslaugas savivaldybės gyventojams. **Kviečiu balsuoti už mane, kaip kandidatą į merus Trakų rajono savivaldybėje ir už Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratijos partijos sąrašą Nr. 6. Ačiū, aš jūsų pusėje.**

Vladislav Kravčun, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

Nedalyvavo.

Jaroslav Narkevič. Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“

- Nuoroda: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713062/jaroslav-narkevic-kandidatas-i-traku-savivaldybes-mero-posta>
- Trukmė: 2 min. 0 s.

Labą dieną. Su daugeliu Jūsų esame jau pažįstami. Nieko nuostabaus, Trakų rajonas ir Trakai – tai ir mano miestas, ir mano rajonas. Čia gyveno mano proseneliai, čia gimiau, užaugau ir gyvenu ir aš, todėl visos Trakų rajono gyventojų problemos man yra žinomos ir man yra svarbios. Ir, svarbiausia, žinau, kaip jas spręsti. **Visada atstovavau Jūsų interesams, didžiuojuosi ir džiaugiuosi, kad inicijavęs esu ir pritraukęs lėšas daugeliui projektų: darželių steigimui, mokyklų renovacijai, kelių renovacijai ir kitos infrastruktūros gerinimui, Lentvario tikslinės teritorijoms projektams ir pervažos rekonstrukcijai.**

Kodėl gi, gerbiamieji, turėtumėte būtent parinkti mane, išrenkant į merus? Manau, esminis argumentas mano ilgametė darbo patirtis, mano kompetencijos, mano žinios, sąžiningai dirbant skirtingose savivaldybėse, Lietuvos Respublikos Seime įgijau tą patirtį. **Taigi mano gebėjimai burti įvairių tautybių, įvairių pažiūrų žmones ir būtų garantas, kuris užtikrintų Trakų rajono klestėjimą.**

Verta balsuoti ir dėl to, kad mes pasisakome už teisingą ir sąžiningai paskirstytą biudžetą. Bet ne tik tai dėl to, mes pasisakome ir už būtent turizmo vystymą, nukreipiant į Jūsų, gerbiamieji gyventojai, poreikius. **Mus visus globoja Trakų Dievo Motina, kurios globon visi Lietuvos vyskupai atidavė ir save, ir Lietuvą. Na, o sekant švento Jono Pauliaus žodžiais, raginu, nebijokite atverti savo širdis, pasitikėti vieni kitais.** Ir aš jums pasitikiu, nebijau ir galvoju, kad mano atlikti darbai galės pasitikėti ir manimi.

Edita Rudelienė. Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis

- Nuoroda: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713066/edita-rudeliene-kandidate-i-traku-savivaldybes-mero-posta>
- Trukmė: 1 min. 56 s.

Labą dieną, brangūs Trakų krašto žmonės. Esu Edita Rudelienė, Trakų rajono savivaldybės merė. **Pastaruosius keturis metus dirbau Jums ir dėl Jūsų.** Per šiuos keturis metus įrodėme, kad ne tik žadėjome, bet ir įgyvendinome gausybę pokyčių. Paminėsiu tik keletą skaičių, kurie rodo, kad vykdomė duotus pažadus: daugiau nei 8 mln. Eurų investavome į švietimo įstaigas, virš 7 mln. – į

kelių tiesimą, jų būklės gerinimą, 18 proc. daugiau apšviestų gatvių Trakų rajone, įkūrėme papildomas vaikų darželių grupes ir net 14 proc. padidinome vaikų, lankančių darželius, skaičių. Trakų rajono savivaldybė yra ketvirtoje vietoje pagal vidutinį darbo užmokestį šalyje. Na, ir šiais metais suformavome didžiausią Trakų istorijoje biudžetą – daugiau nei 41 mln., kurie bus paskirstyti visoms rajono augimui svarbioms sritims.

Esu tikra, kad pokyčius lemia stabilumas, darbų tęstinumas ir gebėjimas bendradarbiauti, todėl vėl gavusi Jūsų pasitikėjimą tęsiu pradėtus darbus ir įgyvendinsiu naujus. **Mano darbų sąrašė – aktyvus bendradarbiavimas su Vyriausybe, ministerijomis, valstybinėmis institucijomis, verslo įmonėmis, gyventojų įtraukimas, bendruomeninių veiklų aktyvinimas, tolimesnis pastatų atnaujinimas, kelių būklės bei kelių būklės, susisiekimo gerinimas, viešųjų paslaugų, tokių kaip gydymas, švietimas socialinės paslaugos gerinimas.**

Mūsų komanda įrodė, kad tikslus ir pažadus paverčiame konkrečiais ir labai matomais bei žmonių gyvenimą keičiančiais darbais. Kovo 3 dieną balsuodami už mane ir liberalus, būsite tikri, kad Trakų rajone nebus tuščio politikavimo, o vyks konkretūs darbai.

Kęstutis Vilkauskas. Lietuvos socialdemokratų partija

- Nuoroda: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713069/kestutis-vilkauskas-kandidatas-i-traku-savivaldybes-mero-posta>
- Trukmė: 1 min. 59 s.

Mieli Trakų rajono gyventojai, esu Kęstutis Vilkauskas, kandidatas į Trakų rajono savivaldybės merus. Mielieji, Trakų rajonas yra vizitinė kortelė. **Trakų rajonas tai yra puiki nuostabi gamta, nuostabūs žmonės, daugiakultūris kraštas.** Ir visi atvažiuavę žavisi mūsų gamta ir grožiu. Mielieji, bet mes turime atsiminti, kad čia gyvena žmonės, kuriems reikia kasdienių paslaugų, tiek švietimo, tiek medicinos, tiek sporto srityje. Kiekviena akimirka, kiekvienas darbas turi būti pagrįstas finansais. **Stengsimės, kad kuo daugiau biudžete būtų perskirstoma socialinėms reikmėms, kad kuo daugiau pasiektų kiekvieną žmogų lėšų.** **Mieli Trakų rajono gyventojai, mes turime, ką veikti ir su strateginiais planais, turime kasdienes išklaudyti žmogaus rūpesčius, ir aš tikiu, kad jūs, atėję balsuoti, pamatysite mūsų programas, kuriose aiškiai viskas išdėstyta, bet, mielieji, noriu pabrėžti, kad mano siekis, tai yra Trakai, kuriuose yra patogų, malonų gyventi.** Mielieji, būtis aušra prie jūsų durų, už jūsų vartų visata. Taigi nuoširdžiai kviečiu balsuoti už mane ir mano komandą. **Mes esam tam pasiruošę.** Mano siekis – kokybiškai atgaivinti, modernūs ir saugūs, patogūs gyventi Trakai, į kuriuos norisi grįžti ir dirbti. Trakai, kuriuose verta gyventi, auginti savo vaikus ir oriai leisti senatvę. Toks turi būti ir visas Trakų rajonas.

Priedas Nr. 11. Visagino savivaldybės 2019 m. kandidatų į tarybos narius-merus prisistatymas

- Prisistatymų įkėlimo data: 2019-02-18;
- Prisistatymai įkelti į LRT.lt mediateką.

Kandidatai į Visagino savivaldybės tarybos narius-merus
Virginijus Andrius Bukauskas, Lietuvos socialdemokratų partija
<ul style="list-style-type: none">• Nuoroda: https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713052/virginijus-andrius-bukauskas-kandidatas-i-visagino-savivaldybes-mero-posta• Trukmė: 1 min. 57 s.
<p>Labas, mieli visaginiečiai. Eidami į rinkimus, mes sakome: „Visaginas bus sėkmingas tiek, kiek sukurs galimybių savo gyventojams“. Mūsų tikslas – matyti visą Visagino savivaldybę, išgirsti kiekvieną visaginetį. Lietuvos socialdemokratai siekia, kad Visagine būtų sumažinta socialinė atskirtis, mažėtų migracija bei į miestą grįžtų jį palikę visaginiečiai. Išrinkti į tarybą, gerinsime sveikatos paslaugų kokybę ir plėsimė jų spektrą, plėsimė paslaugas šeimai, sieksime, kad būtų sudarytos orios sąlygos socialiniams darbuotojams, kad jie būtų draudžiami savivaldybės lėšomis. Skatinsime verslumą, remsime smulkųjį ir vidutinį verslą, organizuosime verslo idėjų konkursus, spręsimė miesto infrastruktūros tvarkymą, ją pritaikysime neįgaliųjų poreikiams, modernizuosime miesto apšvietimą, plėsimė dviračio takų tinklą, spręsimė automobilių parkavimo problemas, tarsimės su bendruomene darnaus judumo klausimais. Įdiegsime visaginiečio kortelę, kurios turėtojai gautų papildomas lengvatas paslaugoms ir nemokamą viešąjį transportą. Aš kaip partijos narys esu iškeltas ir kandiduoju į Visagino mero postą, esu baigęs karo mokyklą, esu teisės magistras, todėl man svarbu drausmė ir duoto žodžio laikymasis. Savivaldybės taryba turi būti efektyvi, darbinga institucija, mūsų komandos siekis visos savivaldybės institucijos dirbtų žmonių labui. Tikiu, subūręs kompetentingą, profesionalią komandą, tai pasieksiu. Būdamas meras, kartu su jumis atsakingai dirbsiu, kad kiekvienam čia būtų gera gyventi, nes Visaginas – mūsų namai. Aš ir mūsų komanda sakome: „Visaginas bus sėkmingas tiek, kiek sukurs galimybių savo gyventojams“. Mūsų sąrašo numeris 4, mūsų komanda subalansuota, joje kandidatai su didele gyvenimo ir įvairia profesine patirtimi, bet yra ir jaunų žmonių, kurie tik pradeda savo politinę karjerą ir gyvenimo kelią. Balsuokite už mūsų komandą ir mes Jūsų nenuvilsime. Mūsų sąrašo numeris 4.</p>
Erlandas Galaguz, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga
<ul style="list-style-type: none">• Nuoroda: https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713010/erlandas-galaguz-kandidatas-i-visagino-savivaldybes-mero-posta

- Trukmė: 1 min. 53 s.

Sveiki, Erlandas Galaguz nuo valstiečių ir žaliųjų sąjungos pretenduoju tapti Visagino, ypatingo Lietuvos miesto, meru. Mūsų miestas ypatingas savo sukūrimo istorija, geografija, daugiakultūre aplinka, todėl ir miesto gyventojų poreikiai yra ypatingi. Todėl ypatingi ir reikalavimai mūsų merui bei jam keliami uždaviniai. Esu neabejingas mūsų miestui: čia gyvenu 25 metus, čia gimė ir auga mano vaikai. Į šį miestą atvykau, baigęs branduolinės fizikos studijas, dirbti Ignalinos atominėje elektrinėje. Šią darbovietę palikau, būdamas statybų ir infrastruktūros valdymo skyrium skyriaus vadovu. Dirbdamas taryboje bei vienoje iš svarbiausių savivaldybės kontroliuojamų įmonių, „Visagino būste“, supratau, miestui reikalingos permainos. Todėl, turėdamas pasitikėjimą gyventojų, bei kompetentingos ir patyrusios komandos palaikymą, galvoju, kad galiu vykdyti šias permainas. **Kviečiu, susijunkime, pamirškite, pamirškime intrigas ir nesutarimus ir kartu galime pasiekti, kad miestas taptų patogus gyventi, saugus augti ir įdomus ne tik mums, bet ir mūsų svečiams.** Išlaikykime tas, kas svarbiausia, ir sukurkime naują. Kovo 3 dieną atvykite balsuoti už mane ir sąrašą numeris 2.

Dmitrij Ikonikov, Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“

- Nuoroda: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013713053/dmitrij-ikonikov-kandidatas-i-visagino-savivaldybes-mero-posta>
- Trukmė: 1 min. 29 s.

Laba diena, gerbiami visaginiečiai. Aš esu Dmitrij Ikonikov, kandidatas į Visagino savivaldybės mero postą. **Mero pareigybė, man asmeniškai, nėra rinkėjo dovana, tai yra sunkus kasdieninis darbas. Tam, kad kokybiškai atlikti šį darbą, būtina žinoti visas miesto ir miestiečių problemas, turėti konkretų tų problemų sprendimo planą, išiklausyti į oponentų pasiūlymus ir nebijoti ieškoti kompromiso.** Meras privalo suprasti valstybės politiką ir drąsiai išgauti iš jos naudą vadovaujama miestui. Taip pat meras privalo laisvai valdyti informacinį informacinius srautus, bet pagrindinė mero užduotis – niekada nepamiršti tai, jog miesto biudžetas nėra jo ar jo verslo partnerio lėšos, tai yra visų miestiečių pinigai. Taip pat niekada negalima pamiršti, jog nuo mero veiksmų ir sprendimų priklauso tūkstančių žmonių likimai. Mano prioritetai – efektyvus ir sveikas miestas. **Aš už sąžiningą politiką, už krikščioniškas vertybes, už Visaginą ir jo ateitį, kuri prasideda šiandien.** Balsuokite už Dmitrijų Ikonikovą ir mūsų koalicinį sąrašą numeris 17.

Dalia Štraupaitė, Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai)

- Nuoroda: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013712946/dalia-straupaitė-kandidate-i-visagino-savivaldybes-mero-posta>

- Trukmė: 2 min. 0 s.

Gerbiami visaginiečiai, esu Lietuvos laisvės sąjungos, liberalų partijos narė, kandiduoju į Visagino savivaldybės merę ir esu septintajame sąraše. Mano politinė patirtis yra daugiau kaip 30 metų, iš jų 12 metų dirbau Dūkšto merė, jau 20 metų dirbu Visagino savivaldybėje, buvau tris kadencijas vicemere ir dvi kadencijas merė. **Mano ir mano komandos nuosekliu darbu Visaginas tampa vis patrauklesnis investuotojams, nuolat vyksta infrastruktūros gerinimas, Europos lėšų įsisavinimas, privačių teritorijų įveiklinimas.** Aktyviai dirbama, kad Visagino verslininkai įveiklėtų savo teritorijas ir pastatus ir ar arba perleistų juos kitiems, todėl yra plečiamas Smartparkas, vykdomas jo projektas ir plečiama Visagino linija: *Aksa, Visatex, Kogus* ir kiti kitos mūsų įmonės. Be abejo, negalima sustoti ties sėkmingai įgyvendintais ar įgyvendinamais projektais: būtina žiūrėti į ateitį, būtina tęsti pradėtus darbus ir siekti sau naujų tikslų. **Pagrindinių rinkimų programos punktų laikausi, siekis suteikti Visagino savivaldybei tikslinės teritorijos statusą: tai leistų pritraukti inovatyvių investicijų projektus, aktyvinti verslumą, leisti finansinėms subsidijoms bei lengvatoms ir tęsti naujų darbo vietų kūrimą.** Viena didžiausių Visagino stiprybių ir privalumų yra jo žmonės: vieninga visuomenė, turtingo, įvairaus tautinio paveldo išsaugojimas. Čia mes gyvename 43 tautybės tarsi viena šeima, tai yra unikalu ir nepaprasta, todėl turime palaikyti vietos tautinių mažumų ir religinių bendruomenių veiklą. Nederėtų užmiršti ir mūsų senjorų, taip pat norėčiau priminti, kad vietos savivaldos chartija nurodo, kad vietos valdžia, gavusi mandatą, turi gerbti, tvarkyti tvarkytis ir priimti pilną atsakomybę ir vadovautis gyventojų interesais.

Jevgenij Šuklin, Visuomeninis rinkimų komitetas „Visaginas – tai mes“

Nedalyvavo.

Priedas Nr. 12. Kandidatų į merus pasisakymų politikos stebėsenos tinklo „Žinau, ką renku“ debatų metu analizė

Eil. Nr.	Kandidato vardas ir pavardė	Partija	Konkretus (psidengiančio skirčių ir pan.)	Aktualizavimas (skirčių ir pan.)	Socioekonominė	Kiek kartų paminėta?	Religinė	Kiek kartų paminėta?	Geografinė	Kiek kartų paminėta?	Politinė galios centro perspektyvos	Kiek kartų paminėta?	Tautinė skirtis	Kiek kartų paminėta ?	Laipis	Societinė skirtis	Kiek kartų paminėta?	Populiatinė	Kiek kartų paminėta ?
SĄLIGINUK RAJONO SAVIVALDYBĖ																			
1.	Jolanta Butkavičiūtė	LSDP		1. Keliamas nepasitikėjimas tuometine valdžia, koliamas nepotizmo klausimas ir priešų išsikojimas. 2. itin aktualūs ekonominiai klausimai, kurie mūškėti ir paprastų gyvenusių gerbėjų (persidengia su kandidatais partine tapatybe).	Socioekonominė (6)	6							1. [...] pirmoji kelionė tai būtų į Lenkiją, bet ne Baltarusiją, nes lenkų verslininkai čia yra važiuavę ir kai mes bandom viešai pasiti čia tomsi tautinėms apvalioms, tai mes labai apsimetame todėl, kad Lenkijos verslininkai čia irgi yra buvę ir jie gava lygiai tą patį, ką ir kiti – mūš.				vienos pusės, susijios su tuo, kas čia vykio per 25 metus ir kaip savivaldybė ir dabartinė valdžia izolavo šią kraštą nuo Lietuvos ir iš kitos pusės, tai yra šis, nu sąlycima, tos centrinės valdžios, kuri pernalyg didina mums paizka. „Ai, jie ten kažkaip gyvena, kažka tai užkalbimus, patinim, nerūcija tu problema“ ir vat taip pasidat, kad šitas kraštis lyg ir atstūvesis yra stūdimis siena. Tai ai atsims tam, kad šita siena būtų nugriauta. 2. Tokiu principu dabar vadovaujiamasi ir kaip yra tvarkomas transportas ir sismaa, tai galbūt palaptis, o galbūt ygi smugs nu nepotizms, kuris apėmis šita rajona, bet šia, šitas klausimas yra	2	
2.	Zdrislav Palevič	LKS ir RPK koalicija RŠS																	
3.	Aliecia Štėrbaitė	DP		1. Kaip ir kita kandidata, šioje priešų ir blogos politikos tuometinėje valdžioje. 2. Aktualizuojama, tačiau iš karto niviliojama tautinė raktiošyva, regiant, kad tautinė mažumas yra to krašto šeimininkai.	Socioekonominė (3)	3							1. norisi, kad žmogaus teisės būtų gerbiamos čia ir dabar ir kad būtų žmogus, būtų tautos dain. Lietuvos Respublikos plūdičiai ir tie aamerys, kurie gyvena mūsų krašte, jaustųsi saugiai, šimok, kad būtų jie yra šio krašto šeimininkai. 2. Žinot, dėl ko ašas? Dėl to, kad šitas žmogus, kuris nebalsuoja už Lenkų rinkimų akcija, turėtų pasirinkima.	2	negili (2)		1. Didžiausia problema yra, kad valdžia negirdi žmogaus: tu gali belsti, gali skambinti, gali užsikliuti, siena tas patis visiška čia, kaip čia jaunimas sako „dzin“. 2. [...] pas mas neatina, parvyžičia, užsienio investicijos. Neatėsi, kol bus tokia politika.	2	
TRAKU RAJONO SAVIVALDYBĖ																			
4.	Gelena Drungilienė	DP		1. Aktualizuojami tiek socioekonominiai, tiek tautiniai aspektai: Vieni: tautinė skirtis niviliojama, bandant parodyti, kad iš kandidatė yra už tautinės mažumas.	Tautinė (2)	1							1. Ai kaip ir dėdarsyos savo biografojeje, tikrai anglų kalbos nemokiu. [...] Moku rusų, lenkų. 2. Turi molvytis savo kaip gimtąja kalba ir turėti teise pasirinkti.	2	negili (2)				
5.	Jonas Klešvaitis	TŠ-LKD		1. Aktualizuojami tiek socioekonominiai, tiek tautiniai aspektai: Vieni: tautinė skirtis niviliojama, bandant parodyti, kad iš kandidatė yra už tautinės mažumas.	Socioekonominė (2)	2							1. Ai kaip ir dėdarsyos savo biografojeje, tikrai anglų kalbos nemokiu. [...] Moku rusų, lenkų. 2. Turi molvytis savo kaip gimtąja kalba ir turėti teise pasirinkti.	2	negili (2)		1. Kadangi miera yra politinė figūra Traku rajone, pagrindinė politinė figūra, tai pirmas mano darbas bus sudaryti tvirta koalicija, suartinti ir pradėti dirbti, išsilaukinti, kolkie šiekciai, kolkie tikslai bendri, ka mes turime padaryti, ką tepti ir ka pradėti.	1	
6.	Vladyslav Kravėnas	LVŽS		1. Kandidatas atliepa savo partines vertybes (t. y. žaliųjų ir valstiešių), aktualizuojamas kaimo klausimas. 2. Išnaudoja populiatinė skirti, siekiodamas "saugumo" jausmo-lyg kažkur būtų blogas.	Geografinė/populiatinė (2)	1							1. Ai kaip ir dėdarsyos savo biografojeje, tikrai anglų kalbos nemokiu. [...] Moku rusų, lenkų. 2. Turi molvytis savo kaip gimtąja kalba ir turėti teise pasirinkti.	2	negili (2)		1. Tai yra, jeigu išrinkti, pradėsimui už antra, sąraša, už valstiečius, mes turime tokių savo programoje punktai – kad didintume saugumą. 2. norėsim, kad būtų, kad žmogus jaustus saugiai.	2	
7.																			

7.	Jaroslav Narkvič	LRĀ ir RA koalīcija KĀS	1. Aktualizojama tautsaimniecība, skirīdams tauts, tiek kalbas. 2. Tautsaimniecība ir perspektīva un reģiona.	Tautsaimniecība (4)	1. [...] dar vīstoma galimības turētis sēris, tai yra turizma, turizma vērālas ēia atkārtoti tēma, jās galētis atkārti dar labas vīstuma.	1	1. Tai tam, kad padarytān, pritrāskān labas turizma pāvaldāmas mēs ta turā, kurā mēs turim – pilgrīmytē – ir īnādoti īvairāntē kultūrā mēs, kurāi reikētis skīrti daug dēmsē.	1											1. Tīkrai prōdyis sū komānā, kad mēs mēskārtēme īmōnes ī māžnā, labān pažiāntāms, vīnā ar kītā kalbā, kalbānēn, o īmōnē kurimē sāņīnēgs darbs vīnē īntērsē [...]	1	
8.	Edīta Rudēlētē	LRLS	1. Nērs aktualizōjōmās skīrtīngōs tēmas, tālān tākōlkyvōs yra nīvīlkyvōmōs – bāndōmā pārdōytī, kad vīskās yra daugās māžnās gēnā. Kōdā klāusimās, gal tōlā īvēlnās polītīnēs kāmpanijōs konstrāvmās pārentās tō, kad kandidātē bōvō tōmētīnē mērē.	Finēs (1)	1. pīrmasiānā īnēk tīek īkūlētūvēmā īstāigōmā, darbōtōjāmā atyīmīnā, nēs tīkrai īstāndēs vīstōrīnēs sū spēcīlāyā pritrāskīmā. Tai yra īr darbīnē sārdētojs, īr kultūras darbōtōjs, īr sūveikātōs, ypatī, īstāyā darbōtōjs. Jēgs bōtū galīmā pākēlītī tam tībrō pīcēnīs īmās: socialīnāmā darbōtōjāmā atyīmīnām.	1	1. reikētū kāmō kēlīams lētū, kō yra dīdētīs trīkūmās, apīvīetāmā īr kēlāi.	1		1. [...] mārō, kāp mārō, fūncijōyēs bōtū, labāi svārbus bēndrādārvīvāmās sū vīvīnāyōbē, mīnīstērījōmā, bēim, vērtōlō īmōnēmā, kad vīkētū dialōgās tōlēmēmā.	1		1. Aī angļu kalbā mōkīs, mōkīs tāp gat rūsū īr lētū kalbās īr sū kolōgīmā tēnkā bēndrātī angļu kalbā.	1	neglī (2)						
9.	Kerutis Vīlkaukās	LSDP	1. Kandidātās vīnē dēbātū mētū dāžnās lēdīs ī pīrīmīnīmū īr pōzījōs līdā nēi konstrāvs sīkīkī savē pōzīcijā.	Socioekon omīnā (1)	1. [...] reikētū tū pīnīgū mīnū tāi aplīnkāi grāfīnī, kad mīnū daugābōdīs nāmū īsēmā, automobilū ākītālēs, kāmō kēlāi bōtū svārāyētī. 2. [...] mēs turētāmā labā dīdētī atkārtēpī dēmsē ī smūlōy vērā. 3. Kādānī [mēs] vīd kādōnī, rīpētī īmōnēmā, tāi yra kōlkybīkī tēlīkāmōs pāļāngīs īr jās nērmākos kāmōs.	1															
VISAGNO SAVIVALDYBĒ																					
10.	Virgīnījus Andrījus Bukaukās	LSDP	1. Aktualizōjāmā socioekonōmīnā skīrtīs ī svārbus pāpīrātās darbōtōjās. 2. Vīnīnīdētās kandidātās, aktualizāvs sūvītmēbō tēma.	Socioekon omīnā (4)	1. Gēnās bōtū turētī 20 īmōnīs pō 100 darbōtōjās arā bētī 10 pō 200 darbōtōjās, nēgū vīnā dīdētī 2000 vīetū. 2. Čia kās kurīs klāusīmās kās lētīs savīvaldībēs kontrolījōjāmās īmōnēs. Jōs bīdētō lētīs nēnādōjās. Jōs kāp tīk gēnērojās ī bīdētā. 3. Pīrmas dālykās, īdēgī vīnāgīnīsīnē kōrtālā, kurīs sūvēlētū galīmōbē nēmokāmāi nāudētīs vīstōjōs tīrāpūrās. 4. Atkārtā dālykās, savīvaldībēs lēfēmās apīrātīs vīsus socialīnās darbōtōjās.	4			1. Aī nēsālyīs, kad čia kālīnāmā yra tāi, kad mīnē īmōnēyēs bōvō Mōgāi īr nēsānīgāi bōvō sākāmā gīvītōjāmā, īr pādīkāmā sū tās pācīlās 25% [kalbā apīs nāmū renovācijās kompensācijā]	1			1. Mārō, kad reikētū nē tīk mērē, bēt vīnāmā vīnāgīnīēmās sūprātā, kad mēs jās sēnāi gīvītāmē Līetuvōjē, nēbē Rūsāyōjē.	1							
11.	Erlānds Galaguzs	LVZS	1. Konstrōjōmā tautsaimniecībā reģīnā tākōlkyvā pēr dīvalībīyēs pāvēdī, Lētās līnīyēs vārtētī valīyībīngē kalbā nē rūsū.	Tautsaimniecība (2)	1. Tīkrai mārō, kad mēs turētēmē apīvītī īr sū mārōmāi pīngās. Tīkrai nēsēkīā pālvētī apīs kādīkōkī tāi labāi mōdērnāi ārtōbōn stōtī īr pētī ī 2 mīl. eur, kāp stratēgīnām plānē mārātā. Čādēmīs tōs pīngās īnvēstītīs ī lētīs pīrjēktās, o sū ārtōbōn stōtīm, tīkrai galētēmē apīvītī.	1	1. Kās lētīs mārō kandidātāvīmā, tāi pīrmasiānā dālykās, labāi daug kās klāsīā, kās yra krīkīdīcīonīkōs vērībēs? Aī krīkīdīcīonīkās īstāmū sājūngōs kandidātās īr aī jās sūprātā. Mārō pāgrīndīs ītō īmōnēs īr ītōs kīrptēs sūvokīmās yra pāpīrātās: „mēs stīpēs esāmē tīek, kīek stīpēs yra mēs sūpīnīnāmā grāndī” – īr tāi yra mārō pāgrīndīs tīkālās.	1			1. Antrās dālykās, kad čia reikīs īlētētī plācīnās, kās lētīs Vīnāgīnā, pīrītādētī īr turētū vīvīnāyōbē.	1			1. Kurīs vārtōjās dīvī kalbās, tāi yra rūsū īr valstībīnē līetuvī. Turīm pāvīrdētī, kad īgnālīmōs AĒ yra īrjēnētā dīvalībīyēs Galīmā bēndrātī īr nēt gī sūvīrānītī rūsīkāi. Vālstībīnēs īnstītūcijōs vīnē rāzīāi turī bētī rābōmī tīk valstībīnē kalbā. Kās lētīs tārībā, tāi tārībōjē tīkās yra pīrblēmā. [...] 2. Daugumā tārībōs nārū īngēbā kalbētī valstībīnē kalbā, bēt tīk dāi sārō rīnēgū kalbā tārībōjē rūsīkāi. Aī pānīlyīcīnī mīrānētī ītā pārdīcīā, kalbētī tīk valstībīnē kalbā, o vērtīmā trānslītōtī rūsū kalbā.	2	glī (1)			1. [...] pīrīdētī mīnū vāldībīs ārtōvū bōvō pāskālytā daug apīs renovācijās nērmēs. 2. Nēsīkrāstīyās gīvītōjōyū ī jātūs ī sēmās, sēmās īr pīrblēs.	2
12.	Dmītrīj Ibrōkīovs	LRĀ ir RA koalīcija KĀS	1. Aktualizōjāmā reģīnā tākōlkyvā, īstāntī savē pōzīcijā sū ārtōvāgāmū koalīcīnīs sārālū.	Finēs (1)	1. Mēs galīm pritrāktī labāi daug īnvēstīcijās, kurīs īstāndēs dēmīs īr nōrī stātītī pās mūs gārīkās. 2. Klāusīmās [darbō vīetū] yra labās opās, kādēngī pīlīnī lēktuvāi īmōnīs, kurīs īvārtōjās, jānū īmōnīs, ī Līetuvōs.	1															
13.	Dālīs Šrāpūtītē	LLS (liberālā)	1. Kandidātās daugāmāi dēmsē skīrtīs tautsaimniecībā, kurīs nēsāpētībē centrālā vāldīā. Pālkānīkās īfīlī īr dīvalībīyēs.	Tautsaimniecība (5)	1. Mēs galīm pritrāktī labāi daug īnvēstīcijās, kurīs īstāndēs dēmīs īr nōrī stātītī pās mūs gārīkās. 2. Klāusīmās [darbō vīetū] yra labās opās, kādēngī pīlīnī lēktuvāi īmōnīs, kurīs īvārtōjās, jānū īmōnīs, ī Līetuvōs.	2	1. Sū klāusīmās [darbō vīetū] yra labās opās, kādēngī pīlīnī lēktuvāi īmōnīs, kurīs īvārtōjās, jānū īmōnīs, ī Līetuvōs.	1		1. pīrīdētī mīnū vāldībīs ārtōvū bōvō pāskālytā daug apīs renovācijās nērmēs. 2. Mūsū bōtāi yra pīgīs, o renovācijā kāmōjās sērtūrīs kārtois daugās. Aī tēmīs ārtārdē, o nāmūjē darbs valstībē īr vīvīnāyōbē nēsīlīkō. 3. Jūs īmōnēs, kad īstāntām Līetuvōs Respublīkōjē pīrīstārājās vīnās kītām?	3	1. Labās vāktārās, dōbōj vīetās. 2. Zīnās vīnās gīvītāmā kīekvīemō īmōgās, kīekvīemōs tārībīs vīnās pīrblēmās. 3. Mēs turīm 3 tīkāt. Gīvītōjōyū nē Līetuvōs pīlīcītū, Fagāl mīnū stātīcīā mēs turīm 18 tīkāt. Gīvītōjōyū nē Līetuvōs pīlīcītāi, kādēngī pāgāl Eurōpōs sājūngōs rēfālāvīmā yra sūrālēmī vīnās kītāp. Nē Līetuvōs pīlīcītāi yra nēsātāmī. 4. Tārībōs pōsīdītāi vīkētā valstībīnē kalbā īr mūs pīrīlītī valstībīnē kōmījājā. 5. Yra tārībōs nārās, kurīs nēsāpīrātā pīnāi valstībīnē kalbā īr jās kalbā sārō kalbā, tāi yra rūsū kalbā. Bēt mēs īvērīcām, kad vīnē sūprātū, kad nēsāpīstēmēmē	5	glī (1)			1. Šīndīenē tō mērā padērytā īr aī īmās, kad Līetuvā dar kētās mēs tōkīs renovācijās, kurīs īstāndēs vīkētā Līetuvōjē.	1			

14	Jevgenij Sukhin	Komitetas „Viaagnas – tai mes“	1. Nors aktualizuojamos skirtingos temos, tačiau didžiausias dėmesys skiriamas tautinėms mažumoms. Norima susieti „privilegija“ stebėti tarybos posėdžius kita kalba, kadangi tie žmonės, kurie anot J. Šuklino statai Viaagina, t. y. rusai, nesupranta lietuviškai.	Visos (1)	1. Tikrai manau, kad 2 mln. eurų nereikia, užtektų ir 200 tūkst. eurų padaryti visas sąlygas mūsų gyventojams.	1					privilegijai turi būti posėdžiai valstybine kalba. Visi turi gerbti Lietuvos Respubliką ir atsižvelgti tos kalbos vertę. Tačiau, bet turi nepamirėti tų žmonių, kurie žini transliacija, kuris stabi ir tie, kurie statai mieste, jie tikrai nekalba ir nesupranta lietuviškai ir mes turime ug paimti. Už tuos pinigais silytiau ilarko nupirkti paslauga, kad tseognai pas kita kamala tada eiti su igarsintu rusų kalba, kurie aktyviai irgi dabruoja. Praxmaliaava, tai tikrai transliacija stabi daug rusakalciu, del to, kad mūų daspatatintis miestas ir tie senjoni. labai domisi, kas vyksta mieste. Dėtu labai negrabu įsigi predktumem kalbėti tik.	1	giti (1)			1. Ko trūksta Viaagini, tai pirmiausia politinis valios politinis stiprios komandos, kurie žūrėtu į viena pusę, darytu viską del savo maste.	1
----	--------------------	--------------------------------------	---	-----------	---	---	--	--	--	--	--	---	----------	--	--	--	---

Priedas Nr. 13 Politikos stebėsenos tinklo „Žinau ką renku“ organizuotų kandidatų į 2019 m. Šalčininkų savivaldybės tarybos narius-merus debatų transkripcija

Debatų data: 2019 m. vasario 18 d.

Trukmė: 51 min. 21 s.

Nuorodos:

- <https://www.facebook.com/sltg.lt/videos/308243713219897>
- https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=243975633153519
- https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=2344846948914925

Dalyviai:

- Aleksandra Ketlerienė – vedėja (V);
- Jolanta Butkevičienė (JB);
- Alicija Ščerbaitė (AŠ).

[Debatų pradžia: <https://www.facebook.com/sltg.lt/videos/308243713219897>]

[Pradedu kalbėti 0:25]

Mergina, tikriausiai iš „Žinau, ką renku“: Tai sveiki visi susirinkę, šitie debatai yra organizuojami politinio švietimo organizacijos „Žinau, ką renku“. Mūsų tikslas yra šviesti visuomenę, o ypač jaunus žmones politinėmis temomis. Taigi šie debatai yra skirti kandidatų į merus, kurie vyks kovo 3 dieną. Šiandien mūsų debatus moderuos politinių aktualijų žurnalistė Aleksandra Ketlerienė bei turime du kandidatus, tai Alicija Ščerbaitė, Darbo partijos atstovė, ir Jolanta Butkevičienė, Socialdemokratų

partijos atstovė. Dalyviai gali užduoti klausimus gyvai arba „live“ transliacijoje. Taigi tikimės, kad šie debatai bus naudingi ir padės jums pasiruošti rinkimams. Ačiū.

V: Sveiki visi, aš esu Aleksandra Ketlerienė, aš esu naujienų portalo LRT.lt vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja, o šiaip esu [nesuprantamas žodis]. [...] Kaip žinote, kandidatuoja į merus trys žmonės ir dvi kandidatės šiandien atvyko į debatus ir labai norėjau padėkoti jums už drąsą, kad norite susitikti su žmonėmis, kad norite kalbėtis ir diskutuoti. Vienas kandidatas, dabartinis meras, deja, negalėjo atvykti į debatus, nes jam yra atostogos. Aš tikiuosi, kad tie žmonės ne atostogų metu kreipiasi į jį, tai jis jais kalbasi. Tai norėsiu pradėti, galbūt, nuo kandidačių prisistatymo, trumpai apie save, kodėl nusprendėt kandidatuoti, būti Šalčininkų rajono meres ir ką jūs siūlot žmonėms, kodėl žmonės turėtų balsuoti būtent už jus. Tai, nežinau, nuo kurios, gal nuo artimesnės, nuo ponios Jolantos.

2 min. 45 s. [Techniniai nesklandumai]

JB: Dar nepradėjom, baterija nusėdo, vadinasi debatai bus karšti. Labai džiugu visus pasveikinti, aišku, tikėjomės kažkaip matyt mes, dabar jau kolege, nes abi kandidatuojam, kad vyrams irgi užteks drąsos dalyvauti šituose debatuose, bet suprantam, kad, na, nelabai, matyt. Tai labai džiaugiuosi jus čia matydama, esu Jolanta Butkevičienė, čia gimiau, čia užaugau, čia baigiau mokyklą. Baigiau žurnalistikos studijas, vėliau dirbau televizijoje, dirbau įmonėse, privačiose, tarptautinėse ir šį rudenį, tiksliau jau nuo vasaros mes su socialdemokratais pradėjom bendradarbiauti ir gavau tokį pasiūlymą kandidatuoti Šalčininkuose. Ir, iš tikrųjų, emociškai mane tai labai paveikė, nes tai tas kraštas, kuriam jaučiu, kad galiu atiduoti savo skolą, grįžti į namus, nes, kai mes tampame kažkuo, kažko pasiekiamo, tai yra neatsiejama nuo to, kur mes užaugome, su kuo mes užaugome, kas mūsų, kas mus užaugino. Ir vat ta galimybė gražinti skolą savo kraštui, kadangi aš jo problemas labai gerai žinau, mano tėvai čia gyvena, kaip ir kolegė sakė, kad iš Vilniaus krašto apie viską suprantama, taip ir čia. Iš tikrųjų, kraštas turi labai daug problemų. **Problemos yra, iš vienos pusės, susijusios su tuo, kas čia įvyko per 25 metus ir kaip savivaldybė ir dabartinė valdžia izoliavo šitą kraštą nuo Lietuvos ir iš kitos pusės, tai yra iš, nu sakykime, tos centrinės valdžios, kuri pernelyg dažnai numoja ranka „Ai, jie ten kažkaip gyvena, kažką tai užkalbinsim, paliesim, nereikia tų problemų“ ir vat taip pasidarė, kad šitas kraštas lyg ir atsitvėręs yra stikline siena. Tai aš ateinu tam, kad šita siena būtų nugriauta.**

V: Ačiū labai, taip, ir Darbo partijos kandidatė Alicija.

AŠ: [...]. Taip, laba diena, esu Alicija Ščerbaitė, labai malonu, jeigu Jolanta sako, reikia grįžti į namus, aš esu namuose, visą gyvenimą čia esu, dirbu, mokausi čia, mokiausi čia, studijas baigiau, dabar tenka

grįžti pas tėvus, neišvažiuoju ir jau keturis metus atstovauju Šalčininkų rajono savivaldybės taryboje, opozicijos frakcijoje esu frakcijos lyderė. Kodėl nutariau kandidatuoti? Todėl, kad neina išvažiuoti iš Šalčininkų. Suprantate, tai yra gimtasis miestas ir gimtasis kraštas ir iki pat jo esu ir jo žmonių nusiteikimas ir požiūris valdžios į žmogų yra labai apmaudus. Norisi pokyčių, norisi kitokio bendravimo, norisi žmogaus teisių pripažinimo, norisi pagarbos tam paprastam žmogui, norisi tuo pačiu ir paprastų švarių kelių, degančių šviesų, dėl kurių visada kovojame, norisi tvarios savivaldos, norisi tinkamo aptarnavimo ir norisi, kad žmogaus teisės būtų gerbiamos čia ir dabar ir kad būtent žmogus, būtent tautos dalis, Lietuvos Respublikos piliečiai ir tie asmenys, kurie gyvena mūsų krašte, jaustųsi saugiai, žinotų, kad būtent jie yra šio krašto šeimininkai. Tiek.

V: [...] Ar žinot, kiek Šalčininkuose gyvena gyventojų?

JB: 34 tūkstančiai.

Balsas iš salės: Čia rajono.

V: Šalčininkų rajone, taip, atsiprašau, čia mano netikslus klausimas.

JB: Žinau, ko norite paklaust [juokiasi]. Palaukite, tas mikrofonas, taip, dabar girdit?

V: Taip, tai Šalčininkų rajone, kiek sakėt?

JB: 34 tūkstančiai.

V: Nu, pagal puslapį oficialų 32 tūkst., ar teisingai?

JB: Žinokit, skirtinga yra statistika, vienur taip, kitur taip.

V: Taip, dabar ponios Alicijos norėjau paklausti, kaip atrodo Šalčininkų herbas ir ką simbolizuoja?

AŠ: Girdisi, nežinau ar. Herbas mėlynai raudonas jis yra, galiu aš jums parodyti, kaip atrodo iš tikrųjų, turiu va, tikrai labai mažytis jisai, tai raktai ir riešutai.

V: Ką simbolizuoja raktai ir riešutai?

AŠ: Neskaičiau žinokit, tik, kad raktai ir riešutai.

V: Žinot, kas nors?

JB: Šiaip, jeigu galėčiau įsiterpti, kadaise, kai tas herbas buvo pristatomas ir jį meras pristatė šiek tiek kitaip. Aš nenorėčiau detalizuoti, nes čia turbūt truputėlį tokių yra tautinių dalykų, bet, nu šiaip, jis buvo pristatytas nelabai korektiškai.

V: Supratau, bet aš rėmiausi informacija, kuri yra pateikiama viešai, tai, na, viešojo, sakykim, versija, yra tokia, kad riešutų kekės simbolizuoja įvairių tautų, gyvenančių Šalčininkų rajone, vienybę ir brolybę, o raktai tai yra šventojo apaštalo Petro raktai, kurie yra katalikiško krašto simbolis.

[...]

V: Taip, galbūt bus kita proga. Dar po vieną klausimą, tokį gal įdomesnį. Ponia Jolanta, ar žinot, kaip Šalčininkai susiję su Adomu Mickevičiumi?

JB: Taip, šiaip aš esu parašiusi grafo Vagnerio rūmų visą istoriją ir jeigu labai įdomu, tai galima ten ją rasti, o Adomas Mickevičius dvare lankydavosi, buvo įsimylėjęs, čia jo gražios dienos bėgo. Tai va taip.

[...]

V: [...] Pasidomėjau apie jus, ką jūs sugebate ir abi nurodėt, kad mokate lenkų, rusų ir anglų kalbas, jeigu neklystu. Gal galit po vieną sakinį apie save šiomis trimis kalbomis pasakyti? Pabandyti bent jau taip.

JB: Tai dabar kuria ten?

V: Na, pradėkim nuo lenkų.

JB: *save pristato lenkiškai.*

V: Vis tiek neblogai. Ponia Alicija.

AŠ: *save pristato lenkiškai.*

V: Manau, kad galima paploti, tikrai labai gražiai abi kandidatės kalba lenkiškai. Rusiškai pabandykime.

JB: *save pristato lenkiškai.*

[Nutrūko transliacija]

[Prasideda kitas įrašas] <https://www.facebook.com/sltg.lt/videos/243975633153519>

AŠ: *save pristato rusiškai.*

V: Gerai, angliškai.

JB: *save pristato angliškai.*

[Nutrūko transliacija]

[Prasideda kitas įrašas] <https://www.facebook.com/sltg.lt/videos/2344846948914925>

Žiūrovo klausimas kandidatėms: Norėčiau užduoti abiems kandidatėms klausimą: kokios jūsų nuomone yra pačios opiausios Šalčininkų rajono problemos ir kaip, jeigu tapsite merėmis, žadate jas įgyvendinti?

JB: Tų problemų šitam rajone daug, bet matyt yra visur. Tai, iš esmės, pirmasis darbas, kurį čia reikėtų padaryti, tai atlikti išorinį auditą, kuris padėtų išspręsti labai daug kitų klausimų. Tie klausimai būtų susiję ir su keliais, ir su reprezentacinėm lėšom, siekiančiom milžiniškas sumas. Jie parodytų, kodėl vienos seniūnijos klesti ir yra išskirtinės, o kitos merdi, kodėl žvyrkeliai būna ne tokios kokybės, kokios reikia. Kitas dalykas, antras klausimas, kurį iš tikrųjų reiktų labai spręsti ir kuris iš esmės palieka žmones užburtam kely, tai transportas ir susisiekimas. Kas dabar yra? Žmogus neturi darbo, jis patenka į *darbo biržą*, gauna kažkurį laiką išmoka, vėliau gauna pasiūlymą dirbti, bet jis darbo pasiekti negali todėl, kad autobusas, dėl kažkokių tai priežasčių, atvažiuoja, pavyzdžiui, kokią 9 ryto, o ne 7, kai jam reikia arba dar anksčiau, kai jam reikia patekti į darbą. Tuomet tas žmogus, kadangi jisai negali priimti „Darbo biržos“ pasiūlymo, jis to darbo atsisako. Iš jo atimama pašalpa, bedarbio pašalpa. Ir pasidaro užburtas ratas, kurį savivaldybė privalo spręsti. **Kokiu principu dabar vadovaujamasi ir kaip yra tvarkomas transportas ir eismas, tai galbūt paslaptis, o galbūt irgi susijęs su nepotizmu, kuris apėmęs šitą rajoną, bet šita, šitas klausimas yra tiesiog privalomas, nes jis pasmerkia žmones absoliučiai socialinei nelygybei.** Ir, aišku, kitas dalykas, tai yra ligoninė. [kalba apie ligoninę].

V: Kokios didžiausios problemos savivaldybėje, kokias matote ir kaip jas spręstumėt?

AŠ: **Didžiausia problema yra, kad valdžia negirdi žmogaus: tu gali belsti, gali skambinti, gali aiškinti, jiems tas pats visiškai čia, kaip čia jaunimas sako „dzin“.** [...] Sekantis dalykas – išlaidos. Savivaldybės išlaidos sudaro didžiausią dalį GPM, lengvą GPM. Tai yra žmonės, kurie dirba ir uždirba, kurie atsiunčia mokesčius pagal savo gyvenamąją vietą čia į savivaldybę. Daugelis žmonių dirba Vilniuje, ačiū jiems, kad jie dirba, kad jie važinėja savo transportu į Vilnių ir atveža mums tuos mokesčius, kuriuos mes gyvename. Didžiąją dalį savivaldybės biudžeto, mokesčių, kuriuos atveža gyventojai iš savo darbo vietų, sudaro administracinio aparato finansavimą. Tai yra darbo užmokestis jų. Tai dabar pagalvokite, jeigu aš netyčia ieškojau paslėptų duomenų savivaldybės svetainėj ir aptikau, čia pamąstymui, kad **pernai savivaldybės administracija vien maisto produktams, restoranų paslaugoms ir kitiems gaminiam, tarp jų ir tabakui, kažkodėl buvo nurodyta, išleido 70 tūkst. eurų. Ir beveik 30 tūkst. eurų įvairiai atributikai. Pas mus gyvena 30 tūkst. žmonių. Kaip prieš porą savaitių šituos rodiklius**

aiškinau komitete, savivaldybės taryboje ir ginčijomės su kolegomis, kolegos aiškino iš daugumos, kad tokie mūsų poreikiai. Aš netikiu, kad savivaldybėje galima pravalgyti beveik 70 tūkst. eurų. Tai jūs pagalvokite, kiek kelių mes būtume išvalę, kiek kelių mes būtume sutvarkę, ir kiek seniūnijose degtų šviestuvų. Čia vienas iš tokių, svarbesnių, argumentų. Ir paprastas palyginimas – Vilniaus rajonas turi 100 tūkst. gyventojų. Jie per metus suvalgė nepilnus 20 tūkst. [eurų], jie nupirko atributikos už 8 tūkst. eurus. Jaučiasi skirtumas? Jaučiasi. Tai vat, lėšos eikvojamoms neteisingai, neproporcingai, eikvojamoms ne ten, kur reikia, gyventojai skriaudžiami, skriaudžiami visom prasmėm, jiems ne tik, kad nesuteikiamos tinkamos paslaugos nuvykti iki darbo vietų, kur savivaldybės administracijos tiesiog privalo užtikrinti, nes savivalda ir yra tas aparatas, kurios yra arčiausiai žmogaus. Jis privalo užtikrinti tą gerovę, kad žmogus jiems uždirbtų tuos pinigus ir atvežtų į rajoną. Todėl pas mus neateina, pavyzdžiui, užsienio investicijos. Neateis, pakol bus tokia politika. [...].

V: [...] nustebino, tai, kad iš Šalčininkų rajono savivaldybė, na, yra ne tik trys kandidatai į merus, t. y. mažiausias skaičius iš visų savivaldybių, bet ir tik trys sąrašai. Ir reikėtų turbūt prisiminti, kad kai kurios partijos, politinės, tos, na, nacionalinės, gana skambiai kuria planus rytų Lietuvą atgaivinti ir taip toliau. Tai aš jūsų norėjau paklausti: kodėl taip yra? [...]

11 min. 26 s.

JB: 25 metai valdymo padarė didžiulę pražangą šiam kraštui ir, visų pirma, vat ta visa izoliacija ir vienos politinės jėgos dominavimas kerta per demokratiją. Bene didžiausias nusivylimas, kuris dabar vat, kai, kai sakykime, su kitų partijų atstovais kalbėsi ir yra tai, kad žmonės nemato tikslo eiti čia į politiką regione, šitam rajone, todėl, kad rinkimai yra, į šitą kraštą numojo ranka net „Baltosios pirštinės“. Tai labai daug ką pasako. Rinkimų klastojimas yra administracinių resursų naudojimas visais įmanomais būdais: labdaros dalinimas prieš pat rinkimus ir koncertų rengimas. Visi pažeidimai, ta prasme, ir taip, iš esmės, jeigu tu nepriklausai lenkų rinkimų akcijai, tavo politinė karjera šitam krašte yra pasmerkta. Ta prasme, žmonės jaučia spaudimą seniūnijose, savivaldybėj pačioj, mes čia galim pasižiūrėt bet kur, kiek yra nepotizmo visur, tai vadinasi ir versluose susijęs, ir šeimom yra dirbama ir gyvenama. Ir jeigu tu nesi Lenkų rinkimų akcijos atstovas, deja, tavo ateitis čia yra miglota. Todėl, net ir rasti stebėtoją, aš manau, kad Alicija tikrai sutiks, ir stebėtojų, ir žmonių, kurie dirbtų rinkimų komisijoje, yra labai sudėtinga.

V: Ką reikėtų daryti, kaip jums atrodo? Nuo ko pradėti?

JB: Nuo žmonių raginimo ateit balsuot. [...].

[Salėje plovimai]

V: Taip, ponija Alicija.

AŠ: pakartokit dar klausimą.

V: Klausimas yra toks: kodėl yra toks mažas susidomėjimas iš politikų pusės, kai kurios partijos net nekelia savo sąrašų ir svarbiausias turbūt klausimas, kaip tai pakeisti?

AŠ: Kodėl likom tik trys? Galiu atvirai pasakyti, rudenį, čia aštuonioliktais metais dar labai giliai svarsčiau, ar dar kartą eiti. [...]. Žinot, dėl koėjau? Dėl to, kad kitas žmogus, kuris nebalsuoja už Lenkų rinkimų akciją, turėtų pasirinkimą. Čia vienintelis dalykas, dėl ko aš dar kartą einu į šitą tokį juodą rinkiminį debesį. Nes aš žinau visus niuansus, kurie bus rinkimuose. Aš galiu pagal planą jums pasakyti, kas kada ir kokių momentu vyks. Va, kodėl nedalyvauja kitos partijos? Mūsų kraštas, t. y. toks kaip rinkiminis plakatas kitom partijom. [...] yra pas mus, Jolantos sąraše, jie yra didvyriai. Nes jie gyvena seniūnijose, jie gyvena kasdieną, mato visų žmonių problemas ir kandiduoja ne šiaip sau nuo tos daugumos, kandiduoja nuo mažyčių partijų, kurios jums čia pasiūlyt tiesiog neturi kitų galimybių. Mes jiems negalime duoti darbo, mes negalime jiems mokėti, mes negalime duoti kažkokių skatinamųjų dalykų arba gėrybių, dėl kurių jų gyvenimas pagerės. Jie šituose sąrašuose yra iš idėjos, taigi žmonės, kurie eina į rinkimus, turėtų iš pradžių pagalvoti, kad negali galvoti tik apie save, tu turi galvoti apie bendruomenę. Visą gyvenimą istoriškai buvo susiklostę taip, kad žmonės turi vienytis, kad pasiekti tikslą. Tai jeigu mes norime, kad mūsų kraštas būtų truputėlį kitoks, jisai integruotųsi į tą didžiąją mūsų Lietuvą, turime padaryti atitinkamus pasirinkimus, kad nesėdėti kovo 3 dieną ant sofikutės ir sakyti „Ai, niekas nepasikeis“ ar „Mano balsas nieko nelems“, o tiesiog nueiti per lietų, per sniegą, per pūgą ir atiduoti savo balsą. Galų gale, sugadinti biuletinį. Taip jiems už tai ačiū. Tai tikrai žmogus, tikrai žmogaus iniciatyva, noras, idėja, nežinau, tai yra, tikrai tokie veiksniai gali žmogui pagelbėti šiame krašte. Kitokių variantų aš nematau, nes jūs, sakau, kaip man, irgi vat, atostogauju ir išeidama atostogų man kolega sako „Alicija, rinkimai tai šventė“, taip sakau, tau šventė, tu vieną dieną ateisi ir tau šventė, bet man, sakau, dvi savaitės iki rinkimų, tai yra juodas darbas. Aš negaliu liepti pasakyti, jeigu tu nori dirbti, tu turi man surinkti tuos balsus. Aš tuos balsus turiu pati nueiti iš kiemo į kiemą ir parsinešti sau, įkalbant žmogų, kad tu tikrai pakeisi savo nuomonę. Jeigu neturi su kur tą nuomonę, tai balsuok už mane, nes tu privalai balsuoti kitaip. Čia žinokit menas yra. Tai vat tiek, ateikit balsuoti ir matysit pokyčius.

JB: Ir negadinkit biuletenių [juokiasi].

AŠ: Gadinkit biuletenius, jeigu neturite, už ką. Aš labai demokratiškai žiūriu į tuos visus dalykus. Žinote, žmogus laisvas pasirinkti, tai jeigu ir ateisite, bet neturėsite už ką, tai visų jau antra, nepritrauksim rinkėjų, tai bent sugadinkit. Bus didesnis rodiklis, kad tų balsuotojai atėjo. Skaičiuosis truputėlį kitaip pagal formulę balsų rezultatai.

V: Ačiū. Beje, toks linksmas dalykas, sakėte, kad pas jus sąrašuose yra didvyriai, aš socialdemokratų sąrašė radau Voldemarą Tomaševskį.

JB: Taip.

V: Taip, bet ne tą patį, kitą. [juokiasi] Klausimas poniai Alicijai: ar įmanoma patekti visgi į tarybą? Jūs patekot. Kiek jūsų ten yra, 4 žmonės?

AŠ: Dabartiniu metu, Jėzus Marija, dabartiniu metu mes turime 25 tarybos narius kartu su meru. Yra 21 tarybos narys daugumos, t. y. Lenkų rinkimų akcijos atstovai, ir 4 opoziciniai tarybos nariai. Esu opozicinės frakcijos lyderė, esu Kontrolės komiteto pirmininkė, daugiametė Kontrolės komiteto pirmininkė gaunasi, nes kai buvo paskutinis Kontrolės komiteto posėdis, komiteto nariai sakė Alicija, komiteto tokio pas mus nebuvo, kuris dirbtų be pertraukos ir visus keturis metus efektyviai. Tai vat, sunku, žinokit, tikrai sunku, pagal save galiu pasakyti, kad aš sąžiningai ruošiuisi visiems posėdžiams, tai man kainuoja ir sveikatos, ir laiko, ir aš naktim ruošiuisi, nes aš, man taryba nėra pagrindinis darbas, į kurį aš atvažiuoju kelis kartus per mėnesį. Tai kai gaunu jau klausimų laviną ir reikia ruošti tarybos posėdžiams, tai įsivaizduokit kokia tai yra bazė, kai ne tik yra teisinė bazė, kurią aš laviruoju savo kasdieniniame darbe, t. y. viso valstybės valdymo aparato tas teisinis lagaminas, kur turi domėtis nuo statybų ir kelių, kiek čia kas centimetrų turėtų būti asfaltas, iki visokių projektų ir visokių kitokių teisės aktų. Tai patikėkit manim, tai užima laiko, tikrai užima, bet verta, ir man sąžinė kitaip neleidžia, nes mane išrinko žmonės, jie pasitikėjo manim ir aš negaliu pasakyti man sunku ir aš pati atiduodu mandatą ir išeinu. Tai ne mano, tai tiesiog per daug jau, kaip čia jums pasakius, per daug, man būtų per neatsakingas žingsnis, vat. Aš sau tokios prabangos neleisčiau ir neleidžiu ir dabar.

V: Dabar jau per vėlu, per turbūt galim paraginti žmones kitais rinkimais bandyti patiems eiti, nes įmanoma, iš tikrųjų, patekti, bet su tuo susijęs mano klausimas abiem kandidatėm. Nepotizmas – labai dažnai minimas žodis Šalčininkuose. Paaiškinsiu, kas tai yra, t. y. giminių, pažįstamų, kažkokių draugų įdarbinimas, na, savivaldybėje šiuo atveju, arba įmonėse greičiausiai irgi tas pats vyksta, netgi STT tyrimas, kuris buvo atliktas pernai gruodį parodė, kad na, Šalčininkuose nepotizmas yra priartėjęs jau prie pavojingos ribos. Tai mano klausimas yra labai konkretus: jeigu taptumėt merėm, ką darytumėt,

kad to nepotizmo būtų mažiau, turint omeny, kad reikia vis tiek kažkaip pritraukti tuos specialistus iš kažkur ir siūlyti jiems sąlygas, kad jie ateitų dirbti į savivaldybę. Tai koks būtų jūsų planas šiuo klausimu?

AŠ: Nepotizmo rodiklis didelis, buvo laida per televiziją, ten nuolat dalyvauta, kalbėta apie Šalčininkų rajoną. Čia nėra ko slėpti, atsidarykit Šalčininkų LT puslapį, pavaikščiokit per skyrius, rasite draugų, pažįstamų, brolių ir seserų. Vieni ateina į vieną skyrių, kiti ateina į kitą.

V: Mero sūnus dirba savivaldybės administracijoje.

AŠ: Ai, tai žinokite lengvas rodiklis, kad dirba. Tai, bet šiaip, pavaikščiokit, aprodysiu seserų susijusių. Aš niekada neprieštarauju, žmogus turi teisę dirbti, čia ir yra konstitucinė teisė, bet žmogus dirbdamas, turi atitikti tam tikrą kompetenciją ir kvalifikaciją. Jeigu žmogus supranta, ką daro, jis gali būti ir mano sesė, bet aš tiksliai žinau, kad ji dirbs pagal įstatymą ir dirbs, sieks tos gerovės ir viskas yra gerai. Bet kai aparatas yra toks, kuris, kurio visas šimtaprocentinis veikimas turi tokį didžiulį atspirtį savivaldybėj, t. y. mes turėtumėm eiti į priekį, o mes tūpčiojam vietoj, tai tada reikėtų susimąstyti, ar specialistai tikrai yra kompetentingi. [...]

V: Bet jeigu kalbėtume apie, na, jaunų, kompetentingų arba nebūtinai jaunų, čia būna visokių tikrai kompetentingų žmonių nepaisant amžiaus, kaip jūs pritrauktumėt, ką pasiūlytumėt tokiems žmonėms? Va, atvažiuokit pas mus į Šalčininkus dirbti, ką galit pasiūlyt?

[...]

AŠ: Atvažiuokit pas mus į Šalčininkus dirbti, dabar užėikit į savivaldybę, pas mus begalės jaunų žmonių dirba, bet, ar jų iniciatyva yra užspausta, čia jau kitas klausimas. Žmogui leisti, jaunam žmogui visada reikia leisti dirbti, taip, galbūt jis prisidirbs, bet kartu, komandoje, tą klausimą viduje reikia būtinai išspręsti. Kad jisai galėtų ateiti, pagrindinė sąlyga būti čia, t. y. galimybė save integruoti, t. y. leisti įgyvendinti savo tikslus. Visi mes turime kažkokių tikslų, čia pirmas dalykas. Antras dalykas – Šalčininkuose be galo patogų gyventi. Rajonas, miestas pats yra pritaikytas visom įmanomoms galimybėms. Atvažiuoja spektakliai, sutvarkytas pakankamai miestas. **Dėl darbo užmokesčio – taip, nėra dideli tie darbo užmokesčiai, bet valstybiniam sektoriui visoj valstybėj nėra dideli darbo užmokesčiai, tai aš nemanau, kad jeigu pertvarkius tam tikras, tam tikrą savivaldybės aparatą, man atrodo, atsirastų tikrai lėšų ir pagerint jų tą socialinę gerovę.**

V: Jūs pasakėt tokią frazę: leisti dirbti ir net prisidirbti. Tai dabar žiūriu jūsų partijos programą ir čia toks punktas: užkirsti kelią korupcijai ir *švogerizmui*.

[...]

AŠ: Ne žinokit, neišgąsdins. Aš kaip pati asmeniškai esu labai liberali vadovė. Žmogus, kuris dirba, turi klysti, tad čia yra natūralu ir žmogiška, tad tos klaidos turi būti darbo dalis. Dirbti neklystant neįmanoma. Tai jeigu žmogus turi iniciatyvą, jisai iniciatyvą garsina ir būtent komandoj priimami tam tikri sprendimai, tai va. Čia yra natūralu, žinokit, gyvenimiška.

V: Taip, ponija Jolanta, lygiai toks pats klausimas. Ką daryt su nepotizmu, kokių darbų imsitės, jeigu tapsite mere?

JB: Tai aš nuo pat, iš pat pradžių sakiau, kad išorinis auditas, kuris parodytų labai daug ką, tiek finansinį, tiek kitose srityse. Kokie yra rajono problema ir turi labai susijusį ir vat dėl kurios čia yra toks nepotizmas. **Tai, kad savivaldybė ir jos įstaigos yra pagrindinis darbdavys. Mes tikriausiai nerasim daugiau tokio rajono, kuriame šitos įstaigos būtų vienintelis praktiškai normalus darbdavys, nes investicijų nėra ir tas darbo vietų nebūvimas žmones priverčia prisitaikyti.** Jie galbūt ir yra kitų politinių pažiūrų, galbūt jie norėtų ar priklausyti kitom partijom ar iš viso nepriklausyti, bet tai, kad tu gali tik savivaldybėje gauti darbą, praktiškai, jeigu mes paimtume tokius Šalčininkus, yra kasmet pensijos, socialinės išmokos, savivaldybė ir jos įstaigos. [...]

V: Tai kaip supratau, jūs manot, kad reikėtų daugiau investicijų pritraukti.

JB: Būtent.

V: Ir savaime išsispręs šitas dalykas.

JB: Savaime šitas dalykas neišsispręs. Savaime jį gali išspręsti rinkėjai, atėję į rinkimus, kas būtų kur kas greičiau, nes investicijom vis tiek irgi reikia laiko, nieks neateis ant tuščio lauko pasistatyti, gali, bet tai nebus labai greitai. Tos visos permainos, tas, visas tos stagnacijos buvimas va ir padaro taip, kad čia žmonės yra nuo to labai priklausomi, ir mes pagal tuos rodiklius esame pirmaujantys, kas iš tikrųjų, deja, bet atrodo ne kaip.

V: Ar kas nors iš auditorijos turi klausimų dabar?

AŠ: Norėčiau tik papildyti dėl nepotizmo. Vis tiek rašau, kad nepotizmas buvo matuojamas STT Šalčininkų rajone, tai mūsų įstaigose, t. y. Savivaldybės administracijos pačiam pastate. Jūs dar atkreipkit dėmesį, kad mes turime dar visokių mokyklų, dar turime visokių socialinių įstaigų, mes dar turime Savivaldybės įstaigų, įmonių įvairių, tai šitas rodiklis žymiai kiltų, patikėkit manim.

31 min 50 s.

Žiūrovo klausimas: Sakote, kad esate opozicijoje, kad sunku ten, bet pavyzdžiui žiūrėjau paskutinį, paskutinio posėdžio protokolą, tai „prieš“ jūs balsavote du kartus kokius, tai reiškia, kad daugumoje jūs su dauguma sutinkate?

[Techniniai trikdžiai]

AŠ: Pirmiausia dėl paskutinio Tarybos posėdžio, buvo priiminėjamas biudžetas, tai visi klausimai nagrinėjami yra įstatymo rėmuose, jie yra priiminėjami, aš turiu sprendimo projektą peržiūrėti, ar jis atitinka įstatymų reikalavimus, ar neatitinka ir kokių mes galim iš to pasisemti teigiamų ir neigiamų veiksnių. Jeigu sprendimo projektas neatitinka įstatymo reikalavimų arba man kažko užkliūna, bandome diskutuoti su savivaldybės tarnautojais arba administracijos direktoriumi ir taip pat teisininkais, kurie ruošia tą projektą. [kalba apie įstatymo projektus ir viešuosius pirkimus].

Tas pats žiūrovas užduoda klausimą: Bet vat pasvajojant, būtumėt daugumoj, tai vat, kaip man palinkėt, kad, kad būtų kitaip? [...] Sėdėtų du žmonės iš Lenkų rinkimų akcijos ir sakytų, kaip jūs ten laikotės, kaip prabalsuoti?

AŠ: Žinokite, jūs gerai sakote, taip, aš pritariu, kaip žmogumi pasitikėti ir tikėt, bet kitaip įtikint žmogaus, žmogų įtikint reikia labai svarių argumentų. Žmogus, žmogų įtikinti, pirmiausia jam reikia girdėti, ką tau šneka pašnekovas. [kalba, kaip vertina žmonių pasitikėjimą].

Tas pats žiūrovas užduoda klausimą: Žinokit, šiek tiek trūksta tokio konkretumo iš jūsų abiejų pasisakymų. Na, mes visi žinom, ką reikia daryti, ir aš jūsų vietoje sėdėdamas sakyčiau, kad blogi keliai, reikia tvarkyti kelius, reikia mažinti popierizmą, bet tos konkretos, kaip, kaip ... Kodėl aš ne kandidatas? Nes todėl, kad aš neįsivaizduoju, kaip su 31 regionu padaryti tą, ko mes visi norime. Neįsivaizduoju, aš neįsivaizduoju, kaip paleisti autobusą iš socialinių, kad jis spėtų 8 valandą žmogus į darbą, neįsivaizduoju.

[Kalba apie autobusų tvarkaraščių sudarymą, kelių būklę ir viešuosius pirkimus]

V: Aš pati prisijungiau prie grupės „I love Šalčininkai“ (liet. „Aš myliu Šalčininkus“), tai ten kas antras, kas antra žinutė apie nevalytus kelius, tai jeigu domėtusi politikai, turbūt žinotų, kur reikėtų nuvalyt kelią.

JB: Ir kas liūdniausia, kad iš tiesų, kaimynai gali šią paslaugą teikti ir jie tą daro, bet vėl susiduria su tuo, kad nėra atsiskaitymo arba juos paprasčiausiai apgauna. Ir vat Jašiūnuose toks atvejis yra, kuris, nu, žmogus valė kelius, viską, o po to, jį, kadangi buvo ledas, tai paliko ant to ledo,.

AŠ: O aš tai siūlyčiau nors kartą šiaip, gera valia sutvarkyti tam tikrus istorinius kelius. Istoriniai keliai yra, kur žmonės vaikšto jais, o jie nėra registruoti ir neturi tam tiktų registracijos numerių, tai tiesiog tuos kelius pravažiuoti laisva valia, ne už pinigus, nes jie savo sunkia technika važinėja tarp tuos kelius, jie juos atitinkamai sudarko ir tiesiog tos dalelytės, jie yra didesnė jėga, šiuo atveju, su tiek, kas gyvena tuose keliuose.

JB: Taip, Alicija, bet čia priklauso nuo to, kaip yra įsigijęs tą techniką, nes jeigu tai yra jo privati, tai jis gali, jeigu ji yra už europinius pinigus, kuri, kurią dažniausiai ir turi ūkininkai, tai jis jos negali naudoti kaip valymui, net ir labai norėdamas, nebent slapta kaimynui padės.

AŠ: Bet sugadinti kelią, tai.

JB: Nu. Tam yra Savivaldybė, bet vietos technikos negali taip naudoti.

45 min. 0 s.

V: Taip, tikrai išvardino kandidatės visokių bėdų ir kaip jūs minėjot [žiūrovas], turbūt gyventojams puikiai žinomos visos tos bėdos, mes va čia atėjom, paklausti receptų ir ekonominės visos bėdos: nedarbas, šešėlinė ekonomika, kur statistika buvo paskelbta, kad didžiausia, man atrodo, ne tik Lietuvoje, bet ir rytų Europoje, kontrabanda – didžiulė bėda. Viskas gali būt turbūt kažkiek susijęs su tuo, kad rajonas nepritraukia investicijų. Kiek mačiau, paskutiniaisiais duomenimis buvo 6 eurai vienam gyventojui, kažkas tokio, dabar jau 16 [eurų], pakilo, bet tikrai labai mažai, sutikime, turbūt tai yra labai mažai. Kokie jūsų būtų būdai pritraukti čia investicijas į Šalčininkų rajoną? Kokie, kokios idėjos, ką siūlytumėt verslininkams?

JB: Visų pirma, tai nors šiuo metu yra labai madinga, madingas žodis optimizacija, žinot, kas reiškia, jaunimas? Taigi, mažinamas etatų skaičius ir kultūringai yra pavadinami žmonės kaip, truputėlį išmetami į gatvę, kultūringai yra pasakoma, kad tai yra optimizavimas, tai va be optimizavimo, pagrindinis dalykas, kurį aš padaryčiau savivaldybėj, tai įsteigčiau naują etatą. Tai galima jį pavadinti „komisarų“, tai būtų žmogus, kuris būtų atsakingas už verslą ir verslo plėtrą. Ko trūksta šitam rajonui? Tai, mes iš tikrųjų turime daug mokyklų, daug gimnazijų, bet neturime dabar jau Dieveliškių, vadinamojo, nu kadaise mes ją vadindavom *profteknine*, dabar technikos mokykla, yra perkeliama ir mažinama ir mes neturime jaunų žmonių studentų, kurie galėtų šitą kraštą pagyvinti. **Tai mūsų idėja yra, kadangi mes bendradarbiaujam labai su euro komisaru Vyteniu Andriukaičiu, pasinaudojant, visomis galimybėmis, neišradinėjant dviračio, steigti šitam krašte, kadangi jis yra labai arti Vilniaus, tokį inovacinį technologijų parką.** Kartu su aukštąja mokykla arba jos kažkokiu priedu, kuris ruošų

studentus, ruošų studentus, sakykime, tiek šitam kraštui, tiek galėtų iš Baltarusijos pritraukti ir panašiai. Tai būtų toks naujas stimulus visam šito regiono vystymuisi. Tai va, būtų toks pagrindinis darbas.

[...]

[Nutrūko transliacija]

[Prasideda kitas vaizdo įrašas] <https://www.facebook.com/sltg.lt/videos/452028438668021>

JB: Neturiu, kur savęs pritaikyti, ir neturiu iš ko gyventi, tai čia vienas dalykas. Kitas dalykas, **kalbant apie smulkų ir vidutinį verslą, ir apie verslą jauniems žmonėms, tai mes esam numatę, kad 15 tūkstančių eurų pradinės paramos būtų negražinamos, ji galėtų būti įvairia forma, ne tik pinigine, bet ir kažkokiomis priemonėmis, kuri padėtų jaunam žmogui pradėti savo verslą.** Tokie patarimai galėtų būti bedarbiams ir žmonėms, kuriems yra virš 50 metų, nes smulkus verslas yra labai svarbus, ypač tokiam regione. Jeigu mes kalbėtume apie, apskritai, į Lietuvą per metus atvažiuoja apie 96, beveik 100 tūkstančių Lenkijos piliečių. Taip, kaip ir, čia aš kalbu apie turizmą. Beveik tiek pat atvažiuo baltarusių. Tai įsivaizduokime, Lenkijos piliečiui šitas kraštas iš esmės turėtų būti įdomus, tai jeigu kiekvienas iš tų žmonių paliktų Šalčininkuose bent po vieną eurą, tai ką mes turėtume? Kodėl baltarusiai važiuoja apsipirkti į Vilnių? Kodėl negalima būtų čia pastatyti kažkokio „Outleto“, padaryti jiems, išsipirkti franšizės, juk tai praktiškai dideli, prabangūs angarai – tos parduotuvės. Kodėl mes šito negalim padaryti? Ko mums trūksta? Proto? Jėgų? Dabar, ta prasme, tie žmonės, vietoj to, kad važiuotų apsipirkinėti į Vilnių, apsipirktų čia, bet koksai stimulus žmonėms, kavinėms steigtis, žmonėms darbo vietos kur? Tai atrodo elementarūs dalykai, bet mes užsilikę dar 20 amžių, sėdim ir su savo viso ir su viso, visu rajono įvaizdžiu, su tuo, kaip mes atrodom, su tuo, kaip į mus reaguoja. Tai jeigu čia yra, galima sakyti, lenkiškas kraštas, tai kodėl lenkų turistai čia nevažiuoja? Pasiimkime iš jų po vieną eurą, 96 tūkstančiai. Čia tik vienos dienos.

V: Jeigu taptumėt mere, ar asmeniškai rūpintumėtės būtent šiuo klausimu? Važiuotumėt susitikti su verslu, su investuotojais, su „Versli Lietuva“, su įvairiomis organizacijomis.

JB: Su „Versli Lietuva“, sakykime, jau dabar mes kai kalbame su verslu, su tais žmonėmis, kurie čia norėtų labiau vystyti, tai aišku ten yra puikios programos, veikia programos, prezentuoja, juk, tikrai galiu padėti ir žinau, kaip, kaip ten patekti ir ką jie siūlo. Kitas dalykas, kad, iš tikrųjų, **pirmoji kelionė tai būtų į Lenkiją, bet ne Baltarusija, nes lenkų verslininkai čia yra važiuavę ir kai mes bandom viską**

piešti čia tomis tautinėms spalvomis, tai mes labai apsirinkame todėl, kad Lenkijos verslininkai čia irgi yra buvę ir jie gavę lygiai tą patį, ką ir kiti – nulį. [...].

V: Ačiū, taip, ponija Liucija.

AŠ: Dėl investicijų pradėsiu nuo to, kad prieš keturis metus, kai atėjau į tarybą, šitas skausmas man rūpėjo ir rūpi, yra skaudus klausimas mūsų kraštui, va dabar žiūriu atgal dėl investicijų palyginus su kitais panašaus dydžio rajonais, tai organizavau tokį susitikimą su žmonėmis, kurie dirba su investicijomis, ir su kuo teko susidurti, papasakosiu patirtį. Pasiskambinau savivaldybės administraciją ir su direktoriumi susitarėm, kad 5 žmonės, tikrai jie domisi, jau užsiima projektais investiciniais ir gali atvesti į mūsų rajoną atitinkamus asmenis, kurie steigs kažkokias organizacijas ir galės padėti tą ženklumą. Tai labai ilgai teko priiminėt galiausiai. Antras dalykas, vargais negalais priėmė galų gale ir baigėsi niekuo. Vėliau pasidalino su manim patirtim tie žmonės, kurie buvo atvykę. Sako „Alicija, jokių pasiūlymų nėra, visiškai jokių“, sako „tu įsivaizduok“, sako „atvažiuoja, mes turime žinoti visą aplinką, kas vyksta Šalčininkų rajone: pastatai, žemės, sklypai, privažiavimai, ką jie gali mums pasiūlyti, kur galėtų būti dalininkai tam tikruose dalyse. Jie sako šitų tokių dalykų beveik neturi, o jeigu pats, iš savo patirties, nes šitas žmogus gyvena Šalčininkų rajone, jis užsiima investiciniais projektais, ir dažnai ir jiems pasiūlo, va gal šitą pasižiūrėti. Sakydavo ne, šito mes negalime, šito irgi negalima ir panašiai. Tai va čia va toks buvo mano susidūrimas su galimybe ir pagalba, **noras, kad dirbtų su investuotojais ir šitie investuotojai ateitų pas mus.** Čia toks pasyvumas, nes tai neįdomu jau, ir jie tą mums sako. Yra didžiulė priklausomybė nuo tos paramos – jeigu duodi žmogui galimybę dirbti, žmogus pradeda mąstyti ir žmogus mąsto, jisai gali daryti tam tikrus žingsnius ir turi tikslų įgyvendinti, o tas žmogus, kuris yra truputėlį priklausomas, su juo yra paprasčiau, žymiai paprasčiau. Sekantis dalykas, dėl mūsų to jaunimo, kuris čia ir kontrabandos, ir yra įklimpęs, ir taip toliau ir panašiai. Jūs suprantat, ką daugiau lieka jaunimui daryti? Pinigų nėra, lieka tik kontrabanda, gyventi iš tai, ko reikia, galima sakyti ir taip. Negaliu pateisinti to, kad jie užsiima, ane, bet jie yra taip įklimpę su akcizais, su skolom ir su įsiskolinimais, kad tiesiog jie nemato tos kitos pusės. Jaunimą visada reikia šviesti. Jeigu prieš porą metų teko važiuoti į vieną mokymo įstaigą ir jiems, su dvyliktokais kalbėti ir pasakoti, kokios yra pasekmės ir kad žmogus privalo ugdyti save ir mokytis, eiti kažkur šviestis, stoti į aukštąsias mokyklas, profesines mokyklas ir jie sakė „Ne, žinokit, o kam? Čia ir taip gerai gyvent“ . Tai jie to, jie man laidojo tokius, tokius, nu, kaip čia, užuominas tokias, kad jie jau patekė, jie jau kelią turi pasirinkę po mokyklos ir žinokit tai yra daug pastangų kainuojantis dalykas juos perkalbėti. Tai pirmiausiai reikėtų pradėti nuo paties ugdymo žmogui, jaunam žmogui, reikia aiškinti ir šviesti, kas bus, jeigu bus, jeigu pasirinks atitinkamą kelią. Jeigu jisai tą kelią pasirinko, padėt jam iš jo išbristi. Tai yra pagrindinė

taisyklė. Padėk ne tik, ne tik, kad jisai jame nepasiliktų, o tiesiog ugdyti jį ir vesk, ugdyti tokį požiūrį, kad valstybę galima kurti ne tikrai pasienyje ir saugiai, saugiais metodais. Tai viskas prasideda, man atrodo, nuo mokyklos, šiuo atveju.

V: Tai iniciuosite šiuo atveju kažkokias ugdymo programas?

AŠ: Taip, taip, žinokit, taip. Nes aš sakau, aš buvau prieš porą metų, teko dalyvauti grynai, kalbėti, pasakoti apie atsakomybę, kadangi dirbu teisinėje sferoje, papasakoti apie atsakomybę, kuri gresia, verčiantis tam tikra veika. Tai sėdėjo dvyliktokai, gal dvi klasės, ir nei vienas nesiruošia stoti į aukštąsias po dvyliktos klasės, nei vienas. Spėkit, dėl ko. Jie kelią jau pasirinko, man tiesiai šviesiai sakė.

V: Akivaizdu, kad tikrai labai didelė problema čia.

JB: Taip, ir dar, aišku, labai gaila, kad nėra dabartinio vadovo čia, mūsų šitoj diskusijoje, ir jo programoj irgi yra verslo pritraukimas. Ta prasme, čia yra metai iš metų, tiek, kiek teko žiūrėti, kiek teko susipažinti, bet sakykime, kuo, kuo skiriuose aš nuo, kuo skiriasi mano žodžiai pritraukti verslą nuo dabartinio vadovo žodžio pritrauk pritraukti verslą? Tai tas pats nepotizmas, todėl, kad **naujas verslas, ateinantis verslas yra konkurentas dabartiniams suaugusiems su savivaldybe verslas. Tai yra konkurencija, o konkurencijos nenori niekas.** Ypač, kai yra ramu, tylu gyventi, kai tu žinai, kad tu gausi užsakymus, kad tu laimėsi viešuosius pirkimus, kad tau niekas nesuks galvos Kad atėjęs naujas darbdavys nepasiūlys darbuotojui didesnio atlyginimo. Vadinasi, gali būt, galima ramiai gyventi. Vat čia ir yra skirtumas, nes žodžiai mūsų yra visų vienodi, aš su tuo sutinku. Taip, bet interesas yra skirtingas. Tai vat, kai jūs rinksitės, jūs apie tai pagalvokit.

AŠ: Pirmiausia dėl tų investicijų, pats pirmas dalykas, atėjęs investuotojas į Šalčininkų rajoną visada klausia, ar yra darbingo amžiaus žmonių. Pas mus darbingo amžiaus žmonių yra, tik reikia juos reziumuoti į, kaip čia, įkvėpti pasitikėjimo žmonėms, kad jie gali kažką dar būdami tam tikro amžiaus, nes kai kurie.

[Dingo dalis įrašo, nors transliacija tęsiasi 10 min. 5 s.]

Žiūrovo klausimas: Na, aš gal norėčiau grįžti prie temos ligoninės, nes čia visgi tokia problema, kuri, iš tikrųjų, yra labai svarbi mūsų rajonui ir mes visi žinome, tas požiūris yra labai toks neigiamas ir neigiamas vien dėl to, mano, tarkim, aš iš savo patirties tą žinau, kad yra korupcija, labai didelė korupcija mūsų ligoninėj. Ta prasme, jeigu tu nori gauti geresnes sąlygas, tarkim, gydymo sąlygas mūsų ligoninėj, tai tu turi tam tikriems gydytojams susimokėt arba, jeigu tu nori gauti net tą patį

siuntimą į kokią kitą įstaigą, tai vos ne tu turi įrodinėti, kad tu turi tą teisę. Tai ta prasme, tai kaip nu, ką su tuo bus daroma?

[Kalba apie ligonines]

17 min. 50 s.

[Salėje kalba dėl techninių dalykų]

18 min 44 s.

Žiūrovo klausimas: Dar vienas toks mažytis klausimas, kuris irgi yra susiję su ligonine, prieš kelerius metus pas mus uždarė gimdymo namus ir, iš vienos pusės, man atrodo čia labai didelė problema, nes kaip ir buvo minėta, kad mūsų rajonas pakankamai yra didelis ir, ta prasme, nuvažiuok iš tų pačių Dieveniškų iki Vilniaus gimdyti, tai tu gali tiesiog kelionės metu pagimdyt tą vaiką ir čia, man atrodo, yra toks truputį irgi.

[Kalba apie gimdymo namus]

Žiūrovo klausimas: Gal galit, Alicija, man paaiškinti, kaip yra europiniai prižiūrimi pinigai ir kaip yra prižiūrimos programos ar atliekamas auditas? Nes kiek žinau, yra toksai dabar paruoštas planas dėl gydymo namų nuo priklausomybių, žinote?

20 min 15 s.

AŠ: Aš girdėjusi, kad su Sveikatos biuru vykdo tą programą, tai, nu pas mus rodikliai, galiu pasakyti, pagal tą programą tikrai nemažėja, kiekvienais metais gauna visokias Sveikatos biurui prie to, trys metai jau ar keturi [nesigirdi]. Jis steigtas mūsų, mano kadencijos metu, tai ir rodikliai tikrai nemažėja ir lieka tie patys, visada užduodu tą patį klausimą, kurį jūs man uždavėt „Jo tikslas ir tikslingumas, kur panaudojamos lėšos?“, bet gaunu tą patį atsakymą, kad lėšos naudojamos tinkamai ir pagal numatytus kriterijus, tai va.[...].

[Kalba apie sveikatos biurą ir auditą].

V: Kadangi jau visai mes čia užsikalbėjom...

[Nėra pabaigos, baigiasi vaizdo įrašas, bet ne patys debatai]

Priedas Nr. 14. Politikos stebėsenos tinklo „Žinau, ką renku“ organizuotų kandidatų į 2019 m. Trakų rajono savivaldybės tarybos narius-merus debatų transkripcija

Debatų data: 2019 m. vasario 18 d.

Trukmė: 1 val. 58 min. 26 s.

Nuoroda: <https://www.facebook.com/manokarta/videos/2219199358318020>

Dalyviai:

- Gelena Drungilienė (GD);
- Jonas Kietavičius (JK);
- Vladyslav Kravčun (VK);
- Jaroslav Narkevič (JN);
- Edita Rudelienė (ER);
- Kęstutis Vilkauskas (KV);
- Mindaugas Aušra, vedėjas (V).

[Nėra garso nuo 0 min. 0 s. iki 8 min. 46 s.]

V: [pristato debatų tvarką]. Tai va, tai galbūt ir pradėkime nuo ponios Gelenos Drungilienės. Tai mikrofonas jums, štai jis padėtas ir jūsų minutė. Jis įjungtas.

GD: Labas vakaras, gerbiami Trakų rajono gyventojai, malonu taip gausiai susirinkusius jus matyti. Esu Gelena Drungilienė, Darbo partijos kandidatė į Trakų rajono savivaldybės merus. Kodėl aš čia esu? Todėl, kad apie dvidešimt metų dirbu ir bendrauju su Trakų rajono gyventojais. Daugiau kaip dvylika metų buvau Seimo nario padėjėja, užsiiminėju visuomenine veikla, labdaringa veikla, buvau dešimt metų Trakų krašto moterų veiklos centro pirmininkė ir tikrai daug rajono gyventojų kreipiasi į mane, daug teko spręsti tokių ir paprastų problemų, ir sudėtingų. Tikrai ne visas pavyko išspręsti, bet matau daug taisytinų dalykų ir tikrai žinau, kaip tuos dalykus išspręsti, ir, tikrai, internetiniame puslapy sulaukiau daug klausimų ir visi prašo nuodugniai papasakoti, bet tam, kad aš turėčiau papasakoti, aš turiu išanalizuoti tą, ką aš manau, kai yra tokia situacija. Viešai iškart sakyti, kaltinti, kad yra viskas blogai, yra paprasčiausias būdas, bet pirmiausiai, kai aš matau, kad yra blogai, aš turiu įsitikinti. Šiuo metu tai padaryti nepavyksta, nes ne visą laiką gauni tą informaciją, kuri reikalinga šiems klausimams.

V: Ponia Drungiliene, ačiū, einame prie kito kandidato. Jonas Kietavičius, Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai. Prašom jūsų savybes, galbūt pakartosiu, kurios jus padarytų geru meru.

JK: Labas vakaras visiems čia susirinkusiems, esu Jonas Kietavičius, 44 metų lentvarietis, mano visa karjera po universiteto baigimo prasidėjo ir tęsiasi Trakų rajone. Aš turiu labai daug patirties tiek politinės, tiek kaip struktūrinio padalinio savivaldybės vadovas – Lentvario seniūnas, dirbau juo septynerius metus. Taip pat man teko dirbti ir savivaldybės taryboje, todėl aš labai gerai išmanau procesus, kurie vyksta priimant sprendimus aktualius gyventojams, ir taip pat jau septyneri metai vadovauju biudžetinei įstaigai – Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijai. Per savo darbo patirtį galiu išspręsti tikrai labai daug konkrečių gyventojams problemų. Ačiū.

V: Ačiū, kitas kandidatas, kitas kandidatas. [...] Kitas kandidatas – Vladyslav Kravčun, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga. Prašom.

VK: Labas vakaras, esu Vladyslav Kravčun, valstiečių ir žaliųjų sąjungos kandidatas į Trakų rajono merus. Kodėl nusprendžiau tapti kandidatu, gal su jūsų pagalba ir meru, kaip jūs nuspręsit? Visą gyvenimą vadovauju visose pareigose, valstybės tarnyboje nebuves. Savo verslą turėjau ir turiu ir, pavyzdžiui, apie armiją atskira tema, kam įdomu, galėsiu papasakoti po pabaigos, o dabar, tai.

[ginčas su vedėju]

VK: Kad negaišinti nei jūsų laiko, nei savo, aš trumpai, aiškiai pasakysiu – kaip per visą šitą laikotarpį tvarkomas rajonas, aš nekritikuosiu, gal ir gerai, jūs nuspręsit. Bet aš matau, kad galima dar geriau ir kitaip viską tvarkyti. Už tai nusprendžiau tapti kandidatu, ačiū už dėmesį.

V: Ačiū jums, kitas kandidatas – Jaroslav Narkevič, Lietuvos lenkų rinkimų akcija – Krikščioniškų šeimų sąjunga, politinė partija „Rusų aljansas“.

JN: Ačiū labai, dabar jau dega ir girdisi. *Dzien dobry, labas vakaras, добрый вечер*. Kodėl kandidatuoju? Atsakymas paprastas, kandidatuoju dėl to, kad atstovauju puikiai komandai, atstovauju krikščioniškų šeimų Lietuvos lenkų sąjungos nariams, kurie sąžiningai, stabiliai, kompetentingai dirba per tuos visus laikus. Atstovauju dėl to, kad šita komanda patikėjo manimi, matomai pastebėjo, kad turiu didelę darbo patirtį, kad esu dirbęs ir Trakų rajone: virš trylika metų mokyklos direktoriumi, septynerius metus Vilniaus rajono švietimo skyriaus vedėju, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo pareigose. Tai reiškia, kad aš dirbu Seime, buvau įvairiose pareigose, kažkaip nebuvo niuansų, dėl kurių reikėtų gėdytis ir tai yra esminis dalykas. Antras, matomai, dalykas tas, kad matomai mano puikioji komanda pastebėjo, kad mes kartu gebame suburti skirtingų pažiūrų, tautybių žmones. Kartais juokaujame, kad mes su oponentu galime rasti bendrą

kalbą, bendrus siekius tam, kad būtų geriau, gerbiamieji žmonės, jums, nes būtent atstovavimas jums yra pagrindinis mūsų siekis.

V: Kita kandidatė – Edita Rudelienė, Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis. Ir dabartinė merė.

ER: Labas vakaras, brangūs trakiečiai, Trakų rajono žmonės, esu Edita Rudelienė, Trakų rajono merė, pastaruosius ketverius metus dirbau jums ir dėl jūsų. Kodėl vėl kandiduoju? Na, pirmiausia, nes patikėjo manimi mano komanda, patikėjo ir gyventojai, jau praeitą kartą. Esu gimusi, užaugusi Trakuose, čia baigusi mokyklą ir meno mokyklą. Čia pradėjau savo karjerą, čia gimė mano vaikai, baigė čia mokyklas. Ir, iš tikrųjų, per šitą laiką užkūrėme daugybę projektų, įgyvendinome daugybę idėjų ir esu tikra, kad reikia juos pabaigti, ir manau, kad mums tai pavyks su mūsų puikia komanda.

V: Ačiū jums. Kęstutis Vilkauskas, Lietuvos socialdemokratų partija.

KV: Laba diena, mieli Trakų rajono gyventojai. Atstovauju Lietuvos socialdemokratų partiją. Esu Trakų seniūnas, prieš tai dirbau Trakų seniūnijos reikalų vedėju, dirbau mokykloje, dirbau turizmo farmacijos centre ir jau dvidešimt dveji metai, kai dirbu seniūnijoje. Atėjęs į merus, tikrai galvoju apie tai, kad mums reikia tikros savivaldos, esu Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacijos prezidentas. Mes turime daugiau kalbėti su žmonėmis, daugiau tartis. Žmonės ir mūsų programoje visur pabrėžiami: žmonės yra pagrindinis mūsų tikslas. Ir aš manau, kad mūsų komanda, kurią jūs galite matyti mūsų sąrašė, tikrai yra gebanti, turinti patirtį ir labai stipri. Ir aš manau, kad kaip kandidatas į Trakų rajono savivaldybės merus, kaip ir visą gyvenimą, dirbsiu jums, tarsiuosi, bendrausiu. Ir tai parodo mano visas gyvenimas.

V: [...] Šių metų Trakų rajono biudžetas didžiausias istorijoje, bent jau taip skelbiama oficialiai, bent jau įsivaizduokime, kad iš tokio didelio biudžeto lieka lėšų. Koks būtų jūsų pagrindinis prioritetas, paskirstant tas likusias lėšas? [...].

GD: Labai puikiai būtų, **jeigu tikrai tų lėšų liktų kuo daugiau ir šiandien buvo svarstomas toks klausimas, kiek skirti lėšų švietimo darbuotojams. Tai mano pagrindiniai prioritetai, tai yra švietimas ir sveikata. Tai tikrai skirčiau šiems, kad mes turėtume puikius mokytojus, kad mūsų vaikai gautų puikų išsilavinimą, ir kad nedejuotume, kad trūksta mokytojų, tada, kad jie nevažiuoja, kad pas mus maži atlyginimai.** [...]

V: Ačiū jums, kitas kandidatas. Klausimas toks pats, koks būtų jūsų pagrindinis prioritetas paskirstant lėšas?

JK: Mano atsakymas būtų toks, jeigu savivaldybės biudžetas yra subalansuotas ir atliekantis visas sritis, kuriomis savivaldybė turi rūpintis, lėšų likti neturėtų. Jeigu man neleis suklysti atmintis, 2017 metais savivaldybė, berods, yra nepanaudojusi 1 mln. eurų socialinėms reikmėms. Klausimas, ar jis tikrai turėjo būti panaudotas socialinėms reikmėms. Reiškia, yra kažkur spragų, iš tikrųjų, skirstant ir subalansuotai žvelgiant į bendrą savivaldybės biudžetą. Jeigu gerai sutvarkytas, jeigu savivaldybės taryba įsigilinusi, išsinagrinėjusi, lėšų, tam tikroms sritims, turėtų nelikti.

[...]

JK: Na, manau, kad biudžete gali likti lėšų, jeigu pajamos per metus yra didesnės negu buvo numatytos. Ir jeigu tų lėšų lieka, aišku, pirmas prioritetas, tai daugiavaikės šeimos, parama joms, kompensavimas už šalto, karšto vandens ir infrastruktūros gerinimo, kad galima būtų geriau gyventi.

VD: Dėkui, Edita Rudavičienė. Oi, atsiprašau, labai atsiprašau, jūsų tiek daug.

[...]

ER: Na, tikrai nepasakyčiau, kad neišnaudoja lėšų. Tikrai planuojamės kiekvienais metais savo biudžetą. Va, ir dabar ketvirtadienį tvirtinsime. Ir, jeigu surenkame daugiau pajamų, kitaip sakant, viršplaninių lėšų, tai taip, metų pabaigoje jos būna paskirstomos tam tikroms sritims. Jeigu taip atsitiktų, kad galėtumėme paskirstyti jas pagal įstatymą, tai pirmiausia šiek tiek kilsteltumėm įstaigoms, darbuotojams atlyginimą, nes tikrai šiandien susiduriame su specialistų pritraukimu. Tai yra ir darželių auklėtojų, ir kultūros darbuotojų, ir sveikatos, ypač, įstaigų darbuotojų. Jeigu būtų galima pakelti tam tikru procentu lėšas: socialiniams darbuotojams atlyginimus. Taip pat pritarčiau kolegai, kad reikėtų kaimo keliams lėšų, ko yra didelis trūkumas, apšvietimas ir keliai.

V: Ačiū jums.

KV: Taip, biudžetas – formulė. Kiek surenki, tiek ir turi. Ir paskui labai svarbus perskirstymas. Dažnai perskirstant ir ateina problemos, kad nepasiekia būtent jautriausių mūsų gyvenimo vietų. Tai, be abejo, socialinė sfera, švietimas, medicina, visi tam pritaras. Tai, iš tikrųjų, žmonių motyvacija ir atlyginimai yra vieni pagrindinių dalykų. Be žmonių mes nieko nepadarysime. Ir tada, kai neturėsime žmonėms motyvacijos, neturės žmonės motyvacijos, nebus paslaugų, kurios būtų kokybiškai teikiamos. Bet, jeigu liktų pinigų, mes gyvename kiekvieną dieną: einame šaligatviais, pėsčiųjų takais, daugiabučių namų kiemuose, važiuojame keliais. Tai, iš tikrųjų, reikėtų tų pinigų mūsų tai aplinkai gražinti, kad mūsų daugiabučių namų kiemai, automobilių aikštelės, kaimo keliai būtų sutvarkyti.

[...]

V: Trakų rajone vienas mažiausių nedarbo rodiklių Lietuvoje, 5 proc. su viršumi. Ar manote, kad ties tuo nedarbo problemos Trakų rajone ir sustoja? Ar yra spręstinų klausimų liečiant nedarbą Trakų rajone.

KV: Taip, **mes turėtumėm labai didelį atkreipti dėmesį į smulkų verslą**. Iš tikrųjų, kadangi netoli Vilnius, tai dėl to tie rodikliai tokie yra. Galbūt daugelis žmonių ir dirba Vilniuje, nes pas mus, pagal indeksą, kur Lietuvos laisvosios rinkos institutas pateikia, kad tas vidutinis atlyginimas pas mus gana didelis, bet neužmirškime, kad daugelis žmonių gyvena čia, o dirba Vilniuje. O mes turėtumėme kreipti dėmesį į smulkų verslą, nes nutolusiuose regionuose: Onuškyje, Grendavėje, Rūdiškėse ir panašiai. Tai, jeigu paėmus tą vidurkį, jis dar mažesnis yra. Iš tikrųjų, mes turime galvoti, daugiau tartis, kalbėti kartu visos partijos ir visi komitetai apie tai, ką mes toliau darysime, parama baigiasi. Tai dėl to mes turėtumėme ypatingą dėmesį atkreipti į tuos žmones, kuriems mes galėtume padėti kurti verslą ir mažindami verslui mokesčius, kiek įmanoma, per verslo liudijimus, įvairias kitas pozicijas. [...]

ER: Iš tiesų, galime pasidžiaugti, kad nedarbo lygis pas mus yra tikrai nedidelis ir bedarbių turime ne daug lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis, bet šitoje vietoje tikrai nesakyčiau, kad tuo viskas ir pasibaigė, reikėtų stebėti procesus, nes tikrai niekam ne paslaptis, kad atvažiuojančių dabar yra ir iš Baltarusijos, ir iš Ukrainos, kurie užima darbo rinką, tai reiškia, kad jie dirba už mažesnius atlyginimus, tai reiškia, kad mūsų žmonėms, galima sakyti, ateityje būtų mažiau darbo vietų arba jos būtų mažiau apmokamos ir šiandien dienai vis dėl to reiktų kalbėti daugiau apie būtent specialistų pritraukimą arba specialistams atitinkamo atlyginimo mokėjimą, nes kiek bendraujame su įmonėmis, kurios turi verslą mūsų rajone, tai sunku pritraukti arba rasti tinkamo išsilavinimo žmones, sunku pasirinkti, ypač inžinierius, statybos srities specialistus.

V: Ačiū jums. Taip, minutė jums.

JN: Ačiū. Be abejo, darbas yra susijęs su valstybiniu sektoriumi ir su privačiu sektoriumi. Nedidelis būtent yra dėl to, kad arti reikia pripažinti ir Vilnius yra. [...]. Verslo liudijimo politika reikėtų savivaldybę labiau peržiūrėti, pažiūrėti į kur, kokių sričių verslo liudijimo yra perkama daugiausiai, kur mažiausiai, kodėl būtent verslo liudijimo tam tikrų sričių neįperkame, galbūt ten reikėtų sumažinti būtent to verslo liudijimo kainas ir tokiu būdu skatinti naujų verslų kūrimą, tačiau tai, kas pas mus yra labiausiai, **dar vystoma galimybės turinti sritis, tai yra turizmo, turizmo verslas čia atskiroji tema, jį**

galėtų atnešti dar labiau užimtumo. Ir, be abejo, tai žemės ūkio sektorius, kuriame galbūt vystant smulkia perdirbimo įmonę, galima irgi sudaryti daugiau darbo vietų.

V: Dėkui, pone Narkevičiaus. Pone Kravčun. Žodis jums.

VK: Bet aš galėčiau plačiau pasakyti. Pavyzdžiui, aš įsivaizduoju ir svajoju, kad Trakai taps turizmo sostine, ir ne tik Trakai, o visas Trakų rajonas ir mums dar pritrūks darbo jėgos. Jos ir dabar trūksta. Teisingai, sutinku su mere, trūksta kvalifikuotų specialistų. [...].

V: Pone Kravčun, ačiū. Jonai Kietavičiaus, žodis jums.

JK: Aš, iš tikrųjų, pasiremsiu labiau savo asmenine patirtimi šiuo klausimu. Išskirčiau tokias tris sritis, tai yra viešasis sektorius, privatus sektorius ir smulkus. Verslas ir už viešojo sektoriaus darbuotojus, iš tikrųjų, ten kur steigėjas yra savivaldybė, turėtų būti atsakinga savivaldybė ir tos įstaigos vadovas. Šiandien dienai savivaldybė turėtų visokiomis priemonėmis remti jaunus specialistus, kurie galėtų atvykti į mūsų rajoną. [...].

GD: Pritariu išsakytoms mintims ir labai džiugu, kad pas mus nedarbo lygis yra labai žemas, bet jeigu jis yra žemas, tai nereikia, kad viskas yra gerai. Tai, vadinasi, mes turime, kur tobulėti, ir norėtusi, kad tas lygis nedidėtų, bet ir kokybė būtų, kolegos kalbėjo, kad atlyginimai augtų, kad žmonės tikrai galėtų eiti į darbą su puikia nuotaika, žinodami, kad jie eina dirbti ir už tai gaus tikrai gerą atlyginimą.[...].

V: [...]. Prieš mėnesį Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad verslininko Dariaus Nedzinsko bendrovės „Trastas“ bei Trakų savivaldybės įmonės „Trakų autobusai“ sudaryta sutartis nekilnojamojo turto yra teisėta, todėl autobusų stoties projektas gali būti tęsiamas. Kai kurie iš jūsų čia sėdinčių kritikavote teigiamą tarybos sprendimą šiuo klausimu ir norėčiau išgirsti kiekvieno jūsų poziciją ir pasiūlymus, akcentuoju, pasiūlymus, Trakų autobusų stoties atveju, turint omenyje, kad viskas yra teisėta. Tai, ponios Drungiliene, nuo jūsų.

[Kalba apie Trakų autobusų stoties statybos projektą].

V: Kokia Trakų ligoninės ateitis? Ką galima padaryti, kad ji netaptų slaugos ligonine?

[Kalba apie Trakų ligoninės reorganizaciją].

V: Puiku, turime klausimą iš auditorijos gyvai, prisistatykite ir užduokite klausimą.

Žiūrovo klausimas: Norėčiau paklausti apie Lentvarį, nes jūs dabar daugiausiai dėmesio skiriate Trakams, tačiau kokia yra jūsų vizija Lentvariui? Ne svajonė, o konkretūs žingsniai, kuriuos jūs

darytumėte. Ir antras klausimas būtų, ar kalbate anglų kalba, ar šiuo metu savo dabartinėse pozicijose bendraujate su kolegomis užsienyje? Ačiū.

V: Ačiū už labai du gerus klausimus. Beje, Lentvario tema buvo numatyta, bet jūs užbėgote už akių šiek tiek, nieko tokio. Tai gal ir pradėkime nuo anglų kalbos, nes greitesnis ir tada iš karto į Lentvario klausimą.

JK: Thank you very much, I speak English quite well (juokiasi). Tikrai kalbu anglų kalba. [Kalba apie Lentvario dvarą].

V: Eikime toliau, į laiką greičiau tilptume, jeigu iš karto atsakinėtumėte viziją apie Lentvarį, nes, matyt, problemos visiems jau ir taip yra aiškios. Taip, kas, ponია Drungiliene, jums.

GD: Aš trumpai. Pirmiausia, tai taip, yra Lentvaryje dabar investuojama nemažai lėšų, bet, ką aš pirmiausia daryčiau, tai aš pirmiausia pagerinčiau pačių žmonių, ten gyvenančių, gerbūvį. Tai sutvarkyčiau pagrindines gatves, kaip ir čia buvo minimos, kad žmonės neturi šaligatvių Vilniaus gatvėje, o gyventojų ten tikrai yra dabar labai daug. Tai, pirmiausia, tas, kad būtų patogų ir, kad tikrai lentvariečiai nesakytų tokių, kad „Mes norime į Vilnių“, „Mes norime, kad prie Vilniaus mūsų“. Mes turime viską padaryti, kad jie sakytų „Mes norime likti Trakuose, Trakų rajone“. Tai sakau, pirmiausiai į žmones, kreipti į žmones ir daryti ne kažkur prie ežerų toli, nutolusius, taip, reikia ir ten, bet ten galbūt paskiau. Prioritetas čia pat, kur aš žengiu pirmą žingsnį iš namų.

V: Ponia Drungiliene, ačiū. Ponas Narkevičius nori pasisakyti.

JN: Ačiū, aš ponas Narkevič. Nieko prieš, nieko prieš Narkevičių, bet būkite originalūs.

V: Jūs toks originalus, kad jūsų bukletas yra vien tik lenkų kalba. Aš net nesugebėjau nieko suprasti.

JN: Nieko, yra ir lietuvių kalba.

V: Originalumas įgyvendintas.

JN: Yra ir lietuvių kalba. Yra parinkimų teisė - kas nori skaito lenkų, kas nenori – skaito lietuvių. Nėra problemos.

[...].

V: Ačiū jums. Dar labai greitai tegul ponia Drungilienė atsako į anglų kalbos žinias. Tai mokate ar nemokate?

GD: Aš kaip ir deklaruojau savo biografijoje, tikrai anglų kalbos nemoku. [...]. Moku rusų, lenkų. Bet mūsų komandoje, mūsų Darbo partijos komandoje yra puikiai išmanančių užsienio kalbas ir ne tik anglų, yra ir mokančių daug daugiau kalbų. [...].

ER: Aš anglų kalbą moku, moku taip pat rusų ir lenkų kalbas ir su kolegomis tenka bendrauti anglų kalba. Tiek su partnerėmis savivaldybėmis, taip pat esu Europos kongreso narė, kur mes, keturi merai, atstovaujame Lietuvai. Dėl Lentvario, kokia gi vizija? Tai, pirmiausiai, Lentvaris, jeigu taip konkrečiai apie viziją, tai patogus gyventi turėtų būti. Ir iš tiesų, tiek, kiek per pastaruosius metus yra investuojama į Lentvarį, tai seniai nebuvo tiek investuota arba gal net niekada. Taip, Lentvaris yra tikslinė teritorija ir čia, kaip buvo toks klausimas be europinių. Tai, ir be europinių investuojama labai daug ir net dažnai jau iš trakiečių girdžiu klausimą tokį: „Kiek gi galima į tą Lentvarį investuoti, nes jau atrodo, kad praktiškai visos investicijos ten keliauja“. Prie visų europinių projektų reikia prisidėti ir savivaldybės biudžetą ir tai yra prie vienu 15, prie vienu 20 procentų. Prie kai kurių 10. Pavyzdžiui, Kultūros rūmų su Biblioteka pastatas daugiau kaip pusė yra finansuojamas iš savivaldybės biudžeto, vaikų darželių klausimą praktiškai sprendėme, nes trūko vietų, tai iš savivaldybės biudžeto statėme modulinius darželius ir atidarėme keturias papildomas grupes ir išvis, rajone 14 procentų padidinome vaikų, lankančių darželius, skaičių. Tai, iš tiesų, sakyti, kad tai viskas tik europiniai pinigai, tai tikrai ne. Iš savivaldybės biudžeto taip pat investuojama didelė lėšų dalis.

1 val. 2 min.

KV: Tomorrow and tomorrow and tomorrow... – Viljamas Šekspyras. Šiek tiek primiršau jau kalbą, bet apie Lentvarį. Aš pats gyvenu Lentvaryje, kiekvieną rytą aš matau pro savo daugiabučio langą jau 22 metus Lentvario ežerą (Graužio) ir Tiškevičiaus rūmus. Žaviuosi ta teritorija ir ji yra tikrai graži, vertinga ir turime nuostabų Andre parką [kalba apie Lentvario Tiškevičiaus rūmus, parką ir šaligatvius].

V: Ačiū. Pone Kravčun, jums žodis.

VK: Negaliu pasigirti, kad moku anglų kalbą, kavinėje, pavyzdžiui, užsakymą padaryti sugebu. Tenka dalyvauti užsienyje konferencijose, jose būna įvairios kalbos: anglų, prancūzų, vokiečių, bet kažkaip tai niekada nepasijaučiau, nebuvo problemų, būna visada vertimo paslaugos ir pasinaudoji. Dėl tų mūsų investicijų – Lentvaris, Trakai, negalima taip jau sakyti, kad „Nieko nesimato, nėra tų pokyčių“. Yra tie pokyčiai, yra. Bet norisi, kad būtų saugumo daugiau, daugiau saugumo. Tai va, jeigu išrinksit,

prabalsuosit už antrą, sąrašą, už valstiečius, mes turime tokį savo programoje punktą – kad didintume saugumą, reiškia, kad kuo daugiau stebėjimo kamerų būtų ir Lentvaryje ir Trakuose.

V: Ačiū už atsakymą, ir aš manau dar užduosime klausimų iš auditorijos, nors jūsų čia tų klausimų tikrai yra labai daug. Tikiuosi, kad spėsime užduoti jų kuo daugiau. Kitas klausimas: šiuo metu viename Trakų rajono darželyje 40 vaikų laukia vietos. Na, į darželį. Kaip ir kada, na, kada, tai tikriausiai tada, kada būsite išrinktas, tai kaip planuojate spręsti šią problemą. Ir aš, jeigu neklystu, žiniasklaidoje skaičiau, kad konkrečiai Lentvaryje yra labai didelis darželio vietų trūkumas. Tai, galbūt, aš klystu, bet toks yra gyventojų klausimas.

[Kalba apie darželius].

V: Ar verta, tai jeigu verta, tai tiesiog jūs pakelkite rankas ir mes taip labai greitai atsakysime į klausimą. O klausimas yra toks: ar verta apjungti kaimiškas tautinių mažumų mokyklas, kad taupykite lėšas ir pasiektume kokybiški mokslą? Tai tie, kas galvoja, jog verta – pakelkite rankas.

VK: (Nesigirdi, ką kalba).

V: Ar duodame galimybę pasiaiškinti? Gerai, įdomu, duodame.

JK: Iš tikrųjų, švietimas rajone, galime visi elgtis kaip stručiai, kišti galvą į smėlį ir teigti, kad viskas yra tvarkoje, tačiau iš tikrųjų nėra tvarkoje. Nėra tvarkoj nė ne tik su tautinių mažumų mokyklomis, nėra tvarkoj ir su lietuviškomis mokyklomis [...].

VK: Gal netaupome ant švietimo? Mano tokia nuomone ir aš esu valstietis, atstovas LVŽS partijos, mūsų programoj yra daug punktų, kurie šneka apie kaimą, tai va, vienas iš tų punktų, kad atgaivintume kaimą. Tai, kad tą kaimą atgaivintume, visų pirma, reikia prie jo privažiuoti. Na ir, jau kai privažiuosime prie jo, užasfaltuosime kelius, tai jokių būdu, jokių mokyklų nesiruošiamo uždarinėti. [...].

[...]

KV: Tai aš pats esu, pirmoji mano darbovietė buvo, dar tada rusų, lenkų mokykla, dabar Marijono Kuzborskio, tai aš pats toje mokykloje dirbau ir kalbant apie du dalykus, jeigu tautinė, tautinius dalykus visiškai neliečiant, liečiant optimizavimo pačio pastatą, nes aš žinau, klausimas liečia, galbūt, kokį nors, sakykime, bandau spėti, Paluknį. Tai, iš tikrųjų, galbūt, ūkiškai žiūrint į šitą klausimą, aš irgi prieš tai, kad naikinti mokyklas [..].

GD: Turi mokytis savo kaip gimtąja kalba ir turėti teisę pasirinkti, tai aš tikrai už mokyklų uždarymą, bet tikrai racionaliai tai reikia spręsti, kad nebūtų taip, kad vienas mokinys ir 10 mokytojų. [...].

V: Ačiū. Pone Narkevič, žodis jums.

JN: Ačiū labai, ačiū labai. Noriu ir Jonui padėkoti, kad sulygino Trakų rajoną su Mažeikių rajonu. Išties, ypatingai tautiniu, kultūriniu požymiu, tai mes turime į ką lygiuotis, be abejo. Tai perteklinis, bet faktas, mūsų pozicija yra vienareikšmiška ir matomai su kai kuriuo iš jūsų skiriasi, bet čia yra principinė pozicija, pagrįsta poreikiu, pagrįsta lygiateisiškumu, pagrįsta žmogaus teisių išsaugojimu, o jeigu mes, Lietuvos valstybė, esame tokia, tai turbūt tai ir turėtų tos teisės būti pagrįstos ir toleruojamas. Aš kalbu apie tai, kad mes esame įvairiautis regionas, tradiciškai susiklostė taip, kad yra gyvena įvairių tautų bendruomenės, gyvena ir lenkai, rusai, karaimai, kurie šviečia ir plečia savo kultūrinį čia buvimą ir tai puiku ir mes džiaugiamės [...].

[...].

V: [...]. Tai klausimas jums, kandidatai: kaip spręstumėte infrastruktūros investicijų problemas, ieškant dermės tarp įvairių interesų grupių, nes dažniausiai tame ir būna esminė problema, nes kažkas kažkam prieštarauja.

[Kalba apie infrastruktūrą, pastatus *vaiduoklius*].

V: Gerai, žiūrėkite, jūs, auditorija, suprantu, kad turite labai labai daug klausimų, bet laikas jau eina į pabaigą ir šitų visų klausimų tiek iš čia, tiek iš ten neužduosi, „Žinau, ką renku“ organizacija visą laiką debatų pabaigoje užduoda vieną paskutinį klausimą, labai konkretų kandidatams. Tai mes ties juo sustosime. [...] Klausimas yra toks: trys konkretūs įsipareigojimai, ką padarysite, jei būsite išrinktas meru? [...].

GD: Ne visą laiką mums leidžia pasakyti tiek mažai per tokį trumpą laiką. Trys pagrindiniai, tai mano tikrai, kad Trakų rajone bus patogiu ir saugu gyventi. Ne taip, kaip čia sėdintys deklaruoja tą saugumą ir gerumą ir už vaikų ateitį. Šiandien esu labai laiminga, nes šiandien įsigaliojo teismo sprendimas, kurio metu mes skriaudžiami dabartinių valdininkų, savivaldybės ir seniūnijos darbuotojų, prisidėjome prie to vieno procento, kurie buvo ištremiti iš Trakų rajono. Tai yra apie mūsų šeimos vaikus, kurie buvo išregistruoti neteisingai, tai taip, kaip aš ir mūsų komanda gina savo teises, taip mes ginsime ir jūsų teises. Tikrai sprendimus priiminėsime atsiklausdami jūsų ir tokius sprendimus, kad jums nereikėtų vaikščioti po teismus ir ginti savo teises teismuose. Ačiū.

V: Tai, aš tik noriu pasitikslinti, jūsų yra trys konkretūs įsipareigojimai, tai pirmas.

GD: Pirmas tai būtų kokybiškas švietimas, antra – kokybiška sveikata, sveikatos paslaugos, prieinamumas, aišku socialinės, keliai, infrastruktūra. Verslas ir viskas. Visa programa.

[...].

JK: Kadangi meras yra politinė figūra Trakų rajone, pagrindinė politinė figūra, tai pirmas mano darbas bus sudaryti tvarią koaliciją, susitarti ir pradėti dirbti, išsiaiškinti, kokie siekiai, kokie tikslai bendri, ką mes turime padaryti, ką tęsti ir ką pradėti. Antras žingsnis, tai bus sukviesti visas Trakų rajone esančias bendruomenes kartu su seniūnais ir pagaliau išsiaiškinti, ko gi trūksta, kad gyvenimas Trakų rajone būtų kitoks. Ir, pagrindinis dalykas, kurį aš įsipareigoju atlikti, tai atkurti dialogą tarp žmonių, sukursiu apklausų kultūrą, apklausų veikiančių ne tik Facebook'o, bet ir kitomis priemonėmis. Nuo durų iki durų, tą pačią kultūrą, kurios dabar, man atrodo, tiesiog nėra. O jeigu mes nežinome, ko nori žmonės, ką mes galime padaryti?

[...].

VK: [...] norėtusi, kad būtų, kad žmogus jaustųsi saugiai. Na aišku, švietimas, jau nesikartosiu, nu aišku, nepamirštant to kaimo žmogaus.

[...].

V: Supratau. Pone Narkevič. Gal jūs irgi turite originalių visai tokių?

JN: Žmoniškų santykių srityje. Tikrai įrodysiu su komanda, kad mes neskirstome žmones į mažiau, labiau pažįstamus, vieną ar kitą kalbą, kalbančius, o tiesiog kursime sąžiningu darbu visų interesų, kad gyvenimas gerėtų kiekviename kaime, kiekviename miestelyje. Antras dalykas, kaip tai padaryti? Nes mes žinome, tai ypatingą dėmesį pritraukti papildomas lėšas į biudžetą. Tam reikės gerai pavadovauti savivaldybei, nustatyti kokiai struktūrai užimti suinteresuoti dar labiau specialistus, kad jie būtent tą linkme būtų nusiteikę. Trečias dalykas, tai stengsiuosi, kad iš kur ir ką pasinaudoti, kad kiekvienas iš jūsų, kiekvienas iš mūsų, nes aš esu irgi čia gyventojas ir man svarbu, kad kiekvienas turistai, kuris atvažiuotų, aš nuo to turisto jausčiau irgi kažkokią naudą. Kad jis, kad jūs matytumėte, kad tas lankytojas pravažiuodamas pro Trakus jums palieka, po jo jums atsirado sutvarkyta gatvė, po jo vizito atsirado kažkokia gėlė ir taip toliau. Tai tam, kad padaryčiau, pritraukčiau labiau turstų puoselėdamas mūsų tą turtą, kurį mes turime – piligrimystę – ir išnaudoti įvairiautę kultūrą mūsų, kuriai reikėtų skirti daug dėmesio. [...].

V: Ačiū, ponio Rudeliene.

ER: Po rinkimų, kada vėl tapsiu mere, pirmiausia suformuosiu politinę komandą [...] darbų tęstinumui. Nes, šiuo metu, yra užkurta projektų, kurių vertė yra 35 milijonai rajone ir juos reikėtų tęsti ir įgyvendinti, tai, esu tikra, kad su suburta komanda tęsime pradėtus darbus ir įsigyvendinsim naujus. Žinoma, **mano, kaip mero, funkcijose būtų labai svarbus bendradarbiavimas su Vyriausybe, ministerijomis, Seimu, verslo įmonėmis, kad vyktų dialogas tolimesnis.** Na ir žinoma, visų paslaugų kokybės gerinimas. Kaip ir iki šiol dirbome.

KV: **Kadangi [mes] už kasdienį rūpestį žmonėmis, tai yra kokybiškai teikiamos paslaugos ir jų normalios kainos.** Šiluma, vanduo, miesto tvarkymas, valymas, tai yra, iš tikrųjų, tos paslaugos, kurias kasdieną žmonės, kurias mato ar kasdien naudojami. Taip pat medicininės paslaugos kokybiškos. Visi galime pakliūti į ligoninę. Tai yra ir jų griežtesnė kontrolė, turime savivaldybės įmones: UAB „Trakų šiluma“, UAB „Trakų vandenys“, UAB „Trakų paslaugos“, iš tikrųjų, reikėtų pasižiūrėti, kad ten tos paslaugos būtų tikrai [kokybiškos]. [...]. Trakams siekti valstybinio istorinio miesto statuso. Tikrai kalbėjau būdamas Seime, kaip seniūno asociacijos prezidentas, dažnai tenka dalyvauti įvairiuose komitetuose sprendžiant įvairius klausimus dėl savivaldos, tai tikrai tokią galimybę turime, tikrai reikia užsispirti kaip užsispyrę sala dėl viaduko, šita, Rusnė, va! Taip.

[...]. Reikia decentralizuoti mūsų savivaldą. [...].

[...].

V: Puiku, ačiū jums, Tikiuosi, kad organizacija „Žinau, ką renku“ šiuos pasižadėjimus įregistravo ir šiandienos debatai, kurie truko dvi valandas, jau baigėsi. Ačiū tiems, kurie dalyvavote. Aš, kai pabaigsiu kalbėti, jūs galite kalbėti, kiek norite. Tai aš tiktais, ko kandidatų, toks mano prašymas asmeninis. Žiūrėkite, kiek klausimų aš susilaukiau. Iš jūsų gebėjau užduoti tik septynis, o yra septyni kart tiek. Tai, akivaizdžiai, žmonėms klausimų kyla, rekomenduoju su žmonėmis susitikti dažniau ir atsakyti į visus rūpimus ir keliamus klausimus ne tik prieš rinkimus, o ypač, prieš rinkimus, tai vos ne kelis kartus per savaitę. Tai, ačiū jums, ačiū „Žinau, ką renku“ ir tiek šiandien.

[...]

Priedas Nr. 15. Politikos stebėsenos tinklo „Žinau, ką renku“ organizuotų kandidatų į 2019 m. Visagino savivaldybės tarybos narius-merus debatų transkripcija

Debatų data: 2019 m. vasario 13 d.

Trukmė: 2 val. 14 min.

Nuoroda: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=2331890470388767

Dalyviai:

- Rita Miliūtė – vedėja (V);
- Virginijus Andrius Bukauskas (VB);
- Erlandas Galaguz (EG);
- Dmitrij Ikonikov (DI);
- Dalia Štraupaitė (DŠ);
- Jevgenij Šuklin (JŠ).

16 min. 15 s. Debatų pradžia.

Pristatomas renginys, tikslas ir kodėl vyksta. Pristatoma, kaip vyks debatai. Svarbu paminėti, kad leidžiama klausti ir rusų kalba, tačiau atsakyti reikės lietuviškai.

17 min. 43 s.

Pristatomi debatų dalyviai: Virginijus Andrius Bukauskas, Lietuvos socialdemokratų partija, Erlandas Galaguz, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, Dmitrij Ikonikov, Rusų Aljansas ir Lietuvos lenkų rinkimų akcija, Dalia Štraupaitė, Lietuvos laisvės sąjunga (demokratai), Jevgenij Šuklin, rinkimų komitetas „Visaginas – tai mes“.

18 min 35 s.

V: Pirmoji minutė, kad jūs prisistatytumėte ir pasakytumėte, kodėl Visagino žmonės turėtų meru rinkti jus, o ne ką nors kitą. Jeigu jūs nieko prieš, tai ir padėkime iš eilės. Prašom.

VB: Labas vakaras, mieli visaginiečiai. Aš esu Virginijus Andrius Bukauskas. Žmonės mane pažįsta nuo to, kad ketverius metus dirbau Visagino savivaldybės administracijos direktoriumi, prieš tai esu

Visagino [blogai girdisi] pasienio mokymo centrą, po to dirbęs teisme, paskutinė darbo vieta yra „Visagino energija“. Kodėl manyčiau, kad turėtumėte rinkti mane meru? Todėl, kad siūlau, mano tikslas, kad savivaldybės taryba būtų darbinis organas, institucija, siektų dirbti pilnesne, atstovautų visus Visagino gyventojus ir siektų, kad šitas miestas klestėtų. O mes, mūsų ir mano šūkis yra, kad „Visaginas bus sėkmingas tiek, kiek sukurs galimybių savo gyventojams“.

V: Dabar žodis kitam kandidatui.

EG: Labas vakaras. Esu Erlandas Galaguz, nuo 1973 metų esu gyventojas mūsų miesto, čia kūriau savo šeimą, čia gyvena mūsų vaikai ir pats esu įsimylėjęs šį miestą. Taigi dėkoju nuo partijos, valstiečių ir žaliųjų sąjungos, sukūrėm komandą, kuri yra profesionalių žmonių komanda, kuri eina darnos požiūriu, tai yra darna ekonomikoje, darna valdyme, darna šeimoje ir manau, kad mano patirtis Ignalinos atominėje elektrinėje, dabar „Visagino būste“, buvus tarybos nariu, tikrai padės miestui pasiekti darną, kurią mes ir deklaruojame.

V: Čia yra Jūsų laiko pabaiga. Ačiū. Dmitrij Ikonikov.

DI: Laba diena, gerbiamieji, labai malonu, kad tiek jūsų susirinko čia. Iš tikrųjų, susidomėjimas geras, labai puiku, ačiū Ritai, kad pasirinko būtent Visaginą, aš manau, kad tikros bus įdomios šitos dvi valandos. Kalbant apie mane, aš esu su [nesigirdi], dirbu laikraščio redaktoriumi, turiu darbinę patirtį ir žurnalistikoje, ir ne tik žurnalistikoje, ir gamyboj, ir statybos srityse. Iš esmės, mano bendras darbo stažas yra 20 metų, tai patirtis yra iš tikrųjų įvairiapusė, yra ir atsakomybė už darbuotoją, ir atsakomybė už darbuotoją prieš pastatytus tikslus. **Kas liečia mano kandidatavimą, tai pirmiausias dalykas, labai daug kas klausia, kas yra krikščioniškos vertybės? Aš krikščioniškų šeimų sąjungos kandidatas ir aš jas suprantu. Mano pagrindinis šito lozungo ir šitos krypties suvokimas yra paprastas: „mes stiprūs esame tiek, kiek stipri yra mūsų silpniausia grandis“ – ir tai yra mano pagrindinis tikslas.**

V: Dėkui.

DŠ: **Labas vakaras, *dobryj večer*.** Aš visada prieš žmones noriu atsistoti ir kalbėti stovėdama, bet gal yra tokios taisyklės šiandien. Aš esu, tikiu, kad žmonės palaikys mano kandidatūrą, aš esu 30 metų politikoje, Dūkšte. **Žinau visą gyvenimą kiekvieno žmogaus, kiekvienos tautybės visas problemas.** Esu liberalų sąjungos buvusios narė, o dabar laisvės [?] narė. Niekada neišdaviau nei gyventojų, nei žmonių, nei savo partijos. Esu 25 metai toje pačioje partijoje ir visada mano yra sėkmės formulė: mylėti žmogų ir siekti jam padėti, kuo gali. Mes visada galime, ir politikai, visada padėti žmogui.

V: Dėkui. Dabar jūs pone Šuklinai.

JŠ: Labas vakaras, visaginiečiai, mano vardas Jevgenijus Šuklin, aš esu kandidatas į merus nuo visuomeninio rinkimų komiteto „Visaginas – tai mes“. Turiu tikrai puikią komandą, idėjų komandą. Ėjom prieš keturis metus su komanda, kur buvo tik tai 19 narių, dabar turime virš 200. Turim pilną sąrašą idėjų, žmonių, kurie tikrai yra miesto patriotai, kurie apsisprendė gyventi mūsų mieste. Aš taip pat priėmiau tokį sprendimą maksimaliai aktyviai dalyvauti miesto gyvenime ir kaip buvęs sportininkas, pripratęs vertinti kažkokį gyvenimo etapą, tai manome, kad per praeitą kadenciją, nors buvo sunku, bet pavyko pasiekti gerų rezultatų ir bandysime daryti tą ir toliau. Noriu gyventi sėkmingam, geram ir gražiam mieste ir maksimaliai pasistengsiu, kad toks ir būtų mūsų Visaginas. Ačiū.

V: Ačiū. [Tariamasi su žiūrovais, koks bus kandidatams skirtas atsakymų laikas: minutė ar daugiau].

25 min. 8 s. Žiūrovų klausimai kandidatams. Klausimas: kaip ir kada žadate išspręsti sergančių visaginiečių konsultacijas ir gydymą pas chirurgą Visagino poliklinikoje?

Kandidatai atsako į klausimą.

34 min. 45 s. Žiūrovų klausimai kandidatams. Klausimas: žmonės yra iškraustyti iš savo namų, tačiau negavo jokios kompensacijos. Kaip tai spręsite, būdami tarybos nariais?

Kandidatai atsako į klausimą.

43 min. 2 s. Žiūrovų klausimai kandidatams. Koks kandidatų požiūris į gyvenamųjų namų renovaciją ir ką ketinate daryti, kad ji prasidėtų?

EG: Mes, kaip gyvenantys atominės elektrinės regione, turime lengvesnes sąlygas už renovaciją: visa Lietuva turi 30 proc. kompensaciją už renovaciją iš valstybės biudžeto, o mes turime 15 proc. iš Europos Sąjungos lėšų kompensuoti, viso 45 proc. Aš į renovaciją žiūriu kaip į galimybę gyventojams pasinaudoti šitomis lėšomis, kad susirenovuoti namus. Tačiau kaip ir prieš tai buvęs klausimas, nuosavybės teise priklausantys butai ir daugiabučiai namai, visgi žmonės turi teisę nuspręsti, kaip jiems reikia elgtis: naudotis šia galimybe renovacijos ar ne. O kaip paskatinti, tai atėjęs į „Visagino būstą“ tikrai noriu pasakyti, kad vienintelis skatinimo būdas – sakyti apie renovaciją tiesą, teisingą informaciją ir teisėtą informaciją. Tada žmonės pasiskaičiuos ir nuspręs.

V: Sakote, kad kitur sako ne tiesą?

EG: Tiesiog noriu pasakyti, kad prieš tai mūsų valdžios atstovų buvo pasakyta daug apie renovaciją netiesos.

DŠ: Po renovacijos strigo [kažkas]. Mes turime labai gerą pavyzdį Ignalinos rajone, kur buvo atlikta visų beveik namų renovacija. Ignalinos rajonas tapo probleminiu ir gavo 85 proc. finansavimo. Visaginiečiai to finansavimo negavo: visaginiečiai [garso trikdžiai] skirtos lėšos 7 mln. Namų renovacijai. Jei mes padaliname į 240 namus, tai mes gavome tik 7 proc. **Mes kreipėmės į Briuselį, kad leistų pusę namų renovuoti, bet mes nepasiekėme to rezultato kaip Ignalina. Visaginiečių problema buvo ir Vyriausybės narių neįsitraukimas į šiuos klausimus.** Taip, šiandien renovacija prasidėjusi kelių namų, bet mano nuomonė yra tokia: pirmiausia, Lietuvos mastu yra priimti įstatymai 50+1, turėtų būti bent, aš tai kartodavau, kad banke imti paskolą, tai turi būti 100 proc., tai bent būtų keičiamas įstatymas į 75 proc., kad žmonės galėtų pajusti, už ką jie renovuoja. Bet mes negalime priimti tokios renovacijos, kuri siūloma.

Vangūs aplodismentai.

JŠ: Pirmiausia, noriu pasakyti, kad namų organizacija, renovacija taip vadinama, yra kiekvieno gyventojų pasirinkimas, ir priežastis, dėl kurių nevyksta šie procesai. Problemos buvo Visagine, dėl to, kad žmonės visgi turi tokią mintį, kad išvažiuoti iš Visagino: neturi darbo, nėra perspektyvų, jie jautėsi ne taip saugiai šiame mieste. Dėl to investuoti į butą, kuris kainuoja 4 tūkst., nematė perspektyvos, prasmės. Antras dalykas, tai čia viešieji pirkimai yra tų procedūrų problema. Dėl to, kad perkam ir kartais nežinome, ką gausime. Dėl to geras pavyzdys, kad buvo padarytas namas Festivalio g. 10 gerai, su visais gyventojais pakalbėjau, bet antras startavo toks pats projektas, kuris užstrigo ir dabar gyventojai nepatenkinti dėl šių procesų, kai privalome per viešųjų pirkimų principą ieškoti rangovų. Ir antra problema, žadėti žmonėms ir sakyti, kad renovacija, bet jie nežino, kas tai darys ir viskas baigsis. Tai yra dvi problemos: pirmą mes galime išspręsti ir dabar sprendžiame, dėl to, kad ateina investuotojai, žmonės pradeda rūpintis savo namais, o antra problema – čia valstybės lygmeny tik galime išspręsti.

DŠ: **Mūsų butai yra pigūs, o renovacija kainuoja keturis kartus daugiau. Atominę uždarė, o naujų darbų valstybė ir vyriausybė neatliko.**

DI: Tai iš esmės, kad liečia renovacijos, mano pozicija yra tai, kad tai nėra panacėja, antras, kad iš tikrųjų žmonių apsisprendimas, žmonių, gyvenančių viename name apsisprendimas, ir pati savivaldybė šioje vietoje gali dalyvauti iš dviejų pusių: pirma, ką sakė Erlandas, tai yra absoliučiai skaidri informacija apie tuos procesus, apie tuos galimybes, kurias duoda renovacija, todėl, kad mieste buvo daug pasakų apie renovaciją, labai daug baudių buvo, todėl pas daugelį teko tas, nežinau, kaip čia, ta

baimė. Žmonės išgąsdinti, nors ne viskas, kas buvo sakoma prieš renovaciją, yra tiesa. **Antras dalykas, kad čia reikia žiūrėti plačiau, kas liečia Visaginą, prisidėti ir turėtų vyriausybė.**

V: Dauguma sako, kad kalčiausia vyriausybė, pone Bukauskai, jūs irgi taip sakote?

50 min. 22 s.

VB: **Aš nesakysiu, kad čia kalčiausia vyriausybė, manau, kad kalčiausia yra tai, kad mūsų smegenyse buvo blogai ir neteisingai buvo sakoma gyventojams, ir gąsdinama su tais pačiais 25%, kada buvo pasakyta 25%, gavo tik 6-iems namams, Ropės sugebėjimu finansavimas buvo sumažintas, bet kadangi, kas galėjo 75% ir taip toliau tik dešimčiai namų.** Visi kiti renovuojasi pagal bendrą programą. Taip, teisingai buvo pasakyta, kad dabartinė progama buvo sukurta Visaginui ir gerai, kad mes dėl kai kurių politikų ir įsitikinimų bei supratimo nepasakėm žmonėms visos teisybės, neįtikinome, kad reikia daryt. [...]

V: [...]. Jeigu dalis viso namo gyventojų nenori renovacijos, dalis nori renovacijos, politikai yra tarp dviejų ugnių, tai vis dėlto, koks turėtų būti miestui sprendimas? Palikti byrėti tuos namus, kurie nenorės renovuotis, o jeigu ne, tai koks tuomet yra sprendimas? Ar jūs patys sau turit kokio norėtumėt, jeigu žmonės nepritartų. Kitaip tariant, už ką jūs labiau? Už renovaciją ar netvarką? Čia jau labai trumpas turėtų būti atsakymas.

VB: Asmeniškai aš už renovaciją su pilna, detalia kontrole: rangovų, techninės priežiūros. Aišku, pasakyta teisingai – problemos yra viešuosiuose pirkimuose. Kadangi galim kitą kartą nusipirkti rangovą kaip katę maiše, bet aš asmeniškai esu už renovaciją su kontrole.

V: Pone Galaguz, jūs už renovaciją ar ne?

EG: Dėl renovacijos tai pasakysiu taip, aš visada buvau už tai, kad teikti gyventojams teisingą, teisėtą informaciją apie renovaciją. Tikrai taip, Festivalio g. dešimtas namas dabar moka kartu su šildymu ir renovaciją gerokai mažiau negu tik už šildymą. Vidurkis maždaug 2,5 karto sunaudojama mažiau šilumos energijos, nei visi kiti. Tačiau tikrai tai yra gyventojų apsisprendimas, nes tai jų nuosavybės teisė. Jeigu manęs klaustų, kaip gyventojas, aš balsuočiau už renovaciją.

V: Pone Ikonikov, o jūs kaip gyventojas ir meras?

DI: Geras klausimas, bet geras atsakymas jau buvo. Jeigu manęs paklaustų kaip gyventojas aš irgi būčiau už. Kalbant apie merą, renovacija negali būti prievartinė, tai yra vienas dalykas. Mes privalom padėti tiems žmonėms, kurie pasisako už renovaciją, tačiau jokių būdu neturime laužti stuburo ar

kažkaip stumti arba kitaip *duoti* požiūrį, galbūt nelabai gražų į tuos žmones, kurie įsitikinę, kad renovacija jiems nereikalinga.

V: Tai jūs kaip gyventojas už, kaip meras prieš?

DI: Aš nesakiau, kad kaip meras aš prieš.

V: Tai jūs už ar prieš?

DI: Tai aš dar kartą sakau, kad renovacija tai yra galimybė, tačiau jūs vedat prie to, kad meras turi priversti visą miestą. Meras neturi versti žmonių daryti renovaciją.

V: Aš neverčiu prie kažkokio atsakymo. Aš bandau gauti atsakymą iš Jūsų. Ar jūs kaip meras būtumėt už renovaciją ar prieš?

DI: Aš jau iš esmės pasakiau. Renovacija yra galimybė, apie kurią reikia žmones informuoti. Čia jų apsisprendimas, joks meras negali ateiti į butą ir pasakyti, kad tam butui reikalinga renovacija.

V: Bet galite pasakyti, ar būtų faina renovuoti ar būtų nefaina renovuoti. Aš palieku jūsų atsakymą vertinti rinkėjams. Aš jį gavau, nesakysiu kaip aš jį supratau, nes ne aš už jus balsuosiu ar mane. Ponios ir ponai, jūs už ar prieš renovaciją?

56 min. 08 s.

DŠ: Aš visada kartojau ir dar kartą pakartosiu: aš už renovaciją, kai apsisprendžia 100% gyventojų.

V: Bet tada būtų keista būti prieš, jeigu 100% gyventojų renkasi renovaciją.

DŠ: Kadangi aš ne vieną raštą esu rašiusi Seime, kalbėjau su *Dambrausku*, daugeliu Seimo narių, kad būtų vis dėlto pakeistas įstatymas ir kad būtų dauguma balsų už renovaciją. Šiandien to nėra padaryta ir aš žinau, kad Lietuva dar kentės nuo tokios renovacijos, kuri šiandien vyksta Lietuvoje. Tai yra apengimas kailiniais. Fasadas turi būti ventiliuojamas, turi renovacija būt gera. Šiandien žmonėms pelyja sienos po mūsų tokių renovacijų.

V: [Prašo trumpesnių atsakymų]. Žodis kitam kandidatui.

JŠ: Mano pozicija, aš konkrečiai už kokybišką modernizaciją [kalba apie daugiabučių modernizaciją].

V: Tai jūs irgi jungiatės prie tų, kad kaip žmogus vienaip, kaip meras dar pagalvotumėte, ar ne? [Kalba su auditorija]

Žiūrovų klausimas. Žinome, kad Aukštaitijoje yra didžiausias nedarbingumo lygis Lietuvoje. Klausimas būtų, kaip gerinsite infrastruktūra ir galimybes jaunimui?

V: Labai susijęs klausimas su renovacija, nes kažkuris iš jūsų atsakinėdamas minėjo, kad žmonės negalėjo likti, nes nėra darbo? Tai kaip dabar darysit su tuo 14% ar kiek dabar yra nedarbo, kad jis būtų mažesnis ir žmonės turėtų čia ką veikti ir tada automatiškai su renovacija reikalai judės.

JŠ: Aš galiu pradėti. Tai tą ir darėm ir čia mūsų buvo pagrindinis tikslas praeitą kadenciją ir tarybos nariai važiuodavom per visą Lietuvą, **ieškojom per visas parodas investuotojų ir tą pavyko padaryti. Galim pasakyti, kad dabar jau statomos trys gamyklos mūsų mieste. Tikrai reikia tėti šiuos darbus, tikrai įmanoma atvesti įmones i šiuos regionus. Dabar yra dvi įmonės, kurias radome parodoje ir dabar jie įsikūrė mūsų savivaldybėje.** [Toliau kalba apie investuotojus].

[Auditorijos aplodismentai]

1 val. 1 min. 6 s

DŠ: [...] **Mes galim pritraukti labai daug investicijų, labai daug verslininkų, kurie šiandien domisi ir nori statyti pas mus gamyklas, bet klausimas yra labai opus, kadangi pilni lėktuvai žmonių, kurie išvažiuoja, jaunų žmonių, iš Lietuvos.** [...]

V: Dabar aštuonerius metus, poliklinikoje jūs neturit chirurgo. Tą aš žinau.

[Auditorijos aplodismentai]

DŠ: Tas klausimas, galbūt tikrai yra nederinamas dėl to, kad yra labai daug operacijų. Nes mes aptarnaujam Zarasus, Ignalina ir mūsų ligoninė tampa regionine ligonine. Yra tų klausimų mes tą klausimą išspręsim. Aš suprantu, kad jis yra labai opus, bet prašau supraskite, kad tas klausimas tikrai buvo sprendžiamas.

[..]

DI: Čia yra vienas iš tokių niuansų, kad žmogus visada vistiek ieško kur geriau. Ir galbūt pagrindinė užduotis per švietimą, per papildomą ugdymą būtent išugdyti tokius visaginiečius už kuriuos nebūtų gėda, kad jie galėtų išvažiuot kitur laisvai, kad jie galėtų gaut didesnę patirtį, susikaupt savo kažkokius tai pradinius turtus, kaip žinios.

V: Pone Ikonikovai, jūsų klausia ne kaip jūs išsiųsit, o kaip susigrąžinsit.

[Auditorijos aplodismentai]

1 val. 4 min. 50 s.

V: Nėra pinigų – neatvažiuos jaunimas. Būsiu žiauri, bet taip jau yra. [Vedėja klausia žiūrovo, ar jį pat5 tenkina. kandidato atsakymas]

Žiūrovas: Ko iš jaunimo norite?

DI: [Atsako į žiūrovo patikslintą klausimą]

JŠ: Labai vikriai akcentuojosi ant to, kad mes bandom parodyt, kad [nesuprantamas žodis], kol išgelbės visi, tikrai ne. Bet čia gero kelio pradžia ir čia geras pirmas pavyzdys, o toliau tik reikia tęsti darbus. Suklydo pasakydamas, kad darbo užmokesčio vidurkis šitoje gamykloje 600 eurų, va dabar ką tik pažiūrėjau 950 eurų.

[Auditorijos aplodismentai]

DŠ: Mes turime labai daug gerų pavyzdžių. Mes turim visą [neaiškus žodis] liniją, kuri plečiasi. Dabar pramonės zona, mūsų, pramonės zona kurią įvardijo, tikrai ateina daug verslininkų, ieško vietų, perka tuos senus pastatus.

V: [...] Ką miesto vadovai. Turiu galvoje taryba ir meras padarė, kad surastų ir atsivestų. Bet rūktų, kad jūs išvarytumėt, kurie ateina patys.

DŠ: Mes darom daug ir tikrai suradom. Ir jau kuriasi, plečiasi. Ieškom finansavimo galimybių ir siekiam tikslinės teritorijos. Visaginas bus tikslinė teritorija. Numatomi 6 mln. finansavimo ir mes tikrai daug darome. [...]

V: Per vieną minutę galima išvardinti kokius 7 projektus su trupučiu paaiškinimo apie kiekvieną.

EG: [...] Smart Parkas buvo organizuotas dar praeitos kadencijos ir gautos lėšos jam įsteigti. Antra, ši taryba visiškai pamiršo apie tai, kad jau gavę tą investuotoją į Smart Parką, mes turėtume vystyti tą parką toliau ir galvoti apie kitus investuotojus. Apie tai jau mes visiškai pamirštame. O norint, kad miestas būtų patrauklus atvažiuoti pas mus jaunimui, pirmiausia, reikia galvoti ne vien tik tai apie darbo vietas, bet ir apie miesto patogumus. Šiandien miestas tikrai nėra patogus gyventi jaunoms šeimoms, kadangi nėra net elementarių dalykų. Nei įvažiavimas į tuos pačius [neaiškus žodis] nei invalidamas nepritaikytas, nei su vėžimėliais. [...]

VB: [...] Nemaišykim vidutinio darbo užmokesčio įmonėje su darbo užmokesčiu, kurį gaus dauguma. Vidutinis darbo užmokestis kaip vidutinė temperatūra ligoninėje. [...]

V: Pone Bukauskai, jeigu taip žemiau 34 laipsnių, tai tada nėra skirtumo koks aukščiausias atlyginimas.

VB: [...] Jeigu 10% sutiks dirbti šituose gamyklose prie konvejerio, tai bus tik problemos iš kur suras investuotojai sau darbo jėgos.

V: Aš norėčiau patikslint. Ar jūs matot problemą tame, kad investuotojams gali kilti problema iš kur gaut darbuotojų?

VB: [...] Po kokių 5-6 metų reikės spręsti kitą socialinę problemą, kad šitos gamyklos pasakys ačiū ir viso gero ir išeis į kitas valstybes. Kaip atsitiko Alytuje. Išėjo kas čipsus gamino. [...]

V: Sakot, paskuj investicijas verslas ir paslaugos neateis?

VB: [...] Geriau būtų turėti 20 įmonių po 100 darbuotojų arba bent 10 po 200 darbuotojų, negu vieną didelę 2000 vietų. [...]

1 val. 12 min. 46 s.

V: [Klausia žiūrovo] Ar gavote atsakymą į savo klausimą?

DI: [Kalba apie darbo vietas].

JŠ: [...] Dabar turiu pažįstamą, kuris dirba Pabradėje. Jis važinėja kiekvieną dieną, bet dabar gauna atlyginimą virš 2 tūkst. eurų. Manau, kad tokiam mieste kaip Visaginas su tokiau atlyginimu būtų gerai gyventi.

DŠ: Pažiūrėkit kaip pasikeitė Pabradė atėjus 2 tūkst. darbuotojų. Prasidėjo renovacija, išaugo butų kainos. [...]. Savivaldybė taip pat turi išsaugoti darbo vietas. Mes turim 5 darželius, 5 mokyklas, biudžetines įstaigas. Mes stengiamės nė vieno neuždaryti, kad būtų darbo vietos. Ieškom biudžete finansavimo, spręsdžiam labai daug klausimų. [...]

V: Ką jūs darytumėt jeigu nebereikės tų visų darželių? Saugosit tas darbo vietas ar kaip jūs sakot optimizuosit ir rinksitės kitą variantą?

DŠ: Taip, kai bus poreikis uždaryti kokį darželį, optimizuosim, spręsim klausimus įstatymų ir teisės aktų nustatyta tvarka. [...]

Žiūrovo klausimas: Ar kuris nors iš būsimų merų mato galimybę visą savivaldybės biudžetinį ūkį pertvarkyti? Sumažint tas išlaidas, kad išlaisvintos lėšos būtų skirtos kitoms programoms? Apie tai ką jūs daugiausiai ir šnekate: miesto pritaikymą jauniems, apie miesto pritaikymą su negalia žmonėms. Tai, ar bus priimti sprendimai jūsų, kaip vadovo, bent vieno? Dėl biudžetinio sektoriaus optimizavimo ir nereikalingo nekilnojamo turto atsisakymo.

V: [...]

1 val. 17 min. 30 s.

VB: [...]

EG: [Kalba apie Visagino nenaudojamą nekilnojamą turtą]

1 val. 20 min. 5 s.

V: Ką mes tada darytumėm, jeigu aš gyvenčiau Visagine su Visagino būstu UAB ? Reikėtų tokios įmonės ar ne?

EG: [...] Jeigu aš būsiu meras, tai mes tikrai turime šitą įstatymu nustatyta tvarka instrumentą, kuriuo galime naudotis ir privalome naudotis. Tai tokios įmonės kaip UAB kontroliuojamos savivaldybės jos tam ir yra sukurtos, kaip galimybė savivaldybei vykdyti savo savarankiškas funkcijas ir papildomas funkcijas, kuriomis gali generuoti pelną ir gauti tokiu būdu papildomas pajamas.

V: Ar tai tikrai yra tos tikrosios savivaldybės funkcijos? Ar manote, kad šita vieta liktų tuščia, neatsirastų verslas, nebūtų konkurencijos, nekristų kainos?

DŠ: Visiškai teisingai. Atsirastų verslas.

V: Tai kodėl laikom tada, jeigu visiškai teisingai?

DŠ: Jūs žinote, kad įstatymai Lietuvos Respublikoje prieštarauja vienas kitam? Kiek savivaldybės asociacija nebūtų besistengsi įteisinti ir vidinius sandorius pasirašyti, tai yra šiukšlių vežimą jeigu mes turime savo savivaldybės įmonę, kad ji vežtų. Jeigu mes turėtume aplinkos tvarkymo įmonę, kad ji tvarkytų miestą. Mes privalom įstatymu, teisės aktų numatyta tvarka, skelbti konkursą. [...]

1 val. 24 min. 55 s.

V: Kiek sugrįžo pernai jaunimo į Visaginą?

DŠ: Pernai sugrįžo 218 žmonių, bet išvyko, žinokit, mažiau nei sugrįžo. [Kalba apie statistiką]. Visagino savivaldybė negalima sakyti, kad ji yra mažėjanti. Visagino savivaldybėje tikrai yra tautinių kultūrų ir daug kas atvyksta, ir kitataučiai čia gyventi. Statistika yra Europos Sąjungos reikalavimų statistika. Šiandien Lietuvoje 300-tūkst. yra plaukiojantys. Statistika nerodo ne Lietuvos piliečių skaičių. [...]

V: O tai iš kur statistikos departamentas gauna tuos duomenis jeigu ne iš jūsų?

DŠ: Mes turime 3 tūkst. gyventojų ne Lietuvos piliečių. Pagal mūsų statistika mes turime 18 tūkst. Gyventojai ne Lietuvos piliečiai, kadangi pagal Europos sąjungos reikalavimus yra surašomi visai kitaip. Ne Lietuvos piliečiai yra nematomi.

V: Ne Lietuvos piliečiai yra taip pat matomi. Jie yra suskaičiuojami.

JŠ: [Kalba apie savivaldybės biudžeto tvarkymą].

VB: Čia kai kurių klaidinimas kas liečia savivaldybės kontroliuojamas įmones. Jos biudžeto lėšų nenaudoja. Jos kaip tik generuoja į biudžetą.

V: Mano replika buvo apie tai, ar savivaldybės įmonė yra ta įmonė, kuri geriausiai veikia nesamos konkurencijos sąlygomis.

Žiūrovo klausimas: Gal gali kandidatai į merus, kadangi jie turi būti skaidriausi asmenys mieste, išvardinti savo turtus? Kas ką turi: nekilnojamą, automobilį, prabangos objektą?

V: Aš įsivaizduoju, kad deklaracijos yra toks dalykas, kuris turi būti užpildytas ir matomas, tad vargu, ar mes dabar į tai atsakynėsime. [...] Ką daryti su gydymo įstaigomis, kurios sakykim neturi savo specialistų ir tokių specialistų pas kuriuos žmonės norėtų eiti gydytis? Ar reikia išlaikyti ir polikliniką ir ligoninę ar geriau investuoti į kitus dalykus ir aprūpinti savo žmones galimybe nuvažiuoti į Zarasus?

DŠ: Ne mes išlaikome. Išlaiko ligonių kasos, sveikatos įstaigos.

V: Aš klausiu jūsų nuomonės, dėl to, kad ligonių kasų įkainių patvirtintų neužtenka išlaikyti gerų specialistų. Taip jau yra, čia ne aš sugalvojau ir Visaginas nėra kažkuo išskirtinis, lyginant su visomis kitomis Lietuvos vietomis. Pone Bukauskai, koks būtų jūsų atsakymas?

VB: Mes privalom išlaikyti, čia eina kalba apie būtent gydytojus, antro lygio ne poliklinikos, kadangi tai yra kitas lygis konsultacijų. Aišku, kad kardiologijos skyriaus pas mus nebus ligoninėje, bet kas liečia konsultacijas ir kardiologus Visagine turi būti.

1 val. 31 min. 20 s.

EG: [Kalba apie autobusų stotį].

V: Čia jūs tesiate generalinę savo partijos liniją, kuri pasakė iki savivaldybių rinkimų nieko neuždarysime, o po to jau bus matyti.

DI: [Kalba apie susisiekimą problemas].

V: O kaip pritraukti tas lėšas? Bet kas norėtų pritraukti, bet ne visiems sekasi?

DI: [Kandidatas atsako į klausimą apie investicijas]

DŠ: Šiandien į Visaginą ateina dar dvi poliklinikos. Taip, nėra gydytojo. Ieško į polikliniką ir vilioja iš mūsų pirminės sveikatos ir priežiūros centro. [...].

JŠ: [Kalba apie ligonines ir autobusų stotį]

1 val. 36 min. 23 s.

V: Mūsų žiūrovas sako, kad strateginiam plane yra numatyti 2 mln. eurų autobusų stotelei ir, jo manymu, tokio daikto už 2 mln. eurų tikrai nereikia. Galima būtų apsisukti ir kukliau? Tai kaip tuomet su ta stotimi? Ar ta informacija yra tiksli, kad strateginiam plane yra numatyta 2 mln. eurų autobusų sustojimui?

[...]

V: Matot, jeigu norim turėti 2021 metais, tai jau beveik reiktų pradėti rūpintis, projektuoti ir statyti. Jau kaip ir būtų laikas apsispręsti, ar reikia tuos pinigus tam leisti, ar ne.

EG: Tikrai manau, kad mes turėtume *apsieiti* ir su mažesniais pinigais. Tikrai nereikia galvoti apie kažkokią tai labai modernią autobusų stotį ir įdėti į ją 2 mln. eurų, kaip strateginiam plane numatyta. Galėtume tuos pinigus investuoti į kitus projektus, o su autobusu stotimi, tikrai galėtume apsieiti.

DI: [Kalba apie autobusų stotį]

DŠ: Dėl autobusų stoties galim paskelbti konkursą ir ieškoti verslininkų, bet tikrai šiai dienai nereikia tokios autobusų stoties.

V: Tai kas parengia tą strateginį planą, jeigu niekam nereikia tos autobusų stoties?

DŠ: Aš nesakau, kad jos visiškai nereikia, bet reikia, kada atsiras tas žmogus arba verslininkas, kuris ją pastatys. Mes biudžeto lėšų į autobusų stotį šiai dienai skirti negalime. Mes turime didesnių problemų.

JŠ: Tikrai manau, kad 2 mln. eurų nereikės, užtektų ir 200 tūkst. eurų padaryti visas sąlygas mūsų gyventojams. [Kalba apie infrastruktūros tvarkymą].

1 val. 39 min. 2 s.

V: Tai jūs už tokį labiau konteinerinio tipo stotį, nes už tiek kitokio nelabai pastatysite?

DI: Yra įvairių variantų, tarkim kaip Vilniaus Rotušės aikštėje tie kupolai. [...].

V: Tai jūs tada irgi atkreipkite dėmesį į tą strateginį planą, nes, kaip suprantu, ne dėl jūsų ten tai atsirado arba su jumis galėtų dingti. Aš maniau, jūs žinote, kokį planą yra parengusi dabartinė taryba.

DŠ: [Kalba apie strateginį planą].

V: [Skaito Visagino gyventojos laišką]. Rašo apie du dalykus: 1) trūksta vietų lietuviškame darželyje ir tokia yra problema. 2) Kitas dalykas, ponია Eglė rašo, kad per pykčius išsiprašė siuntimą pas specialistą ir tada pasakoja, kad yra problema, kadangi ji nemoka rusų kalbos ji nesusikalba gydymo įstaigoje, čia Visagine. Dar vienas klausimas į tą pačią grupę nuo kitos žiūrovės [...]. Kada tarybos posėdžiai vyks valstybine kalba? Ar nesiruošiate vertėjams taupyti? [...].

[Auditorijos aplodismentai]

DŠ: Tarybos posėdžiai vyksta valstybine kalba ir mus prižiūri valstybinė komisija.

V: Šiandien klausiausi važiuodama, dalis vyksta ne valstybine kalba.

DŠ: Tarybos posėdžiai vyksta valstybine kalba!

V: Na, ne valstybine kalba.

DŠ: Taip, yra kurie kalba. Mes turim vertėjų, mes mokam už vertimą. Yra tarybos nariai, kurie nesupranta pilnai valstybine kalba ir jis kalba savo kalba, tai yra rusų kalba. Bet mes išverčiam, kad visi suprastų, kad nepažeistume įstatymų.

V: Pone mere, jūs arba kas kitas neturit teisintis. Tiesiog klausimas buvo ar tai tęsis ar bus keičiama ir ar bus nemokama vertėjui ir taip taupoma.

DŠ: Mes kalbame valstybine kalba. Mūsų posėdžiai tiesiogiai transliuojami. Šiai dienai supraskite, kad Visagine gyvena 43 tautybės ir mes norime, kad informacija būtų pasiekama kiekvienam žmogui, kiekvienam senjorui, kad suprastų, ką kalbame. Aš ir pati kalbu valstybine kalba ir išverčiu savo kalbą į rusų kalbą, todėl, kad tai yra priimtina kalba kiekvienam žmogui, nes mes tarnaujame. Paskaitykite chartiją. Yra savivaldos chartija, bet mes turime tarnauti žmonėms. Žmogus yra svarbiausias turtas ir žmogus turi suprasti visomis kalbomis, bet mes turime kalbėti valstybine kalba, o išversti galime į bet kokią kalbą tą patį, ką pasakė valstybine kalba.

1 val. 43 min. 7 s.

V: Gal tuomet verta kažkaip prasmingai įteisinti dvikalbystę jeigu ne keturiasdešimt keturią kalbų?

DI: Žinot, yra praktika regione. Mes kalbame, bet ne Visagino savivaldybės taryba gali įteisinti.

V: Kodėl negalėtumėt?

DI: Visagino savivaldybės taryba įteisintų regiono kalbą? Antrą kalbą ir trečią?

V: Ne, tiesiog vietos įstaigose galima būtų kalbėti ir kita kalba.

DI: Grįžtam prie problemos su ligonine. Iš tikrųjų ne vienas toks klausimas yra. Ne vienas žmogus atkreipė į tai dėmesį. Lygiai panašiai būna, kai rusakalbiai senyvo amžiaus žmonės nuvažiuoja į Vilnių ir ten su jais rusiškai nekalba, bet ligoninėse kažkaip tą klausimą galėtų įpareigoti operatyviai spręsti. Yra pilna žmonių, kurie galėtų paverėjauti, kad susikalbėti. Neturi būti priešpriešos šituo atveju.

V: Aš nemanau, kad žiūrovė klausia dėl priešpriešos. Ji mato problemą, nes ji nesusikalba gydymo įstaigoje, o kitas žmogus klausia kodėl yra kalbama ne valstybine kalba. Klausimas nebūtinai reiškia kažkokį priešinimą. Dažniausiai žmogus nori informacijos.

EG: Turbūt aš irgi pasisakysiu taip. Mes esam mieste, kuris vartoja dvi kalbas, tai yra rusų ir valstybinė lietuvių. Turim pavyzdžių, kad Ignalinos AE yra įteisinta dvikalbystė. Galima bendrauti ir net gi susirašinėti rusiškai. Valstybinėse institucijose visi raštai turi būti rašomi tik valstybine kalba. Kas liečia tarybą, tai taryboje tikrai yra problema. Būkim *biedni*, bet teisingi. Dauguma tarybos narių sugeba kalbėti valstybine kalba, bet tik dėl savo rinkėjų kalba taryboje rusiškai. Aš pasiūlyčiau nutraukti šitą praktiką, kalbėti tik valstybine kalba, o vertimą transliuoti rusų kalba.

DŠ: Tai aš jums tada turiu siūlymą: jūs išmokykit savo Aleksandrą Kločianą, žaliųjų partijos narį, kad jis išmoktų valstybinę kalbą ir nebereiks mums vertėjų. Jūs esat dabar tam sąrašę, tai išmokykit Aleksandrą Kločianą.

[Garsūs aplodismentai]

V: Aš bijau, kad tada, ponui Erlandui, reikės susitarti ir dėl renovacijos su tuo pačiu žmogum, nes jų nuomonės šiek tiek skiriasi.

EG: Aš tikrai gerbiu to žmogaus nuomonę apie renovaciją ir aš gerbiu jo amžių. Tai žmogui jau apie 70 metų. Greičiausiai jau vėlu jį mokyti valstybinės kalbos. Juolab, kad kiek žinau merė buvo įsipareigojusi prieš jį, kelias kadencijas atgal jį išmokyti.

VB: [Kalba apie darželius]. O dėl gydytojų, tai čia yra problema administracijos, kad negerbia, tada gailim, kad tokie žmonės nefiksuoja ir nerašo skundų į valstybinės kalbos inspekciją, tada būtų priimtos sankcijos.

V: Na, bet jūs irgi šio bei to žinot ir galėtumėt pats tą padaryti jeigu būtumėt labai suinteresuotas tą problemą spręsti. O nepasiūlyti tik rinkėjams rašyti tuos raštus į inspekciją.

VB: [...] O kas liečia, kad gyventojams šiandien sudarytos visos sąlygos ir pas mus yra numatyti įstatymai, kad bet kuris gyventojas gali pateikti prašymą savo kalba, o mes valstybės institucijos privalome priimti.

V: Gerai, gal tada duodam laiko jūsų kolegoms atsakyti į tuos pačius klausimus dėl darželio ir valstybinės kalbos.

JŠ: Dėl tarybos posėdžio, tai sutinku, kad privalomai turi būti posėdžiai valstybine kalba. Visi turi gerbti Lietuvos Respubliką ir atsakyti tos kalbos vertėjavimo, bet turi nepamiršti tų žmonių, kurie žiūri transliacijas, kurie stebi ir tie, kurie statė miestą, jie tikrai nekalba ir nesupranta lietuviškai ir mes turime irgi pasiekti. Už tuos pinigus siūlyčiau iškart nupirkti paslaugą, kad tiesiogiai per kitą kanalą tada eitų su įgarsinimu rusų kalba, kurie aktyviai irgi dalyvauja. Paanalizavus, tai tikrai transliacijas stebi daug rusakalbių, dėl to, kad mūsų daugiatautinis miestas ir tie senjorai labai domisi, kas vyksta mieste. Būtų labai negražu jeigu pradėtumėm kalbėti tik lietuvių kalba, bet tarybos nariai privalo kalbėti valstybine kalba.

V: Palikti žmones be informacijos apskritai yra neišmintingi.

DŠ: Bet mes dar turim unikalų tokį dalyką Visagine, kurio neturi nė viena savivaldybė – tai valstybinės kalbos mokymai. Kuriuos lanko šiemet kelios grupės nemokamai. Patikėkite, Visaginas tikrai jau kalba lietuviškai. Senjorai supranta. Vis tiek vyksta tobulėjimas kasmet. Negalima taip sakyti, kad mes

nebemokame valstybinės kalbos. Moka valstybinę kalbą puikiai ir supranta. Gal ne viską gali išsireikšti. [...].

1 val. 50 min. 50 s.

V: Pone, mes suprantame, kad jie privalo, tiesiog buvo konkretus atvejis, kad žmogus sako, kad jis nesusikalbėjo.

DŠ: Nu gal vienas atvejis buvo. Mūsų medicinos sveikatos įstaigos taip pat yra vienos geriausių Lietuvoje.

V: Labai vyliuosi ir labai linkiu, kad mažės kuo mažiau net per gripo epidemijas. Turime dar vieną klausimą dėl „Visagino Country“. Ar verta finansuoti biudžeto lėšomis komercinį renginį „Visagino Country“, kuris vyksta dvidešimtus iš eilės metus, jeigu ne daugiau, man atrodo, ir į kurį bilietai mokami visaginiečiams? Kitaip tariant, kodėl remiamas komercinis renginys, kurio dalyvių skaičius retėja ir kokios sumos skiriamos? Klausia mūsų žiūrovas.

DŠ: „Visagino Country“ garsina mūsų Visagino miestą, Visagino savivaldybę. [...]. Mes savivaldybė skiriame lėšas 9 tūkst. eurų „Visagino Country“ pernai ir šiais metais. Tai yra numatytos lėšos.

V: O kiek skirate valstybinės lietuvių kalbos mokymui?

DŠ: Mes skiriame [lėšas] lietuvių kalbos mokymui.

V: Tai gerai, bet kiek skirate lėšų mokymui?

DŠ: Valstybinei kalbai, dabar yra Vyriausybės programoje numatyta 20 tūkst. litų. Dabar yra tikriausiai virš 5 tūkst. eurų. [...].

V: Tai yra daug mažiau negu „Visagino Country“.

DŠ: „Visagino Country“ mes skiriame todėl, kad mes Visagino gyventojams yra pamažintos 50% bilieto kainos.

[Žiūrovo klausimas]: Savais žodžiais pasakykite, ko reikia Visagininui, jūsų nuomone?

V: Patikslinkim klausimą. Ką kandidatai darytų ar ką kandidatai norėtų, kad darytų kiti ar apskritai, ko trūksta, jų nuomone?

EG: Turbūt tikėjimo miesto ateitimi.

V: [...]

DI: [...] Jausti realybės jausmo.

VB: Manau, kad reikėtų ne tik merui, bet visiems visaginiečiams suprasti, kad mes jau senai gyvename Lietuvoje, nebe Rusijoje.

V: [...]

DŠ: Šis klausimas yra suktas. Tai gali būti ir dvasiniai dalykai, apie ką kalba kandidatai į merus.

V: Ar jis suktas? Man jis paprastas

DŠ: Man jis suktas, kad yra dvasiniai dalykai: meilė, viltis, tikėjimas Visagino ateitimi. Tai yra labai svarbu, bet yra ir materialių dalykų, ko šiandien trūksta Visaginiui.

1 val. 54 min. 38 s.

V: Jūs pasakykit tris, nes buvo prašyta trijų.

DŠ: [...] Kad būtų žmogui geriau, kad jis jaustųsi saugus, kad jis gyventų ekologiškai švariame mieste.

JŠ: Ko trūksta Visaginiui, tai pirmiausia politinės valios, politinės stiprios komandos, kurie žiūrėtų į vieną pusę, darytų viską dėl savo miesto. Antras dalykas, tai darbo vietos, kur galėtų gauti gerą algą, ir trečias dalykas – optimizmo. Tada tikrai būsim gražiausias ir geriausias miestas.

V: Tikrai mačiau, kad dar buvo rankų salėje [...].

Žiūrovo klausimas: Yra tokia problema mūsų *lokas*, jeigu jūs būsite meru. Jūsų sprendimas: išnuomoti, parduoti, investuoti?

VB: Manau, kad jis neturi būti biudžetinės įstaigos dalis arba sprendimo būdas koncesijos būdų išnuomoti [...].

EG: [Kalba apie minėtas patalpas].

DI: [...].

DŠ: [Patalpas mato, kaip sveikatingumo centrą].

JŠ: [Patalpos gali būti skirtos stovyklai].

1 val. 58 min. 54 s.

EG: [Patalpos koncesininkam, savivaldybė pasilieka 100% akcijų].

DI: [Kalbama apie minėtas patalpas]

Žiūrovo klausimas: Šiai dienai nėra paslaptis, kad savivaldybė sprendžia jų struktūras plėtojama paslaugų, kas leidžia gyventojų patraukimą į miestą, pritraukiant privačių sektorių lėšas ir gyventojų lėšas. Klausimas yra toks – kaip jūs manote, ar tai yra [nesuprantamas žodis] savivaldybė, jeigu taip tai tada kurioje srityje?

Kandidatai atsako į klausimą.

V:[...] Taigi, kas yra tie trys dalykai, kuriuos jūs pažadate savo rinkėjui ką jūs padarysite, jeigu jie atiduos savo balsą už jus?

VB: **Pirmas dalykas, įdiegti visaginiečio kortelę, kuris suteiktų galimybę nemokamai naudotis viešuoju transportu. Antras dalykas, savivaldybės lėšomis apdrausti visus socialinius darbuotojus [...].**

EG: [...] **Neskirstysiu gyventojų į jaunos ir senus, senus ir priešus.** [...]

DI: [Kalbama apie savivaldybės veiklą].

DŠ: [Kalba apie vieningą tarybą ir investicijas].

JŠ: [Kalba apie investicijas].

V: [Dėkoja kandidatams ir žiūrovams].

Priedas Nr. 15. Politikos stebėsenos tinklo „Žinau, ką renku“ organizuotų kandidatų į 2019 m. Visagino savivaldybės tarybos narius-merus debatų transkripcija

Debatų data: 2019 m. vasario 13 d.

Trukmė: 2 val. 14 min.

Nuoroda: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=2331890470388767

Dalyviai:

- Rita Miliūtė – vedėja (V);
- Virginijus Andrius Bukauskas (VB);
- Erlandas Galaguz (EG);

- Dmitrij Ikonikov (DI);
- Dalia Štraupaitė (DŠ);
- Jevgenij Šuklin (JŠ).

16 min. 15 s. Debatų pradžia.

Pristatomas renginys, tikslas ir kodėl vyksta. Pristatoma, kaip vyks debatai. Svarbu paminėti, kad leidžiama klausti ir rusų kalba, tačiau atsakyti reikės lietuviškai.

17 min. 43 s.

Pristatomi debatų dalyviai: Virginijus Andrius Bukauskas, Lietuvos socialdemokratų partija, Erlandas Galaguz, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, Dmitrij Ikonikov, Rusų Aljansas ir Lietuvos lenkų rinkimų akcija, Dalia Štraupaitė, Lietuvos laisvės sąjunga (demokratai), Jevgenij Šuklin, rinkimų komitetas „Visaginas – tai mes“.

18 min 35 s.

V: Pirmoji minutė, kad jūs prisistatytumėte ir pasakytumėte, kodėl Visagino žmonės turėtų meru rinkti jus, o ne ką nors kitą. Jeigu jūs nieko prieš, tai ir padėkime iš eilės. Prašom.

VB: Labas vakaras, mieli visaginiečiai. Aš esu Virginijus Andrius Bukauskas. Žmonės mane pažįsta nuo to, kad ketverius metus dirbau Visagino savivaldybės administracijos direktoriumi, prieš tai esu Visagino [blogai girdisi] pasienio mokymo centrą, po to dirbęs teisme, paskutinė darbo vieta yra „Visagino energija“. Kodėl manyčiau, kad turėtumėte rinkti mane meru? Todėl, kad siūlau, mano tikslas, kad savivaldybės taryba būtų darbinis organas, institucija, siektų dirbti pilnesne, atstovautų visus Visagino gyventojus ir siektų, kad šitas miestas klestėtų. O mes, mūsų ir mano šūkis yra, kad „Visaginas bus sėkmingas tiek, kiek sukurs galimybių savo gyventojams“.

V: Dabar žodis kitam kandidatui.

EG: Labas vakaras. Esu Erlandas Galaguz, nuo 1973 metų esu gyventojas mūsų miesto, čia kūriau savo šeimą, čia gyvena mūsų vaikai ir pats esu įsimylėjęs šį miestą. Taigi dėkoju nuo partijos, valstiečių ir žaliųjų sąjungos, sukūrėm komandą, kuri yra profesionalių žmonių komanda, kuri eina darnos požiūriu, tai yra darna ekonomikoje, darna valdyje, darna šeimoje ir manau, kad mano patirtis Ignalinos

atominėje elektrinėje, dabar „Visagino būste“, buvus tarybos nariu, tikrai padės miestui pasiekti darną, kurią mes ir deklaruojame.

V: Čia yra Jūsų laiko pabaiga. Ačiū. Dmitrij Ikonikov.

DI: Laba diena, gerbiamieji, labai malonu, kad tiek jūsų susirinko čia. Iš tikrųjų, susidomėjimas geras, labai puiku, ačiū Ritai, kad pasirinko būtent Visaginą, aš manau, kad tikros bus įdomios šitos dvi valandos. Kalbant apie mane, aš esu su [nesigirdi], dirbu laikraščio redaktoriumi, turiu darbinę patirtį ir žurnalistikoje, ir ne tik žurnalistikoje, ir gamyboj, ir statybos srityse. Iš esmės, mano bendras darbo stažas yra 20 metų, tai patirtis yra iš tikrųjų įvairiapusė, yra ir atsakomybė už darbuotoją, ir atsakomybė už darbuotoją prieš pastatytus tikslus. *Kas liečia mano kandidatavimą, tai pirmiausias dalykas, labai daug kas klausia, kas yra krikščioniškos vertybės? Aš krikščioniškų šeimų sąjungos kandidatas ir aš jas suprantu. Mano pagrindinis šito lozungo ir šitos krypties suvokimas yra paprastas: „mes stiprūs esame tiek, kiek stipri yra mūsų silpniausia grandis“ – ir tai yra mano pagrindinis tikslas.*

V: Dėkui.

DŠ: *Labas vakaras, **dobryj večer***. Aš visada prieš žmones noriu atsistoti ir kalbėti stovėdama, bet gal yra tokios taisyklės šiandien. Aš esu, tikiu, kad žmonės palaikys mano kandidatūrą, aš esu 30 metų politikoje, Dūkšte. *Žinau visą gyvenimą kiekvieno žmogaus, kiekvienos tautybės visas problemas*. Esu liberalų sąjungos buvusios narė, o dabar laisvės [?] narė. Niekada neišdaviau nei gyventojų, nei žmonių, nei savo partijos. Esu 25 metai toje pačioje partijoje ir visada mano yra sėkmės formulė: mylėti žmogų ir siekti jam padėti, kuo gali. Mes visada galime, ir politikai, visada padėti žmogui.

V: Dėkui. Dabar jūs pone Šuklinai.

JŠ: Labas vakaras, visaginiečiai, mano vardas Jevgenijus Šuklin, aš esu kandidatas į merus nuo visuomeninio rinkimų komiteto „Visaginas – tai mes“. Turiu tikrai puikią komandą, idėjų komandą. Ėjom prieš keturis metus su komanda, kur buvo tik tai 19 narių, dabar turime virš 200. Turim pilną sąrašą idėjų, žmonių, kurie tikrai yra miesto patriotai, kurie apsisprendė gyventi mūsų mieste. Aš taip pat priėmiau tokį sprendimą maksimaliai aktyviai dalyvauti miesto gyvenime ir kaip buvęs sportininkas, pripratęs vertinti kažkokį gyvenimo etapą, tai manome, kad per praeitą kadenciją, nors buvo sunku, bet pavyko pasiekti gerų rezultatų ir bandysime daryti tą ir toliau. Noriu gyventi sėkmingam, geram ir gražiam mieste ir maksimaliai pasistengsiu, kad toks ir būtų mūsų Visaginas. Ačiū.

V: Ačiū. [Tariamasi su žiūrovais, koks bus kandidatams skirtas atsakymų laikas: minutė ar daugiau].

25 min. 8 s. Žiūrovų klausimai kandidatams. Klausimas: kaip ir kada žadate išspręsti sergančių visaginiečių konsultacijas ir gydymą pas chirurgą Visagino poliklinikoje?

Kandidatai atsako į klausimą.

34 min. 45 s. Žiūrovų klausimai kandidatams. Klausimas: žmonės yra iškraustyti iš savo namų, tačiau negavo jokios kompensacijos. Kaip tai spręsite, būdami tarybos nariais?

Kandidatai atsako į klausimą.

43 min. 2 s. Žiūrovų klausimai kandidatams. Koks kandidatų požiūris į gyvenamųjų namų renovaciją ir ką ketinate daryti, kad ji prasidėtų?

EG: Mes, kaip gyvenantys atominės elektrinės regione, turime lengvesnes sąlygas už renovaciją: visa Lietuva turi 30 proc. kompensaciją už renovaciją iš valstybės biudžeto, o mes turime 15 proc. iš Europos Sąjungos lėšų kompensuoti, viso 45 proc. Aš į renovaciją žiūriu kaip į galimybę gyventojams pasinaudoti šitomis lėšomis, kad susirenovuoti namus. Tačiau kaip ir prieš tai buvęs klausimas, nuosavybės teise priklausantys butai ir daugiabučiai namai, visgi žmonės turi teisę nuspręsti, kaip jiems reikia elgtis: naudotis šia galimybe renovacijos ar ne. O kaip paskatinti, tai atėjęs į „Visagino būstą“ tikrai noriu pasakyti, kad vienintelis skatinimo būdas – sakyti apie renovaciją tiesą, teisingą informaciją ir teisėtą informaciją. Tada žmonės pasiskaičiuos ir nuspręs.

V: Sakote, kad kitur sako ne tiesą?

EG: Tiesiog noriu pasakyti, kad prieš tai mūsų valdžios atstovų buvo pasakyta daug apie renovaciją netiesos.

DŠ: Po renovacijos strigo [kažkas]. Mes turime labai gerą pavyzdį Ignalinos rajone, kur buvo atlikta visų beveik namų renovacija. Ignalinos rajonas tapo probleminiu ir gavo 85 proc. finansavimo. Visaginiečiai to finansavimo negavo: visaginiečiai [garso trikdžiai] skirtos lėšos 7 mln. Namų renovacijai. Jei mes padaliname į 240 namus, tai mes gavome tik 7 proc. Mes kreipėmės į Briuselį, kad leistų pusę namų renovuoti, bet mes nepasiekėme to rezultato kaip Ignalina. Visaginiečių problema buvo ir Vyriausybės narių neįsitraukimas į šiuos klausimus. Taip, šiandien renovacija prasidėjusi kelių namų, bet mano nuomonė yra tokia: pirmiausia, Lietuvos mastu yra priimti įstatymai 50+1, turėtų būti bent, aš tai kartodavau, kad banke imti paskolą, tai turi būti 100 proc., tai bent būtų keičiamas įstatymas į 75 proc., kad žmonės galėtų pajusti, už ką jie renovuoja. Bet mes negalime priimti tokios renovacijos, kuri siūloma.

Vangūs aplodismentai.

JŠ: Pirmiausia, noriu pasakyti, kad namų organizacija, renovacija taip vadinama, yra kiekvieno gyventojų pasirinkimas, ir priežastis, dėl kurių nevyksta šie procesai. Problemos buvo Visagine, dėl to, kad žmonės visgi turi tokią mintį, kad išvažiuoti iš Visagino: neturi darbo, nėra perspektyvų, jie jautėsi ne taip saugiai šiame mieste. Dėl to investuoti į butą, kuris kainuoja 4 tūkst., nematė perspektyvos, prasmės. Antras dalykas, tai čia viešieji pirkimai yra tų procedūrų problema. Dėl to, kad perkam ir kartais nežinome, ką gausime. Dėl to geras pavyzdys, kad buvo padarytas namas Festivalio g. 10 gerai, su visais gyventojais pakalbėjau, bet antras startavo toks pats projektas, kuris užstrigo ir dabar gyventojai nepatenkinti dėl šių procesų, kai privalome per viešųjų pirkimų principą ieškoti rangovų. Ir antra problema, žadėti žmonėms ir sakyti, kad renovacija, bet jie nežino, kas tai darys ir viskas baigsis. Tai yra dvi problemos: pirmą mes galime išspręsti ir dabar sprendžiame, dėl to, kad ateina investuotojai, žmonės pradeda rūpintis savo namais, o antra problema – čia valstybės lygmeny tik galime išspręsti.

DŠ: **Mūsų butai yra pigūs, o renovacija kainuoja keturis kartus daugiau. Atominę uždarė, o naujų darbų valstybė ir vyriausybė neatliko.**

DI: Tai iš esmės, kad liečia renovacijos, mano pozicija yra tai, kad tai nėra panacėja, antras, kad iš tikrųjų žmonių apsisprendimas, žmonių, gyvenančių viename name apsisprendimas, ir pati savivaldybė šioje vietoje gali dalyvauti iš dviejų pusių: pirma, ką sakė Erlandas, tai yra absoliučiai skaidri informacija apie tuos procesus, apie tuos galimybes, kurias duoda renovacija, todėl, kad mieste buvo daug pasakų apie renovaciją, labai daug baidų buvo, todėl pas daugelį teko tas, nežinau, kaip čia, ta baimė. Žmonės išgąsdinti, nors ne viskas, kas buvo sakoma prieš renovaciją, yra tiesa. **Antras dalykas, kad čia reikia žiūrėti plačiau, kas liečia Visaginą, prisidėti ir turėtų vyriausybė.**

V: Dauguma sako, kad kalčiausia vyriausybė, pone Bukauskai, jūs irgi taip sakote?

50 min. 22 s.

VB: **Aš nesakysiu, kad čia kalčiausia vyriausybė, manau, kad kalčiausia yra tai, kad mūsų smegenyse buvo blogai ir neteisingai buvo sakoma gyventojams, ir gąsdinama su tais pačiais 25%, kada buvo pasakyta 25%, gavo tik 6-iems namams, Ropės sugebėjimu finansavimas buvo sumažintas, bet kadangi, kas galėjo 75% ir taip toliau tik dešimčiai namų. Visi kiti renovuojasi pagal bendrą programą. Taip, teisingai buvo pasakyta, kad dabartinė progama buvo sukurta Visaginui ir gerai, kad mes dėl kai**

kurių politikų ir įsitikinimų bei supratimo nepasakėm žmonėms visos teisybės, neįtikinome, kad reikia daryt. [...]

V: [...]. Jeigu dalis viso namo gyventojų nenori renovacijos, dalis nori renovacijos, politikai yra tarp dviejų ugnių, tai vis dėlto, koks turėtų būti miestui sprendimas? Palikti byrėti tuos namus, kurie nenorės renovotis, o jeigu ne, tai koks tuomet yra sprendimas? Ar jūs patys sau turit kokio norėtumėt, jeigu žmonės nepritartų. Kitaip tariant, už ką jūs labiau? Už renovaciją ar netvarką? Čia jau labai trumpas turėtų būti atsakymas.

VB: Asmeniškai aš už renovaciją su pilna, detalia kontrole: rangovų, techninės priežiūros. Aišku, pasakyta teisingai – problemos yra viešuosiuose pirkimuose. Kadangi galim kitą kartą nusipirkti rangovą kaip katę maiše, bet aš asmeniškai esu už renovaciją su kontrole.

V: Pone Galaguz, jūs už renovaciją ar ne?

EG: Dėl renovacijos tai pasakysiu taip, aš visada buvau už tai, kad teikti gyventojams teisingą, teisėtą informaciją apie renovaciją. Tikrai taip, Festivalio g. dešimtas namas dabar moka kartu su šildymu ir renovaciją gerokai mažiau negu tik už šildymą. Vidurkis maždaug 2,5 karto sunaudojama mažiau šilumos energijos, nei visi kiti. Tačiau tikrai tai yra gyventojų apsisprendimas, nes tai jų nuosavybės teisė. Jeigu manęs klaustų, kaip gyventojas, aš balsuočiau už renovaciją.

V: Pone Ikonikov, o jūs kaip gyventojas ir meras?

DI: Geras klausimas, bet geras atsakymas jau buvo. Jeigu manęs paklaustų kaip gyventojas aš irgi būčiau už. Kalbant apie merą, renovacija negali būti prievartinė, tai yra vienas dalykas. Mes privalom padėti tiems žmonėms, kurie pasisako už renovaciją, tačiau jokia būdu neturime laužti stuburo ar kažkaip stumti arba kitaip *duoti* požiūrį, galbūt nelabai gražų į tuos žmones, kurie įsitikinę, kad renovacija jiems nereikalinga.

V: Tai jūs kaip gyventojas už, kaip meras prieš?

DI: Aš nesakiau, kad kaip meras aš prieš.

V: Tai jūs už ar prieš?

DI: Tai aš dar kartą sakau, kad renovacija tai yra galimybė, tačiau jūs vedat prie to, kad meras turi priversti visą miestą. Meras neturi versti žmonių daryti renovaciją.

V: Aš neverčiu prie kažkokio atsakymo. Aš bandau gauti atsakymą iš Jūsų. Ar jūs kaip meras būtumėt už renovaciją ar prieš?

DI: Aš jau iš esmės pasakiau. Renovacija yra galimybė, apie kurią reikia žmones informuoti. Čia jų apsisprendimas, joks meras negali ateiti į butą ir pasakyti, kad tam butui reikalinga renovacija.

V: Bet galite pasakyti, ar būtų faina renovuoti ar būtų nefaina renovuoti. Aš palieku jūsų atsakymą vertinti rinkėjams. Aš jį gavau, nesakysiu kaip aš jį supratau, nes ne aš už jus balsuosiu ar mane. Ponios ir ponai, jūs už ar prieš renovaciją?

56 min. 08 s.

DŠ: Aš visada kartojau ir dar kartą pakartosiu: aš už renovaciją, kai apsisprendžia 100% gyventojų.

V: Bet tada būtų keista būti prieš, jeigu 100% gyventojų renkasi renovaciją.

DŠ: Kadangi aš ne vieną raštą esu rašiusi Seime, kalbėjau su *Dambrausku*, daugeliu Seimo narių, kad būtų vis dėlto pakeistas įstatymas ir kad būtų dauguma balsų už renovaciją. Šiandien to nėra padaryta ir aš žinau, kad Lietuva dar kentės nuo tokios renovacijos, kuri šiandien vyksta Lietuvoje. Tai yra apengimas kailiniais. Fasadas turi būti ventiliuojamas, turi renovacija būt gera. Šiandien žmonėms pelyja sienos po mūsų tokių renovacijų.

V: [Prašo trumpesnių atsakymų]. Žodis kitam kandidatui.

JŠ: Mano pozicija, aš konkrečiai už kokybišką modernizaciją [kalba apie daugiabučių modernizaciją].

V: Tai jūs irgi jungiatės prie tų, kad kaip žmogus vienaip, kaip meras dar pagalvotumėte, ar ne? [Kalba su auditorija]

Žiūrovų klausimas. Žinome, kad Aukštaitijoje yra didžiausias nedarbingumo lygis Lietuvoje. Klausimas būtų, kaip gerinsite infrastruktūrą ir galimybes jaunimui?

V: Labai susijęs klausimas su renovacija, nes kažkuris iš jūsų atsakinėdamas minėjo, kad žmonės negalėjo likti, nes nėra darbo? Tai kaip dabar darysit su tuo 14% ar kiek dabar yra nedarbo, kad jis būtų mažesnis ir žmonės turėtų čia ką veikti ir tada automatiškai su renovacija reikalai judės.

JŠ: Aš galiu pradėti. Tai tą ir darėm ir čia mūsų buvo pagrindinis tikslas praeitą kadenciją ir tarybos nariai važiuodavom per visą Lietuvą, ieškojom per visas parodas investuotojų ir tą pavyko padaryti. Galim pasakyti, kad dabar jau statomos trys gamyklos mūsų mieste. Tikrai reikia tęsti šiuos darbus,

tikrai įmanoma atvesti įmones į šiuos regionus. Dabar yra dvi įmonės, kurias radome parodoje ir dabar jie įsikūrė mūsų savivaldybėje. [Toliau kalba apie investuotojus].

[Auditorijos aplodismentai]

1 val. 1 min. 6 s

DŠ: [...] Mes galim pritraukti labai daug investicijų, labai daug verslininkų, kurie šiandien domisi ir nori statyti pas mus gamyklas, bet klausimas yra labai opus, kadangi pilni lėktuvai žmonių, kurie išvažiuoja, jaunų žmonių, iš Lietuvos. [...]

V: Dabar aštuonerius metus, poliklinikoje jūs neturite chirurgo. Tą aš žinau.

[Auditorijos aplodismentai]

DŠ: Tas klausimas, galbūt tikrai yra nederinamas dėl to, kad yra labai daug operacijų. Nes mes aptarnaujame Zarasus, Ignaliną ir mūsų ligoninė tampa regionine ligonine. Yra tų klausimų mes tą klausimą išspręsim. Aš suprantu, kad jis yra labai opus, bet prašau supraskite, kad tas klausimas tikrai buvo sprendžiamas.

[..]

DI: Čia yra vienas iš tokių niuansų, kad žmogus visada vistiek ieško kur geriau. Ir galbūt pagrindinė užduotis per švietimą, per papildomą ugdymą būtent išugdyti tokius visaginiečius už kuriuos nebūtų gėda, kad jie galėtų išvažiuoti kitur laisvai, kad jie galėtų gauti didesnę patirtį, susikaupti savo kažkokius tai pradinius turtus, kaip žinios.

V: Pone Ikonikovai, jūsų klausia ne kaip jūs išsiųsit, o kaip susigrąžinsit.

[Auditorijos aplodismentai]

1 val. 4 min. 50 s.

V: Nėra pinigų – neatvažiuos jaunimas. Būsiu žiauri, bet taip jau yra. [Vedėja klausia žiūrovo, ar jį pat5 tenkina. kandidato atsakymas]

Žiūrovas: Ko iš jaunimo norite?

DI: [Atsako į žiūrovo patikslintą klausimą]

JŠ: Labai vikriai akcentuojusi ant to, kad mes bandom parodyt, kad [nesuprantamas žodis], kol išgelbės visi, tikrai ne. Bet čia gero kelio pradžia ir čia geras pirmas pavyzdys, o toliau tik reikia tęsti darbus. Suklydo pasakydamas, kad darbo užmokesčio vidurkis šitoje gamykloje 600 eurų, va dabar ką tik pažiūrėjau 950 eurų.

[Auditorijos aplodismentai]

DŠ: Mes turime labai daug gerų pavyzdžių. Mes turim visą [neaiškus žodis] liniją, kuri plečiasi. Dabar pramonės zona, mūsų, pramonės zona kurią įvardijo, tikrai ateina daug verslininkų, ieško vietų, perka tuos senus pastatus.

V: [...] Ką miesto vadovai. Turiu galvoje taryba ir meras padarė, kad surastų ir atsivestų. Betrūktų, kad jūs išvarytumėt, kurie ateina patys.

DŠ: Mes darom daug ir tikrai suradom. Ir jau kuriasi, plečiasi. Ieškom finansavimo galimybių ir siekiam tikslinės teritorijos. Visaginas bus tikslinė teritorija. Numatomi 6 mln. finansavimo ir mes tikrai daug darome. [...]

V: Per vieną minutę galima išvardinti kokius 7 projektus su trupučiu paaiškinimo apie kiekvieną.

EG: [...] Smart Parkas buvo organizuotas dar praeitos kadencijos ir gautos lėšos jam įsteigti. Antra, ši taryba visiškai pamiršo apie tai, kad jau gavę tą investuotoją į Smart Parką, mes turėtume vystyti tą parką toliau ir galvoti apie kitus investuotojus. Apie tai jau mes visiškai pamirštame. O norint, kad miestas būtų patrauklus atvažiuoti pas mus jaunimui, pirmiausia, reikia galvoti ne vien tik tai apie darbo vietas, bet ir apie miesto patogumus. Šiandien miestas tikrai nėra patogus gyventi jaunoms šeimoms, kadangi nėra net elementarių dalykų. Nei įvažiavimas į tuos pačius [neaiškus žodis] nei invalidamas nepritaikytas, nei su vėžimėliais. [...]

VB: [...] Nemaišykim vidutinio darbo užmokesčio įmonėje su darbo užmokesčiu, kurį gaus dauguma. Vidutinis darbo užmokestis kaip vidutinė temperatūra ligoninėje. [...]

V: Pone Bukauskai, jeigu taip žemiau 34 laipsnių, tai tada nėra skirtumo koks aukščiausias atlyginimas.

VB: [...] Jeigu 10% sutiks dirbti šituose gamyklose prie konvejerio, tai bus tik problemos iš kur suras investuotojai sau darbo jėgos.

V: Aš norėčiau patikslinti. Ar jūs matot problemą tame, kad investuotojams gali kilti problema iš kur gaut darbuotojų?

VB: [...] Po kokių 5-6 metų reikės spręsti kitą socialinę problemą, kad šitos gamyklos pasakys ačiū ir viso gero ir išeis į kitas valstybes. Kaip atsitiko Alytuje. Išėjo kas čipsus gamino. [...]

V: Sakot, paskuj investicijas verslas ir paslaugos neateis?

VB: [...] Geriau būtų turėti 20 įmonių po 100 darbuotojų arba bent 10 po 200 darbuotojų, negu vieną didelę 2000 vietų. [...]

1 val. 12 min. 46 s.

V: [Klausia žiūrovo] Ar gavote atsakymą į savo klausimą?

DI: [Kalba apie darbo vietas].

JŠ: [...] Dabar turiu pažįstamą, kuris dirba Pabradėje. Jis važinėja kiekvieną dieną, bet dabar gauna atlyginimą virš 2 tūkst. eurų. Manau, kad tokiam mieste kaip Visaginas su tokiu atlyginimu būtų gerai gyventi.

DŠ: Pažiūrėkit kaip pasikeitė Pabradė atėjus 2 tūkst. darbuotojų. Prasidėjo renovacija, išaugo butų kainos. [...]. Savivaldybė taip pat turi išsaugoti darbo vietas. Mes turim 5 darželius, 5 mokyklas, biudžetines įstaigas. Mes stengiamės nė vieno neuždaryti, kad būtų darbo vietos. Ieškom biudžete finansavimo, sprendžiam labai daug klausimų. [...]

V: Ką jūs darytumėt jeigu nebereikės tų visų darželių? Saugosit tas darbo vietas ar kaip jūs sakot optimizuosit ir rinksitės kitą variantą?

DŠ: Taip, kai bus poreikis uždaryti kokį darželį, optimizuosim, spręsim klausimus įstatymų ir teisės aktų nustatyta tvarka. [...]

Žiūrovo klausimas: Ar kuris nors iš būsimų merų mato galimybę visą savivaldybės biudžetinį ūkį pertvarkyti? Sumažint tas išlaidas, kad išlaisvintos lėšos būtų skirtos kitoms programoms? Apie tai ką jūs daugiausiai ir šnekate: miesto pritaikymą jauniems, apie miesto pritaikymą su negalia žmonėms. Tai. ar bus priimti sprendimai jūsų, kaip vadovo, bent vieno? Dėl biudžetinio sektoriaus optimizavimo ir nereikalingo nekilnojamo turto atsisakymo.

V: [...]

1 val. 17 min. 30 s.

VB: [...]

EG: [Kalba apie Visagino nenaudojamą nekilnojamą turtą]

1 val. 20 min. 5 s.

V: Ką mes tada darytumėm, jeigu aš gyvenčiau Visagine su Visagino būstu UAB ? Reikėtų tokios įmonės ar ne?

EG: [...] Jeigu aš būsiu meras, tai mes tikrai turime šitą įstatymu nustatyta tvarka instrumentą, kuriuo galime naudotis ir privalome naudotis. Tai tokios įmonės kaip UAB kontroliuojamos savivaldybės jos tam ir yra sukurtos, kaip galimybė savivaldybei vykdyti savo savarankiškas funkcijas ir papildomas funkcijas, kuriomis gali generuoti pelną ir gauti tokiu būdu papildomas pajamas.

V: Ar tai tikrai yra tos tikrosios savivaldybės funkcijos? Ar manote, kad šita vieta liktų tuščia, neatsirastų verslas, nebūtų konkurencijos, nekristų kainos?

DŠ: Visiškai teisingai. Atsirastų verslas.

V: Tai kodėl laikom tada, jeigu visiškai teisingai?

DŠ: Jūs žinote, kad įstatymai Lietuvos Respublikoje prieštarauja vienas kitam? Kiek savivaldybės asociacija nebūtų besistengsi įteisinti ir vidinius sandorius pasirašyti, tai yra šiukšlių vežimą jeigu mes turime savo savivaldybės įmonę, kad ji vežtų. Jeigu mes turėtume aplinkos tvarkymo įmonę, kad ji tvarkytų miestą. Mes privalom įstatymu, teisės aktų numatyta tvarka, skelbti konkursą. [...]

1 val. 24 min. 55 s.

V: Kiek sugrižo pernai jaunimo į Visaginą?

DŠ: Pernai sugrižo 218 žmonių, bet išvyko, žinokit, mažiau nei sugrižo. [Kalba apie statistiką]. Visagino savivaldybė negalima sakyti, kad ji yra mažėjanti. Visagino savivaldybėje tikrai yra tautinių kultūrų ir daug kas atvyksta, ir kitataučiai čia gyventi. Statistika yra Europos Sąjungos reikalavimų statistika. Šiandien Lietuvoje 300-tūkst. yra plaukiojantys. Statistika nerodo ne Lietuvos piliečių skaičių. [...]

V: O tai iš kur statistikos departamentas gauna tuos duomenis jeigu ne iš jūsų?

DŠ: Mes turime 3 tūkst. gyventojų ne Lietuvos piliečių. Pagal mūsų statistika mes turime 18 tūkst. Gyventojai ne Lietuvos piliečiai, kadangi pagal Europos sąjungos reikalavimus yra surašomi visai kitaip. Ne Lietuvos piliečiai yra nematomi.

V: Ne Lietuvos piliečiai yra taip pat matomi. Jie yra suskaičiuojami.

JŠ: [Kalba apie savivaldybės biudžeto tvarkymą].

VB: Čia kai kurių klaidinimas kas liečia savivaldybės kontroliuojamas įmones. Jos biudžeto lėšų nenaudoja. Jos kaip tik generuoja į biudžetą.

V: Mano replika buvo apie tai, ar savivaldybės įmonė yra ta įmonė, kuri geriausiai veikia nesamos konkurencijos sąlygomis.

Žiūrovo klausimas: Gal gali kandidatai į merus, kadangi jie turi būti skaidriausi asmenys mieste, išvardinti savo turtus? Kas ką turi: nekilnojamą, automobilį, prabangos objektą?

V: Aš įsivaizduoju, kad deklaracijos yra toks dalykas, kuris turi būti užpildytas ir matomas, tad vargu, ar mes dabar į tai atsakynėsime. [...] Ką daryti su gydymo įstaigomis, kurios sakykim neturi savo specialistų ir tokių specialistų pas kuriuos žmonės norėtų eiti gydytis? Ar reikia išlaikyti ir polikliniką ir ligoninę ar geriau investuoti į kitus dalykus ir aprūpinti savo žmones galimybę nuvažiuoti į Zarasus?

DŠ: Ne mes išlaikome. Išlaiko ligonių kasos, sveikatos įstaigos.

V: Aš klausiu jūsų nuomonės, dėl to, kad ligonių kasų įkainių patvirtintų neužtenka išlaikyti gerų specialistų. Taip jau yra, čia ne aš sugalvojau ir Visaginas nėra kažkuo išskirtinis, lyginant su visomis kitomis Lietuvos vietomis. Pone Bukauskai, koks būtų jūsų atsakymas?

VB: Mes privalom išlaikyti, čia eina kalba apie būtent gydytojus, antro lygio ne poliklinikos, kadangi tai yra kitas lygis konsultacijų. Aišku, kad kardiologijos skyriaus pas mus nebus ligoninėje, bet kas liečia konsultacijas ir kardiologus Visagine turi būti.

1 val. 31 min. 20 s.

EG: [Kalba apie autobusų stotį].

V: Čia jūs tesiate generalinę savo partijos liniją, kuri pasakė iki savivaldybių rinkimų nieko neuždarysime, o po to jau bus matyti.

DI: [Kalba apie susisiekimą problemas].

V: O kaip pritraukti tas lėšas? Bet kas norėtų pritraukti, bet ne visiems sekasi?

DI: [Kandidatas atsako į klausimą apie investicijas]

DŠ: Šiandien į Visaginą ateina dar dvi poliklinikos. Taip, nėra gydytojo. Ieško į polikliniką ir vilioja iš mūsų pirminės sveikatos ir priežiūros centro. [...].

JŠ: [Kalba apie ligonines ir autobusų stotį]

1 val. 36 min. 23 s.

V: Mūsų žiūrovas sako, kad strateginiam plane yra numatyti 2 mln. eurų autobusų stotelei ir, jo manymu, tokio daikto už 2 mln. eurų tikrai nereikia. Galima būtų apsisukti ir kukliau? Tai kaip tuomet su ta stotim? Ar ta informacija yra tiksli, kad strateginiam plane yra numatyta 2 mln. eurų autobusų sustojimui?

[...]

V: Matot, jeigu norim turėti 2021 metais, tai jau beveik reiktų pradėti rūpintis, projektuoti ir statyti. Jau kaip ir būtų laikas apsispręsti, ar reikia tuos pinigus tam leisti, ar ne.

EG: Tikrai manau, kad mes turėtume *apsieiti* ir su mažesniais pinigais. Tikrai nereikia galvoti apie kažkokią tai labai modernią autobusų stotį ir įdėti į ją 2 mln. eurų, kaip strateginiam plane numatyta. Galėtume tuos pinigus investuoti į kitus projektus, o su autobusu stotim, tikrai galėtume apsieiti.

DI: [Kalba apie autobusų stotį]

DŠ: Dėl autobusų stoties galim paskelbti konkursą ir ieškoti verslininkų, bet tikrai šiai dienai nereikia tokios autobusų stoties.

V: Tai kas parengia tą strateginį planą, jeigu niekam nereikia tos autobusų stoties?

DŠ: Aš nesakau, kad jos visiškai nereikia, bet reikia, kada atsiras tas žmogus arba verslininkas, kuris ją pastatys. Mes biudžeto lėšų į autobusų stotį šiai dienai skirti negalime. Mes turime didesnių problemų.

JŠ: Tikrai manau, kad 2 mln. eurų nereikės, užtektų ir 200 tūkst. eurų padaryti visas sąlygas mūsų gyventojams. [Kalba apie infrastruktūros tvarkymą].

1 val. 39 min. 2 s.

V: Tai jūs už tokį labiau konteinerinio tipo stotį, nes už tiek kitokio nelabai pastatysite?

DI: Yra įvairių variantų, tarkim kaip Vilniaus Rotušės aikštėje tie kupolai. [...].

V: Tai jūs tada irgi atkreipkite dėmesį į tą strateginį planą, nes, kaip suprantu, ne dėl jūsų ten tai atsirado arba su jumis galėtų dingti. Aš maniau, jūs žinote, kokį planą yra parengusi dabartinė taryba.

DŠ: [Kalba apie strateginį planą].

V: [Skaito Visagino gyventojos laišką]. Rašo apie du dalykus: 1) trūksta vietų lietuviškame darželyje ir tokia yra problema. 2) Kitas dalykas, ponio Eglės rašo, kad per pykčius išsiprašė siuntimą pas specialistą ir tada pasakoja, kad yra problema, kadangi ji nemoka rusų kalbos ji nesusikalba gydymo įstaigoje, čia Visagine. Dar vienas klausimas į tą pačią grupę nuo kitos žiūrovės [...]. Kada tarybos posėdžiai vyks valstybine kalba? Ar nesiruošiate vertėjams taupyti? [...].

[Auditorijos aplodismentai]

DŠ: Tarybos posėdžiai vyksta valstybine kalba ir mus prižiūri valstybinė komisija.

V: Šiandien klausiausi važiuodama, dalis vyksta ne valstybine kalba.

DŠ: Tarybos posėdžiai vyksta valstybine kalba!

V: Na, ne valstybine kalba.

DŠ: Taip, yra kurie kalba. Mes turim vertėjų, mes mokam už vertimą. Yra tarybos nariai, kurie nesupranta pilnai valstybine kalba ir jis kalba savo kalba, tai yra rusų kalba. Bet mes išverčiam, kad visi suprastų, kad nepažeistumėme įstatymų.

V: Pone mere, jūs arba kas kitas neturit teisintis. Tiesiog klausimas buvo ar tai tęsis ar bus keičiama ir ar bus nemokama vertėjui ir taip taupoma.

DŠ: Mes kalbame valstybine kalba. Mūsų posėdžiai tiesiogiai transliuojami. Šiai dienai supraskite, kad Visagine gyvena 43 tautybės ir mes norime, kad informacija būtų pasiekama kiekvienam žmogui, kiekvienam senjorui, kad suprastų, ką kalbame. Aš ir pati kalbu valstybine kalba ir išverčiu savo kalbą į rusų kalbą, todėl, kad tai yra priimtina kalba kiekvienam žmogui, nes mes tarnaujam. Paskaitykite chartiją. Yra savivaldos chartija, bet mes turime tarnauti žmonėms. Žmogus yra svarbiausias turtas ir žmogus turi suprasti visomis kalbomis, bet mes turime kalbėti valstybine kalba, o išversti galime į bet kokią kalbą tą patį, ką pasakė valstybine kalba.

1 val. 43 min. 7 s.

V: Gal tuomet verta kažkaip prasmingai įteisinti dvikalbystę jeigu ne keturiasdešimt keturią kalbystę?

DI: Žinot, yra praktika regione. Mes kalbame, bet ne Visagino savivaldybės taryba gali įteisinti.

V: Kodėl negalėtumėt?

DI: Visagino savivaldybės taryba įteisintų regiono kalbą? Antrą kalbą ir trečią?

V: Ne, tiesiog vietos įstaigose galima būtų kalbėti ir kita kalba.

DI: Grįžtam prie problemos su ligonine. Iš tikrųjų ne vienas toks klausimas yra. Ne vienas žmogus atkreipė į tai dėmesį. Lygiai panašiai būna, kai rusakalbiai senyvo amžiaus žmonės nuvažiuoja į Vilnių ir ten su jais rusiškai nekalba, bet ligoninėse kažkaip tą klausimą galėtų įpareigoti operatyviai spręsti. Yra pilna žmonių, kurie galėtų paverėjauti, kad susikalbėti. Neturi būti priešpriešos šituo atveju.

V: Aš nemanau, kad žiūrovė klausia dėl priešpriešos. Ji mato problemą, nes ji nesusikalba gydymo įstaigoje, o kitas žmogus klausia kodėl yra kalbama ne valstybine kalba. Klausimas nebūtinai reiškia kažkokį priešinimą. Dažniausiai žmogus nori informacijos.

EG: Turbūt aš irgi pasisakysiu taip. Mes esam mieste, kuris vartoja dvi kalbas, tai yra rusų ir valstybinė lietuvių. Turim pavyzdžių, kad Ignalinos AE yra įteisinta dvikalbystė. Galima bendrauti ir net gi susirašinėti rusiškai. Valstybinėse institucijose visi raštai turi būti rašomi tik valstybine kalba. Kas liečia tarybą, tai taryboje tikrai yra problema. Būkim *biedni*, bet teisingi. Dauguma tarybos narių sugeba kalbėti valstybine kalba, bet tik dėl savo rinkėjų kalba taryboje rusiškai. Aš pasiūlyčiau nutraukti šitą praktiką, kalbėti tik valstybine kalba, o vertimą transliuoti rusų kalba.

DŠ: Tai aš jums tada turiu siūlymą: jūs išmokykit savo Aleksandrą Kločianą, žaliųjų partijos narį, kad jis išmoktų valstybinę kalbą ir nebereiks mums vertėjų. Jūs esat dabar tam sąrašę, tai išmokykit Aleksandrą Kločianą.

[Garsūs aplodismentai]

V: Aš bijau, kad tada, ponui Erlandui, reikės susitarti ir dėl renovacijos su tuo pačiu žmogum, nes jų nuomonės šiek tiek skiriasi.

EG: Aš tikrai gerbiu to žmogaus nuomonę apie renovaciją ir aš gerbiu jo amžių. Tai žmogui jau apie 70 metų. Greičiausiai jau vėlu jį mokyti valstybinės kalbos. Juolab, kad kiek žinau merė buvo įsipareigojusi prieš jį, kelias kadencijas atgal jį išmokyti.

VB: [Kalba apie darželius]. O dėl gydytojų, tai čia yra problemą administracijos, kad negerbia, tada gailim, kad tokie žmonės nefiksuoja ir nerašo skundų į valstybinės kalbos inspekciją, tada būtų priimtos sankcijos.

V: Na, bet jūs irgi šio bei to žinot ir galėtumėt pats tą padaryti jeigu būtumėt labai suinteresuotas tą problemą spręsti. O nepasiūlyti tik rinkėjams rašyti tuos raštus į inspekciją.

VB: [...] O kas liečia, kad gyventojams šiandien sudarytos visos sąlygos ir pas mus yra numatyti įstatymai, kad bet kuris gyventojas gali pateikti prašymą savo kalba, o mes valstybės institucijos privalome priimti.

V: Gerai, gal tada duodam laiko jūsų kolegoms atsakyti į tuos pačius klausimus dėl darželio ir valstybinės kalbos.

JŠ: Dėl tarybos posėdžio, tai sutinku, kad privalomai turi būti posėdžiai valstybine kalba. Visi turi gerbti Lietuvos Respubliką ir atsisakyti tos kalbos vertėjavimo, bet turi nepamiršti tų žmonių, kurie žiūri transliacijas, kurie stebi ir tie, kurie statė miestą, jie tikrai nekalba ir nesupranta lietuviškai ir mes turime irgi pasiekti. Už tuos pinigus siūlyčiau iškart nupirkti paslaugą, kad tiesiogiai per kitą kanalą tada eitų su įgarsinimų rusų kalba, kurie aktyviai irgi dalyvauja. Paanalizavus, tai tikrai transliacijas stebi daug rusakalbių, dėl to, kad mūsų daugiatautinis miestas ir tie senjorai labai domisi, kas vyksta mieste. Būtų labai negražu jeigu pradėtumėm kalbėti tik lietuvių kalba, bet tarybos nariai privalo kalbėti valstybine kalba.

V: Palikti žmones be informacijos apskritai yra neišmintingi.

DŠ: Bet mes dar turim unikalų tokį dalyką Visagine, kurio neturi nė viena savivaldybė – tai valstybinės kalbos mokymai. Kuriuos lanko šiemet kelios grupės nemokamai. Patikėkite, Visaginas tikrai jau kalba lietuviškai. Senjorai supranta. Vis tiek vyksta tobulėjimas kasmet. Negalima taip sakyti, kad mes nebemokame valstybinės kalbos. Moka valstybinę kalbą puikiausiai ir supranta. Gal ne viską gali išsireikšti. [...].

1 val. 50 min. 50 s.

V: Pone, mes suprantame, kad jie privalo, tiesiog buvo konkretus atvejis, kad žmogus sako, kad jis nesusikalbėjo.

DŠ: Nu gal vienas atvejis buvo. Mūsų medicinos sveikatos įstaigos taip pat yra vienos geriausių Lietuvoje.

V: Labai vyliuosi ir labai linkiu, kad mažės kuo mažiau net per gripo epidemijas. Turime dar vieną klausimą dėl „Visagino Country“. Ar verta finansuoti biudžeto lėšomis komercinį renginį „Visagino Country“, kuris vyksta dvidešimtus iš eilės metus, jeigu ne daugiau, man atrodo, ir į kurį bilietai mokami visaginiečiams? Kitaip tariant, kodėl remiamas komercinis renginys, kurio dalyvių skaičius retėja ir kokios sumos skiriamos? Klausia mūsų žiūrovas.

DŠ: „Visagino Country“ garsina mūsų Visagino miestą, Visagino savivaldybę. [...]. Mes savivaldybė skiriame lėšas 9 tūkst. eurų „Visagino Country“ pernai ir šiais metais. Tai yra numatytos lėšos.

V: O kiek skiriate valstybinės lietuvių kalbos mokymui?

DŠ: Mes skiriame [lėšas] lietuvių kalbos mokymui.

V: Tai gerai, bet kiek skiriate lėšų mokymui?

DŠ: Valstybinei kalbai, dabar yra Vyriausybės programoje numatyta 20 tūkst. litų. Dabar yra tikriausiai virš 5 tūkst. eurų. [...].

V: Tai yra daug mažiau negu „Visagino Country“.

DŠ: „Visagino Country“ mes skiriame todėl, kad mes Visagino gyventojams yra pamažintos 50% bilieto kainos.

[Žiūrovo klausimas]: Savais žodžiais pasakykite, ko reikia Visaginui, jūsų nuomone?

V: Patikslinkim klausimą. Ką kandidatai darytų ar ką kandidatai norėtų, kad darytų kiti ar apskritai, ko trūksta, jų nuomone?

EG: Turbūt tikėjimo miesto ateitimi.

V: [...]

DI: [...] Jausti realybės jausmo.

VB: Manau, kad reikėtų ne tik merui, bet visiems visaginiečiams suprasti, kad mes jau senai gyvename Lietuvoje, nebe Rusijoje.

V: [...]

DŠ: Šis klausimas yra suktas. Tai gali būti ir dvasiniai dalykai, apie ką kalba kandidatai į merus.

V: Ar jis suktas? Man jis paprastas

DŠ: Man jis suktas, kad yra dvasiniai dalykai: meilė, viltis, tikėjimas Visagino ateitimi. Tai yra labai svarbu, bet yra ir materialių dalykų, ko šiandien trūksta Visaginui.

1 val. 54 min. 38 s.

V: Jūs pasakykit tris, nes buvo prašyta trijų.

DŠ: [...] Kad būtų žmogui geriau, kad jis jaustųsi saugus, kad jis gyventų ekologiškai švariame mieste.

JŠ: Ko trūksta Visaginui, tai pirmiausia politinės valios, politinės stiprios komandos, kurie žiūrėtų į vieną pusę, darytų viską dėl savo miesto. Antras dalykas, tai darbo vietas, kur galėtų gauti gerą algą, ir trečias dalykas – optimizmo. Tada tikrai būsim gražiausias ir geriausias miestas.

V: Tikrai mačiau, kad dar buvo rankų salėje [...].

Žiūrovo klausimas: Yra tokia problema mūsų lokas, jeigu jūs būsite meru. Jūsų sprendimas: išnuomoti, parduoti, investuoti?

VB: Manau, kad jis neturi būti biudžetinės įstaigos dalis arba sprendimo būdas koncesijos būdu išnuomoti [...].

EG: [Kalba apie minėtas patalpas].

DI: [...].

DŠ: [Patalpas mato, kaip sveikatingumo centrą].

JŠ: [Patalpos gali būti skirtos stovyklai].

1 val. 58 min. 54 s.

EG: [Patalpos koncesininkam, savivaldybė pasilieka 100% akcijų].

DI: [Kalbama apie minėtas patalpas]

Žiūrovo klausimas: Šiai dienai nėra paslaptis, kad savivaldybė sprendžia jų struktūras plėtojama paslaugų, kas leidžia gyventojų patraukimą į miestą, pritraukiant privačių sektorių lėšas ir gyventojų lėšas. Klausimas yra toks – kaip jūs manote, ar tai yra [nesuprantamas žodis] savivaldybė, jeigu taip tai tada kurioje srityje?

Kandidatai atsako į klausimą.

V:[...] Taigi, kas yra tie trys dalykai, kuriuos jūs pažadate savo rinkėjui ką jūs padarysit, jeigu jie atiduos savo balsą už jus?

VB: Pirmas dalykas, įdiegti visaginiečio kortelę, kuris suteiktų galimybę nemokamai naudotis viešuoju transportu. Antras dalykas, savivaldybės lėšomis apdrausti visus socialinius darbuotojus [...].

EG: [...] Neskirstysiu gyventojų į jaunus ir senus, senus ir priešus. [...]

DI: [Kalbama apie savivaldybės veiklą].

DŠ: [Kalba apie vieningą tarybą ir investicijas].

JŠ: [Kalba apie investicijas].

V: [Dėkoja kandidatams ir žiūrovams].

Summary

Podrezaitė, A. "Construction of Election Campaigns of Candidates for Mayors by Exploiting the Cleavage of National Minorities: the Case of Šalčininkai, Trakai Districts and Visaginas Municipalities"

Keywords: national minorities, ethnic cleavage, the theory of social cleavages, the phenomenon of cumulative cleavage, electoral campaigns, mayoral elections, local government.

Like other Eastern European countries, Lithuania is home to a concentration of different national minorities who cherish their culture, language and traditions. Over time, they have not only become an integral part of the wider community, but they are also creating their own: they are engaged in active cultural, social life and take an interest in and actively participate in politics. When minorities raise issues of full equality in politics, they seek the same opportunities as the dominant majority in a given country. However, it is not only minorities who raise issues: the national narrative is also constructed by politicians themselves.

Observing the municipal elections and the politicians running for office in Lithuania's municipalities, where ethnic groups are concentrated in large numbers, raises questions about how the constructed electoral campaign reflects the region's demographic specificities. It could be assumed that politicians in ethnic minority regions only use ethnic cleavage in their election campaigns, which would seem to be the most relevant and successful electorally in that constituency. However, to understand what the picture of election campaign construction looks like in national minority municipalities, the aim of the paper was to find out (1) what the differences are and how they can be seen in 2019, 2) how, if at all, the phenomenon of cumulative cleavages were working, 3) what place among the differences in the national minority municipalities - the Šalčininkai District, the Trakai District, and Visaginas - was occupied by the national minority candidates in the elections of councilors for the mayor's office; and what place among the cleavages was occupied by the ethnic cleavage in the election campaigns. In order to find answers to the questions, the theory of social cleavages, as extended and applied to the ethnic minority region by S.M. Lipset and S. Rokkan, was used, and the analysis of the electoral campaigns was organised using a two-step semi-qualitative, semi-quantitative model of content analysis, based on the work of M. Jakobson and other researchers in their research work "Populism in the Baltic States" and K. Watanabe's Latent Semantic Scaling.

The analysis shows that three social cleavages were most often actualized in the framework of this case of national minority municipalities: 1) socio-economic, 2) populist and 3) national. Although each region differed in its ethnic composition (from the most populated by ethnic minorities to the least), the tendency in the construction of electoral campaigns remained similar. It is also important to mention that, although it was thought that in minority municipalities, the ethnic divide should be actualized mainly due to the ethnic composition of the region, this argument did not hold. It was observed that in those municipalities where national minorities have become the majority in the region, the ethnic cleavage was less accentuated or levelled than in those where the ethnic composition is not favourable to minorities, with a higher proportion of the national majority.

As regards the main divide in this study - the national cleavage - it is noticeable that the mayoral candidates have tended in their election campaigns to actualize and immediately level this cleavage: as soon as they exclude the different nationalities, they merge them into a whole. Candidates have also often used religious cleavage to construct national divisions. For this reason, the phenomenon of cumulative cleavages was observed. There were exceptions, when the national cleavage was not levelled and the religious cleavage was constructed separately. Other distinctions did not tend to operate in a complex way: they were constructed separately, without being combined with either the national or other cleavage. However, in response to one of the research questions, it can be argued that national cleavage, although not the most relevant, is of particular importance in relation to the other cleavages.

However, this study does allow us to draw more general conclusions about how differences are exploited in ethnically mixed regions and how politicians tend to make sense of cleavages in their election campaigns. It is observed that candidates tend to use differences in the electoral struggle, and that the taxonomies that are actualized are tailored to the specific region. Moreover, while it was previously assumed that only four traditional social cleavages existed, this study shows that many more cleavages emerged over time. For this reason, it is important to realize that Lipset and Rokkan's theory of social cleavages is not exhaustive: it can be complemented and adapted to region-specific cleavages.
